FLOSCULI
HISTORICI
DELIBATI
NUNC
DELIBATIORES REDDITI.
*Sive*

# HISTORIA
## UNIVERSALIS

Tam Sacra, quam Prophana Rerum memorabilium, tam Pace quam Bello gestarum, usque ad ANNUM
M. DC. LVI.

*Accessit Editioni huic*
CHRONOLOGIA PRINCIPUM,
Id est,

*Series & Successio Romanorum Pontificum. Augustiss. Imperatorum, S. R. I. Electorum, Regum, Ducum, Principum, lectu non iniucunda, cui annectuntur de Summis Pontificibus S. Malachiæ Prophetia, SS. Ecclesiæ Concilia, & Schismata.*

EDITIO QUINTA.

Cum appendice de rebus Britannicis, & Indice necessario nunc primùm editis.

*OXONIÆ*,
Excudebat *W. Hall*, Impensis *Ioseph Godwin*,
Anno Dom. 1663.

BIBLIOTHECA ROMANA

This Booke, compiled by some Jesuited Papist, and (as I conceaue) a Frenchman, (for his constant magnifying that Nation, sometimes partially enough) was brought to Dr. Baylie President of St. Johns and Vice-Chancellor. Ann: 1663. by Mr. Wyatt, formerly of that House, Son of St. Mary-Hall; who said he had read it, and assured the Vice-Chancellor, that it was innocent, and had not thing prejudiciall to the Church of England (licet πᾶν τουναντίον) and yt it was Mr. Lewins of St. Johns who made the Appendicula. Mr. Vice-Chancellor read yt Appendicula, and being informed by Mr. Wyat, that the whole booke (like that Appendicula) was innocent, he licenced it.

Ordo Epocharum, quibus distinguuntur totius Operis capita

## PARS PRIMA.


Cap. I. A Primo Mundi anno ad Noemi Diluvium Pag. 1

II. A Diluvio ad Abrahamum. 5

III. Ab Abrahamo ad Mosis ortum. 10

IV. Ab ortu Mosis ad Samuelem. 17

V. A Samuele ad Imperium Babylonio. rum 26

VI. A Babyloniorum imperio ad Persicum. 38

VII. Ab imperio Persarum ad Alexandrum. 51

VIII. Ab Alexandro ad Perseum. 82

IX. A Perseo vicio ad Christum natum. 102

X. A Iesu Christi ortu ad ejus obitum. 120.

## PARS ALTERA.


Cap. I. A *Ieſu Chriſti obitu ad Conſtantinum Mag.* 130

II. *A Conſtantino Magno ad Odoacrum.* 169

III. *Ab Odoacro ad Carolum Magnum.* 202

IV. *A Carolo Mag. ad Fridericum Ænobarbum.* 230

V. *A Frid. Ænobarbo ad noſtram ætatem.* 275.


FLOS-

# FLOSCVLI HISTORIARUM,

## *Ab Orbe Condito ad Christi obitum.*

## CAPUT I.

### *A primo Mundi Anno ad Noëmi Diluvium.*

PRIMO Anno Mundi ante Christi ortum quater milleſimo quinquageſimo ſecundo. Cœlo, Terra & Animantibus conditis deſignaturus dominum Deus, formavit Hominem, corpus ex luto fictor novus effingens, Animam ex nihilo: ut jam ab ortu ſi quid ſuperbiæ regnum affricaret, id origo ſtatim elueret: nam quid intumeſcat cœnum & nihil? Adamum appellavit, & Regem orbis inauguratum in amœniſſimo loco collocavit; nudum tamen ſine tecto, ſine ſatellite, ſine pompa, ut agrum coleret, exemplum poſteris non purpurâ Reges, non auro fieri ſed in regnum cura & ſtudio. At quia parum erat imperare brutis maximum Principem, adjunxit ſociam quæ Rege dignos ſubditos pareret. Mirum! è viri coſta eduxit fœminam, ne amandi cauſæ plures deeſſent, dum is conjuges, qui & fratres & parentes, amor connecteret

*Adamus creatus.*

*& Eva.*

steret; & qui antè corpore unum fuissent, unum & Animo in posterum essent.

*Adami, culpa & pœna.*

Fortunati, sua bona si nossent, Principes; dum ambiunt nosse supra quàm possint, in calamitatem ultimam incidunt. Nudi, pavidi, regno, capite, & quod deterius, innocentiâ diminuti; rerum omnium præter peccatum inopes: exotio, risu & voluptate, ad laborem, ærumnas & lachrymas deturbati: spinis tribulis, doloribus, ipsâque morte, ut satellitio culpæ, damnati; Animo & corpore miseri ignominiam nepotibus antequam ortum conferunt. Nunc eant homines, & peccatum amient, quo perditi sunt, nedum nati.

*Cainus. Abel.*

Anno Mundi 2. nascitur Cainus, impiorum Antesignanus, futurùs posteris exemplum criminum: peccati non Adami sobolem dixeris, ita ex Patre præter peccatum nihil contraxerat. Sed forte peccantis Evæ partus Cainus, sanè fuit Abel pœnitentis: ita Deo providente posteris, ne deessent, tot inter vitia formæ virtutum. Quid futurum erat humano generi, si peccare tantum didicisset?

*Cainus fratricida.*

Anno Mundi 130 Cainus perditorum ille coryphæus, quasi vulgarium tæderet scelerum, palmarium fecit. Abelem fratrem (primum ab invidia facinus) in agro seductum ferro interemit. Præjudicabat rebus mortalium Deus, ut vitio virtus obnoxia foret: pietatis dos adversitas esset, datumque sanctis pro patrimonio, *Pati*. Sed nec impune fuit fratricidæ; cui & terra imbuta sanguine fruges negavit; & ipse, vagus, tremens, ac profugus agente conscientia, quocunque scelestis fama pervenerat, portavit & pœnam; ut jam Metus homines malum dedoceret.

Ali-

Aliquot post annis primam omnium urbium, dictam Enochiam ab Enocho filio, condidit; ut se homicida à talione defenderet, & prædator latrocinia tuto exerceret. Hæc civitatum origo, hæc causa; ut pudeat nos tanti facere, quod ortum à scelere, in tutelam scelerum coaluerit. *Enochia urbs.*

Adamo interim in Abelo Cainum lugenti, Sethum qui duceret Piorum agmen substituit Deus; à quo Enos; ab Enos Enoch vir sanctissimi, qui ad religionem [illegible] eum omnem præluceret: jam inde sanctis ex Martyris sanguine pubescentibus? *Seth natus.*

Anno Mundi 688 Cainus in Sylva [illegible] fera habitus per imprudentiam à Lamech nepote occiditur; pœna licet claudo tergo sequente; quæ à filio, ut esset gravior vetat in feram, ut justior, fratricidium parricidio vindicavit.

Sub hæc tempora Jubal instrumenta Musica, Tubalcain arma invenerunt; vitam hominis Providentia in belli pacisque studia partiente, ut in hac jucundius ageret, in illo tutius. Et Noëma mulier lanificium commenta, eundem hominem texit honestius; & præivit sexui, qua in arte proferre ingenium deceret fœminam. *Jubal. Tubalcain. Noëma*

Anno Mundi 930 ipsi mundo coævus Adamus moritur: familiæ pater quæ orbem impleret, pœnitentiæ documentum ingens, de suo hoc est humano genere tam benè quàm malè meritus, dum ad veniam erudit quos ad pœnam gignit; dierum id est luctuum plenus, ut ab hoc posteri vitam miseriis metiremur. Nunc quid hujus spatium arctum conquerimur? calamitatibus nostris parcitum est. Anno post altero amantissimum *Adami mors.*

*& Eva.* mum conjugem Eva sequuta est; quæ se, heu! dilectam nimis quoties luxit! quoties formam incusavit ut ream! quoties placuisse displicuit! si amasset minus conjux, servabamur. Quis sexum non timeat, qui adhuc innocens necat, vel placendo?

*Henoch translatus.* Anno Mundi 987. Henochus ille ab Enoso sanctissimus, post vitæ annos 365. Novo mortis genere, vivus desiit in vivis ager; ad ultima servandus tempora, futurus testis deitatis Christi, in ignotas plagas transportatur; in quibus vitam in corpore sed expertem corporis degens, extra necessitatem alimenti & malignitatem peccati potius, licèt nedum ut homo vixerit, vivit ut Angelus.

*Gigantes.* Circa hæc tempora Giganteæ impiissimæ Caini soboles sæviebant, qui staturam superbiâ, deformitatem impuritate, ferociâ vires adæquantes; sceletum immanitate monstrosi, tam animorum portenta quàm corporum, in nefas omne tuentes; ut posteros vitiis, quos virtutibus nolebant, vincerent, nihil intentatum malis reliquere.

*Noe & Arca.* Anno Mundi 1057. Ne funditùs tot inter crimina mortalium genus interiret; futurus Averruncus divini furoris, Noe justissimus, ex Lamecho Sethi, non illo Caini nepote nascitur. Qui deinceps virtutibus ut annis auctus, sceletum ultorem Deum verbo & opere Reis intentavit. Nam nova interminandi ratione, Arcam extruxit; postquam diu verba fuerunt irrita, navem molitus est centum annis efficacius nunquam monuerat si minus homines juvissent crimina: sed quibus peccantibus callum obduruit, priùs mortem quàm mollitudinem mentis induxeris.

Anno

Anno Mundi 1656 ante Chriſti ortum 2397. cum ſexcentiſſimum Noëmus ageret, ulturæ, Dei contumelias aquæ, in ſceleratum rebellant hominem; in imbres aër effuſus ſolvitur, exundant amnes, irrumpunt maria; ipſa Terra, alumnos exoſa, iam in pœnas ferax, immenſos gurgites effundit utero, tota undis ſtagnat, ne miſeris pateat vel ad ſepulchrum. Nimirum puduit tot ſubſterni ſceleribus, fœdiſſimas ſordes exhorruit, ut ſe eluere advocavit elementa conſortia. Proh peccati virus! naturam rerum ab uno homine totam infecerat, petendum fuit ab univerſa Antidotum, flammæ libidinum aquis reſtinguendæ: benè eſt, quòd ante periit orbis quàm periret; undis periit, ne periret igne. Quæ tempeſtas, quæ humanum genus naufragum fecit? Agite poſteri pietati Noëmi gratias, in ipſo ſinguli ſervati eſtis. Navigabat in ruina mundi ſecurus, & à morte per aſſerem tutus, quam nec muri nec turres excluſerant: Deo gubernante, per ſyrtes, per ſcopulos, per naufragia, ſalvus enatabat. *Diluvium.*

---

## CAPUT II.

### *A Diluvio ad Abrahamum.*

ANNO Mundi 1657. ſubſidentibus aquis, detumeſcente penitus pelago, terra aperta eſt. Tunc rediit ſua facies Elementis; ſerenitatem aëri, certum aquis ſitum, fœcunditatem terræ Sol conciliavit; novus nitor effulſit ſyderum, & inſtaurata rerum natura triſtitiam hilaritate mutavit. Admittimus elementiæ pignus, Deus immortalis triumphalem *Mundus reparatus.*

*Iris.* phalem benignitatis Arcum suspicimus; utinam ut pœnæ, sic & culpæ immunes in posterum. Sed erit dies, cum diluvio bonitatis mundum inundabis; minus parceres, si peccasset minùs.

*Noe arca egreditur.* Interea octo illa capita humani generis novi Phœnices ad incolendam terram prodeunt atca. at obstupescunt deformatam Agrorum faciem, lugent affinium deplorandam sortem; & imagine mortis attoniti, vix spem ullam vitæ concipiunt. Donec Dei jussu, promisso, & fœdere confirmati, tunc se demum servatos fassi sunt, cum timere ultra desierunt.

*Vinea.* Statim ergo ad culturam terræ se convertunt; nec enim sponte victum sufficeret: & Noëmus primus omnium ex uvis conditis vinum expressit; vel infirmitati vel hilaritati Deo consulente. Sanè bonus senex liquore novo se liberalius proluit, ex potu inexperta ebrietas, ex ea somnus, ex somno nuditas inhonesta; dein irridens filius, nepos maledictus, ut à primo meri vel innoxio haustu, tot malorum fonte, discant homines parcere, cui si indulgeant, transit in toxicum.

*Divisio terrarum.* Anno Mundi 1788. Noë liberos multiplici sobole suprà modum auctos, ut concordes faceret, discordes effecit: iis universum orbem partitus est; Semo Asia ultrà Euphratem ad Indicum usque Oceanum data; Japheto Asia reliqua cis Euphratem, cum Europa ad Gades usque; Chamo Syria cum Arabia & Africa tota concessa: quis Regum Noëmo patrefamilias opulentior? Trophæa sua Pompeii conferant, triumphos Cæsares, Alexandri victorias. Galli colonias, ad Noëmum

mum quid? contenderunt illi de partibus, hic totum dedit.

Anno Mundi 1909. antequam ſpargeretur in diverſa mortalium genus, civitatem quæ potentiæ monumentum eſſet, ad Euphratis ripas poſuerunt. Quale opus! quod ab omnibus inceptum hominibus, quod annis viginti duobus nondum abſolutum, quod imperfectum, regni ſedes fuit, cujus ex fundamentis primum orbis miraculum turrexit Babylo. Et in ea Turrim erexerunt, quæ cœlo, ſi ſuperis placet, par eſſet: quæ ſtultitia, cælum expugnare axis & cæmentis? non iis machinis ſydera ſcandimus. *Turris Babel.*

Anno Mundi 1931. diſjecta tandem eſt ſuperba illa ædificantium vanitas: linguis diviſi ſunt; non graſſatus eſt fulmine Deus, quanquam ignibus, pœnam inflixit acerbiſſimam ſuperbis, contemptum. Idioma unum in ſeptuaginta duo diviſum miram peperit perturbationem; dum loquerentur omnes, pauci perciperent, ſermonis inopiam copia nimia faciente. Quis credat? penetravit in animos vocem diſcordia; tantus eſt ſermonem inter & mentem contentus; in regionem ſuam quique profecti ſunt; nec ſe meminerunt, heu nefas! uno Patre natos; bella cum fratribus geſſerunt in poſterum; & eos homines obliti plerumque, quaſi beſtias in uſum, vel belluas in cædem rapuerunt. Ite nunc Docti, intumeſcite linguarum peritia, quæ dividentes orbem perdiderunt. *Confuſio linguarum.*

Anno Mundi 1932. ante Chriſtum 2121. Nemrodus ortum dedit regno Babylonio-rum ſeu Aſſyriorum, quod poſtea tenuit per annos 1401. Hic primus omnium Regum, proximam à Deo potentiam, uſurpavit, & *Nemrod ſeu Belus.*

exteris gentibus in diversa loca distractis, Babylone jam principatu dignissima substitit. Idem qui & Belus tanti nominis apud scriptores; militari audaciâ & civili prudentiâ clarus; qualis decuit principem conditorem imperiorum. Nec enim obvium eminere in æqualibus; & quos pares nascendo habueris, tibi regnando impares facere.

*Sicyoniorum regni.* Anno Mundi 1966. Regnum in Europa vetustissimum fundabat Ægyaleus, Sicyone Peloponesi urbe, ab Isthmo non procul; parvis, si Babylonico compares, incrementis, sed tutioribus.

*Ninus.* Anno Mundi 1997. cum superiore Nimrod ætatis anno 300. decessisset. Ninus ejus filius Babylonicum capessivit imperium; cui & Assyrium modicis septum finibus ab Assue Semi filio conditum adjunxit. Nec eo contentus, septemdecim annis continuis, Ægyptum & Asiam universam victor is peragravit, germana Patris ambitiosissimi soboles. Cæteris mortalium ad inauditum Belli nomen expaveſcentibus: adeo difficilius est propulsare injuriam, quàm inferre, dum hinc audacia, illinc timor; nec vinci pudeat, cum honestum putent à fortissimo viro superari.

*Ninive.* Idem Ninus Ninum seu Ninivem sibi cognominem urbem ad Tygrim amnem in Assyria posuit, ad felicitatis ostentationem. Quam civitatem vir ingentis animi, & nihil modicum capientis, pro modo gloriæ tam amplam effecit ut capaciorem posteriora tempora nullam agnoverint. Sed ô vana mortalium studia! tanti monumenti nullum vestigium, de cujus loco ne constat quidem; & memoria sin minus periit, ad contemptum

ptum restat, quando præstat fileri, quam cum ignominia celebrari; & odiosum est non esse quod fueris.

His temporibus de Deo optimo pessimè meritum est genus humanum; cum Idololatria, quo nullum fultius vel gravius scelus, per terrarum orbem invaluit. Ninus in causa, qui se non ausus mortalis adhuc Deum effingere, quod proximum fuit, se Deo natum exhibuit Belum itaque, quando se non poterat, Deum fecit, (insana liberalitas, id largiti quo careas) gesta commendavit, immortalem dixit; statum ostendit huic divinos cultus attribuit, & ne quid ad improbitatis effectum deesset, voluit supplices quod à Deo peterent, optare à statua & impetrare. Hic est Belus, qui Saturnus Gentibus, Hebræis Baal, humanis ad contumeliam generis placatus hostiis: justâ tamen pœnâ, ut qui hominem per ultimum nefas in Deum haberent, ipsi mactati in abjecta bruta haberentur. *Idololatria.*

Anno Mundi 2006. Noëmus sanctissimus orbis reparator, jam impletis annis 930. vitæ pertæsus eam deposuit; quam calamitatibus penè continuis, recens Nepotum flagitium præcipitaverat. Parum erat seni justissimo concoxisse Gigantum scelera, interfuisse mundi naufragio, luxisse linguis divisos libros, perspexisse per mutuas clades triumphantes, nisi ad incrementum summum molestiæ, Deum quasi regno, suorum animis depulsum videret, nihilque actum pœna Diluvii, nisi ut præcipitantius in majora scelera ruerent. Sed ne quis Imperia nimium arderet, privatus obiit Noë sanctissimus; Be- *Noemi obitus.*

lus Rex decessit, ne quid pejus dicam, omnium primus.

## CAPUT III.

### *Ab Abrahamo ad Mosis ortum.*

*Abrahami ortus.*

ANNO Mundi 2036. ante Christum 2014. in Ure Chaldæx urbe natus est Abrahamus, ex Thare Patre, cum prius Aramum & Nachorem suscepisset: In quem cœlo depluent dona tam immensa, ut ad unam magnificentiam Dei conditum dixeris. Salve mortalium lux, phosphore gentium. Beatorum Dux: debebit tibi Hebræus innocentiam, salutem mundus, incolas cælum. Ex natu minimo, quis tanta speraret? quis ex Idololatria Patre cœlestem filium? nempe major est à contempto virtus; & summa Pietas cœlo debebatur.

*Zoroastres.*

Anno Mundi 2044. celeberrimum bellum Ninus gessit in Bactrianorum Regem Zoroastrum. Hic loci situ, quia in asperrimis montibus Bactra, & ope dæmonum, præter fortem animum, fretus (nam primus Magiæ ignorandæ scientiæ auctor infamis) cùm se, montes, & Inferos ad pugnam armasset, à Nino victus est: & in acie ferro cæsus, vel ab ipsa statim de cœlo tactus est. Artem detestabilem in Auctore puniri parerat, ne haberet æmulos, & si quos haberet, ad eos cum arte pœnam transmitteret. In eo bello Semiramidem famosam illam fœminam Ninus invenit, & adamatam in conjugem duxit; quam a post sexus vel gloriâ, vel infamiâ! Is quarto post anno è vivis abiit, susce-

ſuſcepto ex Semiramide Ninya; vir ſupra fidem magnus, niſi major fœmina prioribus fidem comparaſſet.

Anno Mundi 2049. Aſſyriorum imperium adivit Semiramis. Prima mulier quæ domeſticam adminiſtrationem mutavit publica, ac prævertens regnum ſexus obſequiis, naturam quæ muliebre corpus compegerat, virili animo emendavit. Dotes ingentes maculavit ingentibus vitiis? ita plerumque in excelſis mentibus ſumma omnia ſunt. Nam operum magnificentia & belli gloria Ninum, hoc eſt mortales retro omnes ſuperavit. Mediam, Ægyptum, Lybiam armis perdomuit; & cùm in orbe ſuo deeſſet hoſtis, quæ ſivit in alio, apparatu quam maximo penetrans in Indiam, biſque victrix viciſſet tertium, ſi pares Elephantis Cameli fuiſſent Opera porro quæ & quanta perfecit? marito? dignum Rege & urbe Ninive tumulum erexit, præter aquæ ductum in Ecbatanis, imaginem ſuam Bagiſtonio monti inſculptam, ſaxa, rupes, montes explanatos ad vias, quantum eſt, quod in Miraculis orbis enumerat, Babylonem opus à mortalibus tentatum omnibus tandem abſolviſſe! In qua præter muros, quibus nihil ſimile fama dixit, horti & luci palatiis impoſiti, geminæ Arces ad Euphratis ripas, ipſe amnis dum cuniculus foditur averſus alio; animum ad mundi regimen natum oſtendunt. *Semiramis.*

At per has dotes, libidinoſa ſupra quàm credi honeſtum ſit mulier, ne qua in re modica eſſet, crudelitate etiam inſignis, perimebat Amaſios, materiam odii juxta ac amoris; mortuiſque ingentes aggeres excitabat, ut illuſtrior crudelitas eſſet. Nec cauſa mortis deflexit

flexit à vita, à Ninya filio, quem de incestu appellaverat, interfecta: si tamen filio credi æquum sit parricidium, flagitio matris excusanti.

*Sara.* Agebat in vivis hoc tempore Sara, Semiramide haud paulò clarior, si vera claritas à virtutibus arcessenda sit: hæc patruo nupsit Abrahamo; cujus laudes impleat, qui capacem tanti conjugis dixerit.

*Ninyas.* Anno Mundi 2091. Semiramidi successit Ninyas, aptior otio quàm negotio, qui frui partis contentus, nihil maternum habuit præter voluptatem; & quasi sexu cum matre mutato, assiduo pellicum & Eunuchorum contubernio, nulli alii temerè visus, degeneravit in feminam. Et ut proclive est se applicare ad pessima, de cæteris Assyriæ Regibus semel dictum sit, eos ad regnum natos, turpissima tamen fuisse mancipia; cum nulli serviatur turpius quàm voluptati.

*Abraham in Chananæam.* Anno Mundi 2114. Abrahamus Deo jubente ex Mesopotamia in Chananæam profectus est: fidei & obsequii miro specimine; ipso Deo in præmium pollicente numerosissimam sobolem orbo Patri, & hanccce terram longè uberrimam, ne agrum ad sepulchrum quidem possidenti. Ita Cœlum centesimas pendit in mutuum.

*Abrahamus vincit Chodorlah.* Anno Mundi 2118. egregiam de Persis reportat adoream Abrahamus: qui cum duce Chodorlahomore Pentapolitas jam corruptissimos vitiis, prælio victos in servitutem abducerent, simulque Lotum pravi consortii pœnas luentem; Abrahamus ut nepotem reduceret, collecta servorum expedita manu, sopitos Persas & à victoria securos aggressus, in fugam egit, prædam & captivos

vos recepit, decimamque partem Melchiſedeci hoc eſt Deo dedit, vel reddidit; nec enim is dat, qui totius unde accepit particulam reddit.

Anno Mundi 2138. contigit horrenda illa clades Pentapolitana, qua urbes quatuor conflagrarunt, Sodoma, Gomorrha, Adama & Saboim: execrabilia in poſteris nomina: Segol ad ſeceſſum Loto condonatum: ita ſemper Deus vel in ſeveriſſimis pœnis clementiam amat. Supereſt in flagitii deteſtationem pœnæ veſtigium; aquæ fœtentes, ſolum emortuum mare ſulphureum. Nam & ſupplicium quàm horrendum, quod vel ſpectaſſe, in uxore Loti crimen fuit. *Sodoma incendium.*

Sequenti anno Iſaac natus eſt; ad ſanctiſſimorum Parentum ſummam lætitiam, eo maiorum, quo ſperatam diutius. A riſu dictus eſt; cujus cauſæ cumulatiſſimæ, cum præter humanas poſteritatis & nominis, divinæ accederent ſalutis omnium. *Iſaac natus.*

Anno 2163. Abrahamus in monte Moria incruentam victimam immolavit. Admirabile ad ſtuporem temporum facinus! divinis nutibus ſævam orbitatem, ſpem Nepotum, charitatem patris poſthabere, eodem ferro quo filium ſe mactare, imo crudelius quia ſupereſſet, animi fuit ſupra terrarum victores ſurgentis. Quantulum eſt Macedo, quod in orbe non toto viciſti? in Iſaaco plures mundos vicit Abrahamus. At benè eſt quod agnovit Deus immolantem, tam ſacerdoti pepercit quàm victimæ, nempe obedientia, ſi mactat, ſuſcitat; ſi perdit, redimit; nec dat in pericula, niſi ut ſervet. *Iſaac immolandus.*

An 2199. ex Rebecca Iſaaco naſcuntur Eſau & Jacob, ita diſſimiles mente & corpore, *Eſau & Iacob.*

ut

ut verè Gemini, vix in ullam rem unquam consenserint: nam quomodo miti & facili cum importuno & temerario conveniret? Et hoc anno cœpit Argivorum regnum ab Inacho; quod deinde Mycenas Perseus transtulit. Nec dubium, quin & alibi regna quam plurima, sed felicior Græcia, quæ scriptorum ope, sua vel aperuit, vel effinxit.

*Argivorum regnum.*

*Abrahami obitus.*

Anno Mundi 2213. Abrahamus post annos vitæ 175. ex ea decessit. Vir revera virtutum omnium, qui per adversa prospera meruit: Dei nutibus ita mancipatus, ut ad eos statim amarit vel oderit, tot locorum exul quot incola, Ismaelis pater ut abdicaret, Isaaci ut immolarer, Saræ conjux ut sterilem ferret, cumulatus bonis ut erogaret; à Deo per exteros, per suos probatus, sibi semper constans, probitatem illæsam sepulchro intulit.

*Diluvium Ogygium.*

Anno Mundi 2258. Achaiam inundavit diluvium, quod Ogygium dictum est, ab Ogyge Rege Eleusinæ conditore Mirum, in unum Peloponnesum totius Europæ gesta confluxisse.

*Isaaci mors.*

Anno Mundi 2318. longæva senectute, post annos 180. confectus, obiit Isacus, cui tranquilitate animi nihil antiquius, promptus eam ne perderet omnia perdere: multos jam annos animi luce caligantes oculos consolans, filium Jacob, sin vidit, audiit, multiplici beatum sobole; duodecim susceptis liberis, seu columnis, totidem fundamenta genti promissæ ponere.

*Iosephi fortuna.*

Anno Mundi 2319. Josephus Jacobi filius, mira Dei vel indulgentia vel mercede, è carcere promotus in regnum, utriusque fuit exemplar fortunæ. Is Patri charissimus cum,

eum per invidiam divenditus esset & fratribus, & apud Putipharem Dominum gratiosus, placuisset & Dominæ; pudicitiæ tamen posthabens omnia, per heræ calumniam conjectus id carcerem, per triennium castitatem amavit in vinculis. Nec ultrà Deus præmium distulit: Joseph per interpretationem somnii Pharaoni notus ad regni administrationem evectus est, triginta natus annos, in qua per octoginta perseveravit, inaudita Aulici felicitate; verè castitatis martyr & corona.

Anno Mundi 2328. cùm fertilitatem Ægypti fames excepisset; inopia frumenti Jacob filios in Ægyptum misit, ubi à Josepho fratre probati & agniti, in pœnam sceleris, timuerunt; aductoque Iacobo ad filium, luctum lætitiâ commutârunt. Sanè Patri revixit Iosephus, quem invidia, fera illa pessima devoraverat. Regio Gessen in Ægypto assignata familiæ Iacobi, ex qua deinde Israelitæ numerosissima gens, prodierunt. Tunc natus in Idumææ & Arabiæ finibus Iobus, Esau abnepos, celeberrimus pugil in utramque fortunam, tam adversæ quam prosperæ victor. *Iacob in Ægyptum.* *Iob ortus.*

Anno Mundi 2338. Spartam in Peloponneso Spartus Phoronei filius condidit; in qua civis olim Philosophiam veram professuri, voluptatum abdicatione imperium Græciæ merebantur. *Sparta condita.*

Anno Mundi 2345. Iacobus post annos 147. agonis perpetui, nam & in utero cum fratre luctatus, excessit è vivis. Cui æruminarum pretio redempta prospera: quippe paternam hæreditatem mercatus exilio; binas conjuges imò unam 14. annorum operis; & libe- *Iacobi mors.*

liberos amantissimi omnium luctu; quem nec reperit absque jactura, è patria rursum factus extorris. Ita Deus prosperitatem Sanctis non donat, sed vendit.

*Iobi certamina.* Anno Mundi 2398. par egregium spectavit Deus & se dignum: cum dæmone miseriisque omnibus Iobum compositum. Illustrior quam ex triumphato orbe Pompejus, triplici prælio tergeminam palmam confecit Liberorum ineoncussus audivit funera; spectavit tranquillus bonorum jacturam; in cruciatus membra transisse passus est: ac demum carcinoma fœtidum, vivum cadaver, è sterquilinio hostem vicit. Qualis pugna! quæ septennium tenuit: quam gravis: per tot conserta vulnera: quam impar! ubi hominem dæmon per humanas calamitates, per amicos, per uxorem, per se aggressus est; quam demum honesta; ubi fregit contemptus superbiam, patientia furorem, homulus Angelum.

*Iosephi obitus.* Anno Mundi 2399. Iosephus in Deum, in Regem, in suos, impletis virtutum numeris post longissimam administrationem, decessit. Si Deum spectes, sanctissimus inter adversa, & quod rarius inter prospera. Si Regem, Minister absolutissimus, cui similem orbis nondum vidit: si suos, pietate & clementia summus: vel fatente invidia, & amante prosperitatem quam fecerat. Felix, qui tot in dotibus, materiam virtutum nactus sit.

*Israelita in Ægypto servitus.* Anno Mundi 2451. Amenophe Ægypti Rege, incepit durissima servitus Israelitarum quæ post increbuit, ac per centum propemodum annos perseveravit. Nam Ægyptii numerosissimæ genti invidentes, ac jam ab

ea

ei ſibi metuentes, ne propagaretur ultrius, tributis, operis, flagris, carcere, vinculis, vexare ac perdere inſtituerunt. Cumque parum proficerent, imperatum obſtetricibus, ut mares necarent; nec iis obtemperantibus, crudeliſſimo ſancitum edicto, ut infantes maſculi ſubmergerentur; nihilominus tot inter æstumnas, cædes, & naufragia, inſtar palmæ ſuccrevit ſoboles, & in hac neceſſitate mortis natum & adultum eſt, quod Ægyptos poſtea perderet.

## CAPVT. IV.

### *Ab ortu Moſis ad Samuelem.*

ANNO Mund. 2464. ante Chriſtum 2539. Ex Amramo Levi nepote, in Hebræorum acerbiſſima calamitate, natus eſt eam qui per prodigia ſolveret Moſes. Cui cum naſci exponi fuiſſet, exponi ipſum ſervari fuit; ſervante filia Pharaonis, & in Aulæ ſplendore ad regni ſpem educanti: Deo & hanc laudem incomparabili viro providente, ut ſpreviſſe Regnum dici poſſit. *Moſis ortus.*

Anno Mundi 2498. Regnum Athenis condidit Cecrops, urbemque à Minerva dixit, in augurium eloquentiæ qua poſt clariſſima. Male tamen quod homo Ægyptius in totam Græciam turbam illam deorum invexit, quæ deinceps in multa ſecula fabulis aucta, & per Europam graſſata cladem intulit quavis peſte capitaliorem, qua medente nullo perirent Animi. *Cecrops*

Anno Mundi 2530 contigit Deucalionis Diluvium; quod cum Theſſaliam inundaſſet, *Diluvium* *Deucalionis.*

ser, id Græci quasi totius orbis concelebrarunt; adeo vel in miseriis laudis fomitem vanitas reperit.

*Areopagus.* Ann. Mundi 2539. Athenis est areopagus constitutis, qui ab humilibus ut fit initiis; eo dignitatis & amplitudinis processit, ut ab eo quasi ex cortina Themidis petita oracula, venerationem Athenis Delphico Tripode majorem asciverint, districto semper ad ferienda crimina gladio. Solon in eo multis post annis quædam immutavit, unde & autor ipsius habitus à nonnullis: At quantum interest, an invenias primus, an inventa ornes.

*Israelis exitus.* Anno Mundi 2544. Ex pastore Moses Dei legatus, contritis per afflictas plagas Ægyptiis, Israelitas ex acerbissima servitute in desertum duxit, & liberos fecit, per quæ prodigia? cum per Elementa stipendiaria fracto Pharaone, via per Arabicum suum patefactâ, suis famulatas in hostem undas ruentes immisit; nempe discrepant divina & humana providentia, ut consiliis ita & exitu.

*Iobi mors.* Hoc Anno Jobus ille pugil fortissimus ætatis 217. prioribus bonis geminatis. in effusa bonorum: Nepotum, & virtutum copia, fortuna cum virtute redeunte in gratiam, celebrem illam Tragœdiam fœlicissimo exitu morieus clausit.

*Troia condita.* Anno Mundi 2576 à Dardano in Phrygia Dardane condita, quæ post à Nepote Troe Troia dicta est, fabularum seges, & Poetarum Pindus multis post seculis.

Anno Mundi 2583. moritur Moyses prodigiorum patrator illustris, naturæ quam ad nutum regebat propemodum Dominus, & in pertinacissima gente supra fidem humanam

nam manſuetus, Dei charitatis & patientiæ magnum exemplar.

Huic in Magiſtratu populi ſucceſſit Ioſue, qui divinus Poliocretes, ſiae machinis urbes expugnavit; ne tardius vinceret, ſolem continuit; ac poſt anno 2600. migravit è vita, inductis in Chananæam promiſſam olim terram Iſraelitis, & in poſſeſſionem eius immiſſis ſummus imperator, qui Deo fretus non ſatius vicit, quam pugnavit. *Ioſue.*

Anno Mundi 2601. Othoniel Index ab appellatus, adminiſtrationem Iſraelitarum ſuſcepit, qui regnandi modus Monarchico partim ſimilis, partim diſſimilis, pervicaciæ gentis accommodatior, complures annos Iudæis nondum Regni patientibus placuit. *Othoniel.*

Anno Mundi 2622. Tribus Benjamina à exteris tantum non occiſione deleta eſt: occaſio ex Gabaonitarum libidine: apud quos Levita hoſpes diverterat: Bellum civile primum Iudaicum; Deo, ut ſit incontinentiæ maculas balneo ſanguinis eluente. *Clades, Benjamin.*

Circa hæc tempora contigit Europæ raptus, Agenoris Sidoniorum Regis filia, à Iove in Cretam abductæ. Frater Cadmus raptorem perſequutus, in Bœotia conſtitit, ubi Thebarum conditor, ſuſcepit inde Semelem filiam, è qua Bacchus. Et hinc fabularum Deorumque nova ſeries, educante parente in prodigioſam magnitudinem deinde excreverint. *Europa Cadmus.*

Anno Mundi 2641. Othoniel moritur, Aodus Iudex in eius locum allegitur: vigeſimo tamen nono poſt anno generoſiſſimus adoleſcens ex tribu Benjamin, ambidexter, Romano Scævola fortunatior, Æglonem Moabitam Iudæos vexantem, cultro interemit, *Aod Iudex.*

mit pingui ab domine hauriente mortem cum ferro.

*Minos.* Circa Annum Mundi 2650. Ex Jove & Europa Minos in Creta regnabat, tanta justitiæ in terris fama, ut & inferis Tribunali Judicis dignus audierit.

*Isthmiciludi.* Ad Annum Mundi 2700. instituti sunt Isthmici ludi antiquissimi omnium in Græcia Celebrabantur in Isthmo Corinthiaco, in honorem Junonis & Melicertæ, quos ex mortalibus & misero fato submersis, in Deos marinos transiisse volunt, Leucotheam scilicet & Palemonem, quasi ex insania & furore ad divinitatem sit proximus gradus. Eorum institutorem Syssiphum quidam, alii Glaucum ejus filium volunt.

*Bellerophon.* Ab hoc Glauco Corinthi natus Bellerophon, Græcorum Joseph, & pudicitiæ laude clarissimus; qui post Stenobeam Prœti Argorum Regis uxorem ad flagitium invitantem repulsam, in Lycicam ad mortem à Præto missus, accusante pessima femina, ea edidit fortitudinis facinora, ut ab admiratione per Chimæram ac fabulas describantur; lethi semente in uberrimam gloriæ segetem germinante.

*Perseus.* Et ad hæc tempora referendus Perseus Jove natus & Acrisii filia Danae, qui victus Pegaso celeberrima Bellerophontis navi, Gorgonem Medusam, seu meretricem philtris amatores suos dementantem, seu strenuam bellatricem in Africa capite truncavit, Græcis Moses, si ortum spectemus: nec aliena quæ in vita gessit: adeo Heroes à calamitatibus ut à cunis surgunt.

*Pelops.* Fuit hæc ætas seminarium fabularum; nam & Pelops tantali filius, certamine curuli

tuli per fraudem victor stabilitis cum Hippodamia nuptiis, per soceri Oenomai necem, deduxit in Græciam Colonias, & Peloponneso regioni post eleverrimę indidit nomen: & hoc nomine supra omne figmentum clarissimus. Hujus soror Niobæ muliebris jactantiæ vel miseræ monumentum, amissis quibus se efferebat liberis, dolore contabuit; hoc enim saxum est. *Niobæ.*

Nec Italia causa fabularum caruit; nam his temporibus Ianus in Lario Aborigenum regnum moderatus successorem Saturnum ex hospite habuit, cui ex vite consista & agrorum cultu seculum aureum hæ gentes adscribunt. Mirum, auream viguisse ætatem, ubi aurum nullum: ubi multum est, hanc esse ferream. *Ianus.*

Regnavi & hoc seculo Thebis Amphion, qui sono testudinis & prece blanda saxa movisse dictus est: id est duros ac saxeos homines ad humanitatem voce flexisse. Ingens seu Musicæ seu Poeticæ laus humanum sensum indidisse mortalibus, & ad bonum voluptate innoxia placuisse. *Amphion.*

Anno 2741 Baracus victoriam de Philistæo Sisara reportavit, cujus susceptæ & perfectæ laus omnis penes mulieres fuit: Nam & Debbora prophetis ad castra profecta in hostem Barachum immisit: & Iahel fugientem Sisaram, haustu lactis consopitum, trabali clavo transfixit. Quippe feminæ quocumque se vertant semper immodicæ, vel extrema vitia, vel virtutes summas persequuntur. *Debbora.* *Iahel.*

Et Debboram suam in vaticinio parem, si superis placet Græci ostentant, Phoemonoem Apollinis filiam; quæ prima Delphis *Phoemonoe.*

ad

ad Parnassum montem oracula redidit, tripode antro imposito; unde postea fraudis & mendacii messis amplissima. Placet tamen quod Hexametrum carmen invenerit, nobile Poetarum ad sublime genus instrumentum.

*Midas.* Midas Gorgiæ filius, auro instructior quam sapientia, cum Panem Apollini prætulisset, Asininas aures habere creditus: raro scilicet aurum inter & doctrinam fœdere.

*Gedeon.* Anno Mundi 2768. Madianitas profligat Gedeon; at quam impari numero? trecenti milites in multa milia: quibus armis? lampadibus, hydriisque fictilibus; quæ pugna, Deus bone, quæ ludicro similis, quæ victoria? quæ per istos hostes est confecta.

*Dedalus.* Circa annum hujus seculi septuagesimum floruit Dædalus, insignis artifex, imo & volandi ut scribunt peritus: ab eo sane operi Dedalæa, quæ pro temporibus artis miræ & inusitatæ de volatu fabulæ locum fecerunt: Homini satis est, quod Animo volat vel ultra sydera.

*Orpheus* Tunc & in vivis agebat Orpheus, Apollinis & Calliopes habitus filius, qui suavitate carminum quæ canebat ad cytharam, feras & arbores auritas fecit. At quis credat Poeseos & Musicæ principem ortum à Thracia. Nunc sibi Græculi ex inventis artibus plaudant modo se Thracibus Poeticam, Philosophiam Ægyptiis debere agnoscant, & Barbaris humanitatem suam hausisse. Hic tamen Orpheus, vel nullus fuit, vel Magus; quæ infamia & in Musæum Orphei discipulum transmissa, nec mirum, nam plerumque Præceptorum mores doctrinæ in discipulos transeunt.

An-

Anno Mundi 2801 Abimelechus Gedeoni patri longe diſſimilis, uno die 70. fratres truncavit capite, ambitionis ultimum nefas, at poſtea frequens regnandi libidine tollente parietatem quam natura fecit. Nec diutius patro per ſcelus imperio potius, nam anno poſt tertio in obſidione turris mola perfæminam miſſa obtritus, gladio inſuper confoſſus ſuo mortis dedecus parricidio proprio geminavit, & pœnas fratribus ſuo ipſe ferro pependit. *Abimelech.*

Deductæ variæ ſub hæc tempora Coloniæ, nam Pelaſgi in Italia magnam Græciam occuparunt, Lydi duce Thyrreno Tuſciam. Siculus Itali filius Siciliam, quam tunc Sicani Hiſpanica gens obtinebant Appulit & in Latinum Arcas Evander, & in Palantia, ubi deinde Roma habuavit? Ejus mater Themis vel Carmenta fatidico ſpiritu celebris Sic omne ſolum forti patria eſt *Coloniæ variæ.*

Hoc fermè tempore Hercules Thebanus monſtra hominum & ferarum tollebat è medio, corporis robore & fortitudine animi præſtans: vir tamen tantus Amoris turpe mancipium fuit, raptor Heſiones Deianitæ conjugis ſpretor, Omphale ſervus vel ancilla, & & Hylæ amator: nimirum cælum apud Græcos non meruiſſet, ſi virtus ab omni nævo fuiſſet intacta. *Hercules.*

Huc etiam pertinet ſeculum illud fabularum ferax apud Græcos in quo Theſeus Athenienſis, Argonautæ, quorum principes Iaſon, Hercules, Caſtor & Pollux, Orpheus, Telamon. Præterea Centauri & Lapithæ ſuper Piritoi nuptias prælianies: monſtrum illud Cretenſe à Paſiphae Minotaurus: nec Thebanum minus horribile Oedipus, matris *Argonautæ &c.* *Oedipus*

con-

conjux, patris peremptor, fratrum parens, liberorum frater; & vitricus suus. Sphynge suo dignum Ænigma.

*Bellum Thebanum.* Nec à parente per nefas geniti desciverunt fratres Eteocles & Polynices; qui perseverante post funus odio sævientes, sex illos Græcos Heroas, Adrastum, Amphiaraum, Capaneum, Hippomedontem, Tydeum, & parthenopæum, quorum septimus Polynices fuit, ad Thebarum muros perdiderunt, oppugnando alter, alter propugnando. Nam perinde fuit esse socios ac hostes noxio superis sanguini.

*Carthago.* Anno Mundi 2842. dicitur Carthago condita à Carcedone quodam Phœnice. Ad Didonem alii referunt à Tyro profugam; multi annum assignantes; 166. Huic postremæ sententiæ favent quamplurimi; quæ si vera est, sanè fabula est Æneæ profugi & Didonis conjugium.

*Ludi Olympici.* Anno Mundi 2849. Olympici Ludi ab Hercule ad Elidem sunt instituti: quos ab Pelopem alii referunt. Ad Elidem Peloponesi urbem celebrati, sub æstum Caniculæ quadrigis in stadio decurrentibus, honoratissimas & ipsis Regibus laureas peperierunt.

*Jephte.* Anno Mundi 2850. Jephte ex Ammonitis illustrem victoriam retulit. Is tametsi spurius, & exul, à fratribus & tribulibus suis ejectus; à Deo tamen electus obscuritatem natalium gestarum rerum gloria illustravit. At victoriæ quis finem reddat? victorem pœnituit; cum ex voto sibi primam oblatam filiam immolavit, temeritatem religione in Deum purgans Græcis facinus placuit, qui Iphigeniam his temporibus ab Agamemnone mactatam asserunt; ita Dæmone per omnia si-

tagen-

tagente ad imitationem DEI aſſurgere.

Poſtea rebellès Ephraimitas Ieſphte vel ordinibus delevit, qua in victoria unius litterulæ diſcrimen longè plurimis intulit mortem. Durum tolœcum, quod ferro & ſanguine vindicatum eſt. *Ephraimitæ clauſi.*

Anno Mundi 2854. Hercules ille monſtrorum domitor furore & inſaniâ percitus, ſibi mortem in Oeta monte conſciſcens, per ultimum ſcelus Divinitatem ſi ſuperis placet, quæſivit. *Herculis mors.*

Anno ſequēti creditur contigiſſe famociſſimus ille Helenæ raptus à Paride Priami filio, quo incautus adoleſcens ſibi ſuiſque pernicië invexit. Hæc Helena, quam, ut ait Horatius; multo repetet Græcia milite; hæc quæ Europam & Aſiam ut gladiatorum par committens, ſpectavit è podio pereuntem orbem; digna omnium prima ruinis ejus ſubſterni. *Helenæ raptus.*

Anno Mundi 2871. Troja poſt decennalem obſidionem & octingenta Græcorum millia à ſuis cæſa; ſanè utrinque decies centena millia dicuntur cecidiſſe, Antenoris proditione, immiſſo equo ligneo, nocte à Græcis invaditur, vaſtatur, incenditur, ſævitum in captos, & præter nocentiſſimam omnium Helenam, parcitum nulli Proh belli dedecus! ob mulieris libidinem tam multos cæſos: nec victoriæ minor infamia, quâ belli cauſa pœnæ expers fuit. Quid eſt Menelaë quod adulterium vindicando, adultera parcis? Servatus ad magna Æneas, ex Ilio profugus, fata ingentia in Italiam deferet, genti terrarum olim dominæ fugam & exilium in nobilitatis fontem traditurus. *Trojæ excidium.* *Æneas.*

Anno Mundi 2880. Samſon ætatis anno viceſimo, ad Philiſtæos profligandos natus, in *Sam-ſon.*

fortitudinis rudimentum leonem inermis di-
scerpit; ac postea asini maxilla quasi Hercu-
clavâ mille hostes mactat; Gazæ obsessus, por-
tas urbis non modò repagulis emovet, sed h
humeris quasi victoriæ ferculum defert: At vi
tantus impingens in scopulum, amata Dali
meretrice (adeò difficilius est continentē es
quàm fortem) atque arcano de crine derect
capitur, illuditur & excæcatur à Philistæ
pœnasque impuri amoris gravissimas pend
in pistrinum vilissimi bruti instar adactus. Pos
morte tandem suas divinasque ultus injurias
cùm excussis columnis, dejecto tecto, contri
vit omnes hostium Principes, quadragesim
ætatis anno; Vidit licet cæcus, se glorioso
mori non posse. Samsoni in Judæorum Prin
cipatu Heli successit.

*Æneas in Italia* At anno tertio post eversam Trojam Æne
in Italia ab Latino Latii rege exceptus, pos
Turnum victum, Laviniam conjugem habu
unde Lavinium; quin & Ascanius ex Creu
filius Albam posuit. Quis credat à victis Phry
gibus Romanos orbis Dominos prodituros

*Heli.* Anno Mundi 2939. Israelitæ dira clade vi
cti sunt à Philisthæis, Dei Area capta, cæsi He
li liberi, ipse ad nuntium de sella corruens a
nimam egit. Ita Deo filiorum noxas in patre
& Principum in populo ad exemplum orbi
puniente.

---

## Caput V.

### *A Samuele ad Imperium Babyloniorum.*

*Samuel* Anno Mundi 1940. Samuel quadragesi
mum annum agens, prophetiis virtutibus
qu

que clariſſimus, à Deo in Principatum populi jam ante vocatus, ab eodem populo ſuffragante numine Judex eligitur. Vita religione, adminiſtratione reip. ſanctus, ab avaritia & cupiditate omni alienus, præſtans judicis forma & exemplar.

Circa annum Mundi 2961. Spartanorum Reges initia habuerunt. Cùm enim Heraclidæ ſive poſteri Herculis in Peleponneſum rediiſſent, unus illorum Ariſtotemus Lacedæmone regnum fundavit, qui cùm duos filios reliquiſſet Proclem & Euryſthenem; duæ inde regum familiæ Spartæ ortæ ſunt; unde multi Reges: ratò in humanis rebus eventu, ut pax diutius inter conſortes regni perſeveret. *Sparta Reges.*

Anno ſequenti Saulem Samuel inunxit in Regem, cùm viginti annis ſolus Rempubl. adminiſtraſſet; virum corpore quidem eximium, ſed animo moribuſque ruſticum, unctione ita immutavit, ut jam Regis imbutus animo, virtutes Regias momento induerit. Eo nimirum divina humanis ſuffragia diſcrepant, quod humana Regno dignos non faciunt, divina faciunt. Anno proximo ſortes conjectæ ſunt in comitiis populi, & Deo admoderante in eundem Saulem cecidérunt. *Saul Rex.*

Anno Mundi 2962. Davidem Samuel Regno inaugurat, abdicato divinitùs propter obſequii detrectationem Saule; adeo Deus obtemperantes Principes, quales ſuos ipſi ſubditos, flagitat. Hic David, puer & ovium ductor, in Regem dotibus omnibus, cumulatiſſimum brevi evadet, per labores & erumnas; quæ certiſſima ſementis eſt gloria. *David Rex.*

Nam ſtatim anno poſt altero Goliathum pro mole corporis viribus ac audacia præditum, paſtoritia funda proſtravit. Quam impar *Goliath*

certamen! puer in virum, pastor in militem in armatum nudus: à nudo tamen stetit victoria; nec vinci potest, quo cum Deus pugnat.

*Sauli mors.* Anno Mundi 2979. luctuosissima Sauli clades & Israëlitico contigit populo; victi à Philistæis, ipse Saul in ensem præ desperatione incubuit; amantissimus Davidi Jonathan cæsus in prælio; impletæ minæ per Samuelis umbram Regi intentatæ. Luxit David jacturam hostis, regnum hac ruina partum displicuit, quod ipsi ut traderet Deus & Saulum inimicum & amicum Jonatham sustulit.

*Codrus.* Anno Mundi 2985. Codrus Athenienſium Rex vitæ brevissimæ immortalitatem famæ anteponens, seipsum pro suis piaculare victimam obtulit suaque morte victoria parta, victus hostes vicit, amoris in patriam vel patriæ ipsa pereunte, æternum in ultima secula monumentum.

*David regno pulsus.* Anno Mundi 3009. David illustre vicissitudinis humanæ specimen, per Absolonem filium regno pellitur; Deo jam ante continuis calamitatibus eædem Uriæ & adulterium vindicante. Ut documentum Regibus foret in supremum Regem non rebellare, & in Principe libidinis pœnas non differri. Hæc peccati pœna, sed pœnitentia fructu non caruit, nam Pater regno redditus, filius victus & à Joabo confossus, pependit impius crinibus, & unde superbiam, inde mortem hausit.

*Ionica emigratio.* Anno Mundi 3011. contigit Ionica emigratio, cum ex dissensione inter filios Codri exorta, & Medonti licet claudo per oraculum Delphicum regno asserto, Nileus ejus frater educta juventute navigavit in Asiam, urbesq; celeberrimas posuit. Ephesum, Miletum & alias, quæ Græcæ origine, lingua & affectu, occu-

occupatæ mox à Parſis, diuturni belli cauſæ fuerunt.

Anno Mundi 3020. Salomon ætatis anno vigeſimo primo, Patris adhuc ſuperſtitis juſſu, regno inũgitur, Nathane Propheta & Bathſhabea matre curantibus; frater Adonia ſpe regni quod jam occupabat, imo & vita dejecto. Ita regnum inter & mortem nihil medium eſt, & ab uno pulſus in alterum ruit. Hic eſt Salomon, qui cum ſapientiam rebus aliis præoptaviſſet, ſic & alia bona eſt aſſecutus, ut divitiis pace ac felicitate præcipuus Regum clariſſimus & magnificentiſſimus longè omnibus laudi fuerit & miraculo. *Salomon Rex.*

Sequenti anno David rex moritur, regni 40. à Samuelis ſchola Propheta eximius; pietate in Deum, juſtitia in ſubditos, moderatione in hoſtes, omni laude major: ſic ſancta in piorum memoria pœnitentia, ut pœnitentium exemplar delictum ſuum ſanctum effecerit. *Davidis mors.*

Anno Mundi 3030. Templum Hieroſolymitanum ſeptimo ante anno à Salomone fundatum, ab eodem perfectum eſt & inauguratum: Pompam, aurum, gemmas, ſupellectilem quid referre profit, cum id majeſtas Dei præſens inſederit, ſedemque cœli vicarim Solymarum Templum optaverit? *Templi conſecratio.*

Anno Mundi 3039. natus eſt Homerus, Poëtarum princeps, imo doctrinæ omnis fons & origo. Septem urbes de tanto viro contenderunt; placet ſententia, quæ Smyrnam laudat. Vixit annis centum quatuor; vir tantus mori nunquam debuerat. Hoc porro ſeculum, ut Judæis Prophetarum eſt, ita & Græcis Poëtarum; aliis divino; humano aliis furore perculſis. *Homerus.*

Anno Mundi 3047. illuſtris fuit clariſſima illa *Regina Saba.*

illâ pugnâ honoris magnificentiæ & stuporis; cum Regina Sabæ, Nicaulam dicunt, Salomonis fama excita, ab Arabia felici ad eum se contulit, ubi sapientia & opulentia Regis supra famam perspecta, ingentibus licet datis muneribus, rediit locupletior, vera in Deum fide. Felix mulier, quam multis post annis Christus ipse Deus canon omnis laudis commendavit.

*Salomonis obitus.* Anno Mundi 3059. sapientissimus ille mortalium juxta ac stultissimus Salomon, anno regni 40. curis potius quàm annis, deliciis qui laboribus confectus, vitam admodum variam morte concluſit, Prodigiosa antithesis! nam Salomoni quid dissimilius Salomone; componatur prior gloria cum posteriore dedecore, sapientia cum dementia, Angelica adolescentia cum senectute nequissima, religiosa juventus cum propudiosa canitie. An pœnitentia toluerit labes; incertum; sententia faventium placet; ne tanta beneficia Deus perdiderit.

*Roboã, Ieroboam.* Sequenti anno Israëliticum regnum divisum est; cum Roboamus Salomonis filius in tribu Juda & Benjamin regnaret; decem alii in Jeroboami verba juraverint, sævitiam, & avaritiam Regis detrectantis. At summo crimine Jeroboamus Idolorum cultum invexit, dum religionem suorum veritus, dedit illis Deos quos colerent. Ita plerumque pietati abusi Principes, veram evertunt, ut falsam in commodum suum substituant.

*Sesostris Ægyptius.* Circa id tempus regnavit in Ægypto Sesostris, scripturæ Sesac; qui victoriis Orientem totum pervagatus, ad Æthiopes Scythas penetrans, jam animo imperium orbis agitabat: sed primũ à superbia felicitatis assecla victus, cum devictos Reges ad currum jungeret; & ipse

pse ab Esubope Colchorum Rege secundo vincitur. Ita Regibus capitalior nullus hostis quàm vanitas.

Hujus filius Sesostris Pheron, deprehensas incuratione oculorum impuras, mulieres omnes Ægyptias flammis addixit; præter unam olitoris conjugem, quam conjugio, & regno donavit. Quæ sexus labes, tot inter fœminas unam esse castam!

Anno Mundi 3077. Abias filius & successor Roboami in Jeroboamum pugnavit, tanta victoria ut ex hostibus ceciderint quingenta millia. Mirum, non esse ab hac victoria debellatum; nisi Deo placuerit, Judæ Regum hostes, non perdere, per quos ipsi in pietate perstarent revocarentur. *Abias.*

Anno Mundi 3080. Asa Abiæ Patri in regno successit, ignavo & impio fortis & pius; nam & Idolorum fana demolitus, Priapique luco exciso, divinum cultum instauravit, & præclaram de Æthiopibus palmam retulit, qua illiad decies centena millia militum terrore immisso divinitus amiserunt, ingensque præda cessit victoribus, sic victorias religio parit, & fortitudiuis obstetrix Pietas. *Asa.*

Anno sequenti sceleratissimus ille Jeroboamus, tandem ultione Divina reum assequente, à Dæmone perimitur; hæc enim ipsius adorati merces. Successit Nadabus, mali corvi malum ovum; qui anno post altero, pessimo humanarum rerum exemplo à Baasa transfoditur. Occupavit regnum interfector, & 24. annis tenuit; dormitante aliquando in sceleribus Deo, nunquam consopito. *Ieroboami mors.*

Anno Mundi 3110. cùm regnum Israëlis post varias contentiones perveniisset ad Amri, & Thersa urbs regia cædibus & rapinis vastata *Samaria.*

esset; Idem Amri Samariam urbem in monte condidit, quæ deinceps regni primaria opibus & munimentis evasit.

*Achabus.* *Iezabel.* Anno Mundi 5138. Achabus Amri filius, cum scelera sceleribus instigante Jezabele uxore cumulasset, spretis Eliæ monitis & Michææ vaticiniis, tandem à Benadab Syriæ Rege quem ante vicerat, profligatus & cæsus, patientiæ Dei pœnas dedit. Anno post decimo tertio. Jehu Israelis regno occupato, Jezabelem criminum omnium fœminam, debita dudum morte mulctavit: nec in mortua parcitum pœnæ, nam à canibus discerptum cadaver, & 70. Achabi filii, in divinæ vindictæ appendicem, ferro necati sunt.

*Elias.* An. Mundi 3139. Elias Thesbites Propheta sanctissimus, curru vectus igneo totus ipse ignis è vivis abiit non moriturus, prodigiorum patrator insignis, Moysi suppar vel æmulus; nisi quod ad pœnam alter, alter ad veniam, Deo usi sunt. Successit Elizæus non indignus Magistro discipulus, qui cum mira vivus plura perfecisset, & in sepulchro mortuum suscitavit, mortuus tamen; adeò triumphare mortem in alio quibusdam licuit, at in se nemini.

*Elizæus.*

*Iosaphatus.* Anno Mundi 3145. Josaphatus moritur Judææ Rex, Asa patre sanctior, zelo, fortitudine, & victoriis cœlo clarus.

*Lycurgus.* Circa annum Mundi 3152. Lycurgus Lacedæmoniis condebat leges; sapientia ac temperantia morum clarissimus; qui exilium regno anteponens, tutor pupillo regnum restituit, seque in patriæ gratiam exulem jussit. Spartæ Imperium dedit in legibus, quarum observantia quandiu viguit (viguit autem per quingentos annos) servitutē Sparta nescivit. Nec tamen eas dubitem ab Apolline, hoc est

ab

ab impurissimo, Dæmone traditas, quæ furtum & adulterium non plectebant, adeo ut laudarent: quid fiet illorum vitiis, quorum virtutis turpitudinibus tantis infamantur?

Anno 3157. Athalia sola ex Achabi prole superstes, quæ septimo ante anno Ochosia Iudæ Rego filio suo demortuo, prolem omnem regiam quantum in ipsa fuit peremerat, regnumque vi occupatum, vi & cædibus administrabat: adnitente Iojada Pontifice ferro occiditur, Ioa octenni in regnum assumpto, quem infantulum Aviæ crudelitati subtractum Iojadas clanculum educabat. Sic Achabi stirps evulsa radicitus, nullo termite repullulavit. *Athalia Ioas.*

Circa hæc tempora Reges Ægypti Pyramides prodigiosa vanitatis humanæ monumenta certatim erigebant, immensis populorũ sumptibus & ærumnis; in quibus illa celeberrima, quæ quinque stadia longa pro miraculo mundi habita est. Sed Regum superbiæ Deus illusit qui disjectis molibus & nomina perdidit conditorum, una tamen Persta: an ad majus ludibrium; nam auctor nescitur. & Trophæum Regum vespertilionum asylum est. Ite mortales & immortalitatem à saxis quærite. *Pyramides.*

Anno Mundi 3166. pleriq; à Didone Carthaginem conditam asserunt. Hæc Elisa, quæ Tyro profuga, delata in Africam virilis animi fœmina, urbem condidit: nec oblita sexum barbæ thalamis mortem antetulit: nempe ornamentum fortitudinis pudicitia: & supra laudem est, utriusq; sexus laudem reportasse. Male igitur Maro de Didonis nuptiis cum Ænea: Romanus gentis odia persequutus est: nec acerbius potuit, quam Punicum genus in ipso fonte inficiendo. *Dido.*

Circa annum mundi 3216. Missus est lega-

tus ad Ninum seu Ninivem Ionas. Quis ederat, nisi se Deus assertorem daret? in piscis devorantis utero seu in carcere, seu in asylo, triduum egit: post urbs Ninus voluptatis sedes & flagitiorum ad liberi Prophetæ vocem repente mutata, Rege ipso (Sardanapalum, quod mirum est volunt saccum invente. Utriusque prodigii prodigiosus effectus, primum Iônam mutavit: alterum Deum: pœnitentibus abdicata pœna pepercit. *Ionas.*

Anno Mundi 3235. Assyriorum Rex Sardanapalus à Belo 37. meretrice quavis corruptior, ab Arbace Medo Beleso Babylonio, aliis Ducibus rebellantibus, jam biennio Nini obsessus tandem inundatione Tigris muro labem passo, sibi desperans; gazas & opes mulierum greges & Eunucorum, luxuriæ regiæ instrumenta, ac seipsum in pyram conjectum, absumpsit incendio. Pudet annis viginti monstrum illud hominis superasse; libidinum quo diu flagrabat incendiū hanc purāmeruit. *Sardanapalus.*

Assyriorum imperium Duces diviserunt; Arbaci Medo magna pars obtigit, Phul sibi Ninum sepositi: In quo & successoribus aliquot regnum Assyriorum licet graviter imminutum stetit adhuc per annos centum? donec ad Babylonios eversa plane Nino translatum est. Ita ludit in orbe terrarum præpotens Deus quasi bullas evanidas regna concutiens. *Assyriorum regnum.*

Anno mundi 3240. Caranus regii ab Hercule sanguinis, in *Macedonia* pulsis regulis & adjunctis gentibus, primus *Macedoniæ* regnum constituit; à quo Alexander per patrem ab Hercule, ab Achille per matrem. *Medius* inter Herculem & Alexandrum Caranus à sole gemino lucem arcessit. *Caranus.*

Circa annum *Mundi* 3245 Hesiodus Poe- *Hesiod*

ta per-

ta per elegantis ingenii, & mollissima, ut ait Paterculus, dulcedine carminum memorabilis ingenti famâ nomen sibi fecit. Et post mortem alieno beneficio clarus, cum eius interfecti cadaver in mare projectum, Delphinum vehiculo sit terræ redditum, & canis indicio reperti ficari: Animantibus humanitatem ubi ponunt homines induentibus.

An. Mundi 3278. ante Christum 775. cepit Græcia tempora per Olympiades designare quibus Historia certudinem omnem suam debet. Et quidem ante ann. 430. Ludi Olympici fuerant ab Hercule constituti; sed ille 27. Olympiades obliteratæ. Ludos Olympicos restauravit Iphitus Elæorum Rex, iussitque ut victorum nomina scriberentur in tabulis & columnis; memoriam temporũ servavit gloria: per Olympionicas salva Historia: primus victor Chorœbus Elæis in monumentis perscriptus est, qui cursu vicit (post Atletæ additi, dein & quadrigæ) merentur in historia locum, per quos illa stetit. *Olympiades.*

Sequenti anno Phuli Assyriorum Regi successit Teglaphalasar, qui luctuosissima clade Israelitas affecit, vastata penitus regione, captivisque abductis ingenti numero; Tarde sed graviter, jam ad pœnas Deo progrediente. *Teglaphalasar.*

Anno Mundi 3302. Olympiadis septimæ primo, ante Christum 751. illa gentium Domina Roma condita est. Conditores fratres Romulus & Remus, qui per incestum geniti, nam ex Amulio & Rhea nepte servati miraculo; quippe Tiberis projectos in alveum in ripam retulit; & Lupa quæ vorare debuit, ubera præbuit; postea ætatis anno 18 auspiciis avi Numitoris, novam urbem 21. Aprilis vel ut alii (volunt adeo rerum vel clarissimarum initia incerta sunt) 4. Octobris, traductis ex *Roma condita*

Alba

Alba incolis posuerunt. Sed exorta statim discordia, in rixa Remus vel à fratre vel ab alio ictus superstiti Romulo regnum stabilivit. Effer te Roma, Petro nondum sacra, & superba imperes orbi dum ortum tuum incesto sacrilegio, & parricidio debeas.

*Achaz.* Anno Mundi 3309. Achaz Rex Iudæ impietatis portentum ultimum, tandem odiosissimam Deo vitam clausit. Ezechia filio succedente, sanctissimo & religiosissimo Principe Deo providente, ut delicta patris natus emendaret. Mirum, ex corruptissimo trunco prodiisse ramum incorruptum.

*Israelitici regni finis.* Anno Mundi 3314. Regnum Israeliticum institutum à Ieroboamo per rebellionem & impietatem, post 255. annos plane eversum est Salmanasser Assyriorum Rex, Teglaphalassaris successor, detrectante tributum Osea, Samariam obsidet, tertio tandem anno vi expugnat. Regem Oseam agit in vincula in quibus moritur, Israelitas omnes captivos Ninum deducit. In quibus sanctissimus Tobias, cum

*Tobias.* Anna uxore & Tobia filio adhuc anniculo: is per adversa tentatus plurima, ut deinceps beneficiis pluribus cumularetur; in visu restituto, in reddito filio, in inventa nuru, in aucta pecunia, in tutela Angeli: quam multa Deus in calamitatum mercedem rependit! At discant Reges, interire regna ut homines, nihilque tutum quod divina basi non nitatur.

*Esaias.* Hanc regni cladem prænuntiârat Esaias, ad refrenandum Achasi impietatem à Deo immissus: sed canebat surdis divinus psaltes: Cassandræ interminanti Troæ exitium fides non habita. Hic est Esaias regii sanguinis qui vaticinii laude supra omnes clarus, Christi futuri mysteria sic prospexit, ut inter ipsius viven-

viventis præcones annumeretur. Nec à vaticinio vita ablusit, assiduis ærumnis exercita: adeo ad Christum via patet una per labores.

Anno Mundi 3319. Senacharib Salmanasate patre vita functo, suscipit regnum, qui Israeliticos sub parente liberalius habitos acerbius vexavit, ut inde virtuti Tobiæ in juvandis & sepeliendis fratribus. vel imminenti vitæ discrimine, honestissimus locus daretur, nam oppressa virtus glorioſior est. *Senacharib.*

Anno Mundi 3322. prodigium illud inauditum in orbe contigit, cum Ezechiæ ad mortem decumbenti nuntiata est ab Esaia valetudo, & ad annos quindecim vitæ incolumitas: & in signum ne de oraculi fide ambigeret, revocatus cū horologii publici umbra solis cursus ut ille dies ad duodecim horas, viginti additis horarum triginta duarum fuerit. Quam honestium hic producitur dies, quam infamis illa Græcorum nox, quæ famulata adultero Herculem genuit? *Sol regressus.*

Anno Mundi 3324. Deus Opt. Max. Ezechiæ salutem coronat victoria. Redibat ovans ex Ægypto Sennacherib, gemina de Ægyptiis ac Æthiopibus palma prætumidus, urbiq; Jerusalem numerosissimis copiis imminebat: cum in ipsius urbis conspectu, nocte concubia, Angelus Domini Assyriorum 185. millia stravit, & in iis pugnacissimos quosque. sed cæde tacita, strepitu nullo, aut clamore. Quam miserabilis castrorum facies, solis luce cladem retegente humana major visa est, & Author notior, quo ignotior. Rex perterritus, fuga præcipiti Ninum petiit, furore percitus in Hebræos: quem nec exeruit, nam à filiis in templo cæsus est, & scelus novo compressum scelere. Patricidæ profugi Assaradono fratrum mini- *Sennacheribi clades.*

minimo regnum reliquerunt, nec enim adhuc parricidia regno donabantur.

## CAPVT. VI.

### *A Babyloniorum Imperio ad Persicum.*

*Babyloniorum imperium.*

AB hac clade Merodachus Babyloniorum Præfectus, excusso jugo Assyriorum, quorum vires propemodum fractas expeditione Iudaica senserat, se Regem tulit, ut qui aliena appetebant Assyrii, amitterent & sua. Is est Merodachus, qui post annis aliquot Babyloniorum regnum in Assyriorum ruinis eriget. Nimirum anno mundi 3334. Olymp. 15. anno 1. Quo victo & exso à Babyloniis Assaradone. Assyriorum imperium penitus eversum est, vastata Ninus, & Merodachus ipse Babyloniorum totiusq; Orientis Dominus evasit. Ita secundo Babylon sedes Imperii, futuris seculis quasi Phœnix è cineribus suis oritura.

*Exechias.*

Anno Mundi 3237 Ezechias Iudæ Rex è vivis abiit, pietate, observantia in Deum, & rebus gestis clarus in paucis: pessimi patris natus sanctissimus, pessimi nati pater sanctissimus nam Manassem genuit, quo pejorem, si finem demas, nulla ætas vidit.

*Esaiæ mors.*

Nam ut ex regni præludiis sumas auspicia, statim in contraria Patris studia raptus, in os sacrum Numinis Esaiam illum, ab immanitate Achaz intactum, morte simplici non contentus, serra dissectum, venerabilem senio virum, sanguine proximum, acerbissimo cruciatu necavit. Vt inde non mireris cædes flagitia, magiam, parricidia, & quæ audet in pote-

*Manasses.*

potestate summa improbitas: perierat tandem, nisi periisset.

Anno Mundi 3338. Romulus vivere desiit, quo fato, an à suis cæsus, an à dæmone raptus, incertum: Quirini Numen posteriras fecit; & sancivit Numa successor, inducta Romæ superstitione; placuit ipsi commentum Egeriæ, ut mottuus facilius haberetur Deus, cui etiam vivo cum de commercium. Ea multis Magiæ suspicionem non levem movit. *Romuli mors Numa.*

Et eodem tempore Gyges in Lydia præstigiator & Magus annuli beneficio aspectum hominum fugiens, Candaulis Lydorum regis abusus gratia, suam ipsi conjugem, & per conjugem, vitam & regnum rapuit. Hæc nempe beneficia ab amasiis Dæmonum. Hujus Gygis adnepos Crœsus, & ipse per Dæmonis fraudem regno privandus. *Gyges.*

Anno Mundi 3344. Manasses jam septimum annum impietate omni se polluens, Babylonem captivus ductus est; vi an dolo captus ambiguum. At ex his vinculis capto libertas, nam ex calamitate sapiens, & pœnitens scelerum, Deum appellavit, auditusque, statim à Merodacho dimissus regnum repetiit: ubi alter à primo, flagitia virtutibus emendavit. Felicem miseriam! quæ mancipat corpus, animi vindex: hoc est terram & chalibem auro & cœlo mutare. *Manasses.*

Anno Mundi 3346. ante Chr. 707. Amasonsanctissima Iudith de Holopherne cæso triumphavit. Is à Merodacho (quem & Nabuchodonosorem vocant) totius orbis Imperium ambiente, cum numerosissimis copiis Imperator, Bethuliam obsidebat, jamque expugnabat: cum Iuditha Hebræa mulier, Græca Helena pulchrior quia in pulchritudine summa *Iudith.*

ma castior, captum oris specie Ducem, post vino madidum & somno oppressum; capite minuit. Nec arduum obsessis fuit palabundum exercitum & sine capite truncum concidere; passim cedes, spolia triumphi. Ita victorem Deus à victo percutit, & per imbellem fœminam inania de orbe vota dijecit.

*Aristomenes.* Anno Mundi 3368. bellum Messenios inter & Spartanos exarsit iterum; Aristomene duce fortissimo Messeniorum, Tyrtæo Poeta Athenienſi Spartanos ducente: Poesis, quis credat? fortitudinem vicit? subacti Messenii; ipse Aristomenes post patrata fortitudinis supra mortalem prodigia, captus vulneratus, tortus, morti applicitus, (nusquam pejus de virtute fortuna meruit) tandem coactus est in Siciliam fugere; ubi Zanclam urbem occupavit & Messanã dixit: Exilio quam Patria fortunatior, inturæ in posteros urbi nomen dedit.

*Messana.*

*Urbes variæ conditæ.* Fuit hoc seculum conditis urbibus perillustre; quo Parthenii primo bello Messenio à Spartanorum adolescentibus, maritis eos ad uxores mittentibus ne à bello discenderent, procreati, duce Phalanto Tarentum in Italia posuerunt; & Corcyram Corinthii unde insulæ nomen; & Calcedonem in Asia Megarenses, jure cæci dicti, quod transmisso freto in Europa commodius non possuissent: sequutæ sunt Cizicus in Asia, Astacus post Nicomedia in Bythinia, Locri in Italia, in qua & antea Croton & Sybaris, ut in media Ecbatana à Dejoce Medo. Ita Romam conditam sequutæ sunt urbes quamplurimæ, ut deinceps essent quas vinceret.

*Poeta Iambici* Peperit & hæc ætas Poetas duos Iambico carmine celebres, Archilochum & Hipponactem; quorum Archilochus Iambum armavit

ad

ad maledicta & contumelias, Lycambe socero ad suspendium impulso: Hipponax tanto magis incendit, quanto facilius magis incendit, quanto facilius inventis addere. Pudet inventum oblectationis traductum in perniciem impleviſſe ferrum & laqueum; ipſi Musarum Perylli ſuo invento opportunius periſſent.

Memorantur & in Musica nobiles Ariſtoxenus & Terpander, nam affinis Poëtæ Musicus; in utroque carmen, menſura, cantus, & voluptas. *Musica.*

Anno mundi 3376. Merodacho patri demortuo Ben-merodachus in Babyloniorum regno ſucceſſit, de quo in Hiſtoria mirum ſilentium, ſed raro magnis parentibus æquantur filii: præterea futurus, avus Nabuchodonoſoris, obſcuritate propria clariorem effecit nepotem. Tametſi magnum eſt, magnum Principem orbi genuiſſe. *Benmerodachus.*

Anno Mundi 3384 Numa Pompilius deſiit vivere: fœlix quod placidam indolem bella non turbarunt: armavit pacem religionibus; quos prædones fecerat Romulus, cives reliquit; finitimorum arma inermis compeſcuit; & Ancilibus, Saliis, Lituis, quam gladiis ſcutiſq, fortior, togatus plures quam ſagatus Romulus triumphos meruit, ſi majus eſt, in ſemente quam in ſegete bella exſcindere. *Numa.*

Ad regnum ſequenti anno evectus Tullus Hoſtilius, Is, ut res humanæ vicibus conſtant, ſtatim Martiam gentem ad militarem operam revocavit: ne hoſtes deeſſent, Albanos hoc eſt fratres aggreſſus eſt, & per Horatios imo per Horatium profligavit. Tunc primum inter urbes inſtitutum parricidium; matrem Albam 487. annos natam Roma filia evertit ac diruit: adeo parum eſt ambitioni homines perderet, ni ſaxa *Tullus Hoſtilius.*

ni saxa perdat. Periit Tullus incendio 32. post anno, domo regia de cœlo tacta; domestico debebatur incendio, qui affines bello incenderat.

*Iosias.* Anno Mundi 3395. Josias octennis Judæorum regno inauguratur: Amone patre sceleratissimo bipedum, post alterum regni annum per domesticam proditionem interempto. Et hic Amon Manassis patris æquaverat crimina, non pœnitentiam; nec enim ad eam itur per prospera; sed Josias filius sanctissimus fuit: ita Deo admoderante, ne pietas impietate obrueretur.

*Jeremias.* Circa hæc tempora natus Jeremias, luctuosissimus calamitatum populi vates ac testis, qui Josiæ in evertendis idolis provisus cœlitus administer, dein Sedeciæ pessimi redargutor; tandem post famem, flagra, carcerem, vincula, vita in perpetuis miseriis aut suis aut alienis, & eo forsitan gravioribus, decursa in Ægypto à suis cæsus est; adeo veritas ubique gentium odium parit.

*Ancus Martius.* Anno Mundi 3415. Ancus Martius Numæ ex filia nepos Romæ regnum capessit. Is inter avum & Tullum medius, revocata religione nec commisso bello, Latinos sæpius victos Romam induxit. Hic enim tunc fructus victoriæ ut qui victi essent, Quirites facti in eorum qui vicerant numerum referentur. Et ædificiis Urbem Ancus ornavit, merito quam auxerat civibus; & Ostiam ad mare condidit, quasi portã ad transmarinas palmas aperiret.

*Josiæ mors.* Anno Mundi 3425. Josias ille pius in Pharaonem (qui & dictus Necao) Ægypti Regem decertans prælio, sagitta ictus interiit: nec enim sanctis illibata semper prosperitas. Simul cum illo religio perii: omnisque pietas: Nam Joa-

Joachin ſucceſſor, & ab hoc populus ad idola relapſus eſt; & prophetæ cæſi, & criminum nulli parcitum eſt; donec capta à Babylonis Jeroſolyma, & ipſe Joachin cum viris primariis (inter quos infans è ſtirpe regia vir tantus futurus Daniel) Babylonem captivus abductus Belli cauſa, quod is interempto Joſia patre, cum Ægypto fœdus percuſſerat, Babyloniorum hoſte perpetuo. Hæc principium ſors eſt, qui potentiores intermedii ſunt; ut par unius, ſit bellum alterius. *Joachin*

Anno Mundi 3429. Nabuchodonoſor ex rebus geſtis & ad diſcrimen Patris, dictus Magnus, Babyloniorum fit Imperator. Rex cunctis, majoribus ſuis major, & quo vix quiſquam potentior ullo ſeculo memoratur. Hic ſtatim Joachimum vectigalem factum regno redonat, & in auſpicia victoriarum ingenti prælio domat Ægyptios. Magni Regis primordia parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos. *Nabuchodonoſor.*

Anno ſequenti, Draco ferebat Athenienſibus leges, ſcriptas ut dicunt ſanguine, cum culpam vel minimam morte ſancirent. Fertur poſtea in theatro ab Æginenſibus gratulantibus petaſorũ conjectu oppreſſus: Digna prorſus crudeliſſimi hominis gratulatio. Tunc & Arion cytharœdus ab Sicilia in Tænarum Spartæ Delphino vectus incolumis, ex avaritiæ Syrtibus enatavit, in fluctibus tutior quam in navi, naufragus felix, perimendus à remige, voraturum piſcem habuit remigem: nempe alter aurum ſitiebat, alter non noverat. *Draco.* *Arion.*

Anno Mundi 3436. Nabuchodonoſor in Judæos expeditionem ſuſcepit, detrectantem tributum pendere Joachimum dolo capit, & admiſſus urbe interimit, interempto Joachimum filium vel Jechoniam filium ſubrogat: & ſta- *Sedecias Rex.*

& statim pertæsu Babylonem captivum perducit, per annos 37. toleraturum pædorem carceris, regnumque Sedeciæ tradit captivi patruo. Tunc qui captivi! inter quos Ezechiel, futurorum quantus inspector! tunc deserta Jerusalem, dilecta Chaldæa: in qua Daniel, Susanna, Esdras, Nehemias, Zorobabel, calamitatem Sanctorum esse pabulum docuerunt. Et altero post anno cœpit Ezechiel, ex mirabili quadripartiti monstri apparitione, paratum in populum iram Numinis prænuntiare, obsidionem Solymæ designare, & captivos fratres ad religionem patrum cohortari.

*Ezechiel.*

*Tarquinius Priscus.*

Anno Mundi 3437. V. C. 138. Tarquinius Priscus origine Corynthius Romæ fortitudine, liberalitate, & humanitate conspicuus, Anco Martio mortuo, primus per ambitum, & habita oratione regnum obtinuit. Nec adnixa parum Tanaquil conjux, quæ imperio nata viri animum ad summa impulit, & pro sua parte evexit. Fortunam statim virtus juvit parta de Latinis ampla victoria, quam curru aureo insignibusque triumphalibus Tarquinius Romæ decoravit. Pompam Victoriæ placuisse credas, quam ut postea sæpe repeteret, sæpius vicit.

*Susanna.*

Anno sequenti Daniel duodecimo circiter ætatis anno, jam prudentia supra virum clarus, Susannam castissimam fœminam à præsenti morte vindicavit, pœna in libidinosos senes revocata. Ita libidinem ut præsens pœna nusquam non sequitur, sic castitati sua merces semper rependitur.

*Stesichorus.*

Circa annum Mundi 3442. in Græcia Poëtica arte clari erant Alemæon & Stesichorus; quorum ille de Musis scripsit, hic ad lyrã Castoris Heroumq; res Epicè cecinit. Et admis-

sæ in

ſæ in tantæ laudis patrem mulieres; cùm Sappho & Erinna ſcriptis carminibus à Græcia orbi univerſo poſt innotuerint: longè clariores, ſi accumen ingenii caſtimoniæ laude honeſtaſſent. *Sappho.*

An. Mundi 3446. ante Chr. 607. expugnata eſt à Nebuchodonoſore Hieroſolyma, à fuga retractus Sedecias, oculis liberorum nece antè fœdatis orbatus, catenis gravis, Babylonē ductus eſt: ubi in vinculis aliquanto poſt mœrore periit; urbs victoriis furori libidini raptæ, & contumeliæ ceſſit: ædificia tum publica, tum privata incenſa, ipſumque Templum domicilium Dei detractis ante vaſis conflagravit. Magna omnia calamitatis humanæ exempla. Ieremiæ parcitum, & permiſſa libertas, ut qui in delicto non fuerat, in pœna non eſſet: virtamen ſanctus in ruinis urbis perſtitit, nec libertate uſus eſt, niſi ut patriæ miſeriis præſens, eas acerbius lugeret. *Solyma capta.* *Ieremias.*

Circa annum 3450. & ſequentes Nabuchodonoſor univerſum propemodum orbem ſubjiciebat. Nam præter Solymas captas, Tyrum decimum tertium annum obſeſſam deditione obtinuit, contentuſque victoria, vectigalem fecit: dein Ninum tanti olim ſedem Imperii, quaſi æmulam ſui, delevit clade tam horrenda, ut eam aliquando fuiſſe nunc laboret Annaliū fides. Potentiſſimis urbibus victis, quaſi ſolutus repagulis, latè cum armis per univerſas terras palmas circumtulit: nam Perſas, Medos, Aſſyrios, Armenos, Hyrcanos, Arabes, Syros & Iudæos ſibi ſubjecit: in Ægyptios movit, & interempto Aprye Rege profligavit; vaſtavit Africam, & in Æthiopes non fama modò, ſed & victoria penetravit: tum ſe à Meridie ad Septentrionē reflectens, quaſi cur- *Nabuchodonoſoris, victoriæ.*

cursum lustrans victoriarum, Iberiam, Pontum & Thraciam tam fortiter quam fœliciter submisit: ea rerum gestarum gloria, ut nec Alexander mundi fulmen, nec Romanum imperium regnorum pelagus, ipsi par fuerit. At tantò post inferior, quantò nunc major, adeò gravior ex sublimi loco ruina est. Idem ab aliis Nabynithus, vel Labynithus appellatus est.

*Daniel regni Minister*

Porro tot victorias ornabat, imò promovebat, ingens sapientiæ & litterarum studium, sine quo potestas vix ulla stabilis. Fons illius Daniel in florentissimam Regis admissus gratiam, relato & exposito de monarchiis mystico somnio: unde postea tanti Imperii Prorex creatus est: an ita Judæis providente Deo, ut victoribus victi imperarent: an ostendente felicitatem humanam somnium esse, cum Iosepho & Danieli tantam ex somniis attribuerit. Sanè hinc origo liberalium disciplinarũ, quas tunc à Daniele Chaldæi, dein à Chaldæis Græci hauserunt, emolumento suo quam maximo ac Græca jactantia in terras reliquas post disseminarunt.

*Massilia.*

Anno Mundi 3454. V. C. 153. in Viennensi Gallia commodissimo ad Mediterraneum situ à Phocensibus profectis ex Asia posita est Massilia. Urbs institutis studiis, legibus, temperantia, & perpetua in Romanos fide, ac deinde in Orientem totum commercio, præter portum ad stationes navium aptissimum, magni olim futura nominis.

*Nabuchodonosoris statua.*

Anno Mundi 3455. Nabuchodonosor sui jam impos, præludebat ad belluam se Deum faciens; quippe statuam auream simulachrum sui, adorandam orbi proposuit, non corporum modò, verum & animorum victor futurus. Sed à tribus adolescentibus Hebræis victus est

est, quos veri Dei religio idoli cultu interdixit. Inde victores in fornacem conjecti ad incrementum victoriæ: quot enim ab illo palmæ, quot prodigia! in flammis Juvenes rore perfusi, Chaldæi foris flammis involuti: & quod majus est, contumacia Regis fracta, victa impietas, ut se tunc hominem & minorem Deo fateretur.

Anno Mundi 3460. Solon Athenas sapientissimè gubernabat; Draconis in humanas leges emendavit, Areopagum obsoletū penè instauravit, civibus suis æquè moribus ac verbo præivit, & cum in iis regnare posset, obsequii maluit. Fuit ei Anacharsis coævus, qui ex Scythia profectus Athenas tam veræ Philosophiæ sementem fecit, quam deinde suo in Socrate vasa Græcia in cœlum extulit: at ea in laude Scythia illa barbara prior, & fortasse major. *Solon.* *Anacharsis.*

Anno Mundi 3464. portentosam regi fastus pœnam mortalibus objecit Deus: cum Nabuchodonosor propagato latè per orbem imperio, fastu & arrogantia tumidus, Babylonis amplitudine captus, extemplo ita mutatus est, ut se ferā ratus, abjectis insignibus regiis, nudus & quadrupedis instar incurvus, in sylvis lociſq; aviis per septem annos ferino victu & ritu egerit: læsa phantasia, qua se leonem aut ursum credebat. O mortalitas, quantis patet casibus! quis à Rege ad belluam lapsus! *Nabuchodonosor bellua.*

Qui tandem septimo post anno, sibi regno ac Deo restitutus, a bellua quam à rege modestior sceptrum recepit: quod uno anno tenuit. Princeps inter summos numerandus, hoc maximè quod Danielem Ministrum & Historicum sortitus, per eum habuit, ut in hominum memoria, & Dei ut creditur, vivat, beatorum albo adscriptus: tanti est Principi, alie-

alineno ductu insurgere, & habere cujus ope crescat & nitatur.

*Evilmerodach.* Huic successit filius Evilmerodach. An. Mundi 3472. qui regni curã insano Patre jam capessiverat, eò laudandus quod gestum imperium restituto Patri, restituerat. Is statim Iechoniam Ioachimi filium eductum è carcere Iudæorũ regno inaugurat, cum à morte Sedeciæ rex nullus fuisset: quod à parvo tempore tenuit, Salathiele relicto filio. Danielem Evilmerodach summè prosequutus est; ab eo maxime cum objectus leonibus, tutior inter feras quam inter homines, quem in evertendo Belo & perimendo Dracone Deum sanciverat, eum sub belluarum securus dentibus pari prodigio celebrasset. *Daniel.*

*Septem Sapientes.* Anno Mundi 3474. numerabat Græcia septem Sapientes, Thaletem, Biantem, Solonem, Chilonem, Pittacum, Cleobulum & Periandrum, Philosophiæ quasi conditores. Ehi vel ab una contentione digni hoc nomine de Tripode aureo à sapientissimo referendo, quem cum alius alii ut sapientiori cederet: meruerunt referre singuli; quæ major enim sapientia sit quàm aurum spernere, & se licet eximium, alio tamen minorem credere.

*Servius Tullius Itus.* Anno Mundi 3477. Tarquininio Priſco per suhmissos ab Anci Martii filiis sicarios interfecto, subrogatus est Tanaquildis opera Servius Tullius, qui ab illustri prosapia servus, à servitute Regiis gener, dein Rex effectus est. Dignus Imperio, nec ignis augurio fidem abrogavit: nam & Etruscos rebellantes assiduis pugnis fractos edomuit; & Romæ censum primus instituit, hoc est effecit ut se Roma cognosceret: fortunæ hactenus prosperæ particeps, sed quam infensam in extremo actu ex-

pertus

pertus est: infando parricidio per filiam Tulliam ut regno dejicitur, vita orbatus. An regnare tanti est, ut natura tam altè pereat. *Anacreon.*

Circa annum Mundi 3482. Anacreon Poëta Lyricus suavissima carmina sed minus honesta concinebat; post acino suffocatus, fato ademulentam qualē traduxerat vitam peracto. Dum Phalaris Agrigentinus Siciliam crudelitate summa vexabat: verum ut nihil adeò malum est, quin boni mixturam habeat: justus Phalaris, qui perillam suo bove primum inclusit, & humanus, qui cædis suæ reos Menalippum & Charitonem, amicitiæ ignoto inter aulicos bono condonavit. *Phalaris.*

Nec omittendus circa hæc tempora fabulator Æsopus, qui corporis deformitatem ingenii luce compensans, per virtutem de fortuna triumphavit, & servus Dominis imperavit, brutis animantibus humanos sensus & voces affinxit, ut puderet homines se a brutis vinci. *Æsopus*

Anno Mund, 3488. Pisistratus tyrannidem Athenis occupat, cum se ipse vulneribus, deformasset, impetratis satellitibus, & simulatione tutelæ inimicis oppressus; adeò parvum est, vim inter repellendam & inferendam discrimen. Solon calamitatem urbis non tulit, exulatum abiit, cum aliter tyrannum damnare non posset: Tunc Crœsum Lydotum Regem sapienter monuit; quid aurum esset, ac in Cypro paulò post vitam deposuit, invidia absentiæ qua una poterat, Pisistrati scelus impugnans. *Pisistratus.* *Solon.*

His temporibus memoratur Abaris Scytha celeberrimus Magus multas provincias peragrasse, celeritate tanta, quanta sagitta ab Apolline dono accepta, quam cum emisisset, *Abaris.*

simul & cum ea per aërem ferebatur, vehente nempe dæmone: at hoc equo quis vehi cupiat?

*Cyrus.* Anno Mundi 3493. Cyrus novus Persarum Romulus ex Mandane Astyagis filia natus ex avi somnio morti expositus, & à bubulco cane ubera præbente servatus; post ab Harpago Satrapadiri convivii memore evocatus in Medos Persis suis accinctus, avum Astyagem gemino prælio vicit, tertio cepit. Inde Medorum res in potestatem Cyri devolutæ, gradusque substratus ad Imperium Persicum erigendum. Cujus tamen initium à Babylonii ruina petimus, ne forte quod humanæ non patiuntur angustiæ, gemini soles simul illuceant.

*Belthasar.* Anno Mundi 3495. Balthasar Evilmerodacho patri propter libidines interempto successit in regnum; sed nec ipse temperantior Patre, regnorum peste afflatus, per ignaviam & voluptates sibi & Imperio perniciem ultimam procreavit.

*Pisistratus.* Anno sequenti, exul Athenis Pisistratus Per Phyam quandam Minervæ ornatu armisque instructam, tyrannidem qua dejectus erat instauravit. Ita jam olim ad cosilia Principum traducta religio, & Dei nomine, quo nihil speciosius aut potentius? plebi impositum. Vir ingentis animi Pisistratus fuit, qui secundo pulsus sibi tertium regnum comparavit; dignus qui ad meliora se conferret.

*Simonides & alii.* Circa Annum Mundi 3502. illustris Poëta Lyra fuit Simonides, Melicertes & Melicus ob eam dictus; qui & artem memoriæ, cum naturali præstans esset, excogitavit. Tum Theognis Poëta, Anaximander Philosophus Phececydes Pythagoræ præceptor, Phocylides

des, Xenophanes, aliique qui in litteris quasi in stadio sibi magnum nomen comparabant,

Anno Mundi 3506. Crœsus Lydorum rex ditissimus, oraculi fide elusa, à Cyro victus, jam arsurus Solonis memor pyra deponitur, vitam quam rapiebant opes Philosophiæ debiturus. At cùm iterum Lydi rebellarent, celebris illa pœna imposita ut ludis & conviviis addicti, bonam frugem omnem abdicarent; tantum ab omni ævo bonæ mentis & voluptatis divortium fuit. *Crœsus Victus.*

Circa annum Mundi 3513. V. C. 213. Pythagoras Samius Philosophiam novam in Italia condidit. Hanc Magia ut creditur infamis, hausit à Dæmone; quod sapit & arrogantiadicti ἀπὸ ἰφα & belluina metempsychosis, & femur aureum, & spontanea mors per inediam conciliata, *Pythagoras.*

Anno Mundi 2516. noctu Babylon à Cyro capta est, vastata ac penè diruta, Balthasar è somno in mortem transiit, cùm pridie manu illa scribente perterritus, & à Daniele de imminente fato frustra commonitus, se præbuit hosti jugulandum, Babyloniorum imperio una cum Principe pereunte. Id in Principibus voluptate marcidis dudum nutans quasi ædes fundamentis subrutis, statim disjectum est. *Babylon capta.*

## CAPUT VII.

### *De Imperio Persarum usque ad Alexandrum.*

ANNO Mundi 3517. V. C. 116. ante Christum 536. everso funditus Babyloniorum

*Persicum Imperium.* Imperio; in Cyro Persicum sumpsit initium: fastu & opulentia maius, si Cyrum excipias, quam fortitudine: sua & ipsum mole deinde ruiturum. Hoc & anno Judæorum soluta captivitas, Cyro permittente, quasi in victoriæ gratulationem, repressum in patriam & in Templi instaurationem de suo liberaliter erogante. Quare plurimi in Judæam Zorobabele duce reversi, Templum quo potuerunt sumptu repararunt, etsi non perfectum nisi multis post annis: sed in posterum libertate justa diminuti, Persis, Græcis, aut Romanis facti vectigales, servitutis jugum nunquam excusserunt: quod & hodie ubique ferè gentium meritissimè patiuntur.

*Judæi libert.*

*Tarquinius superbus.* Anno Mundi 3521. L. Tarquinius Romæ regnum per Parricidium triplex occupavit: interemptis uxore fratre & socero, administratot flagitiorum Tullia quæ & carpentum super cadaver patris egit interrita. Quid se Græcis Romani præferunt? Annon Medea pia ad Tulliam? Peccatis Quirites, qui tot scelerum reum uno Superbi nomine designastis.

*Thespis.* Circa hæc tempora Thespis Athenis primus Druma dedit, ex plaustris Tragedias populo spectandas exhibens; quod antè Solon morum censor prudens vetuerat.

*Milo.* Ad quæ revocandus stupendus Athleta Milo Crotoniates: quem nec vigens robor à debilitate, nec flos ætatis à senectute, nec tot palmæ Olympicæ ab obeunda morte defenderunt.

*Cyri mors.* Anno Mundi 3523. Cyrus à Tomyri Massagetarum Regina (ii ad mare Caspium Araxe amne claudebantur) victus occubuit; luctuoso exitu tot prosperitatum, ut post tantas gentes subactas, à femina ad victoriarum ludibrium vinceretur: & illusum corpori ferunt, capu-

que

que humano immersum sanguini, hoc nempe Diademate coronat se summa felicitas, Licet alii velint ex vulnere apud suos non alieno arbitratu mortem invenisse, virum tanti imperii & pariendi & alendi capacem.

Cyri regnum excepit Cambyses filius, Patri nulla re, nisi forte ambitione, consimilis. Nam in Ægyptum movit, Regemque Ægyptiorum Psammenitum habuit in vinculis, exercitu fuso, quo in Rege natura ut in speculo visa est, nec summa semper esse mala quæ lugentur. Dein victorem inflammavit libido domandæ Africæ, triplici expeditione: prima delenda erat Carthago, quam Phœnicii, ne parricidæ fierent, detrectarunt: altera petebat Ammonzos, in qua pugnatum cum ventis, via in medio exercitu arenarum molibus obruto: tertiam ipse in Æthiopas suscepit, nec feliciorē, cū enim penuria commeatus humana corpora in cibum cederent, sibi ipse timens tunc sedemum hominem noscens Memphim repetiit. Summum opus Imperatoris est, non modo pugnare, sed præstare ut pugnare possit. *Cambyses.*

Haud multo post idem Cambyses in Ægypto, victoriæ trophæo, & suo gladio, ad majorem felicitatis contemptum, casu, quasi mors ipsum negligeret, læsus interiit. Creditus est ab Apis cæde in furorem actus. Ea sanè præstitit, quæ furor præstat; nam præter violatas Ægyptiorum religiones, fratrem ne successor foret: jussit interfici, si sororis fœdavit nuptiis & statim sanguine: post quæ parricidia lusus fit, Prexaspis filius Persæque Principes trucidati. *Cambyses mors.*

Anno Mundi 3532 cum Smerdes Magus se filium Cyri simulans regnum invasisset: re detecta per septem Persarum Satrapas regno occupato *Darius Hystaspis.*

cupato & vita orbatur. Ex septem Dario Hystaspis filio industria famuli id regnum obtigit; equi hinnitus quantum Imperium Domino peperit, sic ex parvis incrementa magna, ut ex parvis etiam casus graves.

*Zopyrus.* Anno Mundi 3534. Babylon rebellans post novendecim mensium obsidionem, vi à Dario Rege expugnatur; at opera Zopyri, qui Principis amantior quam sui, dignitatem plius corporis sui deformatione sancivit, dignus cujus integritas imperio Persico redimeretur. Idem propemodum in expugnandis Gabiis Sextus Tarquinii filius tunc tentabat; sed ille fama ingens, hic vix ulla notus, nempe tantum interest, cui Principi servias, justo an injusto.

*Danielis mors.* Anno proximo Daniel obiit, decimo supra centesimum vitæ; favoris aulici mirum exemplar, eo magis quod appetentem invidiam innocentia fregit ac pietate: In quem quæ natura contulerat, ea Gratia divina sic auxit; ut qui prudentissimus tot Regum Minister, idem & Eremitarum sanctissimus censeatur.

*Darius in Scythas.* Anno 3536. in Scythas Europæos expeditionem Darius suscepit; cujus quanta primordia! cùm totus Oriens ad bellum accitus, cum Europa Asiæ ponte juncta, cum Ister & Bosphorus sub jugum missi, & itinere Getæ devicti. At his exordiis quam dispar exitus, cum retrocedere coactus Darius, nonginta millibus hominum amissis; beneficio pontis servavit reliquos. Amat Deus, ad infirmitatis humanæ doctrinam, ut ex parvis magna, sic ex magnis parva efficere. Hic primus in Europam Persarum transitus, unde tot bellorum & stragium cædes.

Anno

Anno Mundi 3539 cœpit bellum Jonicum inter Persas & Jones Græcos, incendente Histiæo Milesio ad Persam transfuga, ad quod inducti Jonum patres vel germani Athenienses Infaustum Milesiis, quorum urbs à Persis capta, & direpta: omnesque in Asia tum urbes tum insulæ victæ, nec Histiæo impune fuit prodidisse: nam ab ipsis Persis peremptus est. Sed ad hoc bellum pertinent plura, quam ut in annum unum conjici possint. *Ionicum bellum.*

Anno Mundi 3545. V. C. 244. Tarquinius cum liberis Roma per Brutum ejectus ab illato per Sextum Lucretiæ stupro, quæ quasi flagitium emendaret parricidio, se sui impotens interemit. Mutatâ urbis administratione, regnum in Rempublicam, Reges in Consules abierunt, qui quotannis electi bini, minus possent, cum nec continui, nec soli, tenerent imperium. Primi omnium Consules L. Brutus & Tarquinius Collatinus; hic in solatium amissæ conjugis, ille in præmium assertæ libertatis. Cætera flagitia in Principe Deus quadantenus tolerat, at in libidinē statim exurgit. *Consules Romæ.*

Anno post tertio, Porsenna Clusinorum Rege reducente, Romanos, ad ultima Tarquinii agunt, sed de Regibus virtus & constantia triumphavit. Solus Horatius urbi jam captæ pro munimentis dejectis fuit; Regem perculit Mucius officacius combustâ dexterâ, quàm armata: & virgo Cloelia Particeps laudis, nec fugam timuit, nec noctem, nec amnem. Hos animos Porsenna vidit nunquam servituros, Roma recessit, ne libertatis contagium ad suos pergeret. *Porsenna.*

Anno Mundi 3557. V. C. 256. Primum Dictatorem Titum Largium, quasi sacram in rebus ultimis anchorā, creavit senatus Roma- *Dictator.*

nus; imminebat foris bellum gravissimum; Latinis intus ab egena plebe gravis seditio: quis crederet? malum domesticum terrore suavit Dictator, humanitate & consilio peregrinum. Placuit hic Magistratus senatui, & ea fuit Romanorum moderatio, ut in summa potestate, ne in Sylla quidem, libertati sit unquam detractum.

*Latini victi.* Anno post secundo A. Posthumius Dictator ingentem victoriam de Latinis retulit ad lacum Regilensem: quæ Castori & Pollucipugnare visis attributa: illudente nimirum per præstigias Dæmone, & sibi regnum in Gente futura orbis domina comparante. Ind:

*Tarquinii mors.* Tarquinius solus è familia tanta superstes, causam belli abominantibus omnibus, Cumas se contulit, ubi privatus paulo post obiit: acerbius fatum promeritus; nisi Patri & Regi, superesse regno & liberis, acerbissimum sit.

*Marathonia pugna.* Anno Mundi 3562. ad Marathonem pugna conserta est; at quam impar! ad quam trecenta millia Persæ, undecim Athenienses eduxerunt: sed duce Miltiade; in quo plurima millia numerentur: nam victi Persæ, & in fugam acti; trophæum ingens erectum Miltiadi, in hominum nempe memoria, quod nulla in posterum dies delibabit. Quem is militem duceret, vel ab uno discere Cynegiro; quia navem hostilem dextra, post sinistra, tandem utraque truncus, dentibus prehensam detinuit quasi victoriam occuparet fugientem, aut in anchoram versus navim stabiliret.

*Xerxes.* Anno Mundi 3567. Darius diem clausit, appellato regni successore Xerxe ex Atossa Cyri filia suscepto, & exclusa Artabasane ex Artemene, quem adhuc privatus genuerat. Placet tamen à mortuo Patre, de fraterna illa fa-

fratres inter pro regno contentione opinio; ubi & impune fuit contendisse, & vicisse innoxium: tam erant animis fratres quam sanguine: æque laudandi, quod aliter regni spem stitit, alter omisit.

Tunc Veturia eladem impendentem Romæ discussit. Coriolano filio ingratæ patriæ minante excidium & inferente; post Patrum & Pontificum legationes consumptas, impetravit à filio matet Romæ salutem. non impetravit filio: hic enim postmodum à Volscis cæsus, quibus Romæ salus delictum morte plectendum visa est. Necessitas misera, cum vel civi ob patriam, vel patriæ, à cive mors inferenda est. *Coriolanus.*

Circa hæc tempora Pindarus floruit, Poeta Lyricus, sublimitate ingenii nulli secundus: quodque mireris. Thebis oriundus; in cœlo tam pingui vir tam defœcatus. *Pindarus.*

Anno Mundi 3569 Athenis Sophocles natus est, qui postea Tragœdiam ornamentis instructam omnibus celebravit. Et quinto post anno natus Euripides & futurus Poeta Tragicus, ne forte æmulus Sophocli deforet: ut in his geminis erudita Regum illa voluptas dignitatē totam assequeretur. Sane tunc Athenæ illustrissimis viris eminebant, in quibus Aristides Amore & cultu justitiæ, quasi Themis quædam corporata, damnatus tamen ab invido populo Ostracismo, ne virtuti campus deesset. Tunc & Themistocles, vir tantus quantum Salaminia pugna demonstrabit. *Sophocles Euripides. Aristides.*

Sed & hujus seculi anno 71. Halicarnassi natus Herodotus, dictus Historiæ parens primus sane cujus monumenta ad nos pervenerint; dubium an majestate rerum grandior, an dictionis suavitate jucundior. *Herodotus.*

*Salaminiæ pugna.* Anno Mundi 3574. de Persis ad Salaminam celebrem victoriam Græci reportarunt, Themistocle duce: cum prius ad Termopylas Leonidas cum trecentis Laconibus Persarum copias infregisset, multitudine tandem obrutus, non victus fortitudine. Hujus belli quantus apparatus! ubi Persæ Xerxe ducente 3235220. hominem deduxerunt, ubi gemino ponte fractus Hellespontus. Athos suffossus, exsiccata potantibus flumina, omnis demum in Græciam effusa Asia. Sed quid hæc tanta ni aspiret Deus? navali prælio victa classis: ipse Xerxes fugam per Græciam & Asiam spargens, docuit homines proximam esse superbiæ comitem humilitatem.

*Artemisia.* Nec Artemisia premenda silentio, quæ pro Xerxe pugnans nihil prætermisit quo vinceret. Eadem celeberrima Mausolæo, quod in Caria Mausolo conjugi erexit; iis impensis ut vel imperfectum sit in orbis miraculis augustius tamen ipsa monumentum, quæ mariti cineres hausit, ut quem suscitare non posset se viva conderet.

*Plataensis pugna.* Anno sequenti & terrestri prælio victi Persæ ad Plateas in Bœotia, per Lacedæmonios & Tegeates, ubi Mardonius infensus ille Græcorum hostis, cum copiis cæsus: iterumque ad Mycalem in Asia navali pugna, quidquid persarum erat in bello, deletum est. Ita Græci Persarum sacrilegia vindicarunt. Felices, si qua contentione cum exsterno bellum gessissent, eadem inter se pacem coluissent; sed difficilius reguntur prospera quam adversa. Athenæ eversæ antea, statim restauratæ, Themistoclis, cui parem Græcia non vidit temere, maximè opera. Et vero debuit scientiarum domicilium cura eximia ad posterorum usus renovari.

An-

Anno Mundi 3578. V.C. 277. è Fabiorum Patricia gente trecenti contra Etruscos suis stipendiis pugnantes cæsi sunt, ad Cremeram castrum non amnem. Quid gloriosius quam gentem unam patriæ suæ militasse solam, & occubuisse? *Fabii ad Cremeram.*

Dum Athenienses industriâ Themistoclis stabilitum sibi maris imperium, ac pene totius Græciæ principatum, expulsis undecumque Persis; idem illud possident Simonis Victoriis & humanitate, & in socios Aristidis justitia. Quibus viris stantibus, Athenæ steterunt, pereuntibus imperium corruit. Ita vel in Democratiis Monarchia regnat, *Athenienses.*

Anno Mundi 3583. Thucydides natus est Athenis, nobilitatis origine clarus, sed historia scripta longe clarissimus: gravitate sententiarum accurato judicio, & ad veritatis normam aptato; bellum Peloponnesiacum cujus pars fuit complexus est; obscurior tamen & rectior, qui lectorem tantum sui similem admittit quo eodem anno per Ostracismum vir ille dignus quem omnis Græcia in civem ambiret. Themistocles Athenis pulsus est: tam ægre se ab invidia virtus tutatur. *Thucydides. Themistocles*

Anno Mundi 3585. Athenis ortus est Socrates, Græcæ Philosophiæ splendor & dignitas: ortu quidem ignobili, sed futurus ipse virtâ & doctrinâ in tota Græcia supra omnem Imperatorũ celebritatem. Cum superiore anno Democritus ille Ridiculus in lucem venisset, Heraclito lugubri 50. circiter annis posterior: ludente natura, & fletus alterius, alterius risu temperante. *Socrates. Democritus.*

Anno Mundi 3587. Pausanias Spartanorum Rex ab authoritate prima dudum defectus, animi inquies & ambitionis, cum deprodenda *Pausanias.*

Græ-

Græcia cum Persis ageret, in asylo quo confugerat, fame interiit: ingentis animi, ac ni Spartæ regnasset, ubi regnum precarium & libertati addictum, summa aggressurus.

*Xerxis mors.* Anno Mundi 3589. Xerxes per Artabanum Satellitum Regiorum Præfectū nocte immani scelere obtruncatur: quem nec militum myriades, necepoti amnes. nec effossi montes, nec Imperium pene orbi par, ab indignissima nece vindicarunt.

*Artaxerxes Longimanus.* Successit Artaxerxes Longimanus natu minor, à prominentia dexteræ sic appellatus; cum ejusdem Artabani fraude Darium fratrem majorem per imprudentiam interfecit. Sed nec impune Artabano fuit; nam ab Artaxerxe statim peremptus, & septē liberi obtruncati. Hic Artaxerxes, ut plerisque placet, Assuerus, Estheris conjugio in scriptura clarissimus: quem in regno alieno scelere parto, ab externis bellis suorumq; insidiis tutum præstans Deus, in maritum contulit, quæ uxor meruit.

*Assuerus.*

*Simon.* Quod ut credas, vide fædata e us nondum mariti primordia ingenti clade, quam ad Cyprum navali prælio Athenienses Persis intulerunt, quam est mox sequuta pedestris exercitus strages: Simone utrobique administrante res Athenienſium in summum gloriæ provectas apicem. Debebat hanc gloriam Simoni Deus, qui in parentem Miltiadem pietate insignis, ut ipsius vinctum cadaver sepulchro daretur (pudeat hæc secula pietatem ab illo non discere) se vivū pro mortuo in vinculo egerat; id ingratissima patria spectante & patiente, imo post filium tot victoriarum parentem suo pomœrio depellente. Quem mox Athenarum subSpartanis laborantiū miserea', cum totHeroum pernicie munimenta ipsi sua everterint

Nam

Nam & Themistoclem ante, cui nec in Græcis nec in Romanis quem compararet, habet Tullius, tota expulsum Græcia, tam acerbe persequuti sunt, ut Persas ad quos profugit mitiores quam cives suos crediderit. Ibi vir excellens sic exceptus ut patriam oblivisci posset, ejus tamen & infentæ sic meminit, ut ne ipsi bellum inferret, sibi intulerit spontaneo veneno vitam abrumpens. Id revera fuit, ut hæc erant tempora, mori pro patria, & quod laudabilius, ingratissima. *Themistoclis mors.*

Anno Mundi 3596. Esdras Iudæus Artaxerxis scriba, ipsiusque gratia florens, impetrata missione cum pluribus sociis Hierosolymam petiit, ut prolapsos judeorum mores emendaret, & ad primævam legis normam corrigeret. Exceptus est ingenti lætitia, summaque omnium gratulatione; adeo vel peccantibus virtutis species prima jucunda est. *Esdras.*

Hoc circiter anno Estheris nuptiæ cum Artaxerxe conciliatæ sunt: quam formæ decor ex plebeja Mordochæi familia in repudiatæ Vasthi locum erexit. Laude digna forma, quæ regnum peperit; sed multo dignior animi forma, supra corporis eminens, qua Deo Regina & in deliciis placuit. *Esther.*

Et eadem Iudæis saluti postmodum fuit, nam Anno Mundi 3601. cum Amanus ab Artaxerxe gratiâ proximus, Mordochæo Iudæisque omnibus mortem intenderet, Deo in superbum pœnam regerente, ipse patibulo quod inimico destinaverat suffixus pependit, exemplar ingens rerum humanarum, & arrogantiæ proculcatæ clarum insigne. *Amanus.*

Anno Mundi 3604. V. C. 303. Romæ Decemviri cum potestate summa creati sunt, qui jus Romanum ex legibus à Græcia petitis conderent: *Decemviri Romæ.*

derent: & inde leges 12. tabularum natæ, magno reipub. emolumento. Sed statim hæc imperandi forma abrogata, per Appii Claudii intemperantem libidinem, ingenuam virginem rapientis in stuprum, ubi pater Virginius filiam nullam habere maluit quam pollutam. Electi Decemviri, violenta morte Appius periit immoderatam impudicitiam, ut plerumque fit, restinguent sanguine; ut ferro violentur qui se & alios libidine violant.

*Græciæ splendor.*

Circa hæc tempora Pictores huic artium dominæ celebritatē jam comparabant Zeuxis & Parrasius, iste avium deceptor, hic hominum; & Timantes qui primus colores miscuit. Et in fingendo principes Polycletus & Phydias; hic in Jove ille in Doryphoro supra fidem commendatissimi. Ut id seculum Græciæ flos & lux appellari possit: quo sive rerum gestarum gloriâ, sive disciplinarum illustri notitiâ, sive artium admirabilitate, semel nata est, unde memoriam ætatum omnium perveniret.

*Nehemias.*

Anno Mundi 3609. Nehemias Iudæus ab Attaxerxe restaurationem murorum & urbis Hierosolymæ impetrat promovetq; feliciter: portas, muros, turres extruit, & fundamenta locat munitionibus, quæ Romano imperio possint obsistere. Quod & miraculis Deus insignivit; nam & ignis divinitùs ex undis eductus, & Arca Iudaicæ religionis sacrum penetrale cum tabernaculo & Altari incensi, post multos ann. quam à Ieremia recondita essent reperta, lætitiq; summę Iudæis fuerùnt, sperātibus ex divino munere divini subsidii instaurationem. Sane Nehemias tanta celeritate urbē reparavit, ut patriæ pater & Solymarum conditor nuncupari possit. Tunc inventum Synedrium,

drium, cui præsiderent à stirpe Davidis Iudices, & posteri Aaronis summi sacerdotes; qui reipublicæ status ad Christum usque perstitit.

An Mundi 3612. V.C. 311. Censores Romæ primum creati Papyrius Mugillanus & Sempronius Atratinus; quasi morum magistri & totius populi Pædagogi Sanæ Censura Magistratuum apex, dignitatum coronis, triumphalis senectutis ultimum votum; autoritatis tantæ, ut honores & contumeliam sine provocatione dispertiret ad libitum. *Censura Romæ.*

Anno Mundi 3616. Spurius Melius cum annonâ in plebem divisâ regnum agitaret, à Dictatore Quintio Cincinnato, triumphali illo agricola, jam octogenario, opprimitur, & Per Servilium Ahalam domi suæ ubi sceptrum adornabat, occiditur; bona quæ male dividebat in meliorem usum publicata, domus consilii sedes diruta; nudum solum Æqui Melium dictũ, monuit posteros, tutiores modestiæ terminos quã ambitionis vota immodica. *Sp. Melius.*

Anno Mundi 3618. Athenis nascitur illa Attica Siren Isocrates è cujus schola ut Minervæ sacrario prodibãt deinceps oratores. Et hoc tempore Hippocratis Coi mira celebritas, à quo Medicina sin minus ortum, at incrementum habuit, & quod ab initiis rarissimum est, summam coronidem. Et ne quid Græciæ in omni scientiæ genere deesset, tunc eminebant Democritus Abderites, Empedocles siculus in Philosophia Principes, & Gorgias Leontinus, sic artium omnium peritiâ clarus, ut à Rhetorica cui famulabantur; splendorem arcesserent. *Isocrates, Hippocrates, & alii.*

Circa hæc tempora Græcia in partes distracta, domesticum quo deinde flagravit compa rabat incendium Principes omnium Lacedæmonii *Peloponnesiaci bellis semina.*

moniii & Athenienſes, qui viribus ſuperiores aliis, ſibi pares, tricennali fœdere coniuncti, viſi fuerant pacem ſancire: niſi bellũ Samium pro Priene Samios inter & Mileſios excitatum; iterumque bellum Corynthiacum Corcyreos inter & Corinthyos, excitaſſet Athenienſes ut facentes Mileſiis Samum diruerent, & Gorcyræis opitulantes Corinthios profligarent. Et incendebat omnia fax belli Pericles, tam manu promptus quam lingua facundus, qui ſuis civibus dominatum in Græcia, ſibique in civitate ſua inſtruebat. Inde Athenienſium potentia cæteris Græcis inviſa; nam inter æquales qui eminent nocent.

*Peloponneſiacum bellum.*

Anno *Mundi* 3623. V. C. 322. ceptum eſt bellum Peloponneſiacum, quod 27. annos geſtum eſt, Spartanos inter & Athenienſes, ac communi totius Græciæ clade; cum Spartani prætexerent libertatem Græciæ ab Athenienſibus violatæ; & Athenienſes inflammaret Pericles, rationibus reddendis obnoxius, & militaris gloriæ cupidus. Quam modicam admodum aſſequutus eſt, nam altero ſtatim anno peſte deceſſit, quæ ſæviſſima Athenas vaſtavit (quaſi calamitas belli parum eſſet) jam Africam & Aſiam pervagata, præſentiſſimum Numinis vindicis telum. Non ideo tamen ceſſatum à bello, cum Alcibiades ex ſorore Periclis nepos, audacia & militari animo plenus, rurſus omnia in bellum egerit.

*Plato.*

Hoc anno quo Pericles obiit natus Plato, ſuaviſſimus ille Socratis cygnus, qui poſtea Philoſophiæ ſtudia eloquentiâ mirabili condens, diverſas in ſpeciem diſciplinas ad poſteritatis miraculũ complecteretur & illuminabit. Eodem tempore Comedias præbebant Athenienſibus ingenioſiſſimi longe Poetæ, Eupolis Rhodius,

Rhodius, & Aristophanes Atheniensis: is fœlicior, cujus scripta salis Attici, si puriora essent, exemplar, ad nostram ætatem duraruntin eis Chrysostomus, os illud aureum, omnis elegantiæ fontem invenit. *Aristophanes.*

Anno Mundi 3629. Artaxerxes regni anno 40. è vita migravit, Persarum principum felicissimus, qua vita quam à belli tumultibus tutam transegit; qua morte, quam suam obiit nec arcessitam; præmium pietatis in Deum, & in ejus populum munificentiæ, Regnum Xerxi reliquit unico è conjuge filio, cum alios 17. è pellicibus genuisset: quorum unus Sogdianus Xerxem fratrem statim interemit, ipse ab Ochoitidem fratre interfectus. Is Ochus regno inauguratus, Darii nomen sumpsit, Nothus à Græcis dictus, quod è pellice genitus: uxorem ducit Parisatidem Artaxerxis patris sororem, fœminam ambitiosissimam, & per omne flagitium ad regnum promptam. *Artaxerxis mors.* *Darius, Ochus, sive Nothus.*

Anno Mundi 3634. cum Græcos turbulentus & audacissimus juvenis miscuit omnia: deceptisque Spartanorum legatis, contracto fœdere cum Argivis, bellum sopitum rursus incendit. Hic è Socratis prodiens scholâ, temperantiam edoctam non diu tenuit? animum ad bellum tulit, ut ad temeritatem audacem, sic fortitudine in paucis clarum, in varia fortuna, semper audax, nunquam non fortis, sæpius felix suscepit postea expeditionem Syracusanam, à qua revocatus ad causam dicendam, Spartam profugit: iterumque patriæ redditus, Spartanos hospites gravissimis affecit cladibus: Athenis exceptus quasi Deus, mox ejectus ut prædo, ad Persas transfuga, Lysandro curante est interfectus: verissima humanarum rerum facies & imago. *Alcibiades.*

Anno

*Bellum Siculum.* Anno Mundi 3630. bellum à Græcia insti. gante Alcibiade in Siciliam est translatum; oppugnatæ ab Athenienſibus Syracuſæ duce Nicia (nam Alcibiades ſtatim revocatus) propugnatæ à Gylippo Spartano; totis viribus pugnatum ſæpius, donec tandem profligati penitus Athenienſes, documento fuere, ne quis malum alteri ereet, non provocatus: Pedeſtri navaliq; prælio victi ſunt, 40. hominum amiſſa millia, capte naves 130. captivi Duces Nicias & Demoſthenes, à Siculis occiduntur; reliqui in latumias & ſervitutem rapiuntur. Hâc clade Athenienſium opes conciſæ; ſociis etiam ut plerumque fit ab adverſa fortuna deficientibus. Ita diſcant, qui invadunt alieni, ſe caſuros ſuis; nullamque jacturam eſſe graviorem, quam augmentum cupiditatis.

*Dionyſius Siracuſis.* Circa annum Mundi 3648. Dionyſius occupavit tyrannidem Syracuſis; occultis primum artibus, impetratis cuſtodibus corporis propter fictitium ab æmulis periculum, dein vi aperta. Quam tyrannidem rara in iis vitæ inſtitutis felicitate per an. 38. obtinuit; quamvis felicem Damoclis cœna vel unica negat.

*Sophocles. Euripides. Euclides.* Eodem anno illa Cothurni lumina Sophocles & Euripides occiderunt diverſo ſane fato, nempe alter comico, alter pluſquam Tragico cum ille gaudio pro impetrata victoria, hic laniatus à canibus interierit. Quo & tempore Euclides Megarenſis: Geometricæ facultatis parens, & in Elementis ſupra omnem doctrinam eminens, Socraticam Athenis cum vitæ diſcrimine hauſit diſciplinam, cum ibidem agere capitale Megarenſibus eſſet. Ita ſemper illuſtribus viris animo vivere longè antiquius fuit quam corpore.

Anno Mundi 3649. funeſtum illud Pelopon-

ponnesiacum bellum tandem restinguitur, in- *Athe-*
genti clade Athenienſium, qui ad Ægæos Po- *nę Vi-*
tamos à Lyſandro vincuntur, non tam prælio, *ctæ*
quam arte & navali direptione: 480. naves
deperditæ, cum quibus cecidit maris impe- *Lyſan-*
rium: dux Conon ad Evagoram Cyprium fu- *der.*
git. Ipſæ Athenæ à Spartanis obſeſſæ ac captæ,
Lyſandro victori permiſſæ: à quo, portu, mu-
ris & legibus ſuis ſpoliatæ, leges novas & tri-
ginta rectores, ſeu dominos acceperunt. Ita
Deus vaniſſimi populi contrivit ſuperbiam, &
à prætumida gente acerbiſſimam exegit pœ-
nam, humilitate Lyſander dux neſcias an
abſtutia an fortitudine clarior, nam dolus, an
virtus, quis in hoſte requirat? ita leonem vul-
pi immiſcuit, ut inter celebertimos Impera-
tores nomen habuerit.

Anno Mundi 3650. cùm ſuperiori Darius *Arta-*
rex deceſſiſſet, ſucceſſit in ampliſſimum re- *xerxes*
gnum Arſaces, qui ob virtutem Avi, Artaxer- *Mne-*
xes appellari voluit, & Mnemon ob memo- *mon.*
riæ præcellentiam meruit: Cyro minore fratre
Aſiæ provincias adminiſtrante: qui germano
in regno poſtpoſitus, licet à Dario jam Rege
ſuſceptus. Hinc repente æmulatio, ambitio, &
in fratrem odium Cyrum inceſſit. Et quidem *Cyrus*
in conatu primo ſtatim oppreſſus, & in vin- *minor.*
cula conjectus antea, matri vitam debuit:
dein contractis per otium copiis, in quibus
flos Græcorum, Artaxerxem in Media qua-
dringentis militum accinctum millibus, pro-
fligaſſet, ſi prudentius pugnare quàm auda-
cius voluiſſet. Ipſe in acie cæſus, dum fratrem
vulnerat, paratam victoriam morte corrupit:
ingētis animi juvenis: liberalitate, juſtitia, for-
titudine, & comitate ſupra Perſā nobilis: niſi
has artes in fraterna odia impendiſſet. Græci
mili-

*Xenophon.*

milites duce Xenophonte in Græciam, per vastissimas terras illibati, egregio fortitudinis specimine redierunt. Hic est Xenophon utramque Minervam complexus, verè Apis Attica, mel fundens suavissima oratione, & ceuleum in præliis fortissimâ manu distringens.

*Athenæ à Spartanis vexata.*

Interea peribant Athenæ, nisi qui Deus superbiæ osor, idem & humilitatis amator, pœnam ambitionis à victis in victores transtulisset. Urbs per triginta tyrannos rapinis directa, exhausta cædibus, plures lugebat cives octo mensibus per pacem raptos, quam gravissimo bello tot annis luxisset. Imo unus de tyrannorum grege Theramenes à collegis cicuta sublatus, quod in addictos cives sæviret mitius; tantum scelus est inter nocentes esse innoxium. Vix supererat civitatis tam amplæ cadaver, ni Thrasybulus fortissimus juvenis funestam pacem bello abrupisset, & ab exilio salutem patriæ retulisset. Ejecti sunt ab eo Tyranni, sed brevi per Lysandrum capitalem Athenarum hostem reducendi, nisi Spartæ Rex Pausanias æqui quam utilis amantior, intercessisset. Iterum tamen Athenienſibus redditi, suoque furori, primis etiam pœnis redditi sunt, ab obnoxiis sævitiæ civibus jugulati: ac tum primum prolata Amnistia, reipublicæ umbra instaurata, & Persis Spartanos turbantibus, Athenis licuit ex letali fero morbo convalescere.

*Socratis mors.*

At in ipso furore cædium, Socrates ille humanæ sapientiæ forma & species, in carcere cicutam bibebat; eo animo quo docuerat, mortis tam facto quam dicto contemptor, impietatis & juventutis corruptæ damnatus, qui vel Alcibiadi temperantiam morũ induxerat. Hoc unum supererat Athenis trophæum, quo spo-

spoliarentur. Sed statim Anytus & Melitus accusatores, postulati ipsi & damnati, ille morte, hic exilio; ipsi adolescentiæ patenti quia vita reddi non potuit, erecta statua, & sempiterna laus in futurum ævum traducta.

Anno Mund 5655. Spartani jam Græciæ Domini, cupiditatem ultrà prorogantes, imperium Asiæ affectârunt: causa tunc belli quæ olim fuerat, Græciæ in Asia civitates. Primum facinus Dercyllidæ fuit, viri fortis ac strenui, qui beneficio æmulationis inter Pharnabazum & Tissaphernem Artaxerxis legatos ortæ, spectante Tissapherne Pharnabazum vicit, urbesque Æoliæ novem cepit; tam certa est prærogativa cladis, divisio. Dein Agesilaus in Spartanorum thronum evectus, victorias terra latè spargens, Asia sua Persas depulisset: nisi Conon Athenienſis apud Persas exul, classisque ductor, palmis maritimis Agesilai spem retudisset: adeò in fatis erat, ut ubique gentium tunc Græci vincerent. Is Agesilaus post multa præclara susceptа ac perfecta facinora, ex Ægypto redux in via obiit: pede quidem claudus, sed animo firmus & erectus, multis laudandus, uno redargutus, quod Thebanos dum exercet bello vel vincendo, sæpius victos vincere docuit.

*Spartani in Persas.*

*Agesilaus.*

Anno Mundi 3658. magno mortalium rerum documento, Tissaphernes Asiæ præfectus, Artaxerxis gener, ipsique ob perpetuam fidem gratissimus, victus ab Agesilao, ab irato Rege Satrapia spoliatur & vita: memoria sanè Mnemon ille non valuit, qui tanta beneficia ob levè cladè obliteravit. Id tamen crudelissimæ fœminæ Parisatidi facinus datum, quæ Cyrum filium cum in Artaxerxe ulcisci non posset, in Tissapherne vindicavit: impotens

*Tissapherni mors.*

tens mulier, & jam Statiræ Reginæ veneno infamis.

*Græci divisi.* Titraustes Asiæ & bello in Spartanos Præfectus: qui gnarus ferro intactos, auro plerúque succumbere, hoc bello aggressus Græciæ Principes, Bœotos & Athenienses in Spartanos concitat, bellique serit semina, quo stetim Sparta tantùm non corruet. Lysander in Bœotos missus, justa Nemesi ab Atheniensibus trucidatur, ut quos delere funditus immortali odio flagrabat, eos videret & suæ cladis auctores, & ultores tot injuriarum.

*Lysander.*

*Cnidea pugna & Coronæa.* Sequenti Anno Græcis certatim in Lacædemonios exsurgentibus: quippe superbia ut potentiæ comes, ita invidia: Agesilaus ab Asia ad tutandam Spartam revocatus, Spartanum ferrum auro Persico infirmius sensit. Et diversis pugnatum in locis eventus dispari; nam ad Cnidon pugna navali virtute eximia Conon vicit. 50. Lacædemoniorum triremibus captis: contra ad Coroneam Græcos Agesilaus prostravit, eruento quidem prælio, quo & ipse saucius, tamen victor. Tantum in Imperatore momenti est, Cum hinc vincat Sparta, hinc vincatur, Conone & Agesilao cum victoria semper pugnantibus.

*Veii capti.* Eodem anno cum Romani Vejus opulentissimam Italiam urbem jam decimũ annum oppugnarent tandem Dictatore dicto Furio Camillo expugnant, non apertâ quidem vi sed occulta, ducto sub muros in mediam urbem cuniculo. Ingens præda, ad quam universus populus advocatus, cujus & decimæ votæ Apollini: Ampla urbs quæ victa & direpta propemodum postea Romam vicit, cùm ad eam Quirites post eladem Gallicam tantum non migrarunt.

An

Anno Mundi 3660. Conon patriæ instau- *Cononis*
randæ studiosissimus, cum jam Pyræum & *mors.*
Athenarũ muros reparasset, & majore animo moliretur à Teribazo Persa incrementum urbis Græcæ pertimescente in vincula conjicitur: in quibus periit vir amantissimus patriæ, cui vel ingratæ semper studuerat? nec enim Persis vicerat, nisi ut ipsi aliquando vinceret.

Mox Thrasybulum omni similiter ope Athe- *Et Thra-*
narum bonis contendentem, similia propè fa- *sibuli.*
ta oppresserunt, dum negligentius haberet milites, & in proximo prædas agere sineret: viro fortissimo militaris licentia necem obtulit: qui militi paruit, sibi durior est.

*Roma à*

Anno Mundi 3665. V.C. 364. Roma bel- *Gallis*
lis assiduis exercitata, capta à Gallis prope in *capta.*
teriit. Novos hostes tam iniquè quàm audacter provocans, ad fluvium Alliam fœdissimè vincitur, imperata expugnatur statim & inceditur, perimuntur senes in prætextis, delenda fundibus, nisi spem mortuam in Capitoli arce suscitasset. Quæ & iterum per famem *à Camillo*
peribat, cùm Camillus Vejorum domitor & *servata.*
Ardeæ exul, ingratam patriam liberavit: Gallos pestilentia jam imminutos gemino prælio fortiter vicit, aurum superbè reposcentibus ferrum objecit, ac certantes delevit penitus, nullo relicto qui Romam cepisset; Pater Patriæ; & alter Romulus merito dictus. Quam & rursus servavit, cùm plebem Vejorum cupidam in cineribus Romæ continuit, nec passus est urbem ereptam Gallis, à Romanis perdi. Vir summus virtutum, dignus qui Romam servaret & conderet; æqui supra commodũ omnea mantior, qui Faliscos obsessos & machinis intactos, justâ in ludi magistrum pœnâ expugnaverat. Nec ab eo postea recessit victoria;

di-

dicas Gallis victis, stipendiariâ Camilli fuisse.

*Pax cum Græcis, bellum cum Cypria.*

Eodem anno pax inter Græcos & Persas Antalcidæ Spartani curâ conciliata, & consensione magnâ recepta; nihil est enim cujus nos citius quàm belli tædeat, & pax nusquam optior quam à belli calamitatibus. Sed nec à Persis cessatum diutius, Evagoræ Cyprio bellum illatum: ac primo quidem repulsum fortiter, sed frustra Pygmæus in Gigantem pugnat, Pectus à Teribazo Evagoras, Cypro mulctatus vix Salamine urbe ipsi relictâ, Teribazus fortissimus, discussa inde calumnia per Orontem Artaxerxis generum in se conjecta, conflatam ignominiam in æmulum rejecit. Sic plerumque invidia sibi laqueum parat, quo pereat.

*Teribazus.*

*Plato in Sicilia. Et Philoxenus.*

Circa id tempus Plato Socraticæ facultatis hæres à Dionysio in Siciliam evocatus, & accuratâ Pompâ exceptus, pro Tyranni ingenio aulâ dimissus est. Ambiebat doctrinæ laudem ut potentiæ Siculus, eam ut sperabat, à Platone Philosopho & Poëta Philoxeno inventum; sed cùm ab eis argueretur liberius, indignatus se ut corporibus non item ingeniis dominari, Platonem cujus Philosophiam jam odio quinque minis vendidit pro mancipio, miserumque Philoxenum à quo sua carmina expungebantur in latumias conjecit. Nulli unquam emendatum carmen tanti fuit.

*Spartani bellum renovant.*

Nec Lacedæmonii constanter pacem coluere. Nam anno Mundi 3667. in Olynthios movent, Cadmæam Thebanorum arcem præsidium suum Phœbidam inique occupatam iniquius servant; miscent omnia, ut imperium Græciæ quod pace amittebant, bello usurpent. Sed brevi pœnas luent ambitionis; qui superbiam in Athenienses punierant, ambitionem in se castigabunt.

Ann

Anno Mundi 3670. Stagiræ natus eſt Ariſtoteles, portentum ingeniorum, & cui Natura ſi cui unquam mortalium paruit, Platonis auditor futurus & adverſarius, Alexandri Præceptor: dignus diſcipulo tanto Magiſter, Magiſtro diſcipulus. Anno poſt altero Philippus natus eſt, Macedonici fundator Imperii, Græci everſor; Ac tandem tertio poſt Ariſtotelem anno Demoſthenes, ignobili licet origine, fulmen tamen & Jupiter Eloquentiæ; ut id Græcis fuerit ſeculum ingeniorum, in quo tot ſydera futura omni ævo clariſſima eluxerunt. *Ariſtoteles.* *Philippus.* *Demoſthenes.*

Eodem anno nimium populi ſtudium M. Manlio Capitalino fuit capitale: nam ſtudere rebus novis per immodicas largitiones compertus, datus in vincula per Conſſum Dictatorem: è quibus per eandem plebem ereptus cum ſeditionem concitaret, captus iterum de ſaxo Tarpejo dejectus periit: ita geminata ſorte Capitolinus; nam idem locus in eo & eximiæ gloriæ monumentum, & pœnæ ultimæ factus. Ita dum aſcendimus, præcipitia nobis compatamus. *Malius Capitolinus.*

Anno 3675. contra Prænestinos Dictator creatur, Quintius Cincinnatus, qui victores vincit, novem oppida vi capit ipſum Prænestе expugnat; ac poſt triumphum, die poſt viceſimo quàm ceperat Dictaturam ponit. Digni qui vinceret, qui tam celeriter victoriam & uſurparent & abdicarent. *Quint. Cincinnatus.*

Anno 3676. cœpit bellum Bœotium graviſſimum Lacedæmonios inter & Thebanos; cùm hi per ſeptem adoloſcentes exules duce Pelopida Cadmæam arcem recuperaſſent, ac è veſte muliebri qua tegebantur viriles animos deprompſiſſent. Quo bello Lacedæmonii penè *Bœotiũ bellum.*

attriti, sin minus concident, sane à casu propius aberunt.

*Timotheus, Iphicrates.* Nam Athenienses Thebanis adjuncti, præclarissimis ducibus Timotheo & Iphicrate, Spartanos vincunt. Timotheus quidem (cujus in dormientis sinum fortuna urbes dicta congerere) Corcyram cepit, & propugnantes Lacedæmonios classe vicit; pariq; animo eandem à Lacedæmoniis post obsessam propugnavit Iphicrates, victosq; repulit oppugnantes. Ita Deo per Ducum fortitudinem vel ignaviam, sanciente imperia vel destruente.

*Leuctrica pugna. Epaminondas.* Anno Mundi 3683. ad Leuctra victi sunt à Thebanis Lacedæmonii, Cleombroti Regis imprudentia, & Epaminondæ præclarissimi Ducis virtute, qui modestia & fortitudine nobilis Græcos omnes (suffragante Tullio) animi dotibus superavit: in summo imperio paupertatis cultor, & litterarum citrà arrogantiam scientissimus, ea conjunxerat quæ perpetuo penè divortio sunt sejuncta. Hac interim victoria ut concidit Spartanorum gloria, sic accisa ingens potentia; eodem in loco, ubi quondam Scedasi hospitis filias per summum nefas Spartani Legati stupratas occiderant: tarditatem pœnæ gravitate Deus compensat.

*Artaxerxis mors.* Anno Mundi 3689. Artaxerxes Memor mœroræ confectus obiit, cùm Darii filii appetitus insidiis, Aspasiæ pellicis amore furentis, eum occidisset; pacis, si quis ullus, studiosissimus, bellis tamen implicitus penè perpetuis; in fratrem, Græcos, Ægyptios, & Satrapas rebellantes. Egregius Princeps, nisi si crudelitate commaculasset.

*Ochus.* Anno sequenti Artaxerxi patri succedit Ochus, nihil paternum præter nomen imitatus, dici Artaxerxes voluit. Susceperat è pellicibus cen-

centum & quindecim filios pater, quorum quinquaginta cum fratre Dario, participes conjurationis, necati erant, ſævo immanitatis exemplo, illorum conjuges & liberi ſimul perierant. Statim reliquos Ochus Perſarum crudeliſſimus, nequis in ſe conjurare poſſet, interfecit; quaſi data opera, ne innocentior parricidis fratribus haberetur; ita cognatorum cæde & ſtrage Principum, impleta regia. O ſceptri miſeriam! tam multos, quia id appetebant vel voto vel ortu, periiſſe, & nequid ad infortunium deſit, à patre & fratre.

*Mantinæa pugna.*

Eodem anno iterum ad Mantinæam Thebanos inter & Spartanos pugnatum; ubi victi hi quidem, ſed illi victores in Epaminondæ morte ſcutum & gladium amiſerunt. Vir tantus honeſtius mori non potuit, quàm in clypeo, & ſuo ſanguine parta victoria, ſine liberis qui familiam propagarent, ſed per Mantinæam Leuctricamque pugnam quaſi per filias immortalis.

*Epaminondas.*

*Dionyſii mors.*

Quarto antè anno è crapula perierat Dionyſius Siculus, longa poſſeſſione imperii miſer verius quam felix, inter inſidias domeſticas & aſſidua Carthaginenſium bella: animi tamen ſtrenuus & indefeſſus: cujus ſucceſſit regno potius quàm fortitudini Dionyſius filius, otium ratus imperium, quo nihil eſt in mundo negotioſius.

*Scenici ludi.*

Anno Mundi 3690. ludi Scenici Romæ inſtituti, ad mitigandam peſtilentiam (quod venenum pro medicina præbitum!) impuro ſanè Dæmonis invento, & libidinem palam prædocente: at nullo remedio, cùm etiam ludos Tiberis Circo infuſus abruperit, Nec ideò minus ad poſteros traducta impuritas, ut quotannis à theatro peſtis afflaretur.

*Megalopolitanum bellum.*

Anno Mundi 3692. exarsit bellum Megalopolitanum, quo plurimæ in Asia provinciæ cum Præfectis suis in Persam deficiunt: Ægypto etiam se in novum Principem commovente: nec Græci in hostes perpetuos cessant, Spartanos Agesilao ducente, Athenienses Chabria. Et sanè nutabat in Ocho odioso & crudeli Rege imperium, nisi variis proditionibus qui defecerant Duces se prodidissent. Ita proditione nihil incertius, nec infido in Principem fides habenda est.

*M. Curtius.*

Circa hunc annum M. Curtius fortissimus juvenis, pietate superstitiosa, se in mediam fori voraginem inpulso equo armatum immisit, exemplo nobili sed miserando, abutente Dæmone animi robore, & adolescentiæ flore.

*Manlius Torquatus.*

Prudentius & felicius T. Manlius, qui provocantem Gallum duello vicit, & à rapto Torque aureo, Torquati nomen sibi & suis peperit. Is idem antea ob servatum Patrem ab accusatione Tribuni, pietate clarus; ut videatur hujus facinoris illud esse præmium.

*Agesilaus in Ægypto.*

Anno sequenti in Ægypto Nectabenum inter & Tachum, patrem & filium, pro regno certatum; Tachus pater ad Persam confugit, quo defecerat; veniam impetravit & copias & Agesilao reducente; victus Nectabenus, patérque suo redditus solio. Hoc ultimum Spartani Ducis præstantissimum facinus, quo naturam impie violatam, restituit: nam in reditu vir summus obiit.

*Philippus Rex Macedoniæ.*

Anno Mundi 3694. Philippus regnare cœpit in Macedonia, ita Deo permittente ut dum Persæ Græcíque in segnem torporem resolverentur, novum imperium nasceretur exitiale utrísque. Mirum ex qua gente, & ex quo Principe tanta Monárchia. Nam Macedones sor-

dida

dida gens & obſcura, vix nota nomine, Illyriis barbariſque ſerviens populis. ipſe Philippus Eurydice crudeliſſima fœmina genitus, quæ ut genero regnum, ſibi generis nuptias pareret, proprios filios Alexandrum & Perdicam interfecerat: ipſe inquam fratrum natu minimus, per triennium obſes Thebis apud Epaminondam, nullo in pretio. Sed unde calamitas, inde fœlicitas: quippe ſagaciſſimus ingenii juvenis, Epaminondæ virtutibus & diſciplinis Philoſophorum eruditus, & captivus Thebis fabricavit jugum, quod orbem premeret: & per Matris parricidia Macedoniæ regnum invenit quod per annos 24. in incrementum immenſum provexit.

*Dionyſius junior.*

At dum Philippus ſtabiliendo regno laborat, contrariis artibus Dionyſius junior ſuum evertit, ſocordia ſcilicet & timiditate Mirum. à Dione propinquo & exule, ſed forti & oſore tyrannidis pulſum eſſe regno: quod munitum quingentis navibus, militum millibus plus centum, idque die tertio ab appulſu: adeo nullum dominium niſi benevolentia tutum eſt. Nec ipſe Dio, licet magni animi, dignuſque imperio quod comparaverat, diu ſtetit à caſu integer: nam & plebis levitate, quæ bonas artes plerumque odit, & Calippi amici proditione defenſionis ſpecie cæſus eſt. Poſt Dionyſius à receptis Syracuſis iterum dejectus virtute Timoleontis, ingens fortunæ ludibrium Corinthii egit ludimagiſtrũ, throno in cathedram, ſceptro in ferulam commutato: inter mortales vel fortiſſimus, ſi jacturam ſenſit: vel ignaviſſimus, ſi non ſenſit.

*Dion. Timoleon.*

Hic Timoleon virtutem Græcorum emortuã excitavit, qui Corintho patria liberata appellatus à Siculis, Icetam Acradina Dionyſiũ

arce, & Sicilia penè tota Pœnos depulit: modestia clarior quàm triumphis, cùm nihil suum, omnia divini muneris esse assereret.

*Atheniensium levitas.* Circa eadem tempora Athenienses, quibus nihil diu placere potuit, Duces de republica meritissimos amovent & mulctant, Timotheum & Iphicratem, impellente Charetis invidia: qui idem Chares, cum pecunia victus Arrabanum Ocho rebellantem juvisset, Athenis postea quas innocentibus pœnas paraverat, ignominia luit. Ita plebem qui instigant in sellios, in se armant.

*Alexander natus.* Anno Mundi 3698. V.C. 397. natus ex Philippo & Olympiade Molossorum Regis filia Alexander. Quo tempore Dianæ Ephesiæ templum ab Herostrato incensum conflagravit, Apollinis Delphicum à Philomelo Phocensi occupatum & spoliatum. Portentum calamitatis Græcis & Asiaticis impendentis, nam gentes utraque Alexandro subdita. Philippo tamen lætitiæ fuit, sibi eodem die nuntiatum esse filii ortum, geminasque victorias, in Olympicis et de Illyriis. Ita scilicet se habent mortalium nihil mœrori est, quin cuipiam gaudium pariat.

*Bellum Sacrum.* Anno sequenti, ex fani Delphici expilatione natum est bellum sacrum, quod novem annos posteà tenuit; Thebanos inter Locros, & alios Græciæ populos, qui religionem contra Phocenses à Philomelo excitatos, et adiutos ab Athenienſibus et Lacedæmoniis, vindicabant. Per Duces varios gestum bellum, donec per Philippum tandem absolutum, ac Phocenses victi gravissimis affecti pœnis, decem talentorum millia, quæ templo erepta fuerant, pependerunt. Nec sacrilegii vel autoribus vel consortibus Deus pepercit; nam et Philom

les anno poſt altero victus à Thebanis ſe ex ſaxo præcipitem dedit, & Duces omnes vario letti genere poſt hunc perierunt; quin & mulieres auro ſacro ornatæ aut valetudinis, aut pudicitiæ, quod gravius eſt jacturam paſſæ ſunt: Deo impietatem vel in falſos Deos ulciſcente.

*Philippi arces*

At per bella Græcis cudebatur ſervitus, Philippo imperium, cum is infirmioribus præbens auxilia; victos & victores mutuis attritos cladibus ſibi ſubmitteret. At quibus, attribus, quam in ſpeciem contrariis gradus conſtravit orbis Monarchiæ; primum Deorum vindex, mox contemptor, utilitate non fide metiens fœdera, alloquio blandus & inſidioſus, jocis & ſalibus promovens ſeria gratiam fingere ſuetus in odio, juſjurandum poſtponens quæſtui; quo ferrum non pervaderet, aurum ſubmittens, aureum aſinum tormentis omnibus machiniſque anteferens. At quis hac mercede regnum nundinetur? unus duntaxat in ſapientiſſima illa & fortiſſima Græcia, quem hæc non laterent, Demoſthenes fuit, qui ſi animo tantum quantum lingua valuiſſet, nunquam Græcia jugum paſſa eſſet. Sed tanti eſt Philippicas habuiſſe, ut fuerint vel captivitate patriæ redimendæ.

*Bellum Phœnicium.*

Anno Mundi 3703 Ochus tandem in Phœnices qui pridem defecerant movit: Sidon obſeſſa, ut in capite malum periret; ſed à Mentore Rhodio Græcorum Duce propugnata fortiter abeo mox prodita, cum Duce ſtetit & corruit; cives deſperata ſalute ſe cum liberis & uxoribus incenſa urbe ad 40. millia flammis abſumpſerunt, adeo quibuſdam mors extremum malorum non eſt. Inde tota ſubacta Phœnicia. Nec fortunam ſprevit Ochus in quam

*Mentor.*

inciderat; quippe eam nactus in Mentore, ejus ductu in Ægyptum pergens. Nec tabenam Regem in Æthiopiam compulit, Apin occidit & in illos morientes *Deos* atrociter sævit. Sed à tot victoriis in Perſidem redux, voluptatis trophæum, ſe Eunucho Bagoæ totum mancipavit. Pudet imperaſſe hæc hominum monſtra.

*Valerius Corvinus.*

Romani interea Gallos vincunt. M. Valerio ſibi Corvini nomen adepto: dum Gallum provocantem, corvi advolantis ope, duello ſternit. Omen victoriarum & honorum fuit, nam de Galliis ſæpius triumphavit, & ad Conſulatum eſt evectus ſexies; raro in humanis fœlicitatis exemplo.

*Samniticum bellum.*

Anno mundi 3711. V. C. 410. exortum eſt Samniticum bellum, quod per annos geſtum 72. triumphis ſupra viginti quatuor materiam præbuit. Campani occaſio, qui dedi Romanis quam à Samnitibus vinci maluerunt, & ipſi Romani qui ſuos eſſe Campanos, quam Samnitium præoptaverunt.

*Ochi mors.*

Anno ſequenti Ochus crudelitate terribilis, horrenda Bagoæ ſibi charissimi vindicta, dato *Bagoæ.* per Medicum veneno, è vivis tollitur. Bagoas homo Ægyptius in violatæ religionis ſuæ ultionem, cadaver Regis objecit felibus devorandum ex oſſibus manubria curavit fieri Regiſq; funus liberorum auxit funeribus: ſervatus unus natu minimus Arſes, cujus nomine nefarius ipſe parricidia regnaret; hæc impiiſſimæ voluptatis principi merces.

*Tribalin Philippum.*

Philippus interea cum omni ope in augendo regno contenderet: diveſque prædæ rediret è Scythia, exceptus in viarum faucibus à Triballis prædæ partem poſcentibus, cum negaret, totam & propemodum vitam amiſit, equo

quem

quem agebat per ipsius femur sauciatum occiso? idem ante oculos in obsidione Olynthi orbatus. Quantis ærumnis & periculis regnum, hoc est honesta servitus emitur.

Hoc eodem anno Athenis natus Epicurus, septennio post mortem Platonis, novæ Philosophiæ tum in dogmatis tum in moribus conditor; voluptatis assertor perpetuus, an animi, an corporis, diu ambiguum, sane si corporis, infelicissimus, qui cruciatu dolorum periit. *Epicurus.*

Anno Mundi 3714 V. C. 413. Latini à Romanis victi, non sine sanguine & Consulum alter Decius victoriæ hostia, se devovit Manibus, saluti Patriæ posthabens suam. Nec minori exemplo Manlius Torquatus, pius ille in patrem, victorem filium militari disciplinæ mactavit. Vidit imperium non constare nisi obsequio; Bruto major, cum parcere posset, non ignovit. *Decius.* *Manlius*

Anno Mundi 3715. Arses à Bagoa peremptore patris perimitur, cum se jam regno & ultioni parem præferret. At Bagoæ industria Codomannus Armeniæ Satrapa, Ochi patruelis, ad regnum evehitur, qui Darii nomen statim assumpsit. Post eiusdem Bagoæ petitus insidiis, venenum sibi paratum Regicidam impium haurire cogit; sera ultione, & pœna pro gravitate scelerum leviore. Hic est Darius, in quo Persicum regnum interibit, orbis Monarchia tandem ab Asia in Europam migrante *Arses.* *Darius Codomannus.*

Anno Mundi 3716. quo Darius ad regnum pervenit. Philippus prælio ad Chæronæam Bœotiæ commisso, libertatem Græciæ extinxit. Alexandro in auspicium futuræ gloriæ cornu alterum regente, Athenienſibus parcitum, Thebani durissime habiti; ipse Philippus ab universa Græcia imperator ad Persicum bellum destinatus, ad liberandam Asiæ Græciam: qua *Chæronæa pugna.*

si utrobique non esset servitus aut magni referret, *Macedoniam* Persæ servire.

*Philippi mors* Sed ecce Rex tantus in medio fortunæ cursu repente concidit. Nam anno proximo in Cleopatræ filiæ nuptiis, dum æqualis Diis, quorum simulacris suum adjunxerat, incedit ad spectacula, factus ipse spectaculi argumentum, spectantibus Græcorum proceribus à nobili adolescente Pausania contumeliam sibi illatam ab Atralo, vindicante in Principe, confoditur, & bovis instar, quod oraculum monuerat, immolatur; anno ætatis 47. Nunc spes in ævum hominis protrahant, dum in nuptiis, in pompa, in victoriis mortem excipiant.

## CAPUT VIII.

### *Ab Alexandro ad Persæum.*

*Alexander Rex* ANNO Mundi 3718. V.C. 417. Alexander 21. annorum adolescens patri succedit; ad summas virtutes & vitia natus cupiditate gloriæ pene supra mortalem incensus, à Jove ut credi voluit, genitus, vix à Philippo; nam Olympiadem ut stupri compertam Philippus dimiserat. Is statim paternam cædem ultus, tendit in Græciam, per Amphyctiones Dux renunciatur. Attalum opprimit. Thebas obstinatius repugnantes exscindit, civesq; sub corona vendit; ac late victor refragante nemine, Corinthi in Persas Imperator dicitur. Illic Diogenem Cynicum ex Sinope natum invisit, animique robur in Philosopho sic amavit, ut ab Alexandro Diogenem præferret omnibus: Ita gloriæ cupidissimus nihil censebat medium, inter obtinendum orbem, vel contemnendum.

*Diogenes.*

Anno

Anno Mundi 3720. Alexander diviso amiceis patrimonio, spe una contentus, in Asiam transiit, cum 33. peditum millibus, 4 equitum; hac exigua manu aggressus orbem juvenis. Et ad Granicum quidem statim vicit, Spitrobate Darii genero, fortissimisque Satrapis interemptis, qua victoria tota Asia parta, ad Ciliciæ fauces imperium propagatum. Sane in beneficiis numeranda mors Memnonis, qui origine Rhodius, unus Alexandro futurus par, morbo periit; ne quo fulcro staret Persa ruiturus. *Alexander in Asiam.* *Memnon.*

Anno sequenti, altero vulnere res Persica ad Issum Ciliciæ sauciatur: ubi Darius ipse quingentis armatorum millibus pugnans vincitur, & fuga evadit, conjuge tamen & liberis apud Macedonem captivis. In quibus illustriorem victoriam retulit Alexander indulgentia fortunæ nondum corruptus, castitate fœminæ & pudicitia Virginum illibata; felix si diutius in sui victoria perstitisset. Damascus & Syria statim occupatæ. Vna Tyrus, quasi claustrum objecta curretti, septem menses oppugnantem detinuit tandem expugnata, cum victore ad posteros venit: Post subacta Gaza, ac Jerosolyma periclitata, nisi Iaddus pontifex Deo fretus invictum principem in reverentiam sui adduxisset; adeo ubique tutum est quod propugnat Deus. *Pugna ad Issum.*

An Mundi 3723. Alexander occupata Ægypto, redux ab Hammonis oraculo, ubi Philippum Patrem Iove muraverat, Alexandriam condidit Ægypti caput: futuram olim amplam, augustam, & conditore suo dignissimam. *Alexandria.*

Anno Mundi 3724 V C. 423. cessivit Persarum imperium anno à fundatione. 318. Darius ad Arbela in campis Ninives victus, ac postea proditorie à Besso interfectus, & ab hoste defle-

defletus, vacuum Asiæ imperium Alexandro cessit: hinc Græcorum regno incipiente. Occupata Persis à victore, incensa per temulentum Persepolis, gazæque Persicæ hoc est præcipuæ totius orbis divitiæ conflagrarunt; & ne quid ad infamiam deesset, scorto impellente. Eodem tempore ab Antipatro victi Spartani, Agide eorum Rege perempto, dum Asia vincebatur Macedoni Europæ imperium confirmarunt.

*Alexandri mors.* Anno Mundi 3730. Alexander peragrato instar fulminis Oriente, protritis omnibus quæ obstiterant, ultra naturam; ambitionem, cum non posset arma, propagans, Babylonem redux, auditis totius orbis Legatis, veneno vel intemperantia moritur, anno ætatis; tricesimo tertio; invictus armis, non voluptatibus. de quo ut de Deo dicebant veteres, silere satius, quã pauca dicere.

*Et studia.* Nec omittam tamen in tanto belli ardore, amantissimum eum doctrinæ artiumque fuisse. Nam & Homeri poema circumtulit aureo scrinio: in Thebarum ruina Pindari laribus & familiæ, pepercit; Aristoteli delegavit aliquot hominum milia, per quos animalium naturam disceret; adfuere militanti Callisthenes & Anaxarchus Philosophi, ab Apelle solo se pingi; ab uno Lysippo fingi voluit: diceres animum capacem omnium, quæ commendant singulos, cuncta complexum.

*Et successores.* Reliquit fratrem Aridæum, Herculem filiolum, & prægnantem Roxanem, pluresque Duces dignos imperio: sed Heroi tanto nullus successit; nec eo ullum provexit ambitio, ut se Alexandro proximum diceret: satius fuit dividere quod totum neminem capiebat. Ita *Ptolomæus.* Ptolomæus Lagi filius, fortitudine clarus & humanitate Ægyptum occupat, in qua regnum multos post annos perstitutum condit. Alii duces

ces Satrapias inter se partiuntur, dum Alexandri filii adolescerent; id est, dum alter alterum quâ vi quâ fraude tutius perderet.

*Papyrius.*

Atapud Romanos Papyrius Cursor Imperatoria laude clarissimus, dignusque (si Livio fides) quem Alexander non vinceret, Fabium Magistrum Equitum Dictator ad ultimum vitæ discrimen adducit; dum contra ipsius jussu ausus est vincere. Tantum in militari disciplina roboris Romana virtus positum credidit.

*Demosthenis mors.*

Anno Mundi 3732. cum superiore bellum Lamiacum inter Antipatrum & Athenienses Demosthene tubicine excitatum esset, hoc anno magna Athenienſium clade cessavit; ipse Demosthenes profugus spontaneo veneno è vita abiit: Eloquentia maximus, quam tamen avaritia fœdavit.

*Et Aristotelis.*

Tunc & Aristoteles, naturæ lumen, & veneno suo periit: ne itidem in Antipatri manus veniret; ut eodem fato doctissimus eloquentissimusque mortalium vita excesserint. Quod monstrum Antipater, quod suam Græciam ipsamque orbem ornamentis tantis spoliavit: Dicitur Aristoteles Bibliothecam primus congessisse di gum auctore inventum: cum virorum illustrium ingenia ad posteros transmittere non posset, libros ingeniorum monumenta transmisit.

*Caudinum fadus.*

Anno Mundi 3733. V. C. 432. Romani sub jugum à C. Pontio Samnite, missi, & ad furcas Caudinas ictum fœdus ignominiosum. Sed qui fortes vincit, irritat; sequenti anno elusa ignominia, ingenti victoria per Papyrium, oppressi Samnites eandem infamiam subiere.

*Cassandri scelera.*

Circa hæc tempora, dum Oriens universus per tumultuantes Alexandri Duces concutitur; Cassandri qui Antipatro patri successerat, elu-

xit

xit palmarium scelus. Is enim Olympiade Regis sui matre interfecta, duos eius filios, quorum alterum ex Basine, alterum ex Roxane susceperat, interemit, plane innoxios, nisi quod imperio nati essent; nihil ex tanta sorte consequentes, nisi ut indignius perempti viderentur.

*Eumenis mors* Antigonus Eumenem præclarissimum Ducem Regiarumque partium sectatorem fidissimum, traditum sibi per proditionem inedia necat. Ita virtuti fortuna infensa, dignandos solio crudeliter mactat. Ipse Antigonus ambitione flagrans, per Demetrium filium, audacissimum juvenem, ut sibi quærat imperium, perturbat omnia.

*Agathocles.* Tunc & Agathocles in Sicilia ambitione, armis, felicitate, & miseria eluxit. Is è figulo natus, usurpata tyrannide, ac Pœnis sæpius fortiter victis cum fortunæ filius crederetur; repente hostis, gravis annis, crudelissimo fato à nepote Andagatho, veneno, aut ut volunt alii, cruce perimitur. Ite mortales, in fortunæ risu spes constabilite.

*Appii Censura* Eodem tempore Appius Claudius Censuram Romæ insignivit, qua beneficiis, qua severitate; adeo contrariis rebus fama constat. Nam plures è senatoribus acerbe notavit, & jam prolabentes mores restituit, & Appiam viam Roma Capuam saxis munivit, & aquas fontis Vrbi induxit, aqua & saxo (quæ quantum opposita) Appiorum nomen æternans.

Nec defuerunt iis temporibus Philosophorum certamina, ut & sua bella ingeniis essent. Quippe Crates Thebanus paupertatem omnibus antepositit; Pyrrho Elienfis nihil certi esse, sed incerta omnia docuit; Epicurus Atheniensis voluptatem summum esse bonum asseruit: at longè melius Menedemas Eretrienfis, qui honestatem

tem; & Xenocrates Calcedonenſis, qui continentiam ſuos docuerunt.

*Philoſophi.*

Nec prætermittendus Menander Poeta novæ Comœdiæ autor, ingenio ſuaviſſimus & artificio politiſſimus, à quo Terentius lepores hauſit, à Regibus Macedoniæ & Ægypti per legatos & claſſem petitus. Adeo etiam inter arma ſuus honor ſcientiis & dignitas perſtat.

*Menander. Græcorum regnum in Seleuco.*

Annus Mundi 3743. V. C. 442. celebris eſt Græcorum regno, quod Babylone à Seleuco Nicanore conditum, in Oriente late propagatum eſt. Sicque deinceps præfecti provinciarum ſe dixerunt reges, ſed tum regna, tum Reges brevi perierunt, exceptis Aſiæ, Ægypti & Macedoniæ, Dei quippe unius eſt regna condere & perennare.

*Rhodus obſeſſa. Coloſſus.*

An. Mundi 3749. Rhodus à Demetrio Poliorcete, valide inuſitatis machinis obſeſſa, ſe tuetur fortiter; ac tandem pace contracta, Coloſſum Rhodium ſextum illud orbis miraculum, in porru erigit: ſed diu non ſtetit ventorum procellis in humum excuſſus. Nempe excelſa, eo ad ruinam patent, quo ſublimia ſunt.

*Antiochia & aliæ urbes.*

Anno Mundi 3753. Seleucus Nicanor victo Antigono, Antiochiam Syriæ Principem ad amnem Orontem condidit, ab Antiochi parentis nomine; urbem inſignem, ac futuram ſtatim clariſſimam Orientis. Nec hac contentus, in memoriam ejuſdem patris alias quindecim extruxit eodem nomine Antiochias, in honorem matris ſex Laodiceas; novem Seleucias: tres Apamias, Stratonicem unam, uxorum nominibus inſignivit; quarum celeberrima Seleucia ad Tygrim, Babylonis pompam ad ſe traduxit. Ita Nicanor non de hoſtibus modo ſed de tempore trophæa poſuit.

Anno Mundi 3755. Caſſander ille ſæviſſimus

*Cassan drimors* mus iutercute aquâ extinctus est, indignus qui tam facili morte interiret. Sed & in liberos pœnæ pars venit, ne regno tot sceleribus parto potirentur, perierunt statim ferro vel morbo.

*Decius.* Anno Mundi 3 59. Decius Consul in prælio contra Gallos & Samnites, exemplo patris se neci devovet; mori pro patria patrimonium

*Pyrrhus* ratus. Tunc occupata Macedonia Pyrrhus inclaresçit: ut parandis regnis natus sic perdendis, spe potius dives quam usu; qui futuris inhians præsentibus caderet: Alexander dimidiatus; cupiebat omnia, tenebat nihil.

*Philadelphus* Anno Mundi 3770. Ptolomæus Lagides Ægyptiaci regni conditor moritur; cui succedit filius natu minor Ptolomæus Philadelphus dictus, quod impuro Ægypti instituto, sororem Arsinoem haberet in matrimonio: pravo in posteris exemplo, quod tamen pœna non caruit, liberis qui conjugii finis est, destitutum.

*Literas amat.* Is tamen ob liberalitatem & amorem in doctos memoriam in posteris nactus: Aratorem Philosophum Præceptorem suum 80. talentis donavit; inter Aulicos septem è Græcia Poetas numeravit, hinc dictos Plejadas, in quibus Theocritus & Lycophron, fama digna nomina. Bibliothecam Alexandri imitatione à Patre inceptam, Demetrii Phalerei consilio, conquisitis undique libris instruxit, quasi scientiarum Gazophylacium; quam ut Judaicis libris ornaret, ab Eleazaro Pontifice septuaginta duos seniores interpretes impetravit, quorum opera, nec sine miraculo, summo mortalium bono, donati Græcia codices sacri, post Hebræos ipsos redarguturi. Gratus hic labor Philadelpho fuit; ideo Judæorum 120. millia à servitute manumissa, versioni Græcæ donata sunt.

*Et artes* Nec Regi munificentia defuit; Pharum insulam

sulam injectis molibus Isthmum fecit, in ea turrim ædificavit, quæ navigantibus facem præferret tam immensam, ut in orbe miraculum habeatur, & ultimum. Quam prodigiosum quod æquaret priora, & posteriora excluderet. Hæc artificio Sostrati Cnidii, cujus ingenium Regis sumptibus par, munificentiæ socium, ad nepotes ivit cum opere.

Huic Philadelpho frater erat natu maior Ptolomæus Ceraunus, hoc est, fulmen dictus, ob præcipitem naturam & violentam audaciam. Is à Patre gnaro indolis Ægypto ejectus, receptores suos male mulctavit: nam Seleuco Nicanori cui debebat omnia, vitam eripuit: & in Macedoniam profugus illam occupavit, Antigono Demetrii filio deturbato; instar pestis grassans quæ suos tantũ perimit hospites, Nicanori in Asia successit Antiochus Soter dictus. *Ceraunus.*

Anno Mundi 3774. V. C. 473. incepit bellum Tarentinum, quarto post anno terminatum, Romanos inter & Tarentinos. Illos Italia circa Romam victa, hos opes, fastus Græcus, & à Græcia Pyrrhus incedibebant. Triplici prælio bellum confectum est; primo Romanum robur, Elephantorum terror oppressit, tunc per oculos victi Romani sunt. *Tarentinum bellum.*

Altero æquo utrinque Marte discessum est: at post de Cynea indecoram pacem conciliante eloquentissimo Pyrrhi legato triumphavit Appius in Curia, Romamque cæcus castigavit in dignitate sua exercentem. Ab hac tuba quis non vinceret? tertio prælio Pyrrhus victus & exutus castris, profugit ab Italia. Curium & Fabricium tam invictos auro quam ferro testatus.

Hoc anno Galli populosissima & fortissima, gens

*Galli in Græciæ.* gens terras conquirentes, se in Græciam converterunt. Belgio ducepars, trecenta erant millia, in Macedoniam irrumpit, Ceraunum occurrentem profligat & cædit, tot perjuria ac patricidia in nefario capite vindicans. Partem alterum Brennus in Græciâ transfert, ingenti omnium consternatione: sed cum profanis spoliis non contentus, sacra expeteret, & ad expilandum Delphorum templum sese accingeret; à templi custodibus, & aere per frigus & grandinis vim præliante, repulsus est, & ipse in hostium partes transiens sibi mortem intulit: reliqui variis casibus periere.

*Pyrrhi mors.* Anno mundi 3782. Pyrrhus victo Antigono, & ejectis Gallorum reliquiis Macedonia potitus. cum Argos occuparet, & ferocissime inter promptissimos dimicaret, illisu tegulæ mulierculæ occiditur: spei immodicus, qui votis orbem ambiebat, vix terræ palmum ad sepulchrum obtinuit.

*Punicũ bellum primũ.* Anno Mundi 3790. V. C. 486. jam Romanis ultra suam Italiam spem proferentibus, bellum Punicum primum incepit, quod per annos 24. tenuit prætextus, ut Mamertinos socios Romani in Pœnos & Hieronem Syracusarum Regem defenderent; causa, ut Siciliam in proximo insulam, futuram Vrbis horreum ereptam Pœnis occuparent. Tunc primum duo commissi populi, mox internecinis odiis grassaturi. Ac Pœnis quidem favebant omnia; Hieronis peritia rei maritimæ expeditionibus multis collecta, victoriæ ad Gades extremumque Oceanum spartæ, ipsum mare Romanis intentatum adhuc, & pugna mobilis inassueta; At Romanis virtus horum vice fuit.

Primum statim facinus Appii Consulis qui statarios milites classi commissos ab Italia sua abdu-

abducit: alterum Duillii fuit, qui per eos vicit, & in elemento suo Pœnos profligavit, prærogativa Quiritibus placuit, licuitq; Duillio Triumphare toties, quoties cœnaret. Tertium fuit Attilii Reguli qui per occupatam Siciliam cedentes Pœnos sequutus in Africam, ingentes clades opprimebat in semine, ipsamque Carthaginem futuram olim plusquam æmulam exscindebat; nisi Xantippus Lacedæmonius Punicas artes Spartana virtute fulciens, victorem spoliasset victoria, & rursum in Siciliam bellum rejecisset. Hic est Regulus qui pietate in patriam, & cruciatuum patientia quam armis clarior, docebit orbem, non modo agere fortia Romanum esse, sed & pati. *Regulus.*

Iterum igitur in Sicilia bellum: sed per Metellum inde pulsi Pœni; per Buteonem ad Ægimurum exsi & spoliati, tandem à Lutatio apud Ægates insulas ita victi classe, ut victi & animis, pacem poposcerint & impetrarent, in Africâ suam, quasi Europa exules, tetrusi. Passi tamen geminam cladem Romani, alteram à Claudio qui præ vincendi cupiditate spretis auspiciis suos eodem fato quo pullos involvit; alterâ a mari, quod naves refertas spoliis naufragio absumpsit; ut inde pietatem, hinc contemptum rerum ex iactura facili docerentur.

Hoc eodem anno Zeno Citticus interiit, Stoicæ sectæ tam moribus conditor quam doctrina, beatitudinem in virtute sola constituens; abstinentiæ exemplar, & panegyricus, cujus beneficio nonaginta annos vixit sine morbo. *Zeno Stoicus*

Anno Mundi 3804 è Persici regni ruinis surrexit Parthicum tenuibus ut fit initiis: cum quidam Arsaces oriundus è Scythia, in Parthia remota regione Græcorũ jugum excussit. Quis tunc *Parthicum regnum.*

tunc Romanis nasci crederet æmulos? aut ab iis Aquilas tandem reprimendas.

*Antiochus Deus.* Circa hunc annum Antiochus Soter Syriæ Rex moritur cui succedit filius Antiochus ex Straronica, Deus à Milesiis dictus, quod Timarchum eorum tyrannum sustulisset. Hic Berenicem Philadelphi filiam uxorem duxit; sed inde regno & vita orbatus, nam Laodice prior ejus uxor Berenices soror maritum veneno peremit, & Berenicem sororem circumventam dolo trucidavit. Tunc nempe fœminas ita invaserat cæca ambitio, ut virilia patrarent crimina, ac patricidio multiplici abdicata natura in solium monstra intruderent.

*Evergetes.* Anno Mundi 3807. Philadelphus moritur, cui successit filius dictus Evergetes, id est, Beneficus, propter egregia in Ægyptum merita. Quo & anno in Syria regnat Seleucus Callinicus Antiochi Dei ex Laodice conjuge filius; statimq; propter Berenices matrem cædem, cum Evergete bellum inflammatur; quo victus Callinicus Syria & Palæstina ab Evergete spoliatur. Ita in posterum Ægypto & Syria mutuis cladibus debaccantibus.

*Callinicus.*

*Poeta in Italia.* Anno Mundi 3814. V. C. 513. Livius Poeta primam dat Romæ fabulam; sequenti Ennius nascitur: adeo sero litteræ in militares animos immigrarunt.

*Pax Iani templi.* Anno Mundi 3819. V. C. 518. post primum bellum Punicum, pace cum Corsis inita, secundum ab Vrbe condita Iani templum clausum est; sed statim patuit; ob Ligusticum bellum exardescens. Martia quippe gens tam impatiens otii quam laboris patiens, notat victorias bellis seri, nec orbem pace profligatum iri. Ligures dumis silvestribus extracti, igubus septi, victi exarmati, triumphum

non

non tam instruxerunt quam effecerunt.

Interea Asiam dissidia fratrum miscebant. Seleucus ab Evergete victus à fratre Antiocho poscit subsidia: is quatuordecim annos natus, regni supra ætatem avidus, unde Hierax sive Accipiter dictus, contendit ut fratri regnum eriperet: inter eos varia prælia; utérque victus, Seleucus ab Hierace, Hierax ab Attalo Pergameno; qui deinde ad Evergetem profugus, à latronibus interficitur. Iisdem ferme diebus Seleucus equo præcipitatus, vitâ abripuit. Cui succedit filius Seleucus Ceraunus sive Pogon dictus, ad tres duntaxat annos rego potiturus. *Antiochus.* *Hierax*

Anno Mundi 3829. V. C. 529. Galli Insubres lege Flaminii excitati, qua Picentes agri Gallis erepti, divisi fuerant militibus, bellum Romanis inferunt, sed infausto eventu. Ipsi triplici prælio victi ab Æmilio, Flaminio, & Marcello qui de Rege Viridomaro opima spolia reportavit & Iovi Feretrio suspendit, post Romulum tertia & ultima: quod mirum in tam multis bellis; nisi rarum sit, Imperatorem regere & pugnare. *Gallicum bellum.*

Anno Mundi 3833. Evergete mortuo succedit filius Ptolomæus Philopator: si superis placet, hoc nomen meritus ex Patricidio triplici utriusque parentis & fratris: quasi unicum ad appellationē illum parum esset. Pudet hoc monstrum tenuisse regnum annos 17. Quo & anno Philippus Demetrii filius Perseï pater, in Macedonia regnare cœpit, Antigoni privignus qui victor in prælio, oborto sanguinis profluvio, diem obierat. *Ptolopator.* *Philippus.*

At paulò ante Seleucus Ceraunus in Attalū moriens, à Nicanore dolo occiditur; Achæus patricidii vindex fratrem Cerauni Antiochū Magadhuc *Antiochus Magnus.*

adhuc impuberem regio nomine, ornat, se revera Asiæ regem gerens. Is Antiochus postea Magnus dictus est, quod Hermæam, Acheum, & purpuratos alios sibi dominantes excussent, paternum regnum receperit, ac de Philopatore socordia omni corrupto victorias amplas retulerit: unus tandem qui Græcorum consepultam gloriam suscitaret.

*Punicū bellum 2.*

Anno Mundi 3836. V. C. 535. ille Annibal sacramento puer in Romanos à patre armatus, cùm superiore Saguntum in Hispania expugnasset & excidisset, fidei magnum sed tristi documentum, superatis Alpibus, in Italiam descendit, movitq; bellum Punicum secundū, quod annos octodecim tenuit, cladium horrore tam atrox, ut Europa & Africa utriusque gentis stagnarit sanguine. Primò ab Annibale stetit victoria, post defecit, dicas à loco & deformi Afro in Scipionem conversam, amasse juvenem formaque floridum.

Prima itaque Pœni laurus, Alpes fuerunt, quas uni hactenus Herculi pervias, non tam aceto mollivit, vel igne confregit, quam improbitate laboris dejecit. Prima tamen palma, si Romam spectes, ad Ticinum fuit; ubi Scipio Dux veteranus ab Annibale juvene fusus, & à filio prætextato adhuc servatus, utrinque didicit adolescentium esse fortunam. Altera ad Trebiam frigidissima hyems Sempronium stravit; rigentia gelu corpora scopi erant telis, non milites. Tertiā peperit Flaminii temeritas ad Thrasymenum, qui pugnandi cupiditate incōsulta, se totum præbens Punicæ fraudi, docuit suos etiam in armis regnare consilia. Quantum vulnus & penè funus Romæ, Cannæ fuerunt, ignobilis Apuliæ vicus, ad quem 45. Romanorum millia cæsa cum Æmilio Consule.

Quid

Quid plura? Roma perierat, si vincere & victoria uti, idem essent.

Sed ab uno peccato ut Roma stetit, sic Carthago ruet. Nam statim Cannas Annibal Capuæ reperit; hic invenit miles, quo vitam amaret, quod ne perderet vinci pateretur. Sanè invictus hactenus, mox à Capua cœpit non vincere, cunctatione Fabii Maximi; mox etiam vinci felici Marcelli audacia: hi duo Romani Imperii scutum & gladius, alter cessando, alter agendo; contrariis artibus Rempublicam perditam excitarunt, æquali in posteros gloria, nisi majus sit cessando vincere, quàm agendo agere ut vinci possis.

Et inde clades exceperunt deinceps Annibalem; nempe Capuam suam illam Romam, quanto dolore obsideri vidit & capi! ut in Italica illa Carthagine Pœni amicitia supplicio esset. Qui animi sensus, cum avulsum fratris Asdrubalis caput ante castra vidit, & ab ejus cæde 50. militum millia periisse! quam grave spei jacturam facere, & privatum luctum augere publico! At quàm acerbum excedere Italia, superstitem Romam relinquere, ultione cadere, & timere Carthagini! postremò qui stimuli! in conspectu patriæ veteranum vinci à juvene, contueri Syphacem amicum Regem castris, regno & vita exui, in senatu suo suadere pacem quàm violarat, & civitatem Africæ dominam servire in Africa, pati jugum ab æmula; idque una culpa, quod post Cannas patuisset victoriæ. O errorem in principio levem, gravem in exitu!

*Romæ fortitudo.*

At Roma nusquam virtutis majora edidit monumenta, nec enim unquam vel animo cecidit, vel spem abjecit, diceres clades in expetimentum constantiæ missas. Nunquam Curia decre-

decrevit fortiùs, nunquam se gessit plebs obsequentius; servis etiam ad arma vocatis Ingenuorum animus fuit; quin & Matronis sua fortitudo, dum luctum minuunt, & ex auro mundum in forum conferunt: tantum in adversis virtutum pabulum, & in calamitosis prosperitas mentis.

*Et res gestæ.*

Nec frustra cecidit id mentium robur; nam & Hispaniæ, Scipionibus occisis, perditæ, pe Scipionem vix adolescentem receptæ; & Syracusæ urbs validissima post triennalem obsidionem tandem expugnatæ, & in Sardinia bellum gestum; & Philippo Macedonum Regi arma illata; & de Campanis supplicium sumptum; ut vix credi possit, vel hæc susceptæ præsente Annibale, vel urgente & faucibus imminente perfecta. Sanè ab hoc bello, quasi posito fortitudinis tyrocinio, in Romæ leges totus ibit orbis.

*Imperatores Romani.*

Nec genti tam forti defuerunt Duces, qui post Fabium & Marcellū, vel eluderent Annibalem vel profligarent Quantus Gracchus, qui per armata mancipia liberos vicit! quam fortis Fulvius qui seu alterum oculum Pœno effoderet, Capuam cepit ipso inspectante! quàm audax Nero, qui quasi bicorporem Annibalem in Brutiis premit, idem sub Alpibus Asdrubalem cædit! quam felix Livius, cujus auspiciis collega pugnante, cæsus hostis latè agros sternit! At quanta coronis illorum Scipio! in quo ut virtutum omnium splendor illuxit, sic felicitatis bellicæ decus emicuit. Is recepit Hispanias tam temperantia quàm fortitudine, pro juvene fortis, at ultra juvenem æstus & temperans: is consillo senex, bellum adolescens in Africam transportavit; sibi Masiniſſam, hoc est reipublicæ conciliavit,

*Scipio.*

vicit

vicit igne Siphacem, Annibalem ferro, & cùm Africam Romanam feciſſet, poſſétque Romam Scipionis facere, uno Africani contentus nomine ſe Romæ ſubdidit. Hoc revera eſt abdicare regnum: ſi tamen abdicat, qui ſubjectus animo vel in ſumma potentia, nunquam regnat.

Nec omittendus in his belli turbis Archimedes, Matheſi nobilis, qui patriam Syracuſas contra Marcellum ſolus propugnavit; qui unico fretus ingenio, militum impetus, navium roſtra, machinarum ictus, Marcelli fortunam, diſcuſſit & fregit: cujus vel unicum ſupra Annibalem Romani timebant; qui naturæ conditor novus cœli miracula ære illigarat, qui hoſti vel nocendo excitaverat amorem ſui. Id miles tibi licere non debuit, ut incautum perimeres: at honeſtius mori non potuit, quàm in acie ſua, hoc eſt inter lineas; nec jucundius, quàm ſtudendo, morte obita antequam viſa. *Archimedes.*

Et Plautus in laudem ingenii admittendus, qui ſub belli finem ſcenam Romanam exhilarabat Comœdiis, iis ſalibus & eloquentia, ut Muſas & Satyros Latine docuiſſe viſus ſit. *Plautus*

Circa hæc tempora in Ægyptios movit Antiochus Magnus, ad Cœleſyriam recuperandam, incerta pugna utrinque diſceſſum. At Philopator in Ægyptum redux, ira in Judæos tumens, quos ſuis rebus minus favere comperat, conquiſitos omnes quingentis Elephantis proterendos objici juſſit. Deus tamen ſuis non defuit; ſemel iterumque ſub ipſum diſcrimen ſervati innoxii, deficiente Regis memoria: dimiſſi tandem incolumes, oblivioni aram poſuiſſent, niſi Deo ſuorum memori ponendam melius credidiſſent. *Judæi ſervati.*

Anno Mundi 3850. Philopator regio indigus nomine, vino & luſtris confectus moritur,

*Ptolomæus Epiphanes.*

relicto quinquenni filio ex sorore Euridice susceptо; qui postea dictus Epiphanes, id est, illustris nunc domesticis & externis prædæ; nam Antiochus statim Syriam & Palestinam invadit; Philippus etiam de Cypro cogitabat, sed qui aliena occupant, circa sua retinenda statim laborabunt.

*Bellum Macedonicum* 1.

Nam Anno Mundi 3854. V. C. 553. Rom. Philippum sibi ex fœdere Punico infensum bello lacessivit. Lævinus victrice classe tot Græciæ littora peragravit; post Philippus bis victus, bis exutus castris: dein Flaminio duce clausta Macedoniæ penetrata; Rex, ne vinceretur, pacem optavit; illi cum avito regno concessa, sed Græciæ libertas pristina: quanta Flamenii & Romæ gloria, qui in Philippo Alexandrum vincebant, qui Græciam olim libertatis ipsius patriam è servitute nunc manumitterent, & quasi natalibus restituerent. Si tamen liber dicendus est, qui Dominum mutat, vel ex rustico servo qui fit Atriensis.

*Antiochus.*

Anno Mundi 3863. V. C. 562. populus Romanus, ne qua pars orbis illibata foret Antiocho Magno Syriæ Regi bellum indicit: Philippo Antiochus faverat, & cum Annibale Carthagine profugo exceperat odium in Romanos. Sed nec Annibal Pœnos in Syris invenit, nec Ægyptios in Romanis Antiochus: bellum ut magnificentius quam fortius apparatum, ita non viriliter gestum sed muliebriter. Dum Rex in Eubœa puellæ amore captus otiatur, ab insula per Glabrionem pellitur, & ad Thermopylas victus, amore in timorem verso, in Asiam fugit; jam per Æmylium classe lacessata.

Mox in Asiam penetrat Scipio, cui frater Africa-

africanus pro Legato erat; nec ægrius in Asia quam in Europa vincitur Syrus & pro mulcta jussus Taurum regnare, satis habuit tam altis limitibus à victrice gente sejungi: Asiatici nomen Consuli cessit, Romanis Asia: tunc quippe gloria & præmium divisa; illaque contenti qui vicerant, hoc, quibus vicerant permittebant.

Quarto post anno idem Antiochus, non regno modo sed fama & opibus imminutus, dum urbillam reparet, istas malis inquirit artibus, Jovique templum auro per sacrilegium spoliat, à contemptu in odium lapsus, necatur à suis. Succedit filius Seleucus dictus Philopator, propter bella contra Romanos ut volunt gesta: sed si gesta, tantum mente, non re; nam postea periit Heliodori insidiis, nihil dignum præter id honorificum nomen assecutus. *Seleucus Philopator.*

Creditur anno à Seleuco Rege tertio, Heliodorus in templum Hierosolymitanum ausu sacrilego irrupisse; nec impune, qui vindicavere in Delphis Apollinem, id Deus tulit: in ipso facinore Angelorum ministerio impius cæsus, precibus Oniæ vita mdebuit; felix Reus si à supplicio sapere didicisset: nisi forte pars supplicii fuit dilata mors. *Heliodorus.*

Annus Mundi 3870 V. C. 569. clarus fuit censura Catonis Porcii, viri integritate nimia laudantis; qui quod in se pati nollet, non posset in aliis, exigeretque passim innocentiam quam repræsentabat; accusationibus ut lacessens ita lacessitus. Idem rarissimas hac ætate dotes complexus, Senatoris, Imperatoris & Oratoris, his etiam (integritatem viri Deo coronante) perdiu fruitus, ducentis scilicet prope modum annis, nam prope centum vixit sine morbo. *Cato major.*

*Scipionis mors*

Quo & tempore tres clarissimi Imperatores orbis obiere. Primus Scipio, dignus cui totus orbis sepulchrum sterneret, in villa Linternensi, grande Africani nomen deposuit. In eam pridem secesserat forensis tumultus tædio, & qui Annibalem orbe exegerat, per urbanas ixas urbe exactus est: sponte discessit, patria nondum ingrata; exulque agere maluit, quàm in Romam peccare, aut se materiam peccandi præbere.

*Et Annibalis.*

Altero post anno decessit Annibal, quasi sublato æmulo non esset quod viveret. Cùm ab Antiocho ad Prusiam Bithymiæ Regem profugisset, senexque, victus & fugitivus, Romanis adhuc terrori esset, ab iis ut juratissimus hostis ad necem quæsitus, quam fugiebat mortem arcessivit, spontaneo veneno vitam abrumpens, ut inutilem qua nihil amplius Romanis noceret; Imperator summus, sed crudelitate odiosus, quam vitam rapuerat aliis sibi eripuit, suúsque carnifex talionem Romani pependit.

*Et Philopœmenis.*

Inter hos medius Philopœmen Achæus, ut honestius Annibale petiit, sic calamitosius Scipione; vitæ anno 70. à Messeniis hostibus captus, necatus est; vir bellica tum fortitudine, tum arte insignis, tot inter prælia incolumis vitam in carcere damnatus posuit. Diceres inde aversam à Græcis naturam suos Heroës aliò transtulisse: sanè Philopœmen Græcorum ultimus, aut quasi solum ut frugum sic virorum illustrium sterilitatem senserit.

*Philometor.*

Anno Mundi 3873. in Ægypto Ptolomæus Epiphanes obiit, cui succedit Ptolomæus dictus Philometor, ironicè sanè, quem mater Cleopatra Vatiniano odio prosequebatur: nam eum

eum vivo patre in Cyprum expulit,& mortuo omnibus nervis enixa est ne Ægypt⁹ admitteretur,at frustra odium fuit,quippe annos plures regnum obtinuit.

Sequenti anno Macedoniæ regnum firmissimo fulcro debilitarum est: Philippus Rex quasi sinistra dextram abscinderet], Perſei filii sed è concubina geniti insidiis Demetrium filium interfecit: Et mox perempti innocentia cognita, vel pœnitentia facti, vel veneno à fratricida præbito periit; Macedoniam tot scelerum præmium relinquens Perseo. Sed id præmium mox in pœnam cedet, fiétque gravior casus è solio. *Demetrius mors.* *Et Philippi.*

Anno Mundi 3878. Heliodorus ille Solymæi templi direptor,è sacrilego particida, Seleucum Philopatorem per insidias interceptum occidit, prætermisso Demetrio Philopatoris filio Romæ tunc obside, perempti fratrem Antiochum in regnum evehit, qui Epiphanes dictus id est Illustris, rebus gestis ut volunt, revera odio in Dei populum, acerbitate supplicíorum, & horrenda qua raptus est morte, posterorum memoriæ ad detestationem inscriptus. Qui & ob vecordiam dictus Epimanes, quantum discrimen ab una litera! utrumque nomen sceleribus & furore implevit. Hic sibi similem virum inprobissimum Jasonem per summum nefas Pontificem, Hierosolymæ dicit, à quo statim profani cultus in templum inducti. *Antiochus Epiphanes.*

Anno Mundi 3883. V. C. 582. denunciatur bellum Perseo à Romanis & à Paulo Æmylio post aliquot Imperatores Romanè conficitur. Nihil verò summo ad gloriam defuit, nisi oppositi Ducis ignavia: Thracibus, Illyriciis & opulento erario Perseus fretus . poterat ab Æmylio tam cito non vinci, sed crudeli- *Perseus Victus.*

tatem avaritia cumulans, cum illa suos perderet, hac alienos expleret, ipse cum opibus quibus sic parcebat in prædam cessit. Cum liberis Æmylii triumphum instruxit: ludente tamen fortuna, quæ Triumphatori natos eripuit, captivo servavit, ut is haberet plures quibuscum lugeret, ille ne haberet quidem quo cum lætaretur. Tunc Macedonia tanti olim sedes Imperii Provincia facta, & caput Orbis reipublicæ fuit accessio.

## CAPUT IX.

### *A Perseo victo ad Christum natum.*

*Templi prophanatio.*

ANNO Mundi 3886 Epiphanes Ægyptiorum pupillus Philometorem Regem improvisum invaserat, ac propemodum spoliarat, cum per Romanum Legatum deterritus, re infecta rediens, ut conceptam iram quomodo effunderet, ac superiores belli sumptus resarciret, copias Hierosolymam convertit, obsidet, expugnat, cives captos obtruncat, templum donariis refertum expilat, & avaritiam impietate cumulans in Judæos ut religionem ejurarent tormentis sævit, exquisitissimis suppliciis negantes conficit: in quibus præclarissimos Martyres Eleasarum, Macabæos fratres, ipsorumque Matrem supra humanum animum fœminam, scriptura dum celebrat, immortalitati transcribit. Necati suppliciis, felices vivite, ornati gloria nullo unquam ævo intermoritura.

*Judas Machabæus.*

Sed Mathias sacerdotum unus, filiis & clientelis clarissimus. Deo impellente, non tantum pati fortiter sed & agere ausus, contracta manu Judæos armat: ac quamvis statim morte raptus,

raptus, diu tamen in filiis Iudaicam rem servavit cultumque sacrum sancivit. Illorum princeps Judas Machabæus, qui paternæ virtutis æmulus, primo per insidias, dein aperto bello Syros persequutus, Antiochi Duces Apollonium, Lysiam, & Gorgiam cum ingentibus copiis. Solynam recipit, templum repurgat, editque facinon quæ Romanorum fœdus meruerunt. Ita semper a humili Deus summa suscitat.

Anno Mundi 3890. Antiochus Epiphanes, morbo ex mœrore contracto, propter infelices Expeditiones, cum Iudaicam tum Babylonicam, tortusi insuper doloribus viscerum acutissimis, cum intolerabili fœtore, impuram animam efflat; mali & improbi Pœnitentis exemplar: divinan appellans misericordiam, quam si reciperet volaret. Succedit filius Antiochus Eupator dictus, brevi tamen regno potitus. *Epiphanis mors*

Nam Demetrius appellatus Soter Seleuci Philopatoris filius, altero post anno clam Roma dilapsus; paternum regnum, occisis Eupatore patruele & Lysia ejus moderatore; donec idem ab alio passus, docet regna intutissima esse rerum humanarum. *Demetrius Soter.*

Sub hæc tempora cum Judas fortissimus Nicanore m cum 35. milibus cecidisset, intercepus à Bacchide Demetrii Præfecto, pugnans in acie ac pene victor perimitur, in honorum, flore rerumque gestarum gloria gravissima Judæorum jactura. Quam tamen utcunque in Jonatha fratre fraternumque robur æmulante, post expunxerunt, intestinis odiis statim involvendi. *Iudæ mors.* *Ionathas.*

Anno Mundi 3903. V C. 602. cùm superior, Alexander Bala Epiphanis filius fraterq; Eupatoris in Demetrium patruelem insurrexisset, *Alexander Bala.*

hoc demum vincit, victúmque regno & vita spoliat. Idem à Demetrii filio brevi pasturus; ut his temporibus Syriæ regnum scenæ instar fuerit, in quam subierint personati Principes, mox persona posita nulli futuri.

*Scipio Æmilianus.*

Quo etiam tempore Scipio Æmlianus ab Æmyliorum familia in Scipionum adscitus, utriusque ingens ornamentum, in Hispania gloriæ bellicæ fundamenta ponebat. Nec is Marti quam Musis clarior, suetus negotia laudatissimo distinguere otio, & militares ærumnas honestis studiis cicurare. Cui Deus claros ingenio doctrinâque celebres è Græcia viros adjunxit, Polybium & Panætium; hunc quidem Philosophia imbutum penitus, at illum politicarum rerum apprime gnarum, dignúmque qui Romanis rebus lucem afferret. In his duobus vitæ tum privatæ tum publicæ præceptores nactus, habuit etiam in Terentio voluptatis honestæ materiam: Accesit tot bonorum particeps Lælius in quo Scipio se & suas artes amaret; in quo pacis & belli adeptus socium: humanæ felicitatis cumulum attigit: nam quid felicius quàm eum habere, quem tua prospera ut te afficiant?

*Polybius.*

*Lælius.*

*Terentius.*

At quantum Lælio debet posteritas! qui Terentium vel Afrum, vel servum, imò, utrumque, dum Scenæ dedit, Comœdiæ regnum instituit. Sanè is Terentius, qui judicio, suavitate & elegantia, vel omnium primus, vel secundus nulli, quem Momi fenestra in homines intimos admissum dicas; qui unus maximè in scribendo modum assecutus, tam laudandus est quod egregia plura non dicat, quam quod multa dicat.

*Punicum bellum.*

Anno Mundi 3905. U. C. 904. Scipioni gloriæ segetem providit Deus. Carthagine stan-

te

tenuare Romam Cato censebat, & Massanissa veterem æmulam in invidiam frequens vocabat: hinc Punicum bellum tertium exarsit: datúmque Scipioni; ut urbem quam avus vicerat nepos everteret. Quadriennium ad expugnandam gentem insumptum est, adeò in Annibale vires exciderant, & facilè ruit quod jam emotum est. Asdrubalem quidem & obsessos terribilissimum telum armavit desperatio; sed ab illa mori possunt homines, non semper vincere: & de illa triumphavit Romanus; spontaneo urbs arsit incendio: máluitque Pœnus manu sua perire patriam, quam aliena, séque ipsum ut triumpho eriperet, morti consignare: quasi malè Romanis consuleret, qui capitales eorum hostes trucidaret: Scipio illibata per tot pœnas clementia, & Africani nomine in familiam suam iterum insito, Romam rediit securitatem in triumphum vehens.

Nec interea in Europa cessatum à bello, Andriscus in Macedonia vir ultimæ sortis, cum se Philippi filium diceret, jam animo regni ca pace, nomen Regis & formam induit. Visus est dignus quem Roma vinceret, quémque victor Metellus Carthagini apponeret, ab eo Macedonici nomen reportans. Macedonia quæ mancipium in Regem evexerat, vectigalis facta, libertate sua damnata est. Ita præposteræ desiderio optatæ rei jacturam pariunt. *Pseudo Philippus.*

An. Mundi 3908. V.C. 907. magnis urbibus calamitosus; qui præter eversam Carthaginem & Corinthum, Græcarum urbium florentissimam à Mummio vidit excisam penitus. In hac belli Achaici finis, quo Achæi cujus caput Corinthus, duce Critolao libertate intemperantius usi, violatis Romanorum Legatis, appetiti erant, & statim à Metellò victi: *Achaicum bellum.*

post quem Mummius iterum victor Corinthum cœpit, diripuit, & delevit. Signa, vestes & tabulæ ad ornamentum Romæ servata: domus quia transferri non poterant incensæ: At ex incendio novum exortum miraculum Corinthium æs, quod ex metallorum mixtura plurium, quolibet pretiosius, ita postmodum victores vicit, ut in ære suo Corinthus Romæ propemodum adoraretur.

Fuit idem Annus magnarum rerum conversionibus insignis. Nam Viriathus Lusitaniam occupavit: vir calliditatis fortissimæ, qui ex venatore latro, ex latrone subito Dux, & Imperator. per 14. annos Romanorum fasces infregit. Et Demetrius Nicanor dictus regnavit in Syria; qui Demetrii Soteris filius, Alexandrum Balam regni invasorem pugna victum & in fuga ex-sum, ejecit solio.

*Demetrius Nicanor.*

*Physcon* Sed hæc pugna novum Ægypto Principem peperit? Philometor enim dum Demetrium juvat, in prælio sauciatus, è vulnere obit, fratrique Ptolomæo sceptrum reliquit. Is Physcon dictus est, id est ventriosus (φύσκη Græcis majus intestinum est) quia tanta ventris crassitudine laboravit, ut nec sine baculo quo niteretur incedere, nec posset eum quisquam ulnis amplecti. Idem Evergetes appellari voluit, justius ab Alexandrinis κακεργέτης, id est maleficus dictus? inter teterrimos nequissimosque Principes numeratus: nequitia & crudelitate cum abdomine ventris crescentibus.

*Tryphon.* Circa Annum Mundi 3910: novæ turbæ Syriæ regnum implent: Cum Demetrius segnitie & inertia in contemptum iret, Diodorus sive Tryphon Præfectus militiæ regiæ Antiochum Alexandri Balæ filium adhuc impuberem producit in Regem, Demetrium expellit;

at

at ipse paulò post pupillum Regem, dum medentibus calculum secandum curat, interemit, sibique regnum hac cæde parat. Demetrius interim dum ad abolendam segnitiæ notam in Parthos prælíatur, ab iis capitur: post honesta detentus custodia, Rhodogunam Phraatis Regis filiam uxorem ducit.

At Cleopatra Ægyptia Demetrii prior conjux ut Tryphonem Syria exturbaret, Antiochum Demetrii fratrem Sedetem à patria dictum regno donat suoque thalamo: favit eventus consiliis, Tryphon occiditur, regnat Antiochus. Sed cùm is in Phraatem Parthum bellum moveret, Parthus ad illum retundendum Demetrium demittit; pugna inter fratres conseritur, Antiochus necatur: Demetrius uxorem Cleopatram & regnum recepit; sed statim crudelitate uxoris perimitur, quæ monstrum ambitionis & per omne nefas regnum quærens, illico Seleucum filium ex Demetrio susceptum de medio tollit, quod injussu suo regnasset; idem in Antiocho altero filio perfectura, nisi ab eo in facinore deprehensa, venenum quod parabat filio, adacta esset ipsa haurire: audacissima fœmina, suorum carnifex: justè filium carnificem passa.

*Antiochus Sedetes*

*Cleopatra.*

*Antiochus Grypus*

Verùm nec inde Antiocho, qui Grypus dictus est, tutum regnum: nam aliquanto post alter Antiochus, nomine Cyzicenus, Grypi frater uterinus, ex Cleopatra & Sedete natus, insurrexit in Grypum, & cum eo in patrem regni admissus est: variis utrinque pugnatum præliis, alternante fortuna, & se inter æmulos pertinente. Hæc usque ad annum hujus seculi tricesimum gesta, in Syria calamitatum scenam aperuerunt.

*Antiochus. Cyzicenus.*

*Numantia.*

Anno Mundi 3921. V. C. 610. Numantia tan-

tandem à Scipione Africano expugnatur & evertitur; urbs si qua unquam celeberrima; cum civium animi loco murorum & turrium essent (iis enim nuda admodum erat) per annos 14. Romam tot gentium dominam, non repressit modo, sed perculit, & pudendis fœderibus vicit. Laus Scipionis, qui Romanos prius quam hostes vicit; persanato milite & ad temperantiam primam revocato, in promptu victoria fuit; tantus est militi morbus, voluptas. Numantini victi, arma quæ in hostem non poterant, in se verterunt, ac urbe succensa, nihil ad triumphi pompam ne captivos quidem reliquerunt. Imperator honestius de terrore ac fortitudine victis triumphavit.

*Gracchorum seditio.*

Eodem circiter anno Romæ exarsit Tibi Gracchi seditio, ex Mancini fœderis ignominia: hic à Tribunitia potestate tumultuum omnium face, cum in senatum insurgeret, à Scipione Nasica in Capitolio est interemptus. Cajus frater post annos aliquot cum Tribunus itidem eadem fratris initet consilia, simili fato ab Opimio Consule mortem est passus. Iuvenes clarissimi, eloquentia præter tempora sua insignes, digni melioribus; si ad meliora se convertissent, privatis odiis amorem patriæ postferentes, corrupta nondum plebe, vi quam parabant statim oppressi sunt. Sed fletu dignior Scipio, expugnator ille urbium, Musarumque domicilium qui non sine suspicione laquei, domi in lecto repertus est mortuus. O res humanæ! ideo tot bellis superstitem esse, ut domi suæ, domesticos inter, in uxoris gremio, vi animam agat.

*Scipionis mors.*

*Lathurus.*

An. Mundi 3938. Physcon monstrum illud hominis in Ægypto moritur, cui sucedit filius Ptolomæus dictus Lathurus, perpetuis Cleopa-

tra

trix matris odiis laceſſitus; unde & id nomen, quod ipſa invita clanculum regnum recepiſſet.

Anno Mundi 3947. V. C. 646. jam Romano populo in luxum & avaritiam prolabente, frugalitate prima extincta, exortum eſt Jugurthinum bellum, quo ſi minus Roma imperium, famam ſanè & honorem perdidit, quo imperia ſtant. Ea per Jugurtham inter Numidas fraude præcipuum, qui occiſis Hiempſale & Adherbale Maſſaniſſæ nepotibus; auro corruptis Senatoribus & Imperatoribus, diu Romanam luſit potentiam, ſuorúmque criminum pœnas amovit. Donec primùm per Metellum fractus, virum tam intactum auro quàm ferro ſtrenuum, qui & inde Numidicus dictus; poſtea per Marium, novum quidem hominem, ſed mox nobilitate quávis clariorem, victus omninò & in fugam actus; tandem à Baccho ſocero, Syllæ in manus traditus, catenis vinctus; in triumphum actus eſt; tam audacia promptus quam conſilio ſubdolus, omnibus artibus ſceleribúſque ad regnum uſus: At quibus gradibus conſcendit in ſolium, iis ad ſupplicium tandem deſcendit. *Jugurthinum bellum.*

Anno Mundi 3948. V. C. 647. naſcuntur Cicero & Pompeius, clariſſima Romani Imperii lumina, nec ſine fato; qui armis & litteris patriæ nomen & poteſtatem propagaturi ad ultimas terras & ad ultimas ætates erant, uno eodémque anno in lucem venerunt. Quo & anno Tholoſa à Cæpione direpta, templúmque auro ſpoliatum, & expilatorum ſtatim calamitatibus repenſum, docuit ſacrilegis nullibi gentium impune eſſe. *Cicero & Pompeius.*

Anno ſequenti incepit bellum Cimbricum, quo peribat Roma, niſi illi ſeculo Marius contigiſſet. Ab ultimo Septentrione excita gentium *Cimbricum bellum.*

gentium examina, Teutones, Cimbri, & Tigurini, ad pessundandam Italiam inundabant: divisos tripartitò, ne sibi oneri essent juncti, aggreditur Marius: primique Teutones ad Aquas Sextias oppressi prælio: dein celeritate mira regressus Marius, Cimbros superato Athesi vagos, fortiùs quam prudentius prælïantes, Catulo comite pugna vincit. Supererat tertia manus Tigurinorum, quæ sociorum accepta clade, fuga ignobili per sylvas & montes dilapsa evanuit. Utroque prælio barbarorum 340. millia cæsa, capta 140. millia; in quibus fœmina vix ulla; vel enim prælium fortes consumpserat, vel à prælio castitatis amor, ne à victoribus turparentur, in spontaneos laqueos egerat. Marius ab expeditione alter Romulus & Romæ conditor appellatus, tantùm ebibit gloriæ, ut hac mox ebrius triumphantem Romam suam penè everterit.

*Saturninus.* Anno Mundi 3954 Apuleius Saturninus à Mario sextum Consule in Curia cæsus est; à quo ipso Mario in optimates instigatus fuerat; sed cùm ultra metas transiliret, seque Regem à suis dici pateretur, deseruit Marius quem tueri non poterat, novumque Icarum permisit in pelagus proturbari.

*Jul. Cæsar.* Hoc anno natus Julius Cæsar: de quo quæsitum est, utrum natus plus profuerit an obfuerit populo Romano, prodesse sanè haud multum potuit, qui avita libertate pessundata, universum orbem replevit cædibus, quibus sibi gradum ad regnum sterneret.

*Regni Græcorum in Asia finis.* Anno Mundi 3958. Antiochus Grypus necatur insidiis Heracleonis, cui succedit Seleucus filius, qui in Cyzicenum patruum movens, eum statim vincit ac necat. Sed nec diutius pace usus: quippe regno expellitur ab Antiocho

cho Cyziceni filio, qui inde Eusebes seu Pius dictus est, post in Cilicia, dum exigit tributa peremptus. Paulo post Eusebes, dum in Parthos pugnat occisus, regnum vacuum relinquit Philippo & Demetrio Grypi filiis: sed & ipsis vario fato confectis: regnum Syriæ ad Tigranem Armeniæ Regem à Syris tot turbarum pertæsis delatum est, Anno Mundi 3670. Ita Græcorum in Asia cessavit imperium: sorte communi rerum humanarum, quæ quæ nascuntur, in necessitatem interitus durant.

*Mitridaticum bellum.*

Anno Mundi 3960. V. C. 659. Mitridates Ponti Rex bellum in Romanos suscepit, quod supra triginta annos gestum est, fortuna varia. Hic à teneris inter pericula & militiam duram educatus, ausus sperare Romæ victoriam, illius potentiam mire exercuit: ac vix à tribus summis imperatoribus subactus felicitate Syllæ Luculli virtute, magnitudine Pompeji nondum consumptus, domesticis tandem insidiis periit, à Pharnace filio ferro necatus, cum venenum suum & ipse vicisset. Quadraginta Romanorum millia uno die per Asiam vir audacia princeps peremerat, Romam ipsam, si sub ferrum iret, perempturus.

*Sociale bellum.*

Anno Mundi 3963. V. C. 662. iam Roma suo ipsa pondere fatiscens, intestinis bellis cœpit agitari. Primum occasione Druſi ortum est, quod Marsicum à Marsis gente præcipua, Italicum, & Sociale dictum est: cum Picentes, Vestini, Marsi, Pelegini, Marrucini, Lucani, Samnites, fidissimi ante socii, exciti Druſi promissis, ad obtinendam civitatem, in ipsam quam ambiebant insurrexerunt: tanto furore, ut nihil propius quam ut victrix illa gentium, suorum manibus collaberetur. Tandem ingens Populi Romani virtus, & semper in malis maior,

maior, totis contendens viribus, quos junctos non poterat, singulos vicit. Trecenta iuventutis Latinæ millia hoc bello absumpta: nec Romanis paulò commodius fuit: adeò miserum est in civili bello vel vincere.

*Marianum bellum.*

Anno Mundi 3967. V. C. 666. Marius servator ille patriæ, hanc nimia ambitione pessum dedit; jam penè decrepitus dum septimum ambit Consulatum & decretam Syllæ provinciam captat, fugere primùm coactus, dein ab Africa redux, per Cinnam, Carbonem, & Sertorium, Octavium vincit, & diriſſimam lanienam Romæ exercet; in qua Scævola, Catulus, & præclariſſima reipublicæ lumina per indignum nefas occidesunt. Sed mox rediens ab Asia Sylla, patre Mario septimùm Consule jam defuncto, Marium filium & Carbonem vicit, tantúmque sanguinis in Urbe & per Italiam fundit, non modò per militem, sed per sæviſſimam proscriptionem omni carnifice immaniorem, ut vindicta Marianorum scelerum ipsis scelestibus funestior fuerit. Nono post anno Sylla dictus felix (si in tantis criminibus sit ulla felicitas) Romæ privatus obiit, depositâ spoete Dictatura; sed tot interfectis parentavit Divina vindicta, pediculari morbo in acerbiſſimis cruciatibus felicem illum hominem consumente.

*Sylla.*

*Alexander.*

Anno Mundi 3973. Lathurus Ægypti Rex diem obiit, à matre pulsus, ac post restitutus, ipsa eadem matre per alterum filium cui parverat regnum interempta. Capessit regnum Lathuri filius Ptolomæus Auletes dictus, ab insano tibiarum amore, cùm se Dionysium quasi novum Bacchum appellari vellet, vir otio & vitiis omnibus corruptiſſimus.

Qui

Quo anno Pompeius adhuc eques sub Dictatore Sylla triumphavit de Africa, & primam pro Quintio Orationem habuit Tullius, utérque ætatis anno 25. geminis illis viris per ejusmodi tirocinia ad incrementa summa se communibus.

An. Mundi 3981. V. C. 680. bellum servile in Sicilia per Aquilium Prætorem confectum, ac deinde Spartacium in Italia per M. Crassum. *Servile bellum et Spartacum.*
emperant ex ergastulis servi, & ex ludo, duce Spartaco gladiatores; ingens periculum, ni utraque manus freto Italiæ diremta esset, Victi sunt non sine sanguine; documento mortalium unum, nihil esse tam humile, quin vel excelsissimis periculo sit.

Eodem anno Sertorius, unus Marianarum superstes partium, in Hispania Pompeio par, per proditionem à suis necatur: hic vir ingens, *Sertorius.*
Romanis Annibal. Hispanos armaverat, præclarisque artibus militiæ peritissimus Dux, contra omnes Romanorum vires propugnat, donec Conjuratorum dolo in convivio periit; summæ profectò sed calamitiosæ virtutis.

Anno Mundi 3984. V. C. 683. quo Verrem nequissimum bipedum accusabat Cicero; magnæ spes altera Romæ Virgilius nascitur Mantuæ; indulgente in Romanam gloriam numine, *Virgilius.*
ut ne Homerum suum jactaret Græcia, & haberet Italia, quo per urbium & Imperiorum ruinas in ultimis longè seculis triumpharet.

Anno Mundi 3987. Pompeius bellum Piraticum 40. dierum spatio mira celeritate confecit. Piratæ à Cilicia profecti Mediterraneo *Pyraticum bellum*
quàm latè patet circumfusi, sic omnes portus, litto-
ras, oras obsederant, ut Roma quasi caput à membris divulsum propè interiret; ipsa
que

que membra passim cæderentur: cum Pompejus jam ab Africa Magnus, sic singulos intercepit, ut cuncti ineruento victi certamine manus cesserint, & in Ciliciam suam acti, in aratra remis commutatis, terram pro aquis feliciori sorte prosciderint.

*Pompeji victoriæ*

Anno sequenti Pompejus lege Manilia Mithridaticum bellum susceptit. Mitridates Tigranem Armeniæ & Syriæ Regem quem consortem belli acceperat, accepit & cladis, alter parte regni, alter & vita mulctatus. Romanis Aquilis ignotas vel nomine regiones aperuerunt, Iberi, Albani, Judæi, Arabes lustrati victoriis, Asiam extremum imperii limitem, meditullium fecerunt: & præter Parthos, quibus fœdus magis quàm bellum placuit ad Indos vix dum fama notos, intra Rubrum mare Caspium & Oceanum, ad Orientem & Boream terra Pompeii signis domitæ vel territæ, Romam domitricem orbis suspexerunt. Ipse Pompejus ante in Africa & Europa victor triumphum de Asia magnificentissimum egit, triumphi materiam mox futurus.

*Gallicum bellum.*

Anno Mundi 3991. V. C 690. dum Pompejus orbem terrarum Romæ subigit, ipsa Roma interna Catilinæ conjuratione tantum non perit. Is multis virtutibus ad pessimas artes abusus, cum patriæ inferret incendium, à Cicerone Consule deprehensus & repressus, post ab Antonio victus, parricidii pœnas tulit. At quanta Consulis eloquentia, quæ audaciissimum hominem elinguem effecit: quæ prudentia, quæ incensas faces restinxit, ferumque retudit jam eductum: quod animi robur, quod Catilinam infregit! Injusti Quirites, qui manu tantum, non linguæ vel animo triumphum decernitis.

Anno

Anno Mundi 3995. Iulius Cæsar ex consula tu Gallias obtinet, suscepitque inde Gallicum bellum, quod per novem annos gestum plusquam quadringenta hominum millia perdidit, plura in captivitatem abduxit. E quorum spoliis assequutus Cæsar, ut venalem illam quam asserebat Jugurtha urbem pretio redemptam, sibi tandem refragrante nullo manciparit. *Gallicũ bellum.*

Anno sequenti per Clodium perditissimum nebulonem in exilium actus est Tullius ille patriæ pater, ab eo populo quem centies in administrationem sui rapuerat: adeo incerta sunt quæ humana gratia nituntur. Nec justius per Catonem idem populus Cyprum occupavit; Ptolomæus Auletis frater nulla sua culpa regno spoliatus, ne huic cum ignominia superesset, in ferrum irruit; Cato ingentes opes hac rapina partas ærario intulit, quas illico Cæsar in injusti populi ruinam convertet. *Cicero exul.* *Cyprus occupata.*

Et ne in uno fratre peccaret populus, peccavit & in Aulere restituendo, contra religionem, instructo exercitu: Berenices filiæ cædes restituti principis operæ pretium fuit, quam deinceps pluribus aliis quasi accessionibus cumulavit. *Auletes reductus*

Est tamen Roma quod tibi gratuler, quæ Suadæ medullam Ciceronem tuum revocasti, quæ incredibili plausu excepisti, foro & Curiæ quæ splendorem & vocem restituisti, quæ gazas immortales postremas viri orationes ad posteros traduxisti, quæ jactura orbis, si vel Milonianam, vel Philippicam alteram ignorasset. *Cicero revocatus.*

Anno Mundi 4001. V. C. 700. bellum Parthicum infelicissimum exitum habuit. M. Crassus Romanorum ditissimus, cum cupiditatem ultra promoveret, Parthicam expeditionem sibi confecerat, innoxiam & amicam gentem bello *Parthicum bellum.*

bello provocando. Nusquam cupiditati injustæ justius fuit: Imperator transmisso Euphrate ad Carras post undecim legiones cæsas vel dissectas, filium unicum sub oculos suos confossum, & ipse cæsus est: nec cæso parcitum aurum liquidum in os infusum est, ut quo auro animus tantoperè arserat, eo & exanguc corpus uteretur. Quanta hoc seculo mortalitatis exempla! irritæ opes in Crasso, autoritas in Pompeio, eloquentia in Tullio regnum in Cæsare: quid est homunculi, quod iis pereuntibus concupiscatis?

*Ptolomæus ultimus*

Sequenti anno Ptolomæus Auletes moritur cujus regnum excipit Lagidarum postremus, Ptolomæus Dionysius, tredecim annorum puer, cum sorore Cleopatra. Quis in impuberibus illis ruinam reipublicæ & imperii fundamenta tunc cerneret; tamen ut per fratrem eso Pompeio Julius ponet imperium, sic Augustus per sororem corrupto, & occiso Antonio constitutam potentiam in plura secula confirmabit.

*Cæsar Imperator.*

Anno Mundi 4005. V. C. 704. cùm Crasso ambitionis obice sublato, nec parem Pompeius, nec superiorem Cæsar ferre posset, orbis terrarum in partes discissus est. Hinc natum bellum quod tempore brevius, mole tamen rum amplissimum, Romanam libertatem evertit gradúmque stravit futuris Principibus. Nam Cæsar sortitus animum tam capacem orbis quàm cupidum, cupiditati suæ ne deesset, hoc anno Ariminum invadit, Pompeium urbe & Italia pellit; Hispaniam, Siciliam, Sardiniam, ac Massiliam, quæ provinciæ instar fuit, occupat, mox in Italia quasi in capite dictaturam init.

Anno sequenti in Pharsalia Pompeium vincit,

cit, qui ad Ptolomæum fugiens, Eunuchi & Grammatici peremptus consilio, miserè sacuit, virq; in orbe quem totum subegerat, sepulchrum habuit in quo conderetur. Et puer idem perimebat Cæsarem, nisi juvante Cleopatra, Cæsar ipse servatus naufragio, dubitantem victoriam tanto periculo redemisset: Capta statim Alexandria, Ptolomæus dum pugnat submersus, Cleopatræ Ægyptus tradita: sed quod pudeat, in abjecti pudoris præmium. Post intranſitu Pharnaces visus & victus, ne qua deesset triumphi materia.

Hæc hujus seculi anno septimo, qui annus dictus confusionis, ab octobri inchoatus, dies habuit 445. nec mirum, si orbis tam gravi bello laborans minus advertere sydera potuit. Inde per Sosigenem Mathematicum & Julius conditus, & provisum in posterum, bissextili anno invento; quasi Cæsar non in terras modò, sed & in astra usurparet imperium. *Annus Confusionis.*

Anno Octavo Cæsar ad Thapsum in Africa Jubam, Scipionem, & Catonem, constantiæ nomen non hominis acie vincit. Nono ad Mundam in Hispania Pompeii liberos decretoria pugna infringit: ac demum decimo, Idibus Martiis, in Curia, senatorum sicis confoditur, expeditionem Parthicam meditans: anno Imperii diceres, an belli quinto. Vir Imperatoris dotibus supra omnes clarus, nec ingenio minor, qui eloquentia Tullio proximus: sed tantas laudes in perniciem patriæ vertit ambitio; tetrum virus quod virtutes perdit. Nec tamen Deus percussoribus ejus ignotum voluit; nemo triennio amplius supervixit, neque sua morte defunctus est, ita plerúmque sanguis sanguinem elicit. *Cæsaris regnum et mors.*

Anno

*Augustus.* Anno Mundi 4011. V. C. 710. qui fuit Augusti & imperii Romani primus, sublato Imperatore, mansit Imperium. Nam cum Antonius turbaret omnia & in Cæsaris bona invaderet; cum Sextus Pompeji patris bona repeteret, Octavius vix adolescens avunculi Cæsaris hæreditatem adiret, hinc turbæ variæ. Declaratus per Ciceronem hostis Antonius vincitur quidem ad *Mutinam*, sed Consulibus Hirtio & Pansa à prælio morientibus, solus Octavius susceptit imperium. Inde turpissimus inter ipsum, Lepidum & Antonium Triumviratus, horribilis proscriptio, qua per ultimum nefas Tullius cæsus est, caputque illud scientiarum sedes in Rostris positum. Quo tamen anno natus Ovidius, Poetarum ingeniosissimus, & Lugdunum urbs in posterum florentissima in monte condita à Munatio Planco; ut tanta jactura compendio aliquo sarciretur.

*Lugdunum.*

*Augustus solus.* Tum deinde victi in Thessalia Brutus & Cassius, Sextus Pompejus Agrippæ opera prælio navali ad Siciliam fusus, postea jussu Antonii cæsus: ipse Antonius ad Actium victus, cum ante Cleopatræ amoribus fractus, omni voluptatum modo emarcuisset, post Alexandriæ sibi spontaneam mortem conscivit. Nec audacter minus ne fortiter dicam Cleopatra, industria ad omne flagitium fœmina; quæ aspidis morsu venenum ebibens in regio cultu, ne captiva viveret, obiit. Ita soli Augusto sublatis æmulis imperium orbis partum est.

*Livia.*

*Agrippa.*

*Mecenas.* Nec omittendi in Augusto, Livia, Agrippa, & Mæcenas, è quorum disciplina Princeps evasit: nam qui sibi inceptum, iis confectum imperium debuit. Sane Livia non in

thala

thalamum modo, ſed in Arcanum Auguſti perradens, prudentia ſupra fœminam conjugem rexit; Agrippa Principem victoriis auxit, & firmavit conſiliis; Mæcenas comitate morum & ſuavitate naturæ, imperandi tædia mitigavit: nec ſine præmio: dubium utri magis, cum alter Iuliam Principis filiam, amicitiam Auguſti alter impetravit. Et in Horatio Mecenatis laus, cujus beneficiis Poetam clariſſimum, perpurgati judicii, limatiſſimique ingenii, poſteritas debet; tam elegantia nitidum, quam lepore comem, dignum ſane quem Auguſtus ambiret. *Horatius.*

Sed ante, anno nempe Mundi 4014. Herodes Aſcalonita, ope Antonii & Cæſaris, Rex Judææ à ſenatu dictus, libertatem criminum impetravit: vir malarum regnandi artium peritiſſimus, optimus ſervus, peſſimus dominus, qui deinceps per procerum Iudæorum, liberorum, & Conjugis ſupra liberos ipſos chariſſimæ cædes inclaruit, regnumque Ieroſolymitanum, qua dolo, qua vi occupatum flagitioſiſſimis rationibus conſtabiliet. Deo tamen ſtatim nequiſſimas artes exſufflante. *Herodes.*

Anno Mundi 4038. V. C. 737. Virgo Maria è Davidis proſapia, Solis Orientis phoſphorus felix, ex parentibus Ioachimo & Anna naſcitur in pago Nazareth, ut veroſimile. Sanctiſſima, quæ ſalutem mundi decimo quinto poſt anno, gravidata cœlitus concipiet, & nonomenſe plaudentibus cœlis & elementis ad mortalium liberationem in lucem profert. *Maria ortus.*

CAP.

## CAPVT. X.

### *A Jesu Christi ortu ad ejus obitum.*

*Christus natus.*

ANNus Mundi 4052. Olympiadis 194 tertius, V. C. 751. expectatissimus ille tum supernis & infernis mentibus quàm mortalibus, tandem effulsit, quo Dei filius nono ante mense in Mariæ intemeratæ Virginis gremio Spiritus sancti opera corporatus, in lucem prodiit, illibata Matris Virginitate 25. Decembris. At qua in purpura, quo in Palatio, quo satellitio, quibus deliciis? In mediæ noctis aura perfrigida, vilissima inter animantia, in amni deserto, in fœno & palea: ut jam inde mortales doceret aliquid ingens in apparatu non novo componi, & supra hominem esse, qui prope modum infra hominem sponte nascetur. Felix Bethleem, quæ tantis ditata cunabulis cælo ipsi habes quod opponas.

*Jesu nomen.*

Annus Christi primus à salutifero Jesu nomine sumit auspicia; quod Calendis Januariis Dei & Mariæ filio in Circumcisione impositum humanum genus spe vitæ erexit, sic Deum tum mortis admonuit; immò Regem ostendit quasi rapta cutis & effusus cruor, Diadema nexeret, purpurámque imbueret.

*Magorũ adventus.*

Sane sexto die Rex & Deus colitur & adoratur ab Arabiæ Regulis, quibus stella duce tam oculis quàm animis prælucens, Deum in carne, Regem in inope, in infante virum prælavit: & functa munere statim evanuit. nam post ostensum Deum quid commonstraret?

At Simeon ut Iesum nosceret, stella non eguit: divino radio collustratus penetravit ad intima, & qua ætate caligant cæteri perspicax senex, Aquilino obtuitu solem inspexit. Morere felicissime senum, depone gravem annorum sarcinam; si qui vitam gestat mori potest, & si quid grave est Iesum succollanti. *Simeonis occursus.*

At unde prospera, res adversæ perdunt! nec Annus eo flexu pergit, quo incipit! O humanarum rerum fixam varietatem: cui se subdidit Deus ne mutaret! In Ægyptum nondum stans pedibus, fugit infantulus; & qui Regum sacerdotumque suffragiis Deus audierat, ut homuncio fugam nocte tegit, & agnosci timens Ægypti caligine circumfunditur. Ite nunc homines, & improsperos casus non amate. *Iesu fugæ.*

Nec tu Bethlehem Dei nascentis aucta primordiis, felicitate donatis propria: Herodes, immanitatis nomen, in te sævit; & infantibus cæsis, undecunque te fœdat sanguine. O succedaneæ pro Iesu victimæ: primitiæ Martyrum diminutæ, Crucis Symbola, Deique prodromi morientis: ite felices, quo vos ferrum mittit; non molestum sit, orbari vita tantum delibata: in naufragio sanguinis, portus est: desinendo vita incepit, & jactura temporis Ævum redemptum est. *Innocentes Cæsi.*

Quamvis nec Herodi à quo cecidistis impune fuit. Nam anno vel eodem vel proximo, tortus cruciatibus morborum periit. In suas ipse pœnas ferax, atrocitatem dolorum fovit alimentis: & immanitatis libidinisque prodigium, tam tormentorum portentum, ea passus est quæ votum mortis facerent. Sed nec mori tam cito potuit, tametsi vivus sepliretur, corrosus à vermibus quos genuerat, in quibus alen- *Herodis mors.*

dis turpissimam tandem efflavit animam. Vir politicarum artium peritissimus, quibus privati sortem mutaverat regia, Cleopatram apud Antonium vicerat, & Antonio charus Augusti animum expugnaverat. Prævè tamen illusus artibus, suorum cruore totus immaduit; affinium uxoris & liberorum cæde perfusus, vel sub ipsa morte natum mactans, immò suum funus procerum sanguine cupiens obrui: ut infælicissimus mortalium clamet silentio, mali per crimina regnum stabiliri, Mortuo filii succedunt, Archelaus, Philippus, & Antipas: Judæa in tres partes ab Augusto quas Tetrarchias vocavit divisa: sive ut Principes æquali portione singulos demereretur: sive ut totum in partes scindens sibi consuleret.

*Cinna.* Anno Christi 4. Augusti clementia in conjuratione Cinnæ eluxit: veniam reus consectus & præmium, cùm Gemonias cogitaret, ad Fasces evectus est. Hoc telo inimicos Principes exarmavit, parcendo satellitium geminavit: adeò Regum stipator insuperabilis Anno est, cui stipendium clementia penditur.

*Tiberius adoptatus.* Quo & Anno idem Augustus privignum Tiberium è Livia & Nerone natum in familiam Juliam & spem Imperii adoptavit, à Rhodio vel successu vel exilio post annorum octo patientiam revocatum.

*Caii & Lucii mors.* Huic ad Imperium iter muniebat Caii & Lucii Cæsarum mors acerba: qui è Julia Augusti filia & Agrippa nati, dum ab Avo in diversas partes quasi orientia sydera dimittuntur, defectione subita occidunt: primus Lucius Massiliæ morbo: post Caius in Armenia ex sicarii vulnere mente non integra, dum Romam redit, obiit in Lycia: ambo succrescentes spes perdentes in semine. Ita Augustus post Marcel-

cellum, Drusum nepotésque raptos, uxori dedit ut & ipse Tiberii Pater esset: quem ante adegit Germanicum Drusi filium adoptare, sive adolescentis virtute, sive Patris memoria caput, quem ab ipso natum plerique affirmant.

*Archelaus damnatus.*

Anno Christi 10. Archelaus apud Augustum à Judæis dominationis tyrannicæ postulatus, regno dejectus, Viennam Galliæ relegatur: Judæa Provincia Romanorum facta, Patrem in vitiis imitari diutius Archelao non licuit: ambos, Dionysios Siculos dixeris: alterum patientem regnum, perdentem alterum.

*Variana clades.*

Augustus hoc judicio Varianam cladem compensavit, qua superiore anno Quintilius Varus cum tribus legionibus à Germanis duce Arminio cæsus, dum jura expeditius, quàm arma tractat, labem non modicam intulerat Romano nomini: & ipse pœnas spoliatæ per avaritiam Judææ, quam administraverat Præses tandem pependerat.

*Christus in Templo*

Secundo post anno Christus duodennis, solis instar per caliginem nubis effulgentis, Maria & Josepho relictis, in Templo ut rem Patris ageret, percontando Doctores docuit: sive ad majora proludens, sive silentium sequentium annorum commendans. Nam ab hoc facto ad trigesimum vitæ annum, se pro fabri filio gerens, silentio duntaxat loquutus & opere, Dei filius in vilissima arte delituit. O terrarum imperia, quanti estis? quæ ipsa sapientia pæ secuti & ascia spernit.

*S. Josephi mors.*

Post annos aliquot, nam incertus numerus, castitatis vivæ connubium castissimi Josephi morte direptum est. Fœlix quem Maria & conjugem novit & Pudicitiæ custodem coluit: cui in carne Deus alimenta debuit, obsequia præstitit:

stitit: qui pro corporato Angelo Christo contraditus, cœli terræque spem multa inter discrimina indefessus texit.

Anno Christi 18: Octavianus Augustus, ætatis 76. Imperii 57. Nolæ morbo & senio, addunt alii veneno à Livia præbito, (quasi morbus & senium parum essent) vitam clausit. Principum summus, qui prudentia fortunam emendans, vix adolescens comparavit imperium, & oppressis per immensa pericula Æmulis fortitudini & sapientiæ debuit, quod regnaret; hinc imperio, usus moderate, sibi securitatem, perennitatem posteris peperit.

Qua & prudentia domestica mala emollivit in Marcelli & Nepotum morte, Iuliæ libidinibus, Drusi obitu: tam sui compos quam æqui amans, fortunam tulit, vitium plexit. electus è pluribus, qui bellis extinctis Christo nascenti orbem componeret. Vt vivus amori, sic à vita luctui fuit: adeo virtus per oppositu magis elucescit.

*Tiberius* Nam successorem Tiberium privignum dixit, qui virtutum specie ingentia prætereni vitia, statim ostendit. quanta esset clades pessimus Princeps, nec Augustum fulgere spendidius, quam à Tiberio.

*Colonia.* Circa hunc annum Colonia in Vbiis ad Rheni ripam à Germanico condita, quæ postea Agrippina à conditoris uxore vel filia cognominata est; tunc Romæ propugnaculum ad Germanorum impetus contundendos, post religionis & literarum domicilium.

*Ovidii mors.* Sed per hæc tempora Romana majestas duorum siderum luce orbata est. In Ponto vitam Ovidius exul posuit, cuius ingenium nisi corruptela morum infamasset, haberet Roma quem

Cice-

Ciceroni componeret, Græcis anteferret, futuris ad invidiam ſeculis oſtentaret. Sed tanti eſt pudicum eſſe ſcriptorem, ut in Ovidio peccet ingenium, nec laudari poſſit ſine culpa.

Laudibus dignior Titus Livius Patavinus, qui Romanas res amplitudine ingenii aſſecutus, fama meruit ut Romæ præter Romam aliud quæreretur: Et implebat famam, dum Romæ ſcriptis æternitatem parabat, quam tot in triumphis totius orbis victrix non habuit. *Et Tit. Livii.*

Anno Chriſti 19. Germanicus cum ante de Germanis victis triumphaſſet, & ad Orientem provincias magno omnium plauſu adminiſtraſſet, Antiochiæ extinguitur veneno, ut creditur à Piſone impulſu Liviæ præbito; jactura imperii Romani longe graviſſima, qua peribat Princeps, ut bello ſtrenuus, ſic pace temperans, in quo Reſpublica vel decore poterat tumulari, qui demum Patrui vitia quaſi reducto ſenio coercebat. Sane eo rapto, Tiberius in nefaria omnia paſſim prorupit, abjectaque larva virtutis, tametſi ſtudioſiſſimus ſimulandi, totum ſe exprompſit. *Germanici mors.*

An. Chr. 23. Ælius Sejanus Druſum unicum Tiberii filium, corrupta Livilla ejus uxore, veneno perimit, tam callide ut octo annos nefas latuerit. Hic Sejanus à flagitioſa adoleſcentia per ætatum gradus ad robuſtiora provectus ſcelera, viſus eſt aptus Tiberio per quem immanitatem ſuam ſatiaret: Ideo ei præter poteſtatem ſummam permiſſa omnia, & ad eam vir nefarius dum aſpirat, regni tollit hæredem, filioſque Germanici aggreſſus, Neronem & Druſum, populi Romani delicias, falſis delationibus irretitos perdit, Agrippinam matrem relegat; nullique cædi parcit, dum votis fruatur *Sejani initia.*

tur. Roma misera quæ dum ab altero possidetur, optatur ab altero, ne alterutri pereat ab utroque petit.

*Tiberii secessus* Secundo post anno Tiberius Roma, non amplius reversurus, Capreas petiit; Insulam ideo delectam ut liberius & occultius turpitudinem omnem exerceret: adeo nihil est, quod in pravum malignitas hominum non detorqueat. Quid enim ad honestam vitam & exemplis proximam, solitudine aptius; quam tamen bipes impurissimus infandis spurcitiis inquinavit.

*Cremutii libri.* Is ante secessum Cremutium Cordum innocentem egerat novo crimine, quod Brutum Romanorum ultimum scripsisset: libri ejus in foro cremati splendorem dederunt ingenio ad omnes ultimas duraturum.

*Liviæ finis.* Anno Christi 29. Livia Imperatorii olim thalami & propemodùm potestatis consors, mulierum ambitiosissima diem obiit: diu gravis apud Tiberium orba, qui fœminam jam ab Augusto assuetam imperio eum non ferret, matremque non Dominam agnosceret, impotentius exprobrantem beneficia, vix matrem agnovit. Quantum sibi malum Ambitio, cui vel croscere vel cruciari necesse est.

*Christi Baptismus.* Jesus Christus Anno vitæ 30. æternæ arcam sapientiæ occulta hactenus mortalibus incipit revelare. Solem præcurrebat Phosphorus, Joannes è deserto quasi è Paradiso prodiens Angelus, vita & voce pœnitentiam scelerum nuntians, fælix qui Dei filium aquis intinxerit, ipsumque digito præcognitum cœlitus commonstrarit.

*Et Prædicatio.* Jesus ab eo demissionis tyrocinio, victis in eremo natura & Dæmone statim prodigiis & admirabilitate vitæ inclarescens, totam Divi-

Divinitatis suæ lucem Iudæis offundit; at caligantibus tanta cæcitate ut Deum inficiantes in homine; repudiato lumine, in eas tenebras se abdiderint, quibus etiamnum luctuosissime involuntur. Adeo difficile est, emollire culpam quæ occalluerit.

Anno Christi 31. Joannes veritatis calculo supra sanctimoniam ipsam venerandus, ut adversis prospera coronaret, cum ante ab Herode Antipa Herodiadem, Philippi fratris uxorem incesto thalamo polluente conjectus esset in vincula, quod impudicam consuetudinem liberius arguisset, vir tantus, imo supra virum corporata virtus, Herodiadi in saltationis præmium traditus, capite cæsus est; pudicitiæ Martyr, Christiani præconis idea, mortalium omnium laudatissimus, cum ab ipso Deo panegyrista sit mortalibus cæteris antelatus, Herodes post annos aliquot à Caligula regno privatus Lugduni in Gallia exul contabuit: Herodiade utriusque fortunæ socia, hic amor conjugem quam adulteram magis decuisset. *Joannes Cæsus.*

Eodem anno admirabilem fortunæ turbinem in Sejano Orbis obstupuit. Is tot criminum reus, cum extremum in Tiberio attentaret, quo die in Senatu Tribunitiam potestatem, hoc est imperii consortium opperiebatur eo literis quas eam in rem laureatas ipse attulerat, jubetur à Tiberio ut hostis publicus interire.

Nusquam effusius Principi obtemperatum; tum ipse in votorum apice, tum filia summorum adolescentium votum & spes, tum amici dignitatum omnium administri, Imperiali oppressi fulmine, subita rotæ conversione, vita spoliati, ad Gemonias unco protracti sunt. Vix ullus ad Imperium admotus propius, vix alius tam repentino casu excussus est; sane in re- *Sejani casus.*

gnandi libidine inter summum & infimum nihil medium est.

*IESV mors.* Jesus Christus anno Mundi 4086. V.C. 715. vitæ sanctissimæ 33. eam in Calvariæ monte impiissima Pilati sententia Cruci affixus, humani generis Hostia posuit. Ante contumelias & cruciatus perpessus, quos Orci furor commentus est per Judæos. Sed die tertio renascens è tumulo, verissimus Phœnix, mortemque spolians in ipso Libitinæ spoliario, suorum spes e mortuas vivus suscitavit: quadragesimo post die in cœlum ascendens, corona de orbe toto, non subacto modo sed servato, qua triumphali quâ Civica à Patre donandus.

*Et resurrectio.*

*Pentecoste.* Quem Deum exhibuit, donum decimo die ab eo cœlitus in terras missum, Spiritus sanctus ignitarum linguarum forma prolapsus, et ubertate Discipulis superfusus, ut repente quasi divina fornace immutati, novos sensus induerint; & cœlesti robore vegetati Christum Deum enuntiaverint, quem modo in Cruce vix hominem fatebantur. Tanti est inter humana spirare superos, & fortitudinem inde hausisse, ubi germana est.

*Stephanus.* Sane illius specimen ingens edidit Stephanus, Primi-pilus Martyrum Pentathla fortissimus, & suum ipse Trophæum inter saxa quibus obrutus est. Quam multa in uno certamine mira! os Angeli, si beatæ mentes corpus induerent, eloquentia quæ Judæos flecteret, nisi jam in saxa induruissent; cœli expansi, & Jesus Agonotheta quasi ad pugnam stando succinctus, si in fœlicitate summa pugnæ loeus: at nihil mirabilius, quàm sub istum mortis preces fundere pro percussoribus, & iis ignoscere à quibus pereas. Macte hac virtute Stephane, hac una voce supra Græcas palmas

mas triumphoſque Romanos, quidquid quadraginta ſeculis fortitudinis fuit, ſuperaſti.

Et in hac reparati Mundi fœlicitate, par eſt noſtrum iſtud tenuiſſimum opus abſolvi: quod, mi Lector non ingratum erit, ſi ab eo diſcas, ut à Deo petenda initia, ſic à Ieſu finem arceſſendum, reliqua omnia futilia eſſe, falſa, & caduca, tot inſtar Principum, quorum præter memoriam inanem nihil admodum ſupereſt, de quibus ut multa dicta ſint, tandem dicendum eſt obiiſſe.

*Sperne terrena, ama Cæleſtia.*

# *FLOSCVLORVM HISTORICORUM*

## *Pars Altera.*

### CAPVT. I.

### *A IESV Christi obitu, ad Constantinum.*

EVolutis quadraginta seculis, levius opus, si spectes spatium temporis, supereſt; gravius porro si rerum molem infinitamque propemodum silvam. Nam è ruina Romani imperii Regna progenita ita mutuis bellis depugnarunt, ut posterrorem ab orbe Pacem. Cadmæam sementem terris immissam, natosque Homines ad internecionem sui credideris. Sane post Gothos & Vandalos diutina malorum patientia expugnatos; post Saracenos & Turcas victoriis, spoliis & trophæorum onere delassatos, quiescere nobis per nos non licet; fratresque pugnamus, & quod acerbius fraternis odiis. Sed hæc humanæ vitæ conditio est, ut cum Elementa Mundi conserant pugnas, & Homo per corporis animique affectus sit assidua belli materia, ideo

non

non quieſcat Totum concuſſis Partibus, diſcantq; Mortales tranquillitatem nullam terris eſſe. Uno itaq; verbo contexet hiſtoriam Mundi, qui ſcribet, *Bella horida Bella*: Quæ nec à Chriſto nato conquieſcunt, quia Chriſto ſat fuit peperiſſe pacem futuram in Cœlis, ad quam itur & per noſtra Bella. Sed ut in uno Belli verbo literas & ſyllabas deſignemus, ſit initium.

Anno Chriſti Nati 34. poſt ipſius obitum 1. in quo Saulus infenſiſſimus ille IESV hoſtis dum ira tumidus Damaſcum petit, ab ipſo IESV circumfulgente luce profligatus, mutatus in alium, Paulus effectus eſt, & ex Lupo Agnus, quodque mirabilius, ex Judæo Chriſti aſſertor, eos hauſit ſpiritus, quos per univerſum orbem effudit. Novus Chriſtiani nominis Alexander; nam IESV fretus, & corpuſculo ſuo accinctus, Syriam, Aſiam, Græciam, Macedoniam, Italiam, & Hiſpaniam, ut multi contendunt; quin & ipſam Romam Mundi caput victoriis ſuis conſignavit. *Paulus converſus.*

Eodem anno Sororum par Ieſu acceptiſſimum, Maria & Martha, cum fratre Lazaro, aliiſque comitibus, cymbæ, remis veliſque detractis impoſitæ Maſſiliam appulerunt, Angelis remigum & gubernatoris vicem implentibus fortunata merx, qua non modo Maſſilia Emporium nobile in futurarum omen locupletata eſt, ſed & tota Provincia per ſanctas Hoſpites cœlum emit. In ea adhuc viſitur Magdalenæ Antrum, Rupes in aere, imo conclave divinorum conſcium; ut Pœnitentis pœna, ſic Amantis thalamus; à quo pietatem haurit vel impius, non tam corpora quam Animas æthis admovente. *Magdalena.*

Anno Chriſti 37. Tiberius ætatis 78. Capreis animam egit impuriſſimam & immanſſimam *Tiberii mors.*

mam;

mam; bellua ut dictus est, luto & sanguine macerata: sui tegendi peritissimus artifex, totus tamen posteritatis oculis patuit, Deo hypocrisim detractione larvæ plectente. Lentis suppliciis in Reos grassari solitus, ne voluptatem torquendi perderet, neve miseri pœnas morte lucrarentur. Monstrum; cui aliena mala bono essent, & aliquid acerbius morte commentus sit.

*Paterculus, & Valerius Maximus.*

Nec sub eo cessatum à literis, Augusti Genio Tyranni invidiam profligante; nam præter eximios Senatores innutritos ætatis prioris studiis; Valerius Maximus privatam ex multis concinnavit historiam, & Paterculus Romanam coëgit in epitomen; novo uterque propemodum stylo ad acutas delapsi sententias, quarum in posterum laus celeberrima. dubium tamen an Eloquentiæ ornamento, an fuco: sane origo Acuminum prava, quæ ut Tiberio placerent nata sunt.

*Caligula.*

Capessivit Imperium Cajus Germanici filius, Tiberii ex fratre abnepos, dictus Caligula, qui à cæde Patrui ordiens, ea flagitiorum omnium dedit specimina, ut furiosum armatum non hominem dicas. Quis credat Germanici filium, in castrorum disciplina natum, sicè temperatissimo Patre degenerasse, tam lubricus est à virtute flexus in vitium, & rarissimum est, Adolescentia tenax probitatis. Hic anno quarto Imperii dicam an furoris; à Chærea & aliis cæsus, qui populum Romanum uno ictu confectum optaverat, triginta periit, cui parcunt Historici, cùm amentem dicunt. Tunc viguit Gtammaticus Appion, dictus ob vanitatem Cymbalum mundi; cui Judaica sapientia Philonem oppositum, à schola Platonis eloquentem Philosophum. Sed præstantissimus

*Philo.*

nissimus omnium Matthæus, qui primus mortalium Iesu Christi gesta conscripsit, tam argumento quam veritate scriptorum omnium eminentissimus: quem deinceps sequuti Marcus & Lucas: hic Pauli, ille Petri arcanorum conscius, mira inter diversos concordia: cum uno fonte qui est Sanctus Spiritus, singuli haurirent. *Matthæus.*

Anno Christi 41. Claudius Drusi filius, Caligulæ patruus, alio amentiæ genere fœdavit Imperium; ad humanarum rerum ludibrium Orbi impositus, cum Reipublicæ Sapientia & virtute bellica partæ ignavissimus & stolidissimus præficeretur. Ideo maxime alienis obnoxius nutibus, vel uxoribus ad ignominiam gentis Augustæ, vel libertis ad rapinam imperii mancipatus, vir uxorius & Dominus serviens, cui libertas Mundi addicebatur, suam ipse nescivit. *Claudius.*

Eodem anno Agrippa ille regnare jussus à Cajo, catena ferrea in aureum versa, (adeo vincula captivis & Regibus communia sunt) auctus & confirmatus à Claudio, Iacobum affinem Domini Ierosolymis capite minuit: idem persecturus in Petro, nisi in capite servasset Ecclesiam Christus, ruptisque vinculis Samsonem novum misisset è carcere. Sane is admirabilitatem veteris vicit, cujus [illegible] labra laborantibus morbo sanitas fuit, [illegible] verbo naturam emendabat in melius, tam animorum instaurator quam corporum, integri hominis verus Hippocrates. *Agrippa.* *Petri vincula.*

Ex Judeorum sævitia in reliquum Orbem *Apost.*
dejecti Apostoli, præclari Imperatores sibi suas quisque provincias partiuntur, futuri de Orbi præsule triumphatores; sed prius collata

quâ se

qua se dignoscerent tessera, Symbolum totius Fidei normam & canonem inscripserunt, quod angustis verborum terminis, supra omnem humanam scientiam, Deitatem ipsam comprehendit.

*Agrippa.* Nec Agrippæ impunè fuit popularitas impia; nam anno post altero Cæsarea in Iudorum pompâ, dum veste argenteâ, radians Deus salutatur; repentè conflictatus dolore acerrimo, ac putrescente in vermes corpore, quinto die efflavit animam brevissimo illo inter Deum, se audiebat, & cadaver spatio.

*Petrus Romæ.* Anno Christi 43. Petrus Ecclesiam in Orbis capite positurus, unde ut à fonte in terras omnes derivaretur, Romæ sedem constituit, quam 24. annis obtinuit. Alter Vrbis Romulus, sed meliori auspicio, suo sanguine conditurus Imperium, quod potestas nulla revulsum esset, quodque in ipsos Animos per inauditam Imperantibus vim protenderetur; adeo infatuata erat, ut Roma terrarum & gentium Princeps esset.

*Mariæ obitus.* Anno Christi 46. Naturæ & Gratiæ tam sustigium quam ornamentum, Maria Deipara, ætatis ut creditur sexagesimo, cumulatissima meritorum, Amoris igne colliquefacta, ne moreretur diutius, obiit aliquando nec enim placet cum aliis annum 72. patientiam vitæ differre; enitente dudum è carcere Animo. Corpus Angelicum mandatum tumulo Cœlum mox rapuit, nec terris præter memoriam relictum quidpiam: At immortalis ad ultima sæcula perennabit, nec usquam tam male meretur de Deo mortalitas, ut exeidat Matris recordatione, quam pessime nobis esset, si Mariam semel obliteraremus!

*Messalina.* Anno Christi 48. Claudius ex ignominioso vete-

veterno tandem experrectus, *Messalinam* conjugem, Augustæ domus, turpitudinem, passus est interfici: eo prolapsam audaciæ, ut in ipso Palatio C. filio nupserit palam, præter assiduam stuprorum infamiam, quibus libidinosissima mulier pudori erat Romæ vel peditæ. Mutata Claudii servitus, non abrupta, nam flagranti ambitu inter libertos de uxore pugnarum; donec Agrippina Germanici fratris filia Pallanti victoriam peperit, sibique Imperium, nubens neptis patruo; regni sitientissima fœmina prompta id assequi per omne nefas: Ex Ænobarbo Domitio Neronem susceperat, cui regnum quærens malo omine dixerat, Occidat dum imperet, & ad utrumque promovit infelicissima matrum, primo quidem ad imperium, ignara in eo foveri parricidium. *Agrippina.*

Anno Christi 49. Exurgente Dæmone, Christiani cum Iudæis Roma pelluntur. Nimirum Deo in Judæam Petrum evocante, ut cum Paulo, & Joanne, Jacobo, & Barnaba, Christianos Mosaicæ legis jugo vindicaret; nec enim servitus, ubi libertas, id primum ordine & dignitate Concilium, quod habitum Ierosolymis fidem fecit posteris, veritatem deinceps expandi, nec tota simul retexisse mysteria, ut vel nostræ infirmitati, vel suæ majestati consuleret. *Concilium Ierosolymitanum.*

Anno sequenti Paulus Christo Dionysium peperit, habita in Areopago concione, qua permotus æquissimus Iudex, Deo se tradidit, Animo corpus adjudicans, futurus cœlestium rerum mirus contemplator, dum Amorem Platonicum in Divinum commutat, chorus Cœlitum visus interesse. Is postea Christum in Gallias ferat, & abscisso capite sedes quæret, futuris Regibus venerandas. *Dionysius Areopagita.*

Anno

*Nero.* Anno Christi 54. Claudius per Agrippinam veneno boletis infuso periit, cibo gratissimo mortem vorans. Nero matris artibus prætermisso Britannico, natus annos 18. supra 12. imperaturus sufficitur; Burro Præfecto Prætorii, & Seneca aulæ moderatore; sub illorum potestate futurus, & virtutum famam collecturus, quam postea per omnia vitia dissiparet. Primum illius quinquennium quasi boni principis celebratur, quod tamen expers non fuit sceleris, Britannico fratre per præsentissimum virus sublato, ne haberet vel mater vel orbis quem cum ipso componeret: vel fratricidio proludens ad parricidium.

*Q. Curtius.* Sub Claudio Q. Curtius Rufus Alexandri memoriam historia scripta instaurabat; stylo per omnia victorem sequutus: at tam eleganti, ut in Apelle & Lysippo mortuus domitor Orbis, in Curtio vivat.

*Corbulo* Anno Christi 58. Domitius Corbulo, insignis post domitos Frisios, Artaxata caput Armeniæ cepit incenditque. Id regnum diu committebat Parthos & Romanos; donec Corbulo vetere republica dignus, revocata disciplina castrensi, & per ejectas voluptates expugnata militum ignavia, fugatis Parthis subegit Armeniam, misitque Romam Tiridatem, quem Diademate Nero ornaret, adeo Romanum erat, Regna perdere & constituere. Sed tantæ gloriæ fons ipse Corbulo, cum scelus esset sub improbo Principe Probum esse, evocatus in Græciam à Nerone, ne perlret ignominiosius, sibi manus intulit: quasi honestius esset suo crimine mori quam alieno.

*Nero matricida.* Anno Christi 59. Ausus est nefas postremum omnium Nero, Agrippina matre bis necata semel (conatu, cum navi solutili mergendum

dam commisit; iterum effectu, cum Aniceto immisit scrutatum ferro viscera, quæ tale portentum ediderant, quibus abortus optabilior fuisset quam partus, & quæ pœnas Orbi debebant Neronem genuisse. Mox matricida in omne flagitium præceps ruit, pudoreque obruto, nihil non licere credidit impune matrem qui necasset.

Quo & anno LVGDVNVM in Galliis colonia celebris unius noctis incendio periit, & inter magnam urbem, nullamque vix horarum aliquot spatium fuit: ita sunt & Urbibus repentinæ mortes, & fœliciratem adversitas rumpit: Quæ tamen Urbs mox in plano posita venit ad posteros, & clarissimos amnes complexa, quod habitetur laxius debet incendio. *Lugduni incendium.*

Anno Christi 64. Prima persecutio, Neronis edicto Christianos vexat. Orta occasio ex Romæ incendio, quo sex dies Vrbs devastata, culpam conferebat in Principem, (id patriciæ supererat ut & patriam perderet) quam amoliturus Christianos substituit, acerbisq; supplicijs laceravit ad inimicorum miserationem. Post late in incendii ruinis Domum instar Urbis extruxit, in qua novo luxu gemmæ & marmora superata, & per agros stagna, amnes & fontes natura vilis pretiosam vicit. *Christianorum persecutio prima.*

Annus sequens magnam grassandi sævitiæ Principis obtulit segetem, detecta Pisonis nobilissimi Iuvenis conjuratione; cujus ultio præclarissima lumina Romæ extinxit. In quibus Seneca & Lucanus; ille moderator studiorum Neronis, hic socius, rapti hoc turbine; Nepos & Patruus, digniſſimi qui ultra seculum diem propagarent, si literis & bonis artibus senectus prostaret. Dubitarunt posteri, ubi gravius peccaverit Nero, in Matre, an in præcepto- *Seneca Lucan.*

ceptore; sane Matri ortum & regnum debuit, quibus corruptus est; debuit Senecæ, quibus se accomodans, probus esset.

*Octavio* Post tot cædes, levius est referre Octaviam, quæ Palatio dudum pulsa, quia morum innocentia mariti turpitudinem illuminabat, postea inductu Poppææ per Anicetum postulata stupri, pudicissima matronarum, pœnas dedit alienæ libidinis, quasi apud Neronem delictum esset, pudorem colere. Nec Poppææ ab humana Vipera securius fuit; nam prægnans ab irato calce uterum percussa, cum fœtu extincta est; ne quod scelus teterrimo Monstro intentatum esset, dum fratrem, matrem, uxores, & prolem

*Poppæi* crudeliter necat. Erat Poppæa formæ specie & voluptatum usu spectabilis: quæ ab Othone conjuge Neroni tradita, Meretriciis artibus perdito grata, gravissimorumque criminum consors, dignum vita exitum habuit, ab eo exsa per quem deliquerat.

*Petronius arbiter.* Nero tamen aliquando justus, qui novus Phalaris tauro suo Perylum inclusit, hoc est qui Petronium Arbitrum eruditi luxus ganeonem ad mortem impulit. Constat eum libidinum Principis fuisse arbitrum, & mandasse scripto quorum pars fuerat. Scripsit res Nerone dignas, at ingenio Scipione digno. Pudet præclarum artificem vili materia detur parum: modum intererat, si nunquam scripsisset, elegantiæ Latinæ, si aliud.

*Judaicum bellum.* Eodem anno, Judæi præfectorum avaritia & crudelitate vexari, à Romanis tandem deficiunt. Felicis & Albini rapinis exhausti, Sestii Flori contemptu & sævitia provocati, tota Judæa & Galilæa Romanos perimunt, incenduntque fulmen quo conflagrabunt. Vespasianus eximius bello Dux, & Britannica laurea flo-

rens

rens, in eos mittitur: Galilæa multa Iudæorum cæde expugnatur, agri & amnes incolarum exundant sanguine; arx Jorapata expugnatur, Iosepho propugnatore in posteritatis curam servato; prorogatumque à Vespasiano Ierosolymæ tempus, ut se internis cædibus perderet, munusque hostium occuparet.

Anno Christi 67. Petrus & Paulus, excellissima Orbis capita, eadem die Romæ pro fide Domini subeunt mortem. Petrus quidem post Simonem Magum oratione, telo potentissimo, in Theatro victum; Cruci affixus est, ad ipsius votum inversæ: seu ut patientiam spectaculo cœli armaret, sive Crucem quasi Dei thronum non auderet rectam inscendere. Successit Linus in primaria Mundi sede, habiturus inde cœvos Orbi successores. Paulus capite plexus est, clarus victoriis de Idolatria fere ubique gentium reportatis; cujus in contracto corpore Dei capax animus, mundo sublimior, jam olim cæli receptus adytis, uno ictu debuit in locum migrare, cujus erat hospes Terra hausit sanguinem, fonteſque reddidit: quasi lacrymis prosequuta jacturam, vel ostensura Martyrum sanguinem fontes esse, in Ecclesia nunquam exsiccandos. *Petri Martyrium.* *Et Pauli.*

Anno Christi 68. Humani generis apostema Nero seipse confodit; nec enim dignior toto Imperio: morientis manum exoleti juverunt, Epaphroditus & Sporus, iisdem pœnæ sociis qui fuissent scelerum. Victima Orbi debita, quem omni flagitiorum genere inquinaverat; Auriga, Comœdus, Leno, Adulter, Impudicus, & postremo vitæ actu Gladiator, nullum aliem parem præter se nactus. In eo Augusti familia ut in scopulo passa est naufragium. *Neronis mors.*

Nec

*Seneca.* Nec hujus monstri tempora præclaris defuerunt ingeniis. In quibus jam dictus Annæus Seneca Rhetoris filius, fœcunditate admirabili præditus, Philosopho Rhetor, stylum miris instruxit argutiis Philosophiam Eloquentiæ condiens; una tamen nbertate peccans, nec in se castigans, quod emendabat in aliis. Lusit etiam versibus sublime ingenium & amœnam Philosophiam in Theatrum mittens, ereptum Græcis Sophoclem suis exhibuit, majestatem Romanam sensibus Tragicis assecutus.

*Lucan.* Lucanus Senecæ ex fratre nepos, tam forti animo quam ingenio, sensus republica dignos in versus contulit Exscribit Pharsalia fervidam indolem summorum capacem, & fiz tate maturuisset, vel summis majorem. Sane quæ peccavit vel condonanda ætati; nam anno 27. vitam clausit: vel eo etiam amanda; adeo pulchra sunt, ingeniosa, & quo aberrant delectabilia.

*Persius.* Persius alia laude traditus posteritati, Neronis vitia descripsit in Satyris, caligine lucis involutus. nam quasi Solem pingas in tenebris, noctem offusam limatissimi judicii radiis discutit: & ipse fato præclararum rerum, cito vita raptus, anno nimirum 29. Longe plures egit Silius Italicus, bello Punico quam Consulatu clarior, qui opibus & dignitatibus Musas præoptavit, gnarus literarum dotem esse immortalitatem.

*Silius.*

*Epictetus.* Sed fortasse omnium præclarissimus Epictetus, qui servus Epaphroditi Neronis liberti, in aula voluptatibus corruptissima, magister fuit libertatis & temperantiæ. Dicas Imperatorem orbis Epictetum, Neronem mancipium irrisum esse summo fastigio, cum serviret dignus, imperaret indignus, nullumque

que esse malum, quin aliqua boni gutta condiatur.

Anno Christi 69. Passus est Orbis quatuor Principes. Neronem ad mortem impulerat Galba adventans, & in Hispania dictus imperator, ætate prope decrepita: Cui satis fuit meruisse Imperium; nec enim iis artibus gessit quibus meruerat; obnoxius amicorum regimini, auctoritate Principis obvelantium cupiditates. Statim placuit, statim displicuit; sexto mense interemptus ab Othone, cum Pisone quem adoptaverat; dignus Imperio, nisi imperasset: adeo discrepant eventa consiliis. *Galba.*

Salvius Otho degustavit, non gessit Imperium, morte generosa turpitudinem vitæ emendans, Poppæa conjux, & Neroni familiaris neutri placuerat sine vitiis, quibus fretus, corrupto promissis milite, & Galba sublato, 95. dies imperavit. nam Vitellius à legionibus Germanicis Imperator dictus, ab ipso bis victus novissimè vicit. Otho vel Imperii desperatione vel tædio, cum ad repetendam pugnam urgerent milites, maluit, purpuram suo damno ponere, quam retinere alieno; eoque animo ferro incubuit. Sed desperatio abjecti animi est non erecti, & fortitudo tam patientiam præstat quam audentiam. *Otho.*

Aulus Vitellius idem Princeps fuit qui privatus, vitia docuit quæ didicerat: gulæ profundæ, luxurioſissimæ voracitatis, & crudelitatis magister. Octo menses bacchatus in Imperio, donec à Ducibus Vespasiani Romæ victus, & instar spurcissimi nebulonis productus in medium, omni contumelia lacessitus à plebe, in Gemonias tractus, excarnificatus interiit. Sed publica propemodum ruina: tum dum pro abdomine contendit pugnaciter, *Vitellius*

citer, Cremona cum suorum clade eversa funditus; in Urbe fœda prælia, cæsa 50. hominum millia; Sabinus Vespasiani frater interemptus; & Capitolium tam religione tutum quàm munimentis, furore Vitelli conflagravit. In nihil propius factum, quam ut ab ignavissimo homine caput Orbis civitas perderetur.

*Vespasianus.* Interim Flavius Vespasianus Imperator dictus à militibus Syriacis & Pannoniis, honoris cupidis, ut quem singuli summum assequi non possent, saltem conferrent, cùm cunctanter susceptit Imperium, fortiter gessit. Ab Augusto primus veterem Romani nominis gloriam revocans; natales obscuros militari laude illuminans, in Brittania celebris, ubi tricies cum hoste conflixit; inde in Africam, post in Judæam translatus: ubique dignus Imperio, vel in ipso Neronis comitatu, mox Othone, Vitellio, Antonio primo, Cereali, Julio Sabino, patriam discerpentibus; amicis cogentibus Imperatorē se dedit, susceptitque nutantem Rempublicam, & servavit ad annos decem.

*Jerosolymitana clades.* Anno Christi 70. Judæi meritissimas à Christi morte pœnas exsolverunt Jerusalem caput impietatis, post internas cædes, abominabilem famē qua ipsi mortales in alimenta cesserunt, à Tito Vespasiani filio, quarto, obsidionis mense expugnata, non simul; sed ut vinceretur sæpius, & everteretur funditùs, primo capta inferior Urbs, post biduò Templum, quod invito Tito incensum; tandem Urbs superior, omni áque abolita ferro & flammis. Perierunt in obsidione Judæorum undecies centena millia, captivorum 97. millia abducti; tota in Imperio deleta gens pervicacissima; ut fatente victore Numen ipsum gratularetur in victos. Expungenda civitas quæ Christum Regem abnuisset,

quisset, & suo inundanda sanguine, quæ fudisset innoxium.

Anno Christi 79. Vespasianus constitutâ in Imperio Pace, cui primus omnium Templum poluerat, diem obiit, vir Imperatoriis, si avaritiam demas, virtutibus clarus; frugalitate, modestia morum & temperantia quæ veræ sunt sumptuariæ leges, luxum Urbis effrænem aliquatenus inhibens. Persanavit Imperium concussum bellis civilibus; & quod infrequens est, pacem coluit homo militaris. *Vespasiani mors.*

Titus filius successit in Imperio, quod ratissimum, emendationem morum assequutus: nam qui privatus *Nero* audiebat, princeps ita superavit Augustum, ut humani generis Amor dictus sit; liberalitate summus, ut vox illa, *Amici diem perdidi.* satis insinuat, quasi jactura Principum sit, non perdere, sed servare. Duobus annis imperavit; adeò quæ eximia, rara sunt & caduca; in successore nactus votum Augusti, ut & eo nomine desideraretur. *Titus.*

Eodem Anno 79. Vesuvius Campaniæ monos primùm exarsit, flammam ejectans & cineres, impetu tanto, ut in Africam & Ægyptum finis pervenerit. Herculanum & Pompeii penitus obruti: ingens mortalium vis oppressa, in quibus Plinius senior, jacturæ tantæ non modica pars, vir omnibus litteris ingenio par, non naturam modò sed Doctrinam omnem complexus libris; qui ne quid nesciret servatus incendium, flammis raptus est vel consecratus. incendium identidem prorupit in posterum, in amœnissima Orbis regione: vel malignis ne peccaret obstinatius medicinam: vel ad Providentiæ regimen, ne una regio sine mixtura mali felix esset. *Vesuvius.* *Plinius.*

Anno Christi 81. Domitianus Titi frater natura *Domitianus.*

tura non moribus, suscepit Imperium; vitia virtutum specie primum obvelans, mox detracta persona, libidine, avaritia, & crudelitate suppar Neroni. Nec sago quam toga melior, à Decebalo Dacorum Rege victus, empta pace Romæ de ignavia sua triumphavit. Profuit tamen Reipublicæ literariæ, quod Poesin vel amarit vel non oderit: nam ex Agonibus Capitolinis, unde exæmulatione & præmio Poetæ fierent, quasi ex ludo præclarissimus evasit Statius: vere entheus, & Musarum œstro perculsus, cujus silvas Parnassi laureta dixeris? & Martialis Epigrammatum laudabilis scriptor, si castior; quamvis de Roma Domitiani nihil nisi turpe esset quod scriberet: & Juvenalis, non donis Principis, sed inquinatissimis incensus moribus, Satyras scripsit, quæ steterunt exilio: adeo vitium turpe est vel amanti: deflexit ab Horatio Iuvenalis, & cothurno soccum mutavit.

*Statius*

*Martialis.*

*Iuvenalis.*

*Quintilianus.*

Nec eloquentia Poesin destituit; in Quintiliano scholastica duntaxat, à Rostris & Curia declamatiunculis ut remis addicta. Laus tamen magna Quintiliani, Quod Romanis non modo ab innocentia morum, sed etiam stili prolapsis in vitia: perspicax ipse & Ciceronem antepositi Senecæ, & declamavit, sin minus ausus in morum vitia, in stili peccata.

*Apollonius.*

Et Philosopiæ cultores fuerunt; in quibus Musonius probitate morum doctrinam eximiam illustravit: & Apollonius Thyaneus Philosophiæ decus in speciem, revera probrum & catharma; qui turpissimam artem edoctus à Dæmone, præstigiator insignis, pro Deo habitus, ut haberet Orcus quem Christo opponeret, morte tandem patratis digna prodigus excessit,

perem-

peremptus à Dæmone. Et Iosephus Vespasiano gratissimus, studiis scriptaque Historia laudis suis famam comparabat: vir utriusque Minervæ: sed ut bello infelix, sic scripto infœcerus, emendationis materiam reliquit posteris. *Ioseph.*

Quin & militaris ars sub ignavissimo Principe per Iulium Agricolam inclaruit: qui Britanniam abs se domitam classe circum vectus, primus Romanorum Insulam reperit, & Orcades Insulas ignotas hactenus detexit subegitque: veneno postea interceptus per Domitianum, cui alienæ virtutes vitiorum erant alimenta, vitam tamen non potuit, Tyrannus eripere, quam Taciti generi scriptis adeptus est: adeo quidpiam ferro Imperantium potentius est. *Agricola.*

Anno Chr. 92. Ne cui innoxius Domitianus esset edicto & ferro persequutus est Christianos: in quibus Ioannes Christo ille charissimus, senexque purissimus è dolio ferventis olei illæsus & integer, relegatus in Pathmum: qua in solitudine arcanorum cœlestiam particeps Apocalypsim scripsit, hoc est, Ecclesiæ pugnas & triumphos, in posterorum pro moribus variis spem aut merum. Is sub Nerva redien s Ephesum, scriptoque ad asserendam divinitatem Christi Evangelio: dein sub Trajano, Christiano & suo 99. postremus & unus Apostolorum sicca morte functus est. Non Alexandri quidem Hephestion, sed Jesu amicitia celebris; cujus matri suffectus adoptitius, supereminuit omne fastigium. Christi frater, Mariæ filius. *Ioann. Evang.*

Eodem anno Flavius Clemens Domitiani patruelis, & in Consulatu collega, objecto Christianismi crimine, occidit: & Flavia Domitilla ejusdem sceleris, hoc est laudis conscia re- *Clemens & Flavia.*

legata. Nam præclarissimis capitibus pro Christo mori omni Imperio fuit antiquius, placuitque Purpura quæ suo imbuta sanguine obsoleſceret nunquam.

*Domitianus.* Tandem post tot cædes, Domitianus à suis, cubiculario & Domitiâ uxore conscijs, confoditur in Palatio, anno imperij 15. Fratricida, suorum peremptor, lues grassans in Curia, ne muscarum quidem in solitudine patiens, Credo homines pro muscis habuit, quos nullo delectu passim interemit.

*Nerva.* Anno Christi 96. Nerva Coccejus jam extremâ ætate apud Sequanos Imperator dictus, cùm à senio & morum indulgentia cuique vel improbo esset obnoxius, nec Aula mutato Principe mutaretur, vidit prudentissimus senex quanta moles esset Imperium, & adoptavit Trajanum, dixitque Cæsarem hoc uno verbo de Orbe terrarum optimè meritus. Vivus prodesse non potuit, profuit mortuus: nam statim post annum vertentem obiit, securus sui, securus Imperij in Trajano.

*Trajanus.* Trajanus Hispanus Neivæque extraneus Coloniæ Agrippinæ susceptt Imperium Anno Christi 98. tam gratus Senatui bonisque omnibus, ita comitate potentiam mitigans, uno verbo, sic a Domitiano diversus, ut unus Principum nomine Optimi insignitus, nemine præter Christianos affecto injuria, privati temperantia Principisque magnanimitate; vivus nomen suum in Romanorum animis consecraverit.

*Plinii panegyricus.* Anno Christi 101. Plinius Consul celebertimum illum Panegyricum Trajano absenti in Senatu dicit, immortale tam Consulis quam Principis monumentum, ut boni Principis sic Oratoris optimi exemplar, ubi dignum argumento

mento ingenium vel supra ipsum eminuit. Vincebat interea Decebalum Trajanus, non sine sanguine, Istrumque primus conjunxit prodigiosâ lapidum mole; post Romam redux Columnam illam excitavit, rebus suis mira arte inscriptam, Colosso parem, variasque condidit Bibliothecas: gnarus opera manuum ruinæ obnoxia, ingeniorum partus æternos. Deinde gloriæ flagrantior à Septentrione in Orientem conversus quærens bella quæ gereret, subegit Armeniam, Parthos Tigri submotos Ctesiphonte spoliavit & Seleucià; mari rubro classem immisit, quæ de Indis referret spolia, longeque toto victor Oriente, se Romanum præsicabat Alexandrum, mox ipsius fatum subiturus. *Trajanus.*

Verum tot præclara crudelitate in Christia nos fœdavit, à quibus victus est. Præclari pugiles in hoc certamine triumpharunt; Simeon anno 120. per tormentis Crucis: Ignatius Antiochenus, bestiarum quibus objectus est cupidior, quam gloriæ Trajanus: Eustachius Petilli supplicio redditus, Onesimus, aliique: æterna tam boni Principis opprobria: adeò bonum præterquam à Christo nullum sincerum est. *Christiani sub Trajano.*

Nec Trajanus pœnas in Orcum distulit: nam anno Christi 115. Antiochiæ, cujus Præsulem occiderat, terræ motu tanto concussus est, ut mœnia propemodum interierit; servatus tamen ab ignoto quodam per fenestram Palatii, ut malo vel bono resipiscere disceret: ruinis vis magna mortalium ex omni gente cum Pedone Consule oppressa est: unde Urbs una calamitas Orbis. Dicas Antiochiam orbem Ignatio, quasi detracto fulcro in præceps missse. *Antiochiæ terræmotus.*

*Trajani mors.* Et altero post anno Selinunte in Cilicia aqua intercute & apoplexia Trajanus obiit: cum tot æruminas suas vidisset irritas: nam rebellarunt subactæ Provinciæ, Parthi Regem impositum depulerunt, Judæi in Palæstina & Cypro ad quadringenta sexaginta hominum millia efferati rabie peremerunt, & ipse fulminibus portentisque ab Agarenis quos imperebat repulsus, pœnam ambitiosо capiti acerbissimam passus est, cum nihil ex tot periculis præter unam mortem reliquum vel Reipublicæ vel sibi faceret, Romam cinis delatus, ingenti pompa triumphavit: hoc est Mors ipsa de mundi gloria triumphum egit.

*Agareni.*

• Vir tamen militaris, disciplinas promovit, tam scriptoribus quam Tribunis gratus: cum per eos gesta per illos traderet posteritati: In iis principes Plutarchus Chæronensis, literaturæ omnis fundus uberrimus, tam alienis exemplis quam præceptis suis morum institutor: Dion Prusæus sive Chrysostomus Græcæ facundiæ specimen ingens: in Latinis Plinius Tullii admirator potius quam æmulator, dignus ipse quem non laudes modo sed æmuleris: Suetonius accuratus morum scriptor, nullo ornatu: L. Florus styli compendiosa pictura res Romanas illuminans, à brevitate quod difficillimum depulsis tenebris, & omnium instar Cornelius Tacitus, sententiarum pondere succoque sensuum commendatissimus, politicæ rei vulgo magister, cum in eo legas plura quæ fugias, vix quod æmuleris.

*Plutarchus.* *Dion Prusæus.* *Plinius.* *Suetonius.* *L. Florus.* *Tacitus.*

*Adrianus.* An. Chr. 117. Adrianus ex consobrina Trajani genitus, vel ipsius testamento, vel Plotinæ artibus Imperium adiit, ac statim vel Antecessoris invidia, vel belli odio, vel ad securitatem, omnes trans Euphratē gentes victas à Trajano

suis

suis legibus juribusq; reliquit, ut cum arte bellica eminere non posset, pacis præpostero studio emineret; lustravit provincias Imperii Romani, Præsidum ruinas qua posset sarciens, gnarus esse Principis, beneficiis fovere quos regeret, tanto labore, ut ad frugalitatis exemplum incederet pedibus: in Britannia murum ad 80. passuum millia erexit, imbecillitatem fassus: cum veteribus militum animi pro muro essent. In Ægypto urbem Antinoem condidit, juvenis Antinoi monimentum an monumentum, ut vitam rependeret quam adolescens ad servandum Principem ultro profuderat: sed male rependitur, quod ereptum semel reddi nequit.

*Judæi domiti.*

In Palæstina gravissimo bello Judæos contrivit, cum eversa Jerosolyma Æliam Capitolinam adjuncto simulacro Jovis erexisset: rebellantem postea gentem, duce quodam Barchocabo, cæsis quingentis octoginta eorum millibus, aliisque pluribus fame & igne perditis, vicit tandem: at magna suorum jactura, cum hostibus furor & desperatio pro armis forent. Interdictus patria Judæus, quam nec adire vel ad flendum posset, ut & sola miserorum voluptas eriperetur

*Dionysius Areopagita.*

Hæ merito in Palæstina: at immerito Christiani toto Orbe vexari, in quibus Dionysius ille Areopagita Galliarum Apostolus, cum vitam ad 210. annos produxisset. Athleta nobilis, coronam Martyrio reportavit, suique triumphi currus & ferculum, truncatum caput trophæũ mortis longius detulit. Fœlicius obiẽs quam Tyrannus suus Adrianus qui 22. Imperii anno, vitæ 71. acerbissimis confectus doloribus, cum mortem quam antea per Antincũ & præstigias Dæmonũ fugerat, ardentissime quæreret, tandẽ invenit, fame & inedia semet perimendo.

*Adrianus.*

gnarus in paucis virtutum specie velare vitia, at crudelitate per Justitiæ Larvam emergente; Doctrinæ famam sic ambiens, ut doctissimum quemque irrideret, plurium more, contendentium eminere unâ aliorum obtrectatione; Magiâ infamis, à qua æger non adeo vitam impetravit, ut nec mortem ipsam.

*Ptolomæus & alii.*

Literis clari hoc tempore Ptolomæus Alexandrinus, Astronomicæ scientiæ decus & regula; Phlegon libertus Adriani benè de Historia meritus per Olympiadum calculum: Arrianus Nicomediensis in Alexandri rebus nactos monimentum: A. Gellius è noctibus Atticis lucem quærens. Sed & hominum retrimenta Hæretici, Basilides, Carposras, Marcion, & portentum humani generis Gnosticorum turba: jam Orco novum Tyrannorum genus in Ecclesiam Christi intentante.

Anno Christi 138. Adriano successit Antoninus Pius, cognomine supra Africanos ipsos præoptando; quod meruit pietate; sive in Adrianum, cujus & mortem quantùm licuit distulit, & mole Adriani in sepulchrum erectâ posterorum vitæ consignavit; sive in Senatores, quos sævitiæ Augusti subtraxit; sive potiùs in Humanum genus, quod amore & beneficiis complexus est universum.

*Antoninus Pius.*

Ad annos 23. non tam Imperio præfuit quam profuit, ab Italiâ nunquam, vix Româ profectus, adeo contrariam Adriano vitam inibat, seditiones & barbaros autoritate virtutum non armis compescens. Sanè hoc virtutum clypeo non paucos repulit quippe Pharasmanes Iberiæ Rex quæ absenti negaverat, præsenti concessit. Vologeses Parthus occupatam Armeniam lectis Augusti litteris pudori impar dimisit: Indique & Hircani hoc est ipsa barbaries

bries non alium arbitrum controverſiarum legerunt: adeò pax potentior bello, ubi ſumma auctoritas in virtute ſumma innititur. Febri Antoninus obiit, ætatis anno 70. vere Civica dignus, niſi Deorum ſtudioſior paſſus eſſet Chriſtianos plecti: in quibus Romani Præſules Teleſphorus & Hyginus ſuo ſanguine Eccleſiam conſtabilierunt.

In literatis Galenus Pergamenus, Medicinæ ab Hippocrate alterum numen; Maximus Tyrius è Schola Platonis Rhetor philoſophus: Ælianus hominum & animalium complexus fingula; Juſtinus Trogi Pompeii Hiſtoriarum venenum ſuave, quas in epitomem contractas perdidit univerſas: Diogenes Laertius, Philoſophiæ non dogmata ſcribens, ſed exempla: & Sextus Chæronenſis. Plutarcho avunculo doctrina ſuppar non fœlicitate, nullo monumento præter inanem famam ſuperſtite; aliique quorum corpora & ingenia alebat unius Principis amor & liberalitas. *Galenus & alii.* *Juſtinus.*

Anno Chriſti 161. M. Aurelius Antoninus Philoſophus, & L. Verus adoptati olim à Pio ſuſceperunt Imperium, geſſeruntque concordi animo, quamvis diverſiſſimis moribus. Aurelius Fauſtina Pii filia in uxorem ducta, Stoicam Philoſophiam non ſecta modò ſed vita profeſſus, verè Philoſophi nomen integritate morum implevit. At Verus Ælii filius, jam ab Adriano ad Imperium deſtinati, luxu & libidine diffluens, mancipium erat voluptatis; ut in uno Palatio virtus & vitium hoſpitarentur. Tamen in rebus publicis accommodavit ſe Verus Aurelio, ſtatimque turbante Vologeſe miſſus ad *Parthicum* bellum, ut Martis periculis purgaret Venerem. Sed conſilium Aurelii fefellit eventus: bellum per Caſſium *M. Aurelius.* *L. Verus.*

Legatum quinquennio gestum prospere quidem: cum Parthus submotus Armenia, captique ad Tigrim regiis urbibus, ad petendam pacem adactus sit, sed Lucii nulla emendatione, qui in Syria terrarum voluptuosissima considens, palam obiens quæ Romæ clanculum, rediit inde libidinibus corruptior, tenaciorque consuetudinis pravæ; adeo Animus mutatione cœli non curatur.

*Marcomanni cum bellum.*

Parthico Marcomanicum bellum successit, magnis copiis apparatum, majoribusque periculis gestum: Nam à Pannonia dum in Vrbem Lucius redit, correptus apoplexia, nono Imperii anno, voluptates cum vita concluſit: & ipse Aurelius dum Marcomannis victis pugnat in Quados, ab iis intercluſus, siti & calore cum exercitu periturus, ultimam naufragii tabulam apprehendens, legionem Christianam quæ militabat in castris appellare passus est Deum suum: nec frustra; cum repente cœlum diffluens imbribus & coruscans fulminibus, iis perculsos Barbaros dissiparet, illis Romanos potos reficeret, quasi Deus mare Rubrum renovarit nubibus, quæ servarent suos, perderent hostes. Legio dicta FULMINATRIX, non tam Quados quam infirmam Deorum colluviem fulminavit.

*Christiani vexati.*

Male tamen Aurelius de Christianis meritus, quos ante insequebatur sævissime,; in quibus Pius, Anicetus, & Soter Romani Pontifices; Justinus ex Philosopho Christi assertor, geminaque Apologia clarus; Polycarpus Smirnensis Præsul, flammis illibatus, quas & fuso restinxit sanguine, septemque nati Felicitatis, partu fecundissimo enixæ, cœlo quos fertili necabat. Recruduit que post Marcomannicum bellum sævitia; Philosophis, penes quos Aurelius,

Chri-

Christianas virtutes quibus sux larvam deponerent insectantibus, Tunc clara Lugdunum cœlo Aulicos peperit; in pluribus, Photinum Præsulem senectutis ornatum, & Blandinam in ancillæ corpore regio animo, ea tolerantem quæ Romanam fortitudinem vincerent; Deo per servam & feminam vires & splendorem tanti Imperii triumphante.

*Calamitates publicæ.*

Nec orbi Christianos mactanti pœnæ defuerunt; nam præter bella quibus attritus est, terræmotus quibus est concussus, famem qua oppressus, inundationes amnium quibus mersus: tam atrox pestis grassata est, Babylone in reliquas terras propagata, ut facile Deum plectentem agnoscas. Sed & Principi foris nulla securitas, quem Marcomannico bello expeditum evocavit Oriens, rebellante Cassio, & ab ipso victo pugnantem in Sarmatia mors excepit; tam infœlicem domi quâ foris, quippe qui conjugis projectam impudicitiam Socratico animo toleraſſet. Commodumque ab ea natum, vivam matris effigiem, eo prolapsum sceleris nosset, ut Patri per Medicos mortem offerret, quam oblatam, vel à Medicis, quorum erat repellere, vel à filio cui vitam dederat tam æquo excepit animo, quasi à necessitate sola immissam: anno Imperii 19. vitæ 58. vitium etiam quam ævi validior: vir integritate morum, præter superstitionem, nulli secundus, suis ipse Philosophis Sanctior, Romanis tamen infœliciſſimus ob assiduas calamitates. Mox in Constantino spectabit Orbis, quantum interfit Philosophum inter & Christianum & aliunde quam ab inani sapientia fœlicitatem regni arcessendam.

Famâ tunc illustres Hermogenes Rhetor, Herodes Atticus, & Athenæus; Priorum no-

*Athenæus.*

men, hujus etiam scripta veritate omni condita, doctis celebrantur; Philostratus Lemnius, eruditus Sophista, Apollonii gestis, hoc est mendaciis & fuco celebris; Apulejus Afer, Philosophico pallio Magiam obvelans, impuritatem mentis salebroso stylo aperuit. Et circa hæc tempora Lucianus, qui ex Christiano Atheus tam bene falsorum Numinum, quam male veri derisor, præclarissimum ingenium scommatis & satyris maledicentissimus hominum contaminavit.

*Philostratus.*

*Apuleius.*

*Lucianus.*

Anno Christi 180. Commodus Aurelii filius, vel ut plures volunt gladiatoris, Caligulam & Neronem Imperator dictus, excitavit. Publicarum rerum cura in Perennem ac deinceps in Cleandrum rejecta, quasi graviore humeris suis Sarcina, cum exoletis & meretricibus in Palatio, cum gladiatoribus & bestiariis in arena, omni turpitudine dehonestatus, crudelissimus etiam in clarissimos quosque Senatorum, Herculis personam induens, plurèsque clava mactans, Patris virtutes spurcissimis vitiis expunxit: adeo difficilius est filium probum gignere, quam eligere; fœlicibus ab usque Trajano adoptionibus, infœliciissima in Marco sobole. Hæc pestis grassata est annos propemodum 13. donec ab Narcisso Athleta in palæstra extincta; cum jam Sororem, affines, & voluptatum usu chariissimos peremisser: nam apud hæc monstra, nec naturæ nec scelerum affinitas tuta est.

*Commodus.*

Anno Christi 193. Jam ad casum prolabens Imperium, in plura divisum capita, vix uno nixum est. A nece Commodi Helvius Pertinax è Grammatico miles, è militie ad Præfecturam Urbis evectus, à Senatu jam sexagenarius Imperator dictus est. Sed statim post mensem

*Pertinax.*

sem alterum à Prætorianis antiquos Principis mores minus ferentibus, novo facinore intercemptus est: dignus ævo meliore, cui Romanæ virtutes placerent.

Inde milites vænale Imperium Didio Julia- *Did. Iu-*
no rogæ quam sagi artibus clariori commercio *lianus.*
rapi addixerunt. Sed faciliùs capessitur imperium quam tenetur; aversante tam indignum Principem populo, multisque cædibus in foro patratis, cùm jam Severus adventaret, nec retinere Julianus purpuram posset, nec vellet deponere, à Senatu capitis damnatus, eo truncatus est, secundo mense quo imperaverat: Nundinator infœlix, qui mercem emerat, qua periret.

Nec ideo in uno quievit Imperium, quod *Seve-*
Severus in Illyrico, Albinus in Britanniæ, Ni- *rus.*
ger in Syria partiebantur, non diu tamen, cùm Severi celeritas Romam occuparet, fraus Albinum vinceret, aperta vis Nigrum. Quippe is Juliano peremto jam Romæ dominus, ne contra geminos pugnaret, more gladiatorum dividens: Albinum Cæsarem dicit. Nigrum hostem, variisque prœliis fractum, tametsi fortissimum, tandem capit, necatque. Byzantium appendix victoriæ, quæ obsessa triennio & expugnata, in vicem abiit: post humanarum rerum ludibrio caput futura Orbis, quo expungebatur. Inde Severus consortis impatiens in Albinum vertit, & ad Lugdunum Nigri fortitudine pugnantem & fato captum occidit, Lugdunum florentissima Colonia vastata igne & cædibus; adeo miserum stetisse à victi partibus.

Tum iterum petitus Oriens, Parthisque fra- *Chri-*
ctis, ob Christianum militem coronam in do- *stiani-*
nativo recusantem, ut rerum ingentium parva *smi.*
exordia,

exordia, acerbissima in Christianum nomen
*Irenæus* crudelitate sævitum: inter plures Irenæus Lugdunum missus à Polycarpo, tam virtutum dives quam doctrinæ, vitam sub gladio fortissime posuit. Sævitiæ causa Plautianus, Afer ortu & crudelitate, socer Bassiani, & Imperator Imperatoris, opum supra cupiditatem plenus: at mox Deo vindice abs genero suo interfectus est, obstupescente Imperio tam repente Nihil qui erat omnia!

*Severus* Obiit Severus Imperii anno 18. quem cruore maceratum dicas, tantum effudit: agebat in Britannica expeditione, ubi animi mœrore, contabuit, ob natorum hostile dissidium, securum tamen reliquit Imperium, cujus limites tuerentur legiones duæ supra triginta. Sed Christiana Religio in Sarmentitiis & Semiaxiis tutior, quæ cladibus suis ferax, de ipso Imperio triumphabit.

*Clemens Alexandrinus.* Sub Severo, Clemens Alexandrinus, summæ & Christianæ eruditionis, miris Stromatibus literatam orbem vestiebat, Tertul. animo, ingenio, stiloque Afer & igneus, nimiæ austeritatis, qua præceps raptus in Montani hæresim lapsus est, an resipuerit incertum, ne summa ingenia vanitas efferat, quibus casus sæpe in censu est. Melius desiit Minutius Felix ex insigni causidico Christi assertor. Tunc & Papinianus Juris consultorum scientissimus, Alexander Aphrodiseus qui primus Aristoteli lucem impertiit, aliique in ea temporum acerbitate, quasi nives sub Ætnæ incendiis viguerunt.

Anno Christi 211. Antonius Bassianus, Cara-
*Caracalla.* calla dictus à vestis genere, cum Geta fratre Imperio potitur; at fratim solus, interempto fratre in matris gremio, ipsaque postmodum in uxorem

rem ducta; adeo proclivis in extrema scelera casus est. Nihil patris præter crudelitatem imitatus, viginti mortalium millia qui fratri faverant interemit; in quibus Papinianus oraculum Themidis, cum excusare fratricidium nollet, de medio raptus illud auxit. Regibus passim & fidem fregit & gulam, ac Parthicæ laureæ cupidus in Artabanum nuptiarum specie deceptum movit; sed transito Euphrate, astu Macrini Præfecti Prætorio, a milite cæsus est; anno ætatis 29. suos inter milites, quibus sibi ut licerent omnia, donabat omnia: ita scelus sceleri semper intutum est.

*Macrinus.*

Id anno Christi 217. quo Opilius Macrinus, gente Maurus, ad Imperium gerendum sponte coactus est, filiumque Diadumenum Antoninum dixit & Cæsarem. Sed quis credat virum militarem à mulierculis pulsum Imperio? Mæsa Iuliæ à Macrino peremptæ soror, cui filiæ erant Semiamira & Mammæa milites auro expugnat, & Bassianum Varium vix adolescentulum, Semiamiræ filium, & ut volebat credi Caracallæ, Antonium dictum imperatorem appellat. Macrinus à militibus proditus, ac pugna victus, cæsus est cum filio, nihil ex paterna claritate præter immeritam mortem auferente.

*Heliogabalus*

Ita Heliogabalus à Sacerdotio solis sic dictus 15. iniens annum, ingenti Romanæ Reipublicæ probro, non auro modo, sed per fœminam Barbaram imperat: Ipse ultimum humanitatis portentum, tribus annis per infamia quæque volutatus, prostibulo quovis corruptior, ne Assyriæ Sardanapalum Roma objiceret: tandem per milites confossus, in spurcissimum locum projectus est, inquinamentum Naturæ; simulque Mater flagitiosissima mulier; digna enim vero quæ id monstri pareret.

Vi-

*Origines.* Vigebat tunc maximè Origenes Alexandrinus, sublimis ingenii sed ancipitis; qui suorum temporum stupor, posteriorum error in pluribus; cupidissimus Martyrii adolescens, quod senex horruit; notior peccans quam pœnitens; novus Salomon, præter suæ salutis ambiguum; docuit summa ingenia magnis esse navigiis paria, quæ mergantur facilius quod magna sunt, nisi gubernaculo pareant.

*Alexander.* Anno Christi 222. Alexander Mammææ filius Heliogabali consobrinus & ab eo adoptatus, nova rerum forma, effit Imperium. In palatio justus, in castris severus, in pugna fortis, prioris monstri delevit infamiam; ut nullus Principum ad Naturæ leges magis accesserit. Togæ officia sic moderatus est; ut per Ulpianum aliosque Jurisconsultos legum justitia; per se, Judicum emineret; bonorum delectu, malorumque pœna. Et idem in castris non milites ducens; sed Quirites revocata veteri disciplina, victis in Oriente Persis, Afris in Mauritania, cùm se ad Germanicum bellum converteret, ut orbem totum per partes vinceret, à Germanis militibus una cum Matre ad Moguntiam interfectus est? vitæ anno 29. vere dignus Alexandri victoriis, si tam spargere didicisset quam legere; sed mater avaritiæ propior filium perdidit. Quid enim militi, à quo exigis omnia, nihil donas?

*Persicum Regnū.* Circa hæc tempora defecit in Artabano Arsacidarum ultimo Parthicum regnum, quod 400. annos perstiterat, magno Romanorum non terrore modò sed damno. Iterumque Persicum instauratum Artaxerxe Rege; quod Parthorum succedens odiis, Græcos & Italos malè mulctabit: Deo quasi familias ludente Imperia, & insepulchris veterum nova suscitante.

Tunc

Tunc Dio Cassius Principi charus & fastis insertus, inauguravit literas trabea. Romanæ Græcus scriptor historiæ perquam accuratus; quam tamen negligentia temporum perdidit, cum studiosa brevitatis in Xiphilino, ignorantiam fovet, & umbram amans corpus amittit. *Dio Cassius.*

Tunc & mira præstabat Gregorius ille Thaumaturgus, Neo-Cæsareæ in Ponto Episcopus; cujus inter prodigia summum illud, quod suos cives Ethnicos mutarit in Christianos? nisi minus sit in animos hominum liberos, quam in rupes & maria dominari. *Gregorius Thaumaturgus.*

Anno Christi 235. Maximinus Thrax, Cyclops & Busiris dictus ob immanitatem, omnium primus sine decreto Senatus, autoritate militari purpuram induit. Ac statim direptis Germanis, in Sarmatas movit; at cum Romanum sanguinem passim effunderet, odio omnium in se collecto, æmulum sensit, quantumvis imparem. Quippe in Africa Gordianus Senior octogenarius cum filio ad imperium invitus erehitur, sed fortuna quem promoverat destituente, filio à Mauris interfecto, ipse tanti æri vitam abrupit laqueo, eo solum Imperator, ne sua morte decederet. At Senatus Gordiani fiutor, vel Maximino vel omnibus pereundum censens, propositi constans, Pupienum & Balbinum dicit Imperatores, hunc nobilitate clarum illum virtute, quibus Gordianus puer majoris è filia nepos adjungitur, ut in trium Principum autoritate, nobilitate & fortitudine, conflaretur quodammodo unus è singulis. Inde Maximinus omisso bello Sarmatico, quasi furens bellua properat Romam, futurus materia cædis non causa; cum enim in via obsedisset Aquilejam, militesque sæpius repulsos haberet crudeliter, ab iis cum filio non minoris *Maximinus.* *Gord. anus Senior.*

minoris superbiæ juvene interemptus est, vir regno indignus, quod sola immanitate teneri posse affirmabat.

*Pupienus & Balbinus.* Nec ideo Balbino & Pupieno firmum imperium, nam cùm primùm ob dissimilitudinem morum discordia, dein contemptus mutuus, postremo militum odium Senatorios Principes indignantium exortum esset: data occasio Prætorianis interficiendi primum *Pupieni*, deinde & Balbini, superstite uno Gordiano militibus grato. Ita autoribus sua placent, aliena displicent.

*Gordianus Iunior.* Gordianus annorum sexdecim adolescens, sui spem eximiam excitavit statim, non implevit; Misitheum doctissimum virum delegit socerum; cujus consiliis regeretur, ac ipsius ductu Persas imminentes Italiæ trans Tigrim repulit præclara victoria. Ultra perrecturus; nisi extincto Philippi fraude Misitheo, ipse post ejusdem Philippi artibus spetus à milite, primum parte multatus Imperii, dein toto, post vita, juventutem egregiam calamitoso fato clausisset.

*Gothi.* Circa hæc tempora Gothorum nomen primum Romanis innotuit, mox origo tantarum cladium, nobilissimique ruina Imperii: ii incolebant regionem Scythiæ Europæ. Tanaim inter & pontum Euxinum, non longe à Danubio versus Occidentem, quam Getis adscribunt Geographi; unde postmodum instar Oceani fractis aggeribus Europam obruent.

*Philippus.* Anno Christi 244. *Philippus* Arabs, in præmium perempti Gordiani, quæ calamitas temporum erat, potitur Imperio: quo ad seculares Ludos instituendos magna belluarum ostentatione abusus; sexto potestatis anno, Decium Legatum in rebelles *Pannonios* mittens, mu-

cro-

cronem intendit quo peteretur; nam Decius à rebellibus dictus imperator, arma in eum conversus, victum acie cædit: filius duodennis, tanta austeritate ut nunquam riserit, Romæ perimitur. Dicas fortunæ rotam Romanum Imperium; vel Augustos ipsos victimas esse, ornatas tantum ut ferirentur. An Christum Philippi noverint, certo nihil constat: sane nihil admodū in eorum moribus Christum sapit; & hanc dotem placet illibatam esse Constantino.

Plotinus celebris Platonicus, & auditor Originis, Romæ tunc docebat, ingenti mortalium plausu. At longe melius Cyprianus, Carthagine, eloquentia prius clarissimus, vera Christi doctrina suos imbuebat. *Plotinus.*

Anno Ohristi 250. Decius è Pannonia ortus nihil prius habuit quam sævire in Christianos dira laniena, à qua præclarissimi quique sublati. Sed statim à Gothis in quos pugnabat oppressus, filio in conspectu perempto, vivus voragine haustus, nec cadaver ad sepulchrum deductum: instar fulminis tam cito evanescentis quam percellentis. *Decius.*

At ex immanitate natum posteritati miseriarum Asylum; cum Paulus Ægyptius adolescens suæ saluti consulens, in solitudines invias penetravit, captusque nova tranquillitate, primus omnium vitam Eremiticam exemplo instituit: tanto dein ceps studio propagandam, ut in solitudine futura sit Civitas: cujus tamen incolæ soli essent, & in frequentia singuli Pauli. *Paulus Eremita.*

Eo & tempore Christi Ecclesia passa primum schisma; dum in Cornelium legitimum Romæ Pontificem, Novatus Afer, qui jam contra Cyprianum in Africa schisma conflaverat, curat Novatianam creari Pseudopontificem; jam inde ambitu in res sacras irrepente. Sed mox de *Novatianus.*

tu-

tumescente procella Petri navis in anchoris stabit; cœli quippe machina corruet, innocuissa stante Ecclesia.

*Gallus & Volusianus.*

Decio perempto Vibius Gallus cum Volusiano filio, pace cum Gothis inita, summum rerum conscendit apicem; à quo altero anno dejectus per Æmilium Æmilianum Pannoniæ Præfectum, cum undique Barbari in Romanum Imperium inveherentur. Nec ideo Æmiliano Mauro genere fastigium securius fuit; repente enim à militibus. Valeriani mores & nobilitatem suspicientibus casus est, quasi Parcarum forceps Imperium esset; aut Purpura foret stola Libitinæ.

*Æmilianus.*

*Valerianus.*

Anno Christi 253. Aurelius Valerianus, antea Censor, ex illustri familia, cujus vita pro morum censura fuerat, quasi communi Orbis suffragio Imperio admotus est, primo quidem sibi constans, & prioris innocentiæ tenax, sed mox à mago corruptus, & à Mactino Præfecto incensus, Christianos omni tormentorum genere excruciavit. Inter quæ Cyprianus ille Christi Rhetor, eximiè truncato capite peroravit, & Romæ Laurentius igneis craticula tostus. Portennæ dexteram toto corpore repræsentavit.

Sed simul lues & gravissima bella orbi incubuere, Barbaris undique Romanos limites revellentibus. Gallieno Valeriani filio Occidens traditus; ipse Orientem ad comprimendum Saporem petit, infœlicissimo & meritissimo exitu: nam post varias clades illatas à Scythis vastantibus Asiam, ab ipso Mactino crudelitatis face Sapori prodito, diu extremæ calamitatis quo pertingat humanitas exemplum fuit. Incurvatus præbebat humeros inscendenti equum Sapori, in cavea ferrea belluæ instar circum-

cumlatus; verè quadrupes dum se incurvabat' & Fortunæ monstrum, ex Imperatore Suppedaneum, & assertor Numinis, merita pœna docente populos. Nec mori honestius aut facilius licuit, detracta cute fœdè laniatus, toto corpore animam egit, hominisque formam adhuc vivus perdidit, cujus usu diu caruerat.

At statim, ad extremam Romæ infamiam. Præfecti passim se Augustos dicunt, & Imperium velut hostile spolium partiuntur, ea audaciat exiguo tempore præter Gallienum, triginta Cæsares vel Tyrannos Romanus orbis sit passus. Sed vel duorum Regnum impatiens, quomodo tot ferret. Passim ergo mutuis attriti cladibus, sibi invicem fuere exitio, dejecti parte dum totum ambiunt. *Tyranni 30.*

Unus tamen memoria dignus Odenatus Palmyrenorum Princeps, qui se ultrò Persis objiciens eos repulsos ingentibus victoriis fudit, perfecitque ne Barbarorum spolium Roma esset. Sed ut ætatem cædium & turbarum dicas, Odenatus cum Herode filio Mæonii consobrini dolo perimitur; itidemque Mæonius à militibus postmodum cæditur: obruebatque Orientem Persa; nisi Zenobia Odenati uxor, supra virilem animum fœmina, pro filiis impuberibus susceptio imperio, ea in Persas Scythas Arabes & Armenos patrasset, ipsumque Gallienum, quæ tot virîs pudori essent; ita tamen ut militaris mulier & pudica foret, nec in sexu alieno suum negligeret. *Odenatus. Zenobia.*

Tunc primùm Francigens bello fortis; orbi innotuere, quique à Gallis, sive à Scythis ad Tanaim orti, è Germania prorumpentes in Galliam, totam ad Pyrenæos diripuerunt, sedibus in Batavia positis, è quâ vix tandem à Constantino, Constantini patre sunt pulsi; *Franci.*

mox

mox ponendo in ævum imperio præludentes.

*Gallienus.* Gallienus interim inter socordiam & fortitudinem medius, imo utriusque vicissim particeps, vel luxu Romæ diffluebat, vel in castris æmulos impetebat, direptumque Imperium solus annos octo obtinuit: donec ob literas ab Aureolo Mediolani obsesso fictas, à suis Ducibus in obsidione peremptus est; vir nullius frugis, nisi quod Christianis pepercerit: quem non puduit haberi Principem orbis, dum Pater potremus omnium mortalium esset.

*Claudius 2.* Claudius Dalmata Gallieno succedit, vir re vera dignus Imperio; quod tutatus est cæsis Gothorum trecentis millibus, navibusque messis bis mille; gens enim populosa undecumque in paratam prædam involarat. Altero anno Claudius periit morbo; Deo intercipiente lenam in Christianos jam expeditam. Tradit Quintilio fratri habenæ, quas uno mense non tenuit cæsus à militibus, verum & fortem Principem extimescentibus.

*Porphyrius.* Tot inter turbas quis locus literis? Infecunda igitur ætas doctis viris; nec eos inter annumerandus Porphyrius, qui gente Judæus, religione Christianus, mox Apostata & impietatis Antesignanus, ea evomuit quæ Orcum sapiant; ingeniosus tantum ut noceret & Philosophiâ quasi core atrocissimâ bilem exacuens.

*Aurelianus.* Anno Christi 270. Aurelianus Sirmiensis, fortitudine militari clarissimus, qui bello Sarmatico uno die hostes 48. pluribus diebus ultra 950. interfecerat, rebus perditissimis reparator occurrit. Ac primùm in Italia Marcomannos Romæ imminentes, semel victus, post tertium victor, ingentibus præliis fudit & prostravit. Dein ad Orientem versus, victis in itinere Barbaris, Zenobiâ difficillima expeditione, bis vi-

ctam, recepta Ægypto & tota Asia egit in vin-
cula. Tandem in Galliam quasi ad Triarios mo- *Tertri-*
vens, quæ obtinebatur à Tetrico, exercitum à *cus.*
Duce derelictum fudit, promptoque ad veteres
suos Imperio, Romã ad meritissimũ triumphũ
rediit. Mirum quod superfuit Tetricus, obiitq;
Corrector Lucaniæ, qui diu Augustus vixerat.

Nam de Zenobia prodigium est: feminam *Zeno-*
hoc est tam ambitionis quam vindictæ immo- *bia.*
dicam, solio detractam se triumpho servasse,
quasi alienæ gloriæ appendicem; & victricem
illam animam, orbis capacem, tam cito trans-
euntem ad feminam, tam fortiter pati posse
quam agere; eademque manu & mente tractare
calum quam gladium: Nempe à Christi legi-
bus veram hauserit fortitudinem virilis mulier.

Sine Captiva nobilis Aureliano fœlicior, qui *Aure-*
tum multis hostibus victis, cum in crudelitatem *lianus.*
propensior se ipse non vinceret, Mnesthei No-
tarii sui fraude, à militibus tot palmarum sociis
interfectus est: Deo vindictam Christiani san-
guinis exigente, quem gravi persecutione con-
tusas omne effuderat.

Sexto post mense vacanti Imperio à Senatu *Taci-*
Tacitus datus est, & eidem tertio mense ere- *tus.*
ptus, improborum militum metuentium pœ-
nam factione. Frugalissimus ac temperantissi-
mus Princeps præstare in aliis mores suos non
potuit, sublatus est, ne diu peccantes exemplo
augueret. Florianus ejus frater arripuit Purpu-
ram, qua secundo mense exutus à Probo, do-
minationis umbram cum morte mutavit.

Anno Christi 276. Probus augurio nominis *Pro-*
lectus à milite, tam probum quam fortem se *bus.*
gessit, expulsis Germanis seu Francis è Gallia:
& in Ægypto Saturninum profligavit; quem
invitus necari passus est; Iterumque revoca-

tus

tus in Galliam, Bonosum quem Britannia Cæsarem fecerat, chariotem Baccho quam Marti, victum acie in suspendium adegit, ancipiti bello & supra spem periculoso; adeò vel Amphoras armat imperium. Anno sexto Probus, pace parta, cum frequenti opere exerceret milites, ab iis tristi temporum illorum fato in solo suo perimitur; nempe difficilius moderari pacem quam bellum.

*Manes.* Hoc tempore Manes è Perside in totum orbem turpissimas ineptias propagavit, Paracletum se fingens: unde nati Manichæi, Orci Satellites, implicantes multos erroribus. In Africa prædationis arcem posuerunt. Ipse mox Manes justo supplicio, ob Regem lusum vanis promissis, in Perside cute spoliatus, qui se Deum finxerat, infra hominem periit.

*Carus.* Anno Christi 282. Carus sumit Purpuram, quam cum filiis Numeriano & Carino participat: & ad bellum Persicum mox accinctus, ducto Numeriano, eloquentissimo & eximiæ spei adolescente; cùm per occupatam Mesopotamiam Ctesiphontem usque progressus esset, ingenti orta tempestate. Æger in lectulo, consciente fulmine periit? unus plurium Imperatorum qui militari ferro non periret. Numerinus ex dolore paternæ calamitatis oculis læsis cum in lectica ferretur, perimitur ab Aprosocero, à Diocletiano statim perimendo. Carinus in Occidente à Patre relictus, ab eo degener, disparque germano, omni libidine inquinatus, cum validius quam pro turpitudine Diocletiano, obsisteret, à suis Præfectis victor in prælio libidinem viri detestantibus interfectus est. Ita impuritas si quando fortis est, nunquam fœlix.

*Diocletianus.* Anno Christi 284. Valerius Diocletianus Dalma-

Dalmata, Apro occiso suscepit imperium: gessitque annis 20. bella bellis serens, triumphosque triumphis connectens. Nova prorsus politica pluribus & extraneis communicavit summam potestatem; quodque mirabilius, plures inter consortes suo unius nutu administravit Rempublicam, ita regno natus ut regnaret & inter Augustos Primum adscivit Imperio Maximianum, agrestem quidem & Semibarbarum, sed amicitia fidum, bonumque militia, tum deinde Constantium Chlotum, & Galerium Maximinum Armentarium dictum: illum quidem Claudii nepotem ex filia, innocentia morum insignem: hunc Dacum è parentibus agrariis, pastorem olim armentorum, at bello fortem pulchrumque corpore: uxores datæ, Constantio Maximiani privigna, Galerio Valeria Diocletiani filia: partitioque facta Imperii, ut suam quisque partem tueretur. Per eos repulsi ab Romano solo fœliciter Barbari; perduelles oppressi, ac pace ubicumque parta, legibus bonis damna sarta bellorum. Præcipua triumphi causa Narseus Persarum Rex, qui à Galerio ignominiam cladis reparante fusus & victus, liberis conjugibus & tribus ultra Tigrim Provinciis spoliatus, Diocletiano Galerium inhibenti regnum precarium debuit.

*Maximianus Constantius. Galerius.*

Sed in iis triumphis nova bella cladesque novæ exoriuntur Cœlum inter & Tartarum: hujus legatus Diocletianus qui viperino in Christianos infensus odio, constituit illos exitios radicitus natura rerum semel expungere. Præluserat ante in Aulicis & militibus Sebastiano Tribuno nobilissimo gemina morte interempto: Thebæaque legione una cum Tribuno Mauritio per Maximianum delera penitus: (digni

*Christiani passio.*

gni milites quorum nomina scribantur fastis, ita pro vera patria quæ cœlum est, fuderunt sanguinem) Tandem acerbissime exurgens in singulos, edictorum vi, ministrorum strenuitate, & tormentorum attrocitate, nihil intentatum omisit, quo Christianum nomen exscinderet. Quis non horreat in una Ægypto 144. millia mortalium cæsa. 700. millia in exilium acta; præter Africam totamque Europam in carnificinam versas: ut totum Orcum dicas in orbem effusum, ubi nemo nisi tortus vel tortor sit. Triumphavit tamen iis cladibus Christi Ecclesia, & scoria per ignem purgata longe illustrior, damnis suis ferax, miserris fœlix, ruinis erecta, jacturis dives, rediviva in morte, mortalium victrix & Dæmonum, sementem fecit effuso sanguine, profligatura statim Imperium, & Orbem totum missura subjugum.

*Diocletianus.* Interim Jovius ille Diocletianus, superbissimus Principum, Dominus (si superis placet) ac Deus; ille veste serica auro distincta, gemmas etiam vestigiis calcans, ab mortalium victus quisquiliis, præ furore abdicavit Imperium, Salonasq; in patriam secedens culturæ olerum se addixit, coegitque Maximianum in eodem die Mediolani purpuram ponere, quo ipse Nicomediæ sefastigio rerum demittebat. Novo prorsus exemplo rarissimosq; æmulos nacto; nisi laudem deterat causa, dignumque sit minima quod indignatio & furor peperit.

*Constantius* Ita Constantio & Galerio relictus orbis divisusque, sed se Alpibus continens moderatione summa Constantius; biennio post vitam charissimam omnibus clausit; pauper si Principem spectas imo dives, qui veras opes in amore subditorum positas nosset; Galerius cum augeretur moles regiminis, Severum per Italiam, & Maxi-

& Maximinum sororis filium per [Orientem] Cæsares dixit. At Maxentius Maximiani filius ex concubina, Romæ à Prætorianis nuncupatus Augustus, Severum quem Galerius in ipsum miserat, desertum à militibus, & Ravenna evocatum perimit; tam cito nullum quam Cæsarem. Unde Maximiano spes resumendi Imperii quod parum ex animo deposuerat; sed à Maxentio repulsus, & in Galliam profugus; reus insidiarum in Constantinum, Massiliæ cervicibus laqueo fractis, impietatis perpetuæ & ambitionis præposteræ pœnas luit. Porro Galerius Severo destitutus, Licinium laborum impigrum bellique strenuum Cæsarem facit: ipse Romam contendit, Maxentio imminens. Sed brevi post tempore phthiriasi correptus quia dolorum impatientia, qua sera & inutili pœnitentiâ, mortem implorans & deprecans; impurissimam animam egit; Christianorum acerbissimus tortor, quorum urbem integram in Phrygia intemernecione deleverat, quasi sævire in singulos clementiæ foret: idem atrocitate morum terribilis: vere Armentarius, & quasi regeret tauros non homines, stoliditate forti conspicuus. *Maxentius.* *Galerius.*

## CAPUT. II.

### *A Constantino Magno ad Odoacrum.*

ANNO Christi 306. Novo miraculo à Septentrione dies illuxit: nimirum Constantinus Constantii ex Helena priore coniuge filius, Patri succedens; post insidias à Galerio positas, divino præsidio elusas non semel, imperio *Constantinus magnus*

& Orbi exceptatissimus, ut iusque Tyrannos oppressit.

*Maxentius.* A Maxentio factum initium, qui diutius Roma omni libidine & immanitate fœdata, succinctus 160. millibus peditum, à Constantino sexto imperii anno ad pontem Milvium est victus, & in profundum mersus limo voratus est, nulla re strenuus præter libidinem, alieni cruoris prodigus, parcus sui, fœdissimam animam luto tradidit. *Maximinus* nepos datus est Licinio profligandus, pernicies propemodum ultima nominis Christiani, & dirum exitium, si vires animum adæquassent. Hic à Licinio in Illyrico in fugam actus, & in Cilicia Tharsi inclusus, alteram obsidionem à morbo passus est, tam truculento & fœdo, ut cadaver spirans, morte sæpius appellata, à pœnis vitæ ad æternam mortem transierit. Is est cui *Catharina* Virgo Alexandrina martyrium debet, vera Christianorum Minerva, Divinæ sapientia humana fulciens, & armato patientia corpore quasi nova Ægide furorem profligans.

*Maximinus.*

*Catharina.*

*Licinius.* Licinius unus supererat, Constantino jam affinis, cujus sororem Constantiam, uxorem duxerat; vir agrestis, literis, ac probitate morum perinfensus, qui præter ferrum & militiam cætera omnia infra virum duceret. Is cum Christianos acerbe vexaret, à Constantino ipsorum fautore prælio victus, datusque uxoris precibus, cum iterum in priora mala revolveretur, (adeo difficile est ex animo resipiscere) iterumque victus esset, jam tertium res novas moliens Thessalonicæ peremptus est; ubi cum pestis invaluit, excidenda est, non curanda. Ita Respublica ad Constantinum unum devoluta ingenti mortalium bono, ut impietatem ori-

pep-

pepererat, veram in posterum religionem tradet; tantum in Principe in utramque partem momenti est.

Nempe Constantino parum fuit liberasse Tyrannis Imperium, nisi & orbem servitute dæmonum emanciparet. A Cruce abjectissimo illo patibulo prima victoria; visa est splendens, solaribus radiis non extincta, pridie pugnæ in Mæntidem, polliceri victoriam literis aureis, & statim pro signo pilis impositæ, pollicita præstitit, futura victoriarum in posterum prærogativa. Inde Constantinus per beneficium ad beneficii fontem progrediens, Christum Deum sitiens, sacris undis ablutus, primus vero Deo inauguravit Imperium, admissus à Silvestro Romano Pontifice in ovium gregem, cujus Lupos sustulerat. Et ipsius Pontificis, ductu fundatæ Romæ Ecclesiæ, Lateranensis, & Apostolorum Petri & Pauli; cui deinceps decedet Capitolinum illud fastigium Romanam superbiam Piscatoris humilitate calcante per quem Urbs orbis domina prorogabit in Animos dominatum, & infirmitate munita vere ponet sine fine Imperium, quod nec temporum cursus, nec ullæ rerum metæ concluserint.

*Crux visa.*

*Roma Christiana.*

Nec satis externum hostem Ecclesiæ compressisse, nisi & internus specie pietatis erudelius grassans exscinderetur. Quippe est ars dæmonis, ubi infirma vis est dolum intendere, & per Partem læsam inferre Toti perniciem; hæreses schismata & hæretes, & ejusmodi damna; quæ non inferuntur corpori nisi per membra. Constantino ergo victori pestilentissimum visus Orcus opposuit, Arium Alexandrinum Presbyterum, qui fidem petens in capite Christum Deum negans, jam spargebat impune toxicū. Quod ut opprimeret Augustus in semine,

*Concilium Nicænum.*

Nicæa in urbe Bithyniæ anno 325. Concilium Patrum indici curat. Convenerunt præclarissima Mundi lumina, spirantes Sanctorum reliquiæ, in contritis corpusculis Diocletiani victores; in quibus Nicolaus & Spiridion, alii-
*Arius.* que ad trecentos octodecim; qui Ario ad palinodiam adacto, fidei normam sanctissimam Nicænum Symbolum conscripserunt; exultante Principe, Trophæum illud alterum de Tartaro poni. At vomica illa inferni Arius; eluso Principe pœnitentiæ specie, in furorem statim revolutus, undecimo post anno, novâ in Urbe novo lethi genere raptus est; quasi puruleentus animus turpitudinem oris horreret.

*Crux inventa.* Et favit suffragiis Patrum Deus, qui Crucem filii probatam miraculis, & thesauri instar effossam ab Helena, adorandam Orbi proposuit. Judæaque Dæmonum fanis expurgata, Christianis in posterum venerationi & amori fuit. Helena porro Constantini mater, cui filii pietate instaurationem magnam orbis debet, religiosissima mulier, nec laboris parca nec sumptus, circa appendices fidei strenua parabat eximia religionis fomenta, quæ deinceps omnium commodo adolescerent.

*Constantinopolis.* Quis fidem credat, novam Romam mundo peperisse, Sane Constantinus cum expurgata veterem minus posset, condidit novam, ne quid cum Idolis participaret. Byzantium in Thracia placuit, quæ ad Bosphorum sita, Europæ limes & Asiæ, utriusque centrum evaderet: dejecta fana, erectæ Ecclesiæ, nova pompodum posita fundamenta, ornatus tantus qui Romam caperet: & cum principe familia nobilissimis emigrantibus, in novam secessit vetus, si non tota, saltem innoxia. Constantinopolis civitas dicta, sedes Imperii, conversa

num ingentium campus, poſt futura caput impietatis, quæ nunc pietatis. Tunc Deo dedicata eſt, everſis funditus Idolorum templis, anno Chriſti 336. naturâ rerum libertatem ſuam gratulante.

At tot inter lumina aſperſæ nubeculæ Conſtantino: Criſpum filium Alemannorum victoria clarum, quem ſpes ſupra mortalium vota oſtentabat, Fauſtæ novercæ criminationibus fictis implicitum damnavit citius quam deceret Patrem: Novercamque ipſam poſt compertam ſceleris ardenti balneo interemit: quaſi crudelitatem pœnitentia augeat, vel flagitium emendet immanitas. Sed & Arium punivit mollius, ſororique Conſtantiæ dedit, ut impiiſſimus divino tantum telo feriretur. Ita Auguſtus Auguſto ſimilis, diverſa fortuna domeſticis, intra lares habuit unde ſe hominem meminiſſet. *Criſpus*

Annotandem Imperii 30. placido fine Nicomediæ deceſſit: revera Magnus, ſive Cælum ſpectes, ſive terram: de utroque perbene meritus, Cœlo dum Terram peperit, illamque calamitatibus liberam; ornatamque victoriis patrem cœlo fecit. Tam privatis virtutibus quam Imperatoriis clarus: quod rarum admodum; adeo anguſta mortalitas plura excludit. Novus ſol Religionis, quam à Britannia exoriens, ingenti ſpargens terrarum tractu, tandem occumbens ad Indos detulit: non ſine miraculo, qui jam occidens Orientem ſolem illuminaret. Præter filios Imperatores, Dalmatium fratris filium Cæſarem dixit: plures enim ſufficiendi Atlantes, qui ruinam ipſius fulcirent. *Conſtantini mors.*

Subeo Lactantius, Arnobii ſchola digniſſimus, profanam eloquentiam Chriſtiana condiens pietate, Criſpi inſtitutor, præclara ſcrip- *Lactantius.*

*S. Antonius.* pſit de religione. Verum Antonius Ægyptius longe præclarior, qua virtutibus, qua ſectatoribus poſteritati commendatiſſimus, qui ſolitudine ſocietati conjuncta, utriuſque prodigium & exemplum fuit: ut Arius per eum maxime condonetur Ægypto.

*Conſtantini filii.* Anno Chriſti 337. Diviſum Conſtantini ſiliis Imperium eſt. Conſtantino ceſſerunt cuncta trans Alpes; Conſtantio è freto Propontidis Aſia ad Perſas; Conſtanti intermediæ regiones cum Africa, Dalmatius factione militum ſtatim oppreſſus eſt. Sed inter conſortes Imperii nullus limes, quem non confundat Ambitio. Conſtantinus & Conſtans diſſentiunt: At Conſtantinus dum irruit in aliena, prope Aquile jam ignotus occiditur, triennio poſt Patris obitum; uno Imperatoris faſtigio clarus.

*Conſtans.* Conſtanti regnum illuſtrius fuit, belli ſtrenuo & religionis propugnatori, ſed per ætatis imprudentiam objectus adulatoribus, & in prava Principum degener; contracto militum odio, à Magnentio Gallo uſurpante Purpuram interfectus eſt, ævi anno 27. ſpei plurimæ juvenis, ſi tam amicos quam hoſtes caviſſet, artemque bellicam virtute domeſtica conſtabiliſſet.

*Conſtantius.* Ita anno Chriſti 350. in uno Conſtantio diſpertitum antea confluxit Imperium, diſtinctum tamen à Magnentio & Vetranione. Sed de hoc actum illico; nam cùm in procinctu exercitus eſſent, eloquentia Conſtantii miles Vetranionis permotus, ad eum deſcivit; Vetranioni conceſſa vita cum otio. Ita primum ab orbe condito. Rhetorica peperit regnum, & in armorum fremitu dominatum lingua exercuit.

*Magnentius.* Sed non tam facile cum Magnentio debellatum, qui fratre Decentio Cæſare dicto, Conſtantio per triennium acerrime obſtitit; donec

acie

acie apud Mursiam profligatus; amissis suorum 36 millibus & in Galliam profugus, Lugduni se suo confodit gladio: grandis corpore animoque sed crudelitate barbara truculentus Decentius fratrem æmulatus, morte timidiore, seipse suspendit Victoria tamen non incruenta Constantio. qua suorum cæsa 30. Millia; mutuis viribus occumbente Imperio: dum Saporis Persa Orientem palmis consignaret: pluresque deleviſſet, nisi à Nisibi per Jacobum Præsulem repulsus, & examinibus culicum in fugam actus, pœnam Pharaonis in æquali superbia repræsentasset.

Post Magnentium victum Constantius Cæsarem dixit Gallum patruelem, sorore Constantiæ in uxorem data, & Oriente permisso. Sed dum is superbia, illa crudelitate & avaritia sibi omnium odium parant, multisque cædibus injustè grassantur, à Constantio evocati anno post quarto; Constantina quidem febri absumpta est, Gallus autem instar privati abscissa cervice regiam purpuram humana mutavit. Adeo & Regibus privatorum fata impendent. *Gallus.*

Tot inter turbas fuit acerbissima Ecclesiæ clades attrocitate tyrannica sævior, cum orbis universus vix Dæmonum cultu depulso. Arii labe statim infectus fidem tot cruciatibus partam, unius literulæ detractione pessundaret. Stabat quidem in Romano Pontifice & Athanasio fides; sed dum hic extorris ille remotior, minus exludunt irruentes lupos, greges misere discerpebantur. Sane hæreseon antidota admovebantur Concilia; sed quæ vel irrita vel corrupta, non essent remedio, vel morbum augerent. Sardicæ indicta Synodus Episcoporum 376. Arbanasium absolvit & revocat, sed statim post Constantis obitum Valens & Vrsatius; *Arianismus.*

carcinomata Ecclesiæ, e fecto Athanasio permiscent omnia. Nec habita Concilia vel Arimini vel Seleuciæ vel Mediolani, majori sunt emolumento: dolo Arianorum Medicina vertente in toxicum. Imo triumphante Tartaro de Hosio Gordubensi; illo virtutibus & senio venerando, qui cum Ecclesiæ stabilitatem firmitatem animi exscripsisset, turpiter lapsus commaculavit res præclare gestas, erudivitque mortales quid à sua fragilitate timere debeant. Ut de Macedonio fileatur, qui ab Arrianis in Constantinopolitanam sedem per vim intrusus, & inde post multa patrata scelera à Constantino ipso dejectus, novam commentus est hæresim in Spiritum sanctum; ne qua Sanctissimæ Triadis Persona ab Orci veneno esset illibata.

*Hosius.*

*Macedonius.*

*Athanasius.*

Inconcussæ tanta in jactatione columnæ Athanasius maxime & Hilarius. Quorum ille à prima adolescentia Arianismi terror & fulmen, jactura famæ, patriæ, facultatum, telorum omnium scopus, fugiens, exulans, latens, & de toto orbe præter sepulchrum expunctus, vel in ipso mortis spoliario Catholicam fidem tutatus est; exemplum posteris, fortitudinis fugientis, ac Parthico more triumphantis in fuga.

*Hilarius.*

Nec Hilarii Pictavensis laus deterenda, qui in Asiam eadem de causa relegatus, in Synodo Seleuciæ nutantem fidem constabilivit; mira Numinis providentia, ut duo Exules, Orientem alter, alter occidentem, à ruina præcipiti continerent; quorum exilium ad hanc ruinam erat comparatum.

*Constantii mors.*

In his Religionis Imperiiq; vicibus, cum anno superiore Constantius Iulianum Galli fratrem dixisset Cæsarem, dolore ardens quod i-

dem

dem post Francos domitos Imperatoriam purpuram usurpasset; cum inter ipsum & irruentes Persas distraheretur animo, quem hostem impeteret, febri periit, nimiaque regni cupidine regnum amisit. Tam manu promptus quam linguâ; at Patre indignus, quod Arianis & Eusebiæ uxori nimis obnoxius, illis turbas Ecclesiæ, huic Julianum Cæsarem indulsit.

Anno Christi 361. Julianus Constantio mortuo, jam vetante nullo Imperator, Christianæ fidei desertor impius, in ejus perniciem quas natura concesserat dotes convertit. Bellator egregius, quod Alemanni Franci & Saxones victi testantur, promptus ingenio, quod libri superstites; vita ab omni luxu aliena, quod cultus Cynicus; quibus armatus turpis Apostata in Christianum nomen insurrexit. Grassatus novo genere persecutionis, Philosophos Aruspices, Victimarios, honore persequi. Christianos summo contemptu; illis dignitatum fastigia, iis ne literas quidem humaniores permittere; abstinere ferro ex invidentia, ne Martyrii laurea exsos coronaret: at si quod intus sæviens mactaret immanitas, alia specie detrahere gloriam mortis, ignominiam culpæ affingendo, quasi Deo imponeret nequissimus bipedum, qui ne hominibus quidem sub barbæ silva sese absconderet. Quin & suis diffisus artibus, in societatem perfidiæ Judæos adjunxit, Jerosolymitani Templi instauratione gentem odiosissimam orbi foveus & erigens. *Iuliani Apostasia.*

At eò illustrior Christi victoria, quò relata de pluribus. Nam Judæorum in Templo conatus irrisi: flammeis globis è fundamentis erumpentibus, rubrisq; Crucibus in operatum veste fulgentibus ut inimicissimi Crucis vel inviti

eam dum evertunt erigerent, fierentque aliena Trophæum victoriæ. Et desertor fœdissimus, dum in Persas movet, diisque suis plenus laurea & triumphos præcogitat, à transfuga proditus Ecclesiæ transfuga, fame & Persis urgentibus, post gravem pugnam sagitta de cœlo missa percussus, in blasphema voce quamvis vera, impuram animam Orco tradidit, vitæ anno 32. sacris olim infulis destinatus; ita corruptio pessima quæ ex optimo.

*Iovianus.* Anno Christi 363. Joviano ab exercitu collatum Imperium, & ab eo dedecorosa pax sed necessaria cum Persis inita: qua servati milites quos imprudentia Juliani in intimam Persidem duxerat. Jovianus rediens odore prunarum in cubiculo calce recens illito extinctus est; memorabilior pace reddita cum Deo fanis sublatis, quam cum Persis abscissis limitibus.

*Valentinianus & Valens.* Anno Christi 364. Ad absentem Valentinianum gente Illyricum delatum est Imperium, præmium Religionis Tribunatui sub Juliano prælatæ: Valens frater ab eo dictus Augustus Orientem suscepit administrandum, quem per annos 14. ab Arrianis corruptus pessimè habuit. Nam Procopio qui purpuram invaserat Arbetionis arte dejecto plerosque comitum interemit crudeliter. Dein ob Theodori detestabilem curiositatem, in successorem Principis inquirentis, ipsi Theodoro aliisque pluribus nex illata, Juliano charis ob Deorum cultum, ipso Dæmone suis exitium procurante. Nec mitior in Orthodoxos, quos Episcopis orbatos dire vexavit: Petro Alexandrino sublato, aliisque octoginta Præsulibus, ad se perendi paci delegatis, impositis navi & combustis certus in capite cætera corporis membra interire.

Tum:

Tunc à pio ſeceſſu ad propugnandam Fidem revocati illuſtres amici Gregorius & Baſilius, qui olim Athenis virtute pronuba conjuncti animis, literarum ſtudiis celebres, Præ Juliani flagitiis adamata ſolitudine, præclara Monachis virtutum dogmata per exempla ſcripſerant. Et Gregorius Nazianzeni jn Cappadocia natus, cum Julianum ſcriptis carminibus impugnaſſet, (nam & Chriſti aſſeclis ſuæ Muſæ) nunc valentiùs in Valentem inſurgens, ea ſcripſit & dixit, unde Theologi nomen aſſecutus, omnes. Triumphatorum titulos vicit. Et in Ponto Baſilius ortus, non ſequutus inferiora, Cæſareæ poſtea Epiſcopus, Valente miraculis & reverentia fracto, tantum connixus eſt, ut fidem caſui propiorem fulciret. Quem & juvit frater Gregorius Nyſſenus, pietate & doctrina ſummus. Iam inde Gregorius Eccleſiæ fortunatus & per naturæ & amicitiæ vinculum Deo conſilia ſua promovente. *Gregorius Nazianzenus.* *Baſilius.*

Sed Valentem pede claudo pœna aſſequitur. Hunnos ut repelleret (ii ultra paludes Mœoticas ad glacialem Oceanum, gens tam laris expers quam legis, ſe trans Iſtrum effuderant) Gothis expulſis in Romano ſolo dederat ſedes. Sed Gothi à Præfectis inclementius habiti, armis ſumptis invadunt Thraciam, & Valentem à bello Perſico revocatum, pugnantem incautius, ne Gratianum conſortem victoriæ paterentur, non modo vincunt, ſed & in caſa ruſtica ignotum flammis ſubjectis concremant, ut cujus furore arſiſſet Oriens, ejuſdem flammis reſtingueretur incendium. Debita Valenti merces à Gothis, quos per Ulphilam Epiſcopum Arrianum infecerat, pertinaci veneno, & longe ad poſteros ad Europæ exitium tranſituro. *Valens.*

At Valentinianus Occidentem ægerrime con- *Valentinianus*

contra irruentes Barbaros tutabatur. Repreſſi primum Alemanni, ingenſque moles ad Rheni ripam à Rhætiis excitata, ut muro illo duplici immanitas gentis frænaretur. Dein Britannia à Scotis *Pictiſque* per Theodoſium vindicata; idemque Dux præclariſſimus in Africam contra Firmum miſſus quem Imperii dignitate Mauri ornaverant, pari fortitudine difficillimum bellum confecit. Sed & Theodoſio filio adhuc imberbi ceſſit inſignis victoria, in Quados & Sarmatas in *Moeſiam* irrumpentes: raro Naturæ facinore, ut illuſtrem Patrem degener filius non expungat. Quadi tamen mortem excuſatione criminis Valentiniano crearunt; quippe ferventior animi *Princeps* dum excuſationum culpam exprobrat, ira vehementior ſuccenſus, obſtructo vitali ſpiritu efflavit animam. 12. Imperii anno: ſeipſum infenſiſſimum omnium paſſus. Eant nunc homines, mortemque fugiant, quam à ſe pariunt; quid veneno opus, aut ferro; ſi perimus ſpiritu ipſo, quo vivimus.

*Gratianus.* Ergo anno Chriſti 376 Duo filii Valentiniani gerunt imperium: ac quidem major Gratianus, novem ante annis id à Patre aſſequutus faſtigium erat, junior Valentinianus adhuc quadriennis ex Juſtina Magnentii quondam conjuge ſuſceptus, abſente Gratiano ab exercitu Auguſtus dictus eſt. Quod ipſi adeo Gratianus frater non invidit, ut tribus poſt annis Valente patruo interempto Theodoſio juniori Imperium adſcito conceſſerit Orientem; ſecuritatis publicæ quam autoritatis privatæ cupidior. Ipſe interea Rempublicam aggreſſus, Alemannis apud Argentariam fuſis, optimi fortiſſimique *Principis* ſpecimen præbet; ſed hunc Deus tantum terris oſtendit. Nam Mati-

Maximus commilito Theodoſii, Imperium rapit in Britannia, indignatus ſibi ac ſocio non eadem conceſſa præmia, tranſgreſſusq; in Gallias, Gratianum turpiter deſertum à milite, apud Lugdunum aſſequutus, in ponte Rhodani per Andragathium Ducem interemit, vitæ anno 28. eximium virtutibus Chriſtianis, victorem ſi quis alius voluptatum, veræque fidei peramantem: Deo ſinente juſtos rapi eodem fato quo impios: ne amemus vitam, quam ſi in bonis accenſeret Numen juſtis non raperet. *Maximus.*

Nec Valentiniano Juniori fortunatior obitus contigit; quo adhuc puero Juſtina mater geſſit Imperium, pulchro corpore mulier firmique animi, ſed Arianiſmo imbuta, quem & filio ſuo affricuit. Quid huic ſtabile fundamento imponas? Vnde male tutum deinceps Imperium, Maximo Italiam occupante & fuga vitæ conſulendum fuit. appellato Theodoſio, nuptiiſque Gallæ delinito. A quo redditus quidem Italiæ eſt, profligato Maximo, & quod majus eſt fidei. Sed fratris fato anno hujus ſeculi 92. Viennæ in Gallia cum in otio ageret, ab Arbogaſte Franco quem exautoraverat ſtrangulatus eſt, & ut opinionem voluntariæ mortis faceret ſuſpenſus laqueo: quaſi imperatori parum eſſet interfici, niſi flagraret infamia: & execratione flagitii miſerationem obtueret. *Valentinianus Iunior.*

Anno 379. Theodoſius Hiſpanus, laucæ in oppido Gallæciæ oriundus, Trajani virtutes non vitia revocavit; ac Thraciâ Barbarorum jugo vindicata, Conſtantini fœlicitatem reſtituit Orienti. Fœlicitatis porro maxima pars in Concilio Oecumenico Conſtantinopoli habito, anno hujus ſeculi 81. quod à Nicæno 2. eſt; in quo ab 150. Epiſcopis præter Nicæni confirmatio. *Theodoſius. Concilium Conſtantinopolitanum.*

mationem, damnatus Macedonius, & fides orthodoxa de Spiritu sancto stabilita. Diceres Deum rependere Principi beneficia, tot in eum bonis cumulatis. Præcipua sunt pacatus Oriens, Occidensque datus vel invito. Mirum tantum bellatorem tam obstinate bella fugisse suæque gloriæ detraxisse, ne alienæ paci detraheret. Ideo qui gentes Scythicas nondum Augustus pugnis attriverat, Gothos jam Augustus devincit beneficiis. Ideo Maximo gentes Transalpinas addixerat cum Illyrico, ne in alieno bella conquireret. Sed cum Maximi scelera Alpes transgressa, monitore Valentiniano delata essent Constantinopolim; cum Gratiani sanguis, spoliatus Augustus, & affinitas nova vindictam poscerent; tandem armatus Deo movit in Maximum: Alpibusque transmissis, quas aperuerat Andragathii stulta celeritas ad navale prælium decurrentis, Aquileiæ improvisus oppressit Maximum, gravemque orbi vomicam excidit Andragathius paricida, suus ipse iudex & tortor; sese in undas præcipitavit è navi, quibus ambitionis ignem restingueret, culeo dignus, nisi desperatio prævertisset pœnam vel auxisset. Quis credat hoc bello Valentiniano partum Imperium, nihil Theodosio præter gloriam partum, quodque tot periculis suum foret, restitutum esse ut alienum.

*Maximus.*

*Eugenius.*

Nec tandem exso Valentiniano, tam privatæ vindictæ vel gloriæ studuit, quam Divinæ: cum enim Arbogastes Imperatoris titulum imposuisset Eugenio & utrique revocato cultui dolorum in Christianum nomen insurgeret; Theodosius censuit interesse Dei se armari: & ipso in Alpium jugis tutus, Vexillo Crucis in signum elato, prodigiosis armis hostes fe-

dit.

dit ipſorum telis ventorum turbine in os retortis: interfectus Eugenius aliena manu, ſua Arbogaſtes, ut eadem manus ſcelus eſſet & pœna; & qui alieno nutu regnaret, periret alieno. Tunc demum Occidens extinctis juſtis injuſtiſque Principibus, Theodoſio ceſſit victoremque Roma ſuſpexit, nec diu tenuit, quod ſenatus in Deorum cultu pertinacior, ſui Principis Deum ignoraret: ſublati tamen ſumptus in ſacra, (everſa jam erat ara Victoriæ, & victoria, de victoria, ipſa reportata) templiſque Dæmones interdicti, quatenus animis pelli nequiverant.

In his virtutibus Theodoſii nævus unus, iræ impatientia: qua aliquando ob raptatam Pla cillæ Auguſtæ ſtatuam, Antiochiam vaſtitate damnaverat; ac ægre Flaviani Epiſcopi precibus nocentium pœnas innocentibus dederat. Eaque iterum inflammatus, Theſſalonicæ, ob interfectum Præſidem, ſeptem hominum millia quaſi feras theatro incluſa, occiderat, nullo culpæ diſcrimine. Sed id delictum emendavit Pœnitentia, tanto ſanctior quanto illuſtrior: quippe infrequentior pœnitens Princeps quam peccans, & raro quibus omnia licent ſe ipſi accuſant, Damnantque rarius; ut in iis culpæ confeſſio ſit ſummæ vel ſanctitatis vel ſtoliditatis. *Theodoſius pœnitens.*

Hæc ætas orbi peperit immortales viros, quorum doctrina ſanctitate fulſit: Hieronymus Stridonienſis, eloquentiæ Tullianæ ſuppar, vim ingenii explanationi ſcripturarum dedit, utque magnus Hebræam linguam abſorbuit, Romanas voluptates ſeceſſus Bethlemitici aſperitatibus domans, matroniſque nobilibus longo intervallo cœlum inſinuans. Ambroſium Valentiniano debet Eccleſia, à quo Præfectum *Hieronymus.* *Ambroſius.*

ctum habuit quem Præsulem fecit; vere Apem, quod cunarum prodigium fuit, experta; dum suavissimam orationem melle conditet; & in Arrianos virilis eloquentiæ aculeos stringeret.

*Augustinus.* Sed quantum ipsi Ambrosio ih Augustino debet; qui à Manichæis, hoc est, à cassris dæmonum vindicatus, apex ingeniorum, naturæ operæ pretium ultimum seculorum omnium stupor, facultatis divinæ Magister, ea postea debuit Gratiæ, ut eam tam voluntate receptam quam intellectu perceptam, suis non libris modo sed moribus ad notitiam & exemplum cunctis ætatibus proposuerit.

*Ausonius.* Nec prætermittendus Ausonius Burdegalensis, tam orator clarus, quam Poëta, in Discipulo *Principe* fœlicior Seneca. Erudivit quippe Gratianum, amorem illum cœli & terræ fastusque Consul de Rhetore, vidit fasces & purpuram ambitionis ultimum votum Scholastico pulveri decessisse. Sed nec in Paulino minor

*Paulinus.* Ausonius, à quo didicit quæ non docuerat: cum vir Consularis & Imperatore collega dignissimus, repudiatis vitæ illecebris, in secessum Nolanum se abdidit, futurus post clarior quo tunc obscurior, & à Nolæ tenebris ducendus ad Insulas, prodigiosis charitatis radiis illustrandas. Et Græcia in Arsenio obstupuit

*Arsenius.* magistrum & prope dominum Augustorum, fugientem Aulæ spes & delicias, ambire desertam solitudinem, & inter Monachos postremum esse, qui Senatorum primus destinabatur; tanti est percepisse, Deum inter & mundum quantum intersit.

*Arcadius.* Anno Christi 395. Theodosio Magno vita functo ex paterna divisione Arcadius 20. annos natus Orientem suscepit; Honorius decennio minor Occidentem; additi singulis eximii De-

ces

tes quorum armis & consiliis regerentur. Sed ut cæca est hominum providentia, ex spe tutelæ orta est clades. Nam Rufinus occulta flagitia ambitione incendens, custos datus Arcadio, ut damnis reipublicæ potentiam suam constabiliret, Alaricum Gothorum Regem permistum omnia sanguine, in Græciam vocat. Inde Stilico Alanus Honorii tutor & socer, dudum ardens Rufini perniciem, ut sublato æmulo utrimque Imperium suum esset, Gainam Gothum itidem cum copiis mittit, qui Alaricum repulsurus Rufinum perderet. Hoc Gainæ perditissimi hominis facinus primum quo, inspectante Arcadio, Rufinum occidit, meritissimum quidem, sed injuria Iustitiæ cui Reus peribat. Dein Eunuchum Eutropium Rufini artium potentiæque hæredem, eodem jure, id est summa injuria exulem obtruncat. Postremo quasi umbra Arcadii ipsi officeret, (tunc enim Principis umbra Arcadius) in ejus caput consilia iniit; invadendi certus Imperii; nisi Deus consiliis proditis imminentem Constantinopoli disputisset; aperto Marte victus à Fravitta, ad suos fugiens Hunnorum Regi quas debebat Arcadio pœnas solvit.

Dubium tamen an Gainas pestilentior Orienti, an Eudoxia Augusta; tantos tumultus in Ioanne viri domina mulier excitavit. Os illud aureum, divina Pitho, Pauli medulla, hoc est Chrysostomus è sede Antiochena in Constantinopolitanam evocatus, ut Vrbs princeps eloquentiæ principe lætaretur, cum vehementius in mulierem vitia præsertim Eudoxiæ impotentis ambitione fœminæ inveherentur; indignata mulier privato non esse obsequium quod Augusto, per Theophilum Alexandrinum Præsulem coacta Synodo, relegat

*Ioann. Chrysostomus.*

gat in exilium Joannem, quem jam in cives cælum ambiebat. Post redditus quidem populi studiis, sed suo etiam zelo restitutus, cum Eudoxiam & de statua & de prioribus vitiis increparet, iterum extorris urbe, Comanis periit acerbitate custodum. Supe sunt viri monumenta quæ laudare vanum est cum Chrysostomi sint.

*Arcadii mors.* Id scelus unum Deum admisit vindicem. nam anno proximo Eudoxia morte miserabili rapta est, etiam prægnans, & emortui fœtus sepulchrum vivens. Quin & sua morte pœnas conjugis pependit. Arcadius, anno vitæ 31. Imperii vel sui vel alieni 11. Nec pœna Augustæ in gemina morte constitit; ejus sepulchrum assiduo motu concussum est, donec revocatæ Joannis corpore conquievit. Dixeris pugnare terram in cadaver, nec bellum desinere nisi reddita pace in Joanne.

*Honorius.* Honorio diuturnior fuit Occidentis administratio, sed non tranquillior: quamvis penes ipsum titulus, res unius Stiliconis fuit. Is ut necessitatem sui faceret, bella continuo foris aut peperit. Gildo Africæ Comes consiliis ejus inscius favit, qui in Honorium rebellaos, primæ victoriæ locum dedit. Quam ut Stilico levi discrimine reportaret, Mascezelem in Gildonem fratrem armavit, germanosque quasi in arena committens, post Gildonem victum & necatum, victorem occultis insidiis interemit; nempe veritus nequis uno se flagitiosior foret. Incendit animos palma celebris de Rhadagaiso, qui ducentis Scytharum vel Gothorum millibus Italiam invadens, in angustiis Fesulanis à Stilicone conclusus, morte vel servitute exercitus temeritatis pœnas exsolverat: tanta quidem strage, ut quibus captivis ferrum pepercerat, passim pestilentia quasi

quasi vilissimis pecudum gregibus vitam eriperet. At sæpe Imperiis, si victor est malus, vicisse nocuit: Stilico ut rem inceptam perageret, Barbaros omnes quos habebat in potestate, tenturos Rhenum evocavit, in iis angustiis Eucherio filio extorqueri posse purpuram speraus. Hæc ambitionis pœna gravissima, ut ubi se putat contigisse fastigium, præciperetur in ima: Stilico in exitu consiliorum Ravennæ occisus, & Eucherius cui dibapha texebatur Romæ necatus, tanta militum ira, ut in Gothorum uxores & liberos ferrum eductum; inimicæ gentis semen exscinderet.

Frustra tamen iram exprompseris, si infirma *Alaricus.*
sit; sibi plus noceat vindictæ specie, & hostium dubium furorem provocet. Gothi omnes qui palabant fusi per Gallias Alarico Duce rem inauditam orbi aggrediuntur. Recta Romam contendunt, illamque Mundi dominam post Gallicam cladem annis ante nongentis intactam vel Annibali, arctissimâ premunt obsidione. At expugnatam ne ambigas, propugnabat Honorius, is nec obsessam juvit auxiliis, nec captam prosequutus est lacrymis: imo & recedenti Alarico negata pax ut impugnaret iterum: & de Gallinâ imperator sollicitus, ô lusum mortalium rerum! Romam captam risit. Id contigit anno Christi 410. ipsius conditæ 1163. ne miretur Orbis se in partes distractum, avulso capite. Urbs triduum spoliata, sed modestia barbaris rarâ dicas reverentiam Dominæ nondum extinctam, nec servis, ut captæ illuderent, natam audaciam. Alaricus aliquanto post in Siciliam tendens morte subita interiit; quasi nihil dignum foret post Romam captam quod gereret. *Plac-*

Inde ruina jam præcipitantis stetit Imperii. *da.*

Nam

Nam Ataulphus Alarici successor, amore captus Placidiæ sororis Honorii, eaque in uxorem ducta, pace Honorio & Imperio concessa, Hispaniam constituendi regni gratia petiit. Ita quod mirere, forma muliebris servat Imperium, & semel Amor multa post secula fruji fuit. *Constantius.* Providit & Deus Honorio Ducem, qui perditis rebus opem ferret; Constantius qui profectus in Galliam, Constantinum Constantem filium, & Jovinum, invasores purpuræ necavit; jam Attalo per Gothos, & Heraclianum per *Marinum*, ejusdem reis vel ambitionis vel criminis interemptis feliciter. Mox Placidia post Ataulphi mortem Honorio reddita, junctaque Constantio, ipsi in victoriæ præmium, Imperii consortium & filium Valentinianum peperit: sed brevis utriusque fructus, cum paulo post morbo perierit. Tandem Honorius annos ætatis 40. Christi 425. hydrope moritur: jam undecunque Barbaris Romanam illam Togam discerpentibus. Quis eum Theodosii Magni filium credat? nisi in uno, quod Pater non quæreret regna, filius perderet.

*Pelagius.* Et ne qua lues huic seculo deesset; ortus Pelagius Brito, monstrum turpissimum, quia se hominem dominum sui faceret, Divinam Gratiam extinctam voluit; cui tamen servire vera libertas est, & perfectum Arbitrium si cum Deo sentit. Nec Hydræ suus defuit Hercules Augustinus: huic de Gratia credendum maxime, cujus ipse Trophæum est ætatibus omnibus perillustre. Suas etiam stellas illa nox habuit; ætatem ferream Poëtis mitigantibus, Prudentio, Sedulio, & Paulino; inter quos *Claudianus.* Claudianus ut in ignibus minoribus Luna, tantum eminuit suavitate & elegantia carminis, quantum argumenti granditate decessit.

Sub

Sub Honorii finem varia in Imperio Romano nata sunt Regna; sed ut in aliis rebus ex alieno interitu; sive peregrinis gentibus Romæ rapientibus quod ipsa singulis olim rapuerat. *Primi Burgundiones*, ex plurimarum nationum colluvie contracti, à Constantio pacem & sedes occupant, apud Helvetios & versus Rhodanum, anno Christi 413. regnumque Burgundionum constituunt: cui deinceps accedat lato incremento, Comitatus Burgundiæ, Sabaudiæ cum *Provincia*. Et fœlicitas summa regni primordia fortunavit: cum ab Utparo Hunnorum Rege oppressi, appellato Deo Christianorum, ejusque salubribus aquis mundati, congressi statim cum Hunnis, eorum 30. millia victores perimunt; fortiores victoria Dæmonum quam Hunnorum. *Burgundiones.*

At anno Christi 420. ortum est regnum longè illustrius Francorum in Gallia. Primus illorum rex Pharamundus (sive Rhenum transmiserit, sive successores) legibusque sancitis Monarchia posita; quæ Deo clavum in procellis gravissimis moderante, stat etiamnum post annos 1230. & ad Mundi exitum quantum conjicere licet perdurabit. Perpetua Regum serie ad Ludovicum 14. ordine 65. devoluta, sperat in eo paternam avitamque gloriam instauranda, nec à Deo datum nisi ad summa. *Francorum regnum.*

Anno proximo Vallia Gothorum Rex, Attaulpho suorum dolo Barcinone perempto: in Hispania condidit Regnum, deinceps monumentis pluribus celebrandum; quamvis Vandali Bæticam occuparent unde Andalusia, Alani cum Gothis sedem in Tarraconensi fixissent quæ Gothalania, post Catalonia. Ita nascebantur proxima tempore, futura quondam diversissima studiis Regna, & æmulatione im- *Hispanus regnum.*

imperii distractura Orbem in partes. At placet omen, quod Francicum vel anno vetustius est, fuisque duntaxat populis non aliorum mistum ponitur.

Confertur etiam in annum Christi 422. Scotici regni primordium: Scotis in majoris Britanniæ Boreali parte sub Fergusio Rege stabilientibus Imperium, quod hactenus per Reges plurimos jactatum procellis innumeris perseverat.

*Theodosius Junior.* Interea in Oriente Theodosius octennis puer Arcadio patri successerat, anno Christi 408. alienâ prudentiâ domi forisq; in felicissimus Principum. Domi instituebat soror Pulcheria, & ad mores suos religiosissima Virgo conformabat; foris Isdigerdes Persarum Rex datus ab Arcadio tutor novo exemplo, Orienti pacem constituebat, quia non turbaret. In hac rerum tranquillitate adolevit Augustus, domæ turbæ domi & foris natæ, humanæ sortis egere stipendia. A Barane Persa natum bellum, qui Christianis infensus Isdigerdis indulti multum propagatis, apud Theodosium profugos repoposcit armatus; Ut honesta belli causa, sic exitus fœlix: Ablegato Ardaburio Persa victi; Phalanx illa Immortalium morte delenda & centies mille terrore perculsi dum fugiunt, in Euphratem obvium irruentes, stirêre fugam cum spiritu. Et ab hoc prælio pax certa in posterum; nam ut à bello lento pax incerta, sic à truculento firmissima; cùm vel utrinque tædium, vel ab altero infirmitas sit. Palladius eques uno triduo è Mesopotamia Constantinopolim victoriæ nuntium tulit; volare diem non currere, ipsamque Victoriam alas commodasse.

Domi pugnatum acrius, & debellatum lenius,

tias, ad tutelam vel regiminis vel religionis. Prior tumultus à Nestorio Prætule Constanti- nopolitano, qui blasphemo ausu cum in Chri- to duas personas adstrueret, Mariam hominis matrem non Dei affirmans, Orthodoxam fi- dem perditum ibat. Inde tertia OEcumenica Synodus coacta Ephesi, anno Christi 431. ubi à ducentis Episcopis damnatus Nesto- rius, & cura Pulcheriæ dejectus, ac in Oasim Arabiæ relegatus, in malo pervicax, corrosâ à ver- mibus lingua interiit; ante mortem expirans sceleratissima corporis parte. *Nesto- rius.* *Concis- lium* *Ephesi- num.*

Nec pœna Nestorii aliquot post annis de- terruit Eutychem Constantinopolitanum Ar- chimandritam, quin novæ auctor hæresis asse- reret in Christo unam esse Naturam unamque voluntatem: adeoque mendacium veritatem pressit, ut in Synodo prædatoria Ephesi habi- ta anno Christi 449. præsidente Dioscoro Ale- xandrino, lupo inter oves truculentissimo, laudatus Eutyches, asserta hæresis, Flavianus sanctissimus vim inclamans extrusus, & calce ictus Dioscori triduo mortuus, tempo- rum calamitatem incusent; Ea rerum mortali- um varietate, ut Ephesi eadem in urbe eodem sub Principe & veritas regnet & pereat. Sed ab aulica lue tantum mali ortum: nec enim Theo- dosius ab domesticis tumultibus liber, quippe inter Principes de regni finibus contentio est, inter Aulicos de ipso Principe. *Eutyches.*

Soror & conjux de Theodosio contende- runt. Soror Pulcheria rectæ administrationis conscia ne fratris animus ageretur transversum clavo hærebat. Eudoxia conjux, tametsi Pul- cheriæ deberet & conjugem (hæc enim Athe- nais Leontii Philosophi filia, quæ corpore ani- moque cultissima, ex summa inopia ad Augu- sti tha- *Pulche- ria.* *Eudo- xia.*

sti thalamum per Pulcheriam erat evecta) et tamen, ut ad ambitionem prona est mulier, quo propius à summo distabat: eo ardentius flagitabat. Inde dissidia, & specie religionis Ierosolymam profecta Eudoxia: inde à redita per Chrysaphium potentem Eunuchum remota Pulcheria, & gynæceo inclusa. Sed et postmodum revocata, Chrysaphius mulctatus exilio, & Eudoxia unius pomi dono suspecti Principi: Ierosolymam iterum secessit, exemplum posteris duabus fœminis non conveniens Imperium. Ita regens alieno ductu Theodosius, equo delapsus, ex luxatione morbo contracto, quinquagenarius obiit, anno Christi 450. moderatus & temperans, pietatis litterarumq; studiosus; sed sororius, uxoriusque, nullo boni discrimine. Theodosianum Codicem edidit, novarum legum præclarum exemplar, veterumque emendatorem in pluribus.

*Theodosius.*

*Trisagion.*

Sub hæc tempora tanta fuit Deo mortalium cura, ut eos modum orandi doceret, adolescentulo in aerem sublato quasi in Scholam bi Angelis magistris edidicit solenne illud Trisagion, in terris postea seculis ultimis decantandum. Nec in Simeone Stylita miraculum minus, qui in columna excelsissima omnis pene mortalitatis expers annos plures egit; non ipse patientiæ Columna: saxum enim dicas, nisi quod ulceri sensum præbuerit, de cœlo tactus animam egit, ignem terrestrem sanctissimâ victimâ repudiante.

*Simeon Stylita.*

*Valentinian. 3.*

Anno Chr. 424. Valentinianus ad Theodosium sobrinum cum placidia matre confugiens, ab eo Cæsar postea Augustus Occidentis effectus est: missusque Ardaburius, qui Ioannem scribam post Honorii obitum invasorem Imperii, fultum Castini præclarissimi Duris præ-

dio,

dio, throno depelleret. Primum quidem Ardaburius Ravennæ inclusus, sed inde ab Aspare filio non sine miraculi specie liberatus, Ioanne oppresso, Castino extorre, Valentiniano sanxit Imperium: Duo adolescentulo designati Duces quorum consilio regeretur, Bonifacius & Ætius, eximii, nisi communem operam privatus ambitus intervertisset; data Bonifacio administratio Africæ, Ætio Principis. Sed is consortis impatiens, qui non modo primus sed solus esse contenderet, Principem in Bonifacium. Bonifacium in Principem occultis artibus sic incendit, ut Bonifacius Valentiniani odio Genserico Vandalorum Regem ex Hispania in Africam evocaverit; vel ulturus injuriam, vel instauraturus benevolentiam.

Facilius non admittitur hostis quam expellitur; Genserico Africam ferro & flammis vastatam sub jugum mittit, doloque Ætii patefacto, Bonifacium sero pœnitentem, præliovictum expellit Africa, novo ipse potitus imperio. Bonifacius interim in Italia vincit Ætium, sed paulo post morbo extinctus, locum æmulo relinquit vacuum; Ætiusque potestati primæ restitutus: malo exemplo, sed plerunque necessario, ut gratia Principis autoramentum sit criminis. Ita utcunque Valentinianus se tuetur, conjugio Eudoxiæ Theodosii filiæ, & Ætii virtute, post Francos Clodione Rege à Gallia pulsos, & Theodoricum Gothorum Regem obsidione Narbonis. *Genserius.*

Sed ecce tempestas horribilis Hunnorum Rex Attila ad Europam obruendam insurgit. Jam ante Thraciam & Illyricum sævè populatus, ingenti auro à Theodosio delinitus, ad sua *Attila.*

 rece sse-

recesserat; ubi Bledæ fratris cæde ferocior potentiorque, gentes innumeras in bellum trahens, nempe septingenta hominum millia, se Dei flagellum nuncupans, cæca Iustitia seu potius occulato furore, nullo delectu, sibi cruore litabat omnium. Inde Romani & quibus regna in Romano solo, Franci, Gothi, Burgundiones, Alani, communis metu periculi, vires consociant, ad communem pestem repellendam Ætio Duce, pugnantibus eius auspiciis, Meroveo Francorum, Theodorico Gothorum, Gunderico Burgundionum, Sangibano Alanorum Regibus; in campis Catalaunis in Gallia, anno Christi 451. pugna conserta; cui vix par ulla veterum alia. Fuisse horribilem cæsa utrinque 162. millia hominum docent; præter 30. millia Francorum & Gepidarum, qui nocte pugnæ prævia sibi occurrentes, quasi ad præludium mutuis vulneribus conciderunt. Victum Attilam constat, quod munitis castris se continuerit; solitusq; hactenus aliena claustra diffringere, sibi sua opposuerit. Ætius pepercit victoriæ, sive tantæ gloriæ splendore offusus; sive pontem aureum fugienti sternens, nec furiosum desperatione armandum ratus sive Gothos veritus, ubi nullus eos coerceret hostis: sive necessitatem sui facturus, dum superesset hostis quem vinceret.

*Leo Magn.*

Attila dilapsis Gothis securior in Italiam tendit novoque furore incensus, Aquileja, Mediolano, Ticino eversis, cum Romam peteret novam sui victoriam præbuit. Occurrit Leo Pontifex Maximus ac sola veneratione armatus, ore Sanctissimo quingenta hominum millia repræsentans, ita truculentiam viri vel mollivit eloquentia, vel animi fortitudine fregit, ut Hunnus perterritus, omissâ prædâ facillimâ

Italia

Italia abscesserit. Hanc victoriam Dei non hominis fassus est Attila, visumque Senem interminantem fulgente gladio. Sane is Leo fuit & religionis virtutumque omnium studio, & Christianæ eloquentiæ facultate, & inconcusso animi robore, ut in singulis Magnus, dignus fuerit per quem tantam victoriam de crudelissima bellua cœlum retulerit. Inde Attila quasi penitus fractus, & in Gallia victus est à Thorismundo, & in sua Scythia vino victus, in ipso nuptialitoro, sanguine in fauces illapso, sternens extinctus est: in somno, vino, & nuptiis, instrumentis vitæ vitam ponens, tot inter pugnas Morti ereptam.

Tunc, anno scilicet 451. cum Italiam infensus peteret, Veneti ejus adventu perterriti, relictâ continente, in proximas Insulas in Adriatico sinu secesserunt, ratique procellas maris tutiores Hunno sæviente, inter fluctus urbem posuerunt firmissimam, situ admirabilem, futuramque rerum gloria maximam. Hæc Urbs Venetiæ, quæ Romanæ Reipublicæ quasi repudiatam à gentibus hereditatem cernens, illius virtutes, fortitudinem, constantiam, opes & luxum aliquando; incremento magno exstripsit. *Venetiæ*

Aliquot ante annis Angli à Britannis in auxilium evocati ad Pictos & Scotos repellendos, è Saxonia profecti Scotos quidem fugarunt; sed regionis allecti commodis, ex hospitibus Domini iisdem armis, quibus Scotos depulerant, Britannos subigunt, regnumque constituunt, tot in posterum tumultibus actum, ut non in Insula, sed in ipso Mari positum asseras. *Angli.*

In his novis regnis maximi omnium clades imminebat, nempe Romani, Valentiniano dolo Aucii Maximi interempto, anno Christi 455 *Valentiniani mors.*

Occasio impudicitia, Imperiorum omnium pestis : violata ab Augusto uxore Maximi, ardens ira maritus ut adulterum perderet, ipsum prætextis calumniis ad dandam Ætio mortem inducit, quo uno Imperium nitebatur, nudumque munimento per satellites aggressus, in campo Martio curat occidi, ætatis anno 36. cum sapere tot imperii cladibus male didicisset.

*Scriptores.* Ferreum tamen seculum præclarissimis viris destitutum non est, nam ut Græcos omittam, in quibus Socrates & Sozomenus res gestas consignarunt historiis, illustrarunt Gallias Prosper Aquitanicus, Vincentius Lirinensis, Eucherius Lugdunensis, & Salvianus Massiliensis, suavissimis querelis & ipso melle conditis ævum incusans. Fuit & Cassianus vitæ Monasticæ institutor, in spiritualibus rebus perspicacissimus, nisi quædam labes doctrinam viri aspersissent.

*Pulcheria.* Anno Christi 450. Pulcheria cui Theodosius Martianum in virum delegerat, eidem nupta dotale Imperium transfert, integra tamen virginitate, & quod in fœmina rarissimum, admisso consorte regni non thalami, Statim Concilium Chalcedone indictum, ad delendam Ephesinæ Synodi infamiam, in quo magno omnium consensu damnatus Eutyches, ejusque fautor Dioscorus, & asserta duplex in Christo Natura, Divina & Humana, priorum hæresium extinctione. Quo veluti fastigio præclaris rebus impositio, Pulcheria anno 54. vitam obiit, gnara maxime religionem politiæ adjungere, Divina prudentia humanam fulciens, imperandi exemplum, in fratre & Deo nacta materiam & fœlicitatem.

*Concilium Chalcedonense.*

*Martianus.* Martianus quatuor annos superfuit, vir militaris; unde calamitatum belli non nescius, mo-

movit omnia ne bellum moveret, & Genſerico timendus potius quam ſpernendus, in Occidentis procellis Orientem pacavit. Donec gravisannis ab Aſpare Patricio, ut creditur, veneno ſublatus, vitam admodum Chriſtianam clauſit. Tirax erat genere, gregarius olim miles; unde prodigium, in hoc faſtigio abeſſe ſuperbiam; cum humilitati depoſitæ arrogantia plerumque ſuccedat.

Leo 2. An. Chr. 456. Aſparis ſtudio Leoni ceſſit Orientis Imperium, quod religionis cauſa turbatum, ejuſdem Auguſti religione pacatum eſt. Nam & Alexandrini Proterio Epiſcopo nefarie interempto, ſuffectoque Timotheo Æluro peſſimo capite, pœna affecti; & Petrus Gnapheus vir ſtolide Eutychianus exulare Antiochia juſſus. Nec ad bella ſegnis imperator, qui Genſericum graſſantem contudit: victoriam relaturus, niſi Baſiliſcus Verinæ Auguſtæ frater cum mille navibus in Africam miſſus, vel ignaviæ vel proditioni prius ſe objeciſſet, quam Genſerico vincendum. Et Aſpari ſolvit mercedem Imperii, pœnaſque criminum; filium enim e us Ardabutium creavit Cæſarem; utrumque poſtea datus inſidiis Patris interemit; at deſignato ad Imperium Leone puero, ex Ariadna filia nepote, Zenonis generi ſpreta turpitudine, alvi profluvio deceſſit, cum in affinibus plura quam in ſe peccaſſet: ſed in Principe culpa eſt ſuorum flagitium.

Mala publica. Tunc ab Elementis, quieſcentibus homini bus, calamitates illatæ Antiochiam Syriæ terræ motus horribilis tantum non delevit ca. Antiochiam Iſauriæ dehiſcens terra totam abſorpſit: Conſtantinopolis urbium caput quatriduano arſit incendio, & oborto ex candela in foro relicta, quaſi ad majus ardentis ludibrium:

ut urbes dixeris mortalium instar agitari morbis & perimi. Clades reparata Studii consularis viri pietate, monachorum Insomnium excitato cœnobio, qui per continuas vices nocturnas diurnasque horas implerent divinis laudibus decantandis; cœlestium munus quantum mortali fas est referentes.

*Insomnes monachi.*

*Maximus 2.*

Anno Chr. 455. Post Valentiniani cædem Maximo breve Imperium fuit. Eudoxiâ conjuge, cui consilium de mariti prioris nece aperuerat, in vindictam ardente, & occultis literis Gensericum in Italiam evocante: nempe mulier ultione flagrans Vesuvius est, per sua detrimenta proximis nocens. Gensericus advolat valida classe, Romamque captam per dies 14. diripit. Maximus in fuga lapidatus, Eudoxia cum prole gemina à Valentiniano susceptâ Placidia & Eudoxia, multisque captivorum millibus deportatur in Africam, vindictæ libidinem calamitatibus summis rependens. Genserico tamen ne Martianum irritaret, Eudoxiam minorem Hunnerico filio nuptui tradit, matremque cum Placidia Olybrio paulo post matrimonio data Constantinopolim mittit. Hic est Hunnericus qui crudelissima laniena Orthodoxos vexavit; donec octavo regni anno, instar Herodis, verminante corpore, se suis dentibus laniavit: supra 400. Christianorum millia morte affecerat, impellentibus Arianis Præsulibus, quibus sanctitas aliena opprobratio erat suæ perfidiæ.

*Genſericus.*

*Hunnericus.*

*Avitus.*

Mox in casum præceps ruit imperium, infirmis duntaxat nixum capitibus, & in ruinam simul præcipitantibus. Nam eodem anno quo urbs capta, Avitus in Gallia se dicit Cæsarem; sed à Romanis explosus, & à Recimero magistro militiæ comprehensus in Præsulem inaugura-

tus.

guratus, poſt in Gallia mœrore animi moritur.

Majorianus à Leone impetratum Imperium *Majo-*
diutius tenuit quam Avitus; Nam quadriennio *rianus.*
non tam regnavit quam ut regnaret contendit,
donec ab eodem Recimero, quem in auxilium
ad Alanos Gallia pellendos evocaverat, perfi-
dioſo ſupra fidem homine necatus eſt. Nec
Severo Recimeri opera commodior fuit, per *Severus*
quem devicit quidem Alanos in Italiam irruen-
tes; ſed cum jam triennio imperans videretur
nil longioris, ab eodem veneno ſublatus eſt;
Jam Auguſtorum trium parricida, & omne fa-
tigenus in Principibus orbis experto.

Inde cum Imperium 19. menſes vacaſſet,
Recimero ad nutum omnia conſtituente; tan- *Anthe-*
dem anno 467. Anthemius Occidenti à Leone *mius.*
præficitur; qui aliorum damnis præcavens ſibi,
collocata filia Recimero, ſpe Imperii demul-
cere perfidum nititur. Sed anno poſt quinto *Reci-*
ſocer à genero, innocens à ſcelerato Romæ ob *meri.*
fidetur, captuſque occiditur, adeo tenax eſt
conſuetudo criminum, & flagitiorum nullus
eſt cumulus. Recimero tamen tot ſcelerum præ-
mium raptum eſt illico, pauris poſt diebus ob-
euntι ex morbo; Deo pœnas ſcelerum prote-
lante, eo graviores, quo excluſa pœnitentia lon-
giores.

Olybrius Placidiæ conjux deguſtavit Impe- *Oly-*
rium; ſed quarto menſe obeunti Glycerius an- *brius.*
no Chr. 473. Ravennæ ſuccedit, qui Gothis
ingenti mercede delinitis, regnavit triennio;
donec à Julio Nepote motus Imperio, Salo-
nenſis epiſcopus factus, pœnam tulit, quæ
multorum quondam votum fuit. Sed anno poſt
altero Nepotem Oreſtes Patricius exercitu in-
ſtructus in Dalmatiam relegavit, ubi Glycerius
agebat Præſulem, & Momyllum filium creavit

*Augustulus.* Augustulum dictum; malo sane omine, cum anno sequenti ab Odoacro dejectus sit, finemque habuerit Romanum Imperium, in Julio Cæsare conditum, totius prope orbis strage, cum stetisset 525. & eo desierit illa Respublica terrarum potens, ut Barbarorum omnium sacrumque præda, nec qui imperaret, nec in quem regnaret habuerit: ne sui quidem pomœrii domina, cujus fines orbis vix capiebat, adeo Dei est perennitatem conferre Imperiis, & præstare per tot rerum vices stabilitatem

*Parisiis* Barbari interea ex aliorum damnis promoti Regna ubique constabiliebant. Merovæus transito Rheno, eam Galliæ patrem quæ à Francis dicta est Francia occupat, regnique sedem Parisiis collocat. Ea nempe urbs, quæ olim Insula fluente Sequana circumscripta, nunc longe lateque ad utramque amnis ripam effusa nullis secunda urbium, pene est omnium Princeps, quæ stupor orbis, naturæ compendium, artis officina, doctrinarum fundus, quidquid extra quæras una complectitur.

*Childericus.* Nec occasioni parcunt Burgundiones, pervadentes Galliam Lugdunensem; Gothi pariter Suevis in Hispania profligatis, Aquitaniam sibi adjungunt, ægre Romanis Galliarum media tuentibus, dum hinc inde limites revelluntur.

Iis tamen levis spes affulsit in Childerico extorre qui à Francis ob incontinentiam regno ejectus, & ad Tutingiæ Regulum profugus, anno Christ. 456. vacuum Ægidio Romano thronum reliquerat: sed octo post annos Vinomandi amici opera, desideratus à suis & revocatus, Ægidii spem decollavit, & ab exilio didicit, quod nulla prosperitas docuisset continentem esse & frugi.

His

His temporibus Sidonius Apollinaris Gothicas tenebras illuminabat, Avito affinis, nobilitatem stirpis splendore ingenii supergressus, stilo tamen ferreo & qui Gothos saperet, multa perscribens: unde calamitatem temporum defleas, quibus abjudicato Tullio placebat Sidonius: affirmesque vere Romam barbaram quæ sic loquebatur. *Sidonius.*

Anno Christi 474. Zeno Leone filio statim mortuo invasit Imperium, nec aliter gessit quam ceperat, tam animo deformis quam corpore, Continuis tamen exercitus plagis emolliri potuit, ni induruisset. Primum à Basilisco Verinæ socrus fratre solio pellitur, & cum uxore Ariadna apud Isauros latens ægre vili olere famem sedat. Sed cum Basiliscus præter vitia Zenonis adjungeret hæresim, Armato Duce cum exercitu ad Zenonem transeunte, rebus conversis, ipse fit captivus, *Zeno* Augustus. Qui memor inediæ in Isauris perlatæ, Basiliscum cum liberis castello inclusum fame peremit, novo supplicio Regibus, & à veneno tutissimo; ut quibus esset rerum omnium copia, ii interirent defectu vilissimæ. *Zeno.*

Nec Armato proditori Zeno commodior, cujus filium ut promissis staret, Cæsarem dixit statim ut proditorem plecteret, Partem interfecit, natumque exautoravit sacris additeodo, ne patrem unquam posset imitari. Plures alias vitavit insidias, donec acutiore morbo vel ebrietate summa correptus, tanquam exanimatus, sepulchro illatus jussu Ariadnæ; cum postea sensum recepisset, ne quidem vociferatus, vere interiit, nullum unquam sepulchrum letalius, ante mortis index, nunc causa; nec in hoc Quiescere solemni voce inscriptis, sed agi, desperare, & furere.

## CAPVT. III.

### *Ad Odoacro ad Carolum Magnum.*

*Odoacer.* ANNO Christi 476. Odoacer Herulorum Rex à Nepotis amicis in Orestis odium accersitus pervasit Italiam, & Oreste occiso Romam cepit, hoc seculo tertium, analecta Vandalorum legens; & dignitate exploro titulo, regnum Italiæ primus constituit, &, ne umbra regni Romæ superesset, sedem Imperii Ravennæ posuit. Sed occulta Dei providentia Pontifici summo Urbem comparante, quæ abdicata vetere sanctior nova ratione terris imperaret.

*Anastasius.* Anno Christi 491. Ariadna Augusta Anastasium humili munere Silentiarii fungentem ad nuptias suas thronumque evexit. Is Dicorus dictus ob pupillas oculorum dicolores, nomen implevit, vitæ maxima diversitate; nam primordia boni Principis, cætera pessimi. Euphemio Patriarchæ Syngrapham dedit de tuenda Synodo Chalcedonensi; Chrysargyrum tributum ignominiosum è meretricibus collectum sustulit, Magistratus vendi prohibuit, & spem sui magnam concitavit. Quin & bello non inutilis, Longinum Zenonis fratrem acie vicit; Cabadi Persæ Amidam extorsit, & Daras Anastasiopolim dictam minuit, & amplissimo muro Barbaros à Byzantino freto diserevit. Sed virtutis larvam vitium, ubi tutum est, deponit illico.

Patuit Anastasius, cum potestas invaluit: Palam Eutychianorum fautor, Orthodoxos vexavit; Euphemium & Macedonium Sanctissimos

ctissimos Patriarchas urbe ejecit, suffecto Timotheo viro turpissimo: Trisagio addidit, qui crucifixus es pro nobis, quasi Deitas passa esset: Severum hæresiarcham Antiochiæ intrusit, Hormisdæ legatis interdixit Græcia: id unum enitens, ut orbem perderet, & vulgata pestis in plures nocentior esset. Adversa tamen aliquot passus est, ut resipiscerent. Nam Vitalianus urbem classe obsedit, & gravissimas seditiones populus pro tuenda fide concitavit; sed Vitaliani classem excussit, Procli arte Mathematici vel Magi; sedavit populum perfida fide, palam Diademate posito culpam deprecatus. Ita elusit homines, neutiquam Deum, iquo tonitru territus, cum per cubicula amens discurreret: ictus fulmine animam misit: anno Imperii 27. vitæ supra octogesimum. Ab hoc telo nulli custodes, nullæ phalanges, Principes tegunt.

Anno Christi 493. Nova in Italia regni mutatio à Theodorico Ostrogothorum Rege: (nam Gothorum Orientales Ostrogothi, Occidentales Visigothi dicti) qui Odoacrum 17. annis regnantem, & biennio Ravennæ obsessum, accitum dolo ad convivium interemit. Hic Theodoricus ante imminens Orientali Imperio, a Zenone, fortitudinem viri extimescente, blanditiis, muneribus, & honoribus satiatus, destinatus erat Occidenti in Hesperorum perniciem. Quibus victis, & regni sede Romæ restituta, belli pacisque artibus præclarissimum Principem egit: Orthodoxæ fidei quantumvis Arianus fautor: urbem ornavit ædificiis: Italiam instruxit legibus, Pannoniam armis edomuit: ac longe lateque propagatis vel Imperio vel imperii gloria, terrori vel admirationi omnibus fuit. *Theodoricus.*

Et

*Cassiodorus.* Et annumerandus in Theodorici bonis Cassiodorus, ipsius maximum ad amplitudinem instrumentum, consiliis agenda dirigens, & doctissimis scriptis acta illustrans; simul Principi suo Agamemnon &. Homerus. Vir doctrina magnus, sanctitate pene par; bene apud posteros stili gloria meritus, at meritissimus exemplo, quo negotiis aulicis extricatus, Deo uni intendens, se claustro abdidit, cujus angustiæ mundum excludunt, ut cœlo pateant.

*Clodovæus.* Nec in solis Gothis majestas imperii, & in Francis eluxit; imo major quo Deo nixa securior. Nam Clodovæus Chilperici filius anno Christi 496. Christianam fidem suscepit, Rhemis à Remigio undis ablurus, ex voto quo se Tolbiaca pugna adstrinxerat. In unctione Ampulla delata cœlitus prodigium fuit omnibus seculis, cujus liquor effusus plus quam sexagies, nulla humana ope restitutus regni cui conditus est durationem fovet aut sequitur. Inde Christianissimorum titulus Regum, ut modestissimus sic illustrissimus, in humilitate fastigium gloriæ, & à vero fonte claritudo. Inde victoriæ Clodovæo partæ, prima in Gundebaldum Burgundionem regno multatum, altera in Alaricum Visigothum non regno modo, sed vita orbatum. & ne quid ad laudem deforet, in ardore prælii dextra victrice. Prærogativa Francorum, quibus Rex unus implet exercitum. Et Deum fuisse in partibus docet cerva Vigennæ vadum præmonstrans, & Encolismæ muri sponte corruentes, ut fœlicem Clodovæum dicas, cui Deus pro cuniculo ac pro ariete esset.

*Clotildis* Clotildi tamen multum Galli debent, multum orbis, quæ primum conjugem suavitate morum

morum cicuravit, dein pietatis ſenſu perſtrinxit poſt victorem Tolbiaca pugna triumphavit; ut ante Francus DEUM conjugis quam Chriſtum noverit, & fœliciter uxorius religionem à toro hauſerit. Ea Clotildis quæ poſtmodum ſanctitate morum inſignis, tam privatim pia quam publice, præbibit poſteris quid Regiæ pati poſſint, quid agere.

*Iuſtinus Senior.*

Anno Chriſti 518. Iuſtinus Thrax, è ſubulco miles, magno fortunæ luſu, aliena pecunia ſibi emit Imperium, geſſitque aliter quam paraverat, fortiter ac religioſe. Hæreſes in hæreticis quantum potuit exſinxit, ac Severum illum anteſignanum Antiochia pulſum coegit prævertere fuga ſupplicium. Nec ſegnius in Perſam Cabadem bella ſuſcepit; eximiamque de Zeliobe Hunnorum Rege vindictam tulit, ad Perſas tranſfuga ſuarumq; partium deſertore; quippe monitus de proditione Cabades Hunnum cum 20. milibus interemit, pacemque Iuſtino reddidit: ita fides à proditoribus violata ipſos prodit rependitque legem talionis. Sed deinde propter Regem Colchorum redintegratum bellum, in cujus apparatu tam Iuſtinus deceſſit quam Cabades, legata hæredibus neceſſitate pugnandi. Græcis tamen multum ſine bello militum periit; ſive Conſtantinopoli, ſcutilem ob cauſam factione Venetorum tumultuante in Paraſinos, adeo ſcintilla parit incendium; ſive Antiochiæ, terræ motu tam horrendo, ut ſupra quadringenties millia civium obruta fuerint corruentibus ædificiis; extrema calamitate, ubi ſua cuique domus ſepulchrum eſt.

Vt Iuſtinus Colchorum Regis tutela piiſſima Perſas commovit, ita juſta Hæreticorum perſecutione Theodoricum irritavit; adeo nullum

*Theodoricus*

lum mortale bonum sincerum est. Nam Theodoricus ut irritam apud Iustinum legationem aduertit à virtutibus degener, Ioannem summum Pontificem legationis Principem Ravennæ in carcere squallore & inedia necavit, Symmachum & Boetium Consulares viros truncavit capite, passimque sæviit in Orthodoxos. Nec ultio divina diu protelata, oblato in cœna piscis ingente capite, cum sibi objectum Symmachi caput exsertis dentibus minans exclamaret, correptus mania periit, anno Chr. 526. regni 33. justa primordia tetterrimo exitu corrumpens. Sed rara fides hæreticorum virtuti, nec apud homines constat, quæ Deo imponit.

*Boetius.* Boetius vere ultimus Romanorum tanto Brutis & Catonibus major, quanto veræ virtutis tenacior; non peremit Imperatorem nec se; tam illum affligentem tulit quam se afflictum, suoque & alieno fato expectato, à Philosophia consequutus est quod illi à pugione sperabant. Posterorum interat calamitosum esse Boetium, ut ad eos tanta solatia pervenirent.

*Iustinianus.* Anno Christ. 527. Iustini ex sorore Nepos Iustinianus ab avunculo designatus capessivit Imperium; summæ famæ Princeps, sed aliena

*Belisarius.* gloria patræ, nam per Belisarium & Narsem triumphis, per Tribonianum legibus, per tributa ædificiis celebris, Constantinopoli immotus terrarum orbem percursat. Primus Belisarius, novus Pompejus, de tribus terrarum partibus lauream retulit. In Asia Cosroem Persam sæpe victum ad pacem adegit: in Africa Gilimerem fratris Helderici peremptorem, victum & captum Constantinopolim misit triumphandum, regnoque Vandalico extincto, Romanis Aquilis Carthagine receptis, intermortuam Imperii gloriam suscitavit.

In Eu-

In Europa pro laborum modo claritas ma- *Gothi-*
ior, & in Italia vindicanda Justiniani fœlicitas *cum ri-*
& Belisarius totus impendendus. Amalasuenta *ctu.*
Theodorici filia regnum Gothicum pro Atha-
larico filio administrabat; eo mortuo, Theo-
dato nupsit: à quo per nefas in balneo suffo-
cata; data Justiniano belli occasio, ut in alieno
pretendo crimine, quod jam in Africa suam
rem ageret Deo tam sceleratus odiosus fuit,
quam acceptus vindex: Belisarius Sicilia, Nea-
poli, ipsaque Roma potitus, in ea propugnan-
da se totum exprompsit: Theodato occiso,
Vitiges novus Gothorum Rex stipatus 150. ho-
minum millibus eam obsidebat, pugnatum est
seragies novies, uno die ad 30. Gothorum
millia cæsa: nunquam Roma illustrior, nec
in Annibalem, Gothi repulsi, & in una urbe
domitores Europæ prostrati. Abeodem Raven-
na Gothorum Roma expugnata, captus Rex
Vitiges; ac penitus debellatum foret, nisi
Cosroë Orientem turbante, evocatus ab Au-
gusto Belisarius: ac repudiato Gothorum,
quod offerebant, Imperio, vir fortissimus
nunspernendo regno quam parando, labores-
que amans non præmia, ad revocantem pro-
peraſſet, instauraturus Persicas palmas. Me-
diolanum tamen à Gothis captum & excisum,
octis trecentis hominum millibus; barbaræ
gentis & victæ parentavit furori.]

Amoto Belisario, in novo Principe Totila *Totila.*
quasi in capite redivivum esurrexit Gothicum
corpus: statim Romani victi; Campania, Nea-
polis, Samnium capta, ipsaque Roma iterum
Gothica, tantum est momenti in capite. Ideo
Belisarius Italiæ redditus, nondum tamen
totus, defectu exercitus: quem ubi reparavit,
Romam recepit, cepissetque cætera, nisi ter-
tium

*Belisarius.*

lum ad Persas missus (quasi manu victoriam duceret) se inanem Italiam reliquisset Totila. Vir eximius, utriusque fortunæ tam pugnæ quam palmæ; nam cum jam incurvus senio repulisset Hunnos à Græcia, mox scopus invidiæ præclarissima quæque appetentis, in obscurum carcerem splendidissimæ gloriæ lucem tulit; sed detersâ calumnia clarior, sepulchro intulit intemeratam in Principem fidem, & victorias de orbe toto non semel relatas. Uno minor, quod Silverium summum Pontificem, ut Theodoræ Augustæ faceret gratum, indignius habitum Constantinopolim miserit; adeo nihil mortale est, quin labem contrahat, nec Achilles ullus sine talo.

*Narses.*

Interea Totila, per absentiam Belisarii, non Italiam modo, sed ipsius suburbium Siciliam invaserat; cum Narses dux novus, propemodum fœmina, & ab gynæceo ad bellum missus, anno Christi 552. animo vitium corporis emendante, Siciliam recipit, Gothos pugna vincit: eosque, Totila & Teia Regibus diversis præliis interemptis universa tandem expellit Italia: magno rerum mortalium lusu, cum semivir tot viros vinceret. In ea expeditione magno usui Græcis Longobardi; Ii ex Scandinavia, quæ Norvegia est, progressi, Alboino duce Cunimundum Gepidarum Regem tenentem Sirmium & pleraque Dalmatiæ, ingenti prostraverat pugna, occupatisque occumbentium sedibus, Narseti navarant operam in Italia, mox sibi contra Italiam ipsam navaturi.

*Longobardi.*

*Justinianus.*

Ita Justinianus alienis inclarescebat victoriis, dum pacis artibus domi ornabatur. Nam cum per leges vivant Imperia, iis tum novis sanciendis invigilans, tum veteribus in ordinem

nem in tanta congerie redigendis, Tribonian[i] Iurisconsulti peritissimi opera. Codicem & Digesta conscripsit, publicavitque scientiam Iuris evolutam ambagibus veterum, & Ariadnæ filum tot Labyrinthis: eximiam sane, nisi eam iterum pugnantium Interpretum sensus prioribus tenebris immersissent. Deinde Salomon novus ædificavit amplissimè; in uno Sophiæ hoc est sapientiæ divinæ Templo. Capitolini Iovis Dianæque Ephesiæ magnificentiam extinguens; ut olim ingemiscentes. Ars & Natura exultare tunc viderentur. Quin & religioni studuit propagandæ; in Concilio 5. Oecumenico Constantinopolitano 2. ad supe- riores hæreses excindendas habito anno Chr. 552. visusque Deus indulgere spatium præclaris dotibus, prorogando in 38 annos imperium. *5. Concilium Constantinopolitanum.*

Sed fortasse nemo alius sit, qui tot Dei bona suis vel alienis malis corruperit. Nam ut publica præteream incommoda: & bellorum ubique, & famis in Italia tam atrocis ut cibo essent humana corpora, & pestilentiæ Constantinopoli sic horrendæ, ut vel uno die triginta occumberent capitum millia: Ipse Augustus ab Hypatio conjurato, seditione commota prope deiectus, à Belisario per cædem Hypatii restitutus est; Tribonianum passus est impium hominem & avarum, institorem Legum quas promulgabat: per Theodoram imperantem ambitus fœminam, nimis uxorius. Silverium Papam de throno ejectum, in Palmariam relegatum in mortem adegit, substitutum Vigilium pro mancipio habuit: ac demum in Severi hæresim præceps dum Christi carnem corruptioni negat obnoxiam, corrupit ipse tam fœdo exitu sua primordia senectuis stultæ novum exemplar, præclaros trium-

triumphorum titulos una hæretici appellatione expungens.

*B. nedictus.* Eo tempore duo diversi momenti instituta illustrarunt Occiduas partes. Benedictus Italus in Cassiano monte vitæ novo genere constituto, Monachorum auctor extitit, qui religiosis virtutibus prælucerent orbi & mederentur, tam ubere proventu, ut post annos aliquot visa sit Thebais in Europam migrasse, calamitatibus mortalium asylo posito.

*Sericũ.* At duo Monachi alia ratione celebres, ex Indis in Græciam artem serici ex bombycibus conficiendi ad incrementum luxus intulerunt: cum ante fælici inopia textum ejusdem rarissimum esset, nec dum ad corruptelam morum publicatum.

*Iustinus junior.* Anno Chr. 565. Iustinus avunculi Iustiniani successor gravissimis ærumnis parta dissipavit socordia. Primam jacturam auctoritatis est passus, ut Constantinopoli precarius Imperator, cum scelera passim patrarentur, ad Præfectum confugerit, cui administrarione urbis concessa, emendandos commisit alios se neglecto: adeo facilius ab aliis quam à nobis vitiutem exigimus: Tum Italia ipsi per imprudentiam periit, nam fortissimo Narsete exautorato, & ad pensum gynæcæi cum ignominia revocato: vir ante Gothorum victoria, nunc ultionis libidine fœmina arcessivit Longobardos, qui quam servarat Italiam perderent, & tot gentium cruore suam delerent infamiam: ita decus fortis animi telum est vel experimentum, quo humana fortitudo laditur, Christiana firmatur.

*Longobardi.* Novum itaque regnum Italia paritur anno Chr. 568 deinceps Barbaris spoliantibus dominam gentium, nam Alboinus qui in Pannonia con

constiterat. Narsetis promissis illectus, Cisalpina Gallia vetante nullo occupata, novi regni sedem Ticini posuit, post diutinam triennii & sex mensium obsidionem, à gente Gallia Lombardia post Lombardia dicta: stetitque regnum annos 206. tanto tempore crudelissimis Barbaris nondum cicuratis. *cum regnum.*

Alboinus vix Ticino receptus Italiæ delicias morte commutavit, immissis à Rosimunda conjuge peremptoribus; dum mulier vindictæ impotens, ob ingestam contumeliosè Patris necem, maritum ejuravit pudore prostrato Helmichi, deinde quasi alienum adulterorum subjecit gladiis, ipsa postmodum Helmichis suumque futura supplicium, hausto quod propinabat veneno.

Eodem tempore Exarchatus Ravennæ sumpsit initia; ubi nempe Longinus Narsetis à Justino subrogatus, quæ Imperatoris in Italia forent administraturus, consedit Ravennæ, & Exarchus sive Princeps dictus est. Sed continuis in annos detrimentis hujusmodi potestas eadem evanescet. *Ravennæ Exarchatus.*

Nec semel in suffecto Longino peccatum est, eadem ignavia prostratus Oriens. Nam bello Persico per Justini avaritiam renovato, cum dux Martianus Persis pugna victis obsideret Nisibim: Augustus Martiano fortissimo viro Acacium quasi ad decerpendam laborum palmam substituit; sed irritatus contumelia ducis exercitus, sponte dilapsus, urbem liberam & apertos limites irruenti Hormisdæ Cosroæ filio tradidit. Ita fortibus viris non dandi exercitus vel omnino dandi; ne vel occasio vel ignominia fortitudinem incendat ambitu vel vindicta. Justinus contracta phrenitide obiit: lucido tamen intervallo Tiberium Augustum *Justinus.*

stum dixit ; nunquam prudentior quam eum desipiens eum virum successorem esse jussit.

*Tiberius.* Anno Chr. 578 Tiberius Justino mortuo solus Imperator, statim eximia pugna cum Deo liberalitate contendit. Effuse prodigebat opes in pauperes, Deo per miracula quas prodigeret subministrante: sane Narsetis thesauri luci fœliciter redditi, illico cœli quæstoribus commissi peperierunt Persicas palmas. Nam multæ à Persis recuperatæ provinciæ : Cosroës victus tanta victoria, ut dolore animi mox obierit, scripta lege, ne quis Persarum Romanos in posterum bello lacesseret. Instaurabat Imperium tantus Princeps, cum quarto anno præcoci morte raptus tabe decessit; fœnerator eximius, qui supra centesimas caperet, & exinaniendo fiscum impleret.

*Mauritius.* Anno Christi 583. Mauritius Cappador Tiberii gener, ejus virtutibus præter liberalitatem successit. Varia bella in Persas & Avares gessit, nam Hormisdas spreta Cosrois legepacem abrupit : res à Romano & Philippico Legatis gestæ fœliciter : sed fœlicius à Bazaduce Persa ; qui muliebri veste ab Hormisda donatus, ut infamiam expungeret, concitavit in eum proceres injectisque vinculis exautoratum, Cosroæ filio tradidit, à quo postea fustibus cæsus est : quis credat fustuarium Regum esse fatum ? Sed idem Cosroës à suis expulsus à Mauritio ad quem confugerat regno restitutus, tutam pacem sanxit & coluit, gravissimarum cladium in posterum autor.

In Caganum Avarum Regem debellatum non est : viro forti & strenuo continuis vastationibus Thraciam infestante. Imo is Mauritio causa calamitatis & necis fuit : cum enim decem millia captivorum militum interemisset, quos

quos levi pretio iedimere Mauritius recuſarat; Deo avaritiam Principis ulciſcente, Phocas ex milite ſubito Imperator, admiſſus Conſtantinopoli a Praſina factione, Mauritium cum quinque filiis interfecit: prodigioſa Auguſti patientia, & Chriſtiana humilitate, ultroque ſuo ſanguine avaritiæ labem eluentis. Ita cœlo viam ſternit calamitas, & ſub plagis diſcunt homines ſapere. Quinto poſt anno Conſtantina Auguſta cum tribus filiabus ab immani Phoca, ultra metus cauſam ſæviente, percuſſa Chalcedone, in conjugis fortunam tranſiit; fructa Tyranno vindictæ radices exſcindente, quam ſuo tempore luculentiorem exigit Deus.

Italia interim peſſum ibat, vaſtatione Lombardorum, ſævitia, peſtilentia, & aquarum inundatione, niſi pietate Gregorii Magni ſuffulta inhibuiſſet præcipitem caſum. Is ex præfecto Urbis Benedictinæ familiæ ſponte adſcriptus, & renitens anno 590. in ſummum Pontificem lectus, religionis, liberalitatis, fortitudinis, privatæ pietatis, & doctrinæ vivum exemplar; ea geſſit, ſcripſit, & paſſus eſt, ægritudinem corporis emendans animi valetudine, ut ſtabilimentum Eccleſiæ, Romæ ſecuritas, pauperum pater, doctor pietatis, non modo annis ſexdecim quibus ſedit, ſed futuris ſeculis fuerit vere Magnus, quocumque morbo amplitudinem metiaris. *Gregorius.*

At Francorum regnum tantum non periit, poſt iteratas fratrum certantium pugnas, in duabus mulierculis nitens vel ruens. Altera Fredegondis, quæ Chilperico conjuge per Landericum adulterum cæſo, an. Chriſti 584. infælicitate qua fortitudine filio quadrimeſtri delato in aciem, hoſtes vicit; & pupilli cura flagitiis *Fredegondis.*

gitiis primis velum obduxit. Hic est Clotarius 2. qui laureatis cunis educatus, inter palmas mox adolescet, dissipatas regni tetrarchias collecturus.

*Brunechildis.* Mulier altera Brunechildis: quæ dominandi libidini posthabens omnia, per liberorum cædes impune grassata; tandem Clotario tradita, multorum rea particidiorum, ut pereundo sæpius compensaret pœnis flagitia, equi indomiti caudæ alligata, discerpta est. Peritissima tamen simulandi, sanctissimos viros specie pietatis in fraudem induxit, adeo unius Dei est pervadere arcana mentium, & à vero fictum disjungere.

*Hermenigildus.* Nec Hispaniæ tranquillitas major: nam post tumultus varios patrem inter filium, Hermenigildus à Levigildo patre Ariano peremptus ob Catholicam fidem, quam ab Ingunde uxore innocentissimus Princeps hauserat, anno Christi 583. At Recaredus defuncti frater, quinto post anno, Patris successor, Orthodoxam fidem amplexus est, unde illustrissimum ad Reges posteros Catholici nomen ipsique Hispania ab hæresis lue inquinata: tam alte imbuta est Martyris sanguine: nec immerito coloribus exteris Rubeum præterit, cruore sanctissimi principis purpurata.

*Phocas.* Anno Christi 602. Phocas tyrannice usurpato imperio, sola crudelitate insignis, truculentior suis quam hostibus, à Cotroë Persa Mauritii necem ulciscente gravissimas passus est clades, dum suorum Ducum intentus cædibus, qui repellerent hostes obtruncabat. Nec Caganus Avarum Rex segnior, qui vastata Thracia in Italiam irruit, multisque Longobardorum cæsis abscedit.

In qua expeditione tam Romilda Gisulphi con-

conjux, quam filiæ, contrarium specimen sui ediderunt. Mater suo corpore suorumque proditione Caganum mercata, ab eodem ignominosam mortem obtinuit: at castissimæ filiæ pullorum carnes mammis substernentes, Avaribus quasi fœtore corporis odiosæ, pudicitiæ florem sibi & Longobardis fœminis conservarunt; sic ut mali vitium, ita boni virtus est serax; nec alterutrum sibi soli prodest aut nocet. Agilulphus postea Longobardos suos Theudolindæ conjugis impulsu & doctrina ad Christum traduxit: tantum in fœminis nomen est in quam lancem propendeant: nec ullus efficacior magister ad virtutem aut vitium. *Longobardi.*

Sed diutius Phocas pœnam præstolatur, quam per Heraclium exigit Deus, Octavo tyrannidis anno: igne camini ærei, ne ferrum cruore inficeretur, vivum carnificem comburente. *Phocas.*

At sæculum ferreum temperabat aureo Ioannes Alexandrinus Præsul, ob largitiones in pauperes Eleemon dictus: datus à Numine ut calamitosissimas Orientis plagas opulentissimo foveret animo. Mirum est, tam multa largiri privatum potuisse, mirabilius voluisse: alterum Dei est, cujus sunt omnia, alterum hominis, cujus est opes diligere. Quis ergo animus, qui profundebat sua quasi aliena, nec amabat opes nisi ut perderet: at jactura fœlix, quæ sementem facit. *Ioannes Eleem*

Anno Christi 610. Heraclius cum supplicio Phocæ tam Imperio quam Mauritio parentasset, egregium se præstitit ad Reipublicæ labes reparandas. Lentius tamen, sive quod ad summum ex infimo plures gradus, sive quod Deus ab Heraclio victo triumphaturus maxime foret. Sane Heraclio primo nihil abjectius, nihil *Heraclius.*

nihil medio fortius uihil desinente contemptibilius, ut in medio Deum, in extremis hominem noveris. Primi itaque anni ingentibus victoriis Cosrois consignati: totus propemodum subactus Oriens, Asia ferro & igne vastata, capta lugubri Christianorum excidio Ierosolyma, quorum nonaginta millia à Iudæis empta, crudelissimisque confecta suppliciis: humanz pignus salutis Crux sancta Ctesiphonem delata: Ægyptus & Lybia direptæ, Carthago septimo anno expugnata, Chalcedon obsessa, Cagano impune Thraciam pervadente, ut Augusto Constantinopolis una esset Imperium.

Sed adeptus apicem gloriæ Cosroes, volvente fortuna, præceps statim ruit. Heraclius spe pacis cum ignominia, dejectus, per annos septem tantis victoriis Persas domat, in Armenia, in Assyria & in ipsa Perside triumphator, ut fidem superet, vel Heraclium esse qui vinceret, vel Cosroem qui vinceretur. Et in partibus fuit Christi Mater, quæ Constantinopolim absente Augusto ab innumera Barbarorum multitudine terra marique obsessam servavit: decimo die dissectis copiis terrore panico, & ingenti classe horribili tempestate discerpta: tanti est, Deo commilitone pugnare. Postremo Cosroes Seleuciæ obsessus, & à Syroe filio vinculis, fame & sagittis adtergeminam mortem actus, teterrimo exitu consumpsit victorias; Crux sancta à Syroe perhonorifice restituta, ab Heraclio Ierosolymam reportata, ipsius Imperatoris humeris quasi triumphali ferculo vecta: sed cum miraculo & Christianæ demissionis encomio, consignavit pacem, palmasque docuit cœlo mitti.

*Mahometus.* Illorum tamen temporum ac Heraclii maxime labes Mahometus, orbis pestilentia, teterrimaque

rimaque Inferni vomica. Is anno Christi 622. eorum promulgavit sectam, ex Arianismo, Iudaismo & Ethnicismo conflatam, quam cum mendaciis ferro & fraudibus stabiliisset, nono post anno periit, dolo uxorum, quas plures duxerat; quatuor Amiris constitutis ad Christianorum perniciem. Mirum est, hominem inopem, ignavum, epilepticum, hoc est, tam animo infirmum quam corpore, posuisse fundamenta tantarum stragum: & ab ignobili cadro Arabiæ prodiisse gentem orbis domitricem, adeo mali semen immensum crescit, & ferro, ubi cancer invaluit, stringitur ferrum. Quibus lacrymis calamitosa posteritas Heraclii segnitiem deplorabit?

Qui tandem Monothelitarum labe infectus Imperatorum Chimæra, decessit anno regni 30. *Heraclius.* infra in Iudæos arma convertens; quibus opportunius Mahumetanum virus exscidisset. Martina, quam fratris filiam uxorem duxerat, cum filio Heraclioni regnum pararet; acerbo senatus judicio exsecta lingua relegata est, comite filio abscissis naribus deturpato, ita Constanti Constantini filio Nepoti Heraclii vitium tandem cessit imperium, pater enim a priore conjuge veneno à Martina novercante. Clotarii perierat. Iam Tragœdiis Principum Constantinopolitanam scenam miscentibus.

In Galliam Dagobertus Clotarii filius, clarus bellis in Saxones finitimosque populos ge- *Dagobertus.* stis, Dionysio Galliarum Patrono magnificentissimam ædem instruxit: quæ in posterum Regum Franciæ Mausolæis stipata, dedocebit homines vanitatem, tantos spiritus tam angusto conscribens limite: Principum schola, & à pulviscolo magistra sapientiæ. Fuit is

Dagobertus suæ stirpis postremus: nam reliqui Reges ad Childericum 3. ab avita fortitudine multum degeneres, indigni qui ad Clodovzi familiam spectent: torpentes ignavia, sub umbra Majorum in palatiis delitescentes, vana Regentium simulacra, non Reges dicendi.

*Constans.* 2. Anno Christi 641. Constans Heraclii nepos inivit Imperium: tam in Oriente infirmus, quam in occidente crudelis. Nam Muhavias Saracenus invasit Cyprum, Syriæ propugnaculum, & imminebat Constantinopoli 1500. navibus, nisi duo fratres stupenda audacia, fracto carcere quo tenebantur, Amiram ducem classis trucidassent, classemque ipsam injecto igni cum apparatu omni concremassent: adeo nulla est ætas nec ulla sors, tam virtutum inops, quin aliquo exemplo redimat vitium. Postea iterum pugnatum, victusque Constans cadebat Imperio, nisi intestinæ Saracenorum discordiæ ipsi non tam regnandi quam sæviendi spatium prorogassent.

*Martinus Papa.* Hac enim clade nihilo melior, Martinum summum Pontificem Concilio Monothelitas damnantem per Exarchum Colliopam Roma vi raptum Chersonam relegat: ubi pedore & miseriis obiit, veritatis Martyr, eo laudabilior, quo lentiore supplicio: dignitatis & commodorum omnium jacturam passus, coactus est vitam ante odiisse quam perdere. Inde nihil mirum à Constante Theodosium fratrem peremptum, quippe peccatum pœna peccati est, fraterque visus in somnis Cæsari, propinans calicem plenum sanguine, tam sacrilegum quam fratricidam terrebat. Ab iis cædibus Constans in Italiam transgressus, nec fœlicior fuit nec melior: à Grimoaldo Longobardorum Rege Beneventano prælio victus est:

cum-

...mque Romam quasi alienam ornamentis ...nibus spoliasset, ac Siciliam cæterasque Pro...ncias Græcorum direptionibus objecisset; in ...a Sicilia, mulieribus maxime sævitiam ejus ...ecrantibus, in balneo à fœmina situlam in ...ius caput impingente occisus est; novo plane ...hi genere: ut nulla sit mortis ratio in diade...atis illis capitibus non tentata: Deo in sub...mibus viris, & ad splendorem propositis, do...nte quid Homo sit.

Rhodum antea obtinuerant Saraceni, à qui...us solis Colossus dejectus est, ruinâ tam pro...gioſa, ut ejus partes nongentis vel asinis vel ...melis oneri fuerint; admirabilibus illis an...quitatis instar cæterarum rerum evanescenti...us, ut maximum miraculum sit ex tot mira...ulis nullum superesse. *Colossus Rhodius.*

Proximo anno quo Constans periit, Bodilo ...obilis à Chilperico Franciæ Rege servili ver...ere castigatus, vindictâ horrenda tum Regem ...m ejus uxorem & ad graviorem ultionem ...egnantem occiderat: tantus est furor qui ...rutatur viscera in quibus sæviat, & per invo...cra naturæ mactet insontes. *Bodile.*

Circa hæc tempora duobus à fratribus regna ...eleberrima tenuibus surrexerunt initiis. Ze...ius Croata è Sclavonica gente, pœnam ex ...omicidio fugiens, in regionem Germaniæ ve...itque nunc Bohemia. Lusatiam Moraviam...que adjungentibus posteris. Sed longe clarior ...ater Lechus, qui exilii comes & inopiæ in ...armatiam deduxit coloniam, ubi Polonia, ...lustrissimum futuris seculis regnum: Christia...ni orbis in Barbaras gentes non propugnacu...lum modò, sed balista, ensis & clypeus, quo ...epulsi hostes imperuntur. *Bohemia.* *Polonia.*

*Constantinus Pogonatus.*

Anno Chr. 668. Constantinus 4. Constantini patri succedit: dictus est Pogonatus, quod imberbis profectus in Siciliam, promissa barba redierit, fœlicitate ac religione patrem emendans, oppresso Mexicio invasore purpuræ in Sicilia. Saracenos imminentes Constantinopoli fortiter repulit, primo septenni bello defessos, & amissis pluribus, dum redirent, procella demersis: deinde Saphino duce ingenti classe bellum instaurantes, in mari combussit: miro Callinici Mathematici invento, quo vel aquæ fierent ignium pabulum, & Natura victa se nesciret. Hic est Ignis Græcus ad hanc ætatem tanto rerum humanarum damno propagatus: ut nusquam sit quam inter hostes potentior, maiore nullo incendio, quam quod in undarum sinu exarsit. At dum hæ clades

*Bulgari.*

quietem Imperio pariunt, Bulgari gens Scythica à Volga fluvio ad Istrum effusi necessitatem belli inducunt: victi mox victores, Cæsare ob ægritudinem castris excedente, Sclavis subactis cis Istrum sedem ponunt, Augusto ipso tributum pendente, quod ad solatium è Saracenis victis exigebat.

*Concilium Constantin. 3.*

Nec sedatis bellis Religioni defuit, operam navant in promovendo sexto consilio Generali; quod anno Christi 680. habitum est Constantinopoli, unde dictum Constantinopolitanum III. in Secretario Palatii quod Trullum vocabant, damnatique decretis Patrum Monotheliæ, affirmantium in Christo ut duas Naturas, ita duas esse voluntates & operationes: Et ne superst de Augusto dubium plura in honorem summi Pontificis is ipse sancivit, obiit Imperii anno 17. Numerandus in bonis, nisi regni primordia deformatione fratrum maculasset: cum enim proceres, tres fratres Imperatores

peratores, in honorem Trinitatis optarent, ipse quasi assentiens, advocatos proceres trucidavit, naso fratribus per crudelitatem præciso, quasi hoc corporis dehonestamento transiret in animum turpitudo.

Hoc tempore Bamba Hispaniæ Rex, cum laude justitiæ & fortitudinis administrato regno, ut summum fastigium rebus præclare gestis imponeret, sponte purpura exuta Monachum induit; ratus, ut erat, nullum esse majus regnum quam sui, & multo gloriosius servire Deo quam subditis imperare. *Bamba.*

Anno Christi 685. Ad Justinianum Constantini filium delata est purpura; cui soli hactenus licuit ut ab avita progenie quintus teneret Imperium. Hic præcipitantis ingenii cum ad libidinem suam omnia faceret, Rempublicam susque deque miscuit, seque ipsum obiecit acerbissimis calamitatibus. Aliquot victoriis in Oriente inescatus, sibique expedita omnia ratus, pacem initam cum Bulgaris solvit, eo exitu ut in angustiis oppressus, pene solus amissis copiis sit servatus. Inde convertit se ad Saracenos, abruptoq;, quod ipse pepigerat fœdere, appellantibus fidē publicam hostibus, & instar vexilli instrumento fœderis hasta prælato, per Slavorum proditionem, quibus fretus susceperat bellū Augustus, ab iis victus est; Deo violatam fidem per fidem proditam ulciscente. *Iustinianus 2. Rhinotmetus.*

Nec privati mali Justinianus immunis, qui anno Christi 694. à Leontio copiarum Præfecto ob crudelitatem nudatus purpura, & quod acerbius, exciso naso imminutus, (unde ei Rhinotmeti nomen) ac Chersonam religatus, diminutionem triplicem passus est. Sed nec Leontio tutum Imperium; qui triennio post ab Absimaro idem perpessus, traditusque cu-

ſtodiæ, calamitatem alienam ſua ſolatus eſt. Abſimaro, qui Tiberius dictus eſt, adminiſtratio felix; donec anno 705. Juſtinianus Bulgarorum armis adiutus, recepit Imperium: ac de Leontio & Abſimaro capto ſupplicio, adeò non emendavit priora vitia, ut crudelior calamitate novis cumularet. Nam ingratus in Bulgaros, eos bello appetiit; cùm Saraceni Carthagine occupata latè Africam perderent; ſed ab iis victus ingrati animi pœnas ſolvit. Inde ad privatam ultionem verſus, quoties truncas nares emungebat, rapi ad ſupplicium jubebat è Leontii partibus quempiam; quaſi pro mucore eſſet, ſanguis alienus, vel inimicorum cruore vulnus coaleſceret, aut humanis victimis parentaret naribus. Imo & in plures innoxios vindicta effuſa: Cherſonæos omnes, apud quos exularat, certus natura rerum exſcindere: miſſus itaque Cherſonam exercitus, qui crudeliſſimis tormentis cunctos perimeret. Necati quam plures, tandemque nemini parcitum foret; niſi miſeri Philippico Bardani in eos miſſo obtuliſſent Imperium, quo arrepto Juſtinianus cum Heraclio filio ab Helia *Prætore* occiſus eſt, cujus filios necaverat, uxore coquo Indo coacta nubere. Ita dum ultioni immoderanter indulget, divinæ vindictæ reus, ſe humanæ obnoxium præbet; furor quippe cæcus, dum alienis malis invigilat, ſua non præcavet.

*Philippicus Bardanes.*

Anno Chriſti 711. Cæſo Juſtiniano, dicas ambigere Diadema quo ſtaret capite; vixenim alterum annum complexus eſt Philippicum; cùm hominem hæreticum, ſtolidè prodigum, & rempublicam perdentem ignaviâ, privatum oculis à proceribus dum ſomno tenetur, jam in gubernaculo cæcutientem amovet procul.

Nec

Nec diutius hæsit in Artemio Anastasio, qui à Theodosio tributorum collectore in urbe regia obsessus & captus jussus est in Clericum tonsus, exulare. Imo Theodosio post repudiato: eudem in Leone Isauro quamvis immeritissimo omnium constitit; ipso Theodosio sponte cum filio Clericis adscripto, ut quæ aliis captivitas esset & pœna, spernenti imperium libertas foret & præmium.

Anno Christi 713 Ingentem rerum conversionem passa est Hispania, Roderico Rege à Saracenis occiso in prælio. Is Vitizam Regem perditissimum cum armis victum privasset oculis, sibique ipsi regnum confecisset; eo sic intemperanter est usus, ut stuprata Iuliani Comitis vel uxore vel filia, Saracenos ex Africa in Hispaniam exciverit, eorum Duce Juliano privatam injuriam ruina patriæ ulciscente. Deque libidinem Regis extinctione regni plectente. Ab hac victoria tota propemodum Hispania Maurorum fuit; aliquot è regio sanguine vix per Asturum montes servatis, semenque amplissimorum postea in Europa Regum foventibus. Quorum Pelagius præstantissimus sequenti anno celeberrimo prælio Mauris victis, Legione condidit regnum; unde posteri gradatim progressi plura in Hispania regna constituent, quasi clarissima de Mahumetana gente trophæa.

*Saraceni in Hispania.*

*Pelagius.*

Anno Christi 717. Leo datus olim ab Artemio rector Orienti, eo amoto, favore militum purpuram induit, Isaurus ob patriam dictus, ut ob hæresim Iconomachus. Gravi statim procella jactatus est, Saracenis cum tribus navium millibus Constantinopolim obsidentibus. tanta pertinacia, ut ultra biennium in omnia cœli salique incommoda contumaciissime de-

*Leo I. Isaurus, Iconomachus*

certaverint, & absumpti potius quam victi in urbis conspectu perierint, vix quinque navibus reliquis; ut Constantinopolim Scopulum dixeris, adtantæ classis naufragium. Rebellavit & in Leonem Artemius, sed à Bulgaris proditus, morte accepta didicit, securius Clericum agi quam Principem.

*Iconomachia.* Leo hostium liber pro agendis Numini gratiis, atrocissimum bellum excivit in superos, illorum imagines pictas & fictas veneratione omni interdicens, imo quasi abominatione dignas expungens. Hinc turpissima hæresis Iconomachorum, & acerbissimi in Orthodoxos cruciatus, ea fortitudine de imaginum cultu qua de Christi persona certantes; adeo pulchrum est corpus Ecclesiæ, cujus si membrum læditur, totum deforme est. Bene veritati à Gregorio II. cautum est interim; qui invicto animo irruentem armis & decretis Augustum repulit, perfecitque ut integer pestis Occidens esset suffragante Deo consiliis, & maxima Italiæ parte, abdicato Cæsare, ad Romanum Pontificem se conferente. Dum Leo infirmus iracundiæ, sive classe disjecta quam in Romanos armaverat, sive Saracenis distrahentibus ultorem animum, Christianorum carnifex periit. Novus Enceladus qui non cœlites, sed eorum umbras lacesseret, crederetque imaginum casu cœlum ruiturum.

*Ioannes Damascenus.* Quarum patrocinio celeberrimus Ioannes Damascenus; in media Saracenorum colluvie nitidissimum Sidus; armata cœlo dextera Leonem oppugnavit, eaque scripsit quæ Tyranno ingrata cœlo gratissima, truncatam manum restitutamque miraculo, pœnam & præmium, veræ transcribunt immortalitati. Fœlix vulnus, quod à Maria curati debuit.

At

At quo anno, nempe 726. Leo impius exor- *Carolus*
ditur bellum in ſuperos, eo Carolus Martellus *Martel-*
Chriſtianum orbem à Saracenorum armis vin- *lus.*
dicavit; reportata victoria in campis Turonitis, qua cum Rege Abderama perfidorum 377. millia cæſa, Chriſtianorum paucis duntaxat deſideratis. Gens peſſima inundabat orbem, niſi jam maris & Pyrenæorum victrix occidiſſet in Carolo, ſpeſque immodicas in effuſo ſanguine demerſiſſet. Nec ſtatim in uno hydræ capite debellatum, plura excetræ colla reſecta ſunt, ad Avenionem receptam, ad Narbonem captum Francicus Hercules monſtrum preſſit; donec Gallia purgata penitus. Phocenſem provinciam, & Septimaniam, Maurorum ſpolia, in triumphum duxit. Nec ſua contentus Gallia Martellus, & in Italia authoritate pugnavit, Luitprandum Longobardum ab Romæ obſidione revocans, ſummoque Pontifici libertatem parans; prærogativa Neporum, quibus ſupremo Antiſtite nihil anguſtius.

In quam religio nou una in Gallia promove- *Anglitur*; novo mure Britanniam vectigalem habet. *Vectigales.*
Nam Inas Weſtſaxonum in Anglia Rex Romanæ Eccleſiæ ditiones ſuas ſubjici voluit, juſſa quaque domo pendere S. Petro in ſucceſſoribus denarium annuum Sed poſteri tributum ſanguinis exigent, & Eccleſiæ militantis diſpendio triumphantem ditabunt.

Anno Chr. 741. Conſtantinus Leonis patris *Conſtan-*
Imperium & impietatem ſuſcepit, jam natus *tinus*
annos 22. dictus Copronymus, quod ſacros *V. Co*
fontes ventris onere in baptiſmo fœdaſſet; & *pronymus.*
Caballinus, quod equorum ſordibus mire caperetur. In eo præter amorem ſordium & immenſa ſcelera nihil obſervandum; novus Dio-

eletianus sacrarum cultores imaginum diris vexavit suppliciis : hostem se Deiparæ impurus nebulo gessit , ut vel eam appellasse flagitium foret ; in Monachos præsertim furorem exprompsit , quos expertus Catholicæ rei Triarios , si licuisset , funditus perditum ibat ; in Sanctorum Lipsana debacchatus est , pseudosynodum conflatam ex hæreticis congregavit ; Stephanum Monachorum Antesignanum diuturnis & exquisitis laniavit suppliciis ; Deo interea connivente , & longissimam sæviendi materiam diuturnitate vitæ permittente. Ita res humanæ divina trutina pendi debent.

Fœlicitas tamen impuri capitis impegit aliquoties ; nam Hunni postremo in Pannoniam irrumpentes , occupatam suo de nomine dixerunt Hungariam ; & Exarchatus Italiæ cum Pentapoli ipsi ablatus ad infensissimum hostem Summum Pontificem transiit ; & Monachorum robur invictum dolorem incendit quovis supplicio acerbiorem : & publicæ calamitates increpabant Tyrannum idemtidem. Nam Constantinopolim per decem dies tanta caligo obsedit , ut nox diuturna animorum noctem exprobrarit , Syria terræ motu agitata est , quo urbes vel præcipitatæ in valles , vel ad sertum lapidem projectæ fragilitatem mundi incusarunt ; insedit urbem tutam gravis pestilentia , ut inanis propemodum , cadaveribus solis oppleretur ; tanta fuit hyemis sævitia , anno 764. ut Pontus Euxinus gelu coalescceret , & à Danubio ad Euphratem usque regiones continua glacie connecterentur. Sed tandem novus Julianus à Maria profligatus , ut vetus à Christo , in expeditione Bulgarica , igne interno conflagrans , cum exclamaret se vivum cremari propter Mariam Deiparam ; cruciatibus

*Prodigia.*

bus æternis animam tradidit, an Christi 775.
vere cœlo infensus, cui detrahebat; Patronorum expers, quos offenderat: carens perfugio, dum Mariam abdicat, Enim vero dignus quem Iconoclastæ nostri auctorem appellent.

Occidens interea mutationes novas exper- *Pipinus.*
tus est: prima in Gallia, in qua Pipinus Martelli filius, avitam paternamque gloriam suo fulciens merito, anno Chr. 752. excluso Chilperico Merovingiorum postremo, Francorum Rex à Bonifacio Moguntinorum Præsule inauguratur. Lubricum exemplum, quod in regno Principum amantissimo bis tentatum, mox damnatum in posteris, habendum est in remediis, quæ mortem sæpius quam salutem creant.

Et in Italia Exarchatus Ravennæ extinctus *Exarchatus.*
est, anno circiter ducentesimo quo inceperat; Astolpho Longobardorum Rege Eutychium Exarchum pellente Italia, captis Ravenna urbe primaria, & Pentapoli, nempe Arimino, Pisauro, Ancona, Auximo & Urbino. Sed cum inde Astolphus ferocior Stephanum Pontificem Maximum premeret, vellerque similiter pulsum Italia, evocatus à Stephano Pipinus prima quidem expeditione perdomuit, at secunda ne tertium edomandus esset, detractam Pentapolim Stephano addixit: securitate in posterum præstita, ut se Ecclesia tam in homines quam in dæmones tueretur, Astolphus paulo post in venatione occisus, testis est vel in ter ludos mortem irrepere.

Nec parum explanandam Dei providentiam; *Carolomannus.*
quod ubi impurus Copronymus omnibus nervis in Monachismum pugnabat, eum in Italia illustrissima capita sanciebant. Nam anno Christi 746. Carolomannus Pipini frater, Martelli filius, addicata spe mortalium rerum,

Mona-

Monasticum institutum in Cassino suscepit; sui victoria tanto majore, quanto adolescenti difficilius est, mundum abjicere inexperto, solas blanditias obtendentem, quam viro post miseriarum experimenta. Nec in isto exemplum defuit; Rachisio Longobardiæ Rege, cum uxore & liberis, religiosæ vitæ se devoventibus; adeo quidpiã est supra summũ fastigium, quo ascendant homines descendendo; & ultra diadema est aliquid dignum mortalium votis.

*Leo V. Porphyrogenitus.* An. Chr. 775. Leo Copronymi filius patre non melior gessit Imperium, cujus adhuc infans consors fuerat, unde Porphyrogeniti cognomen tulit; quasi natus in purpura, vel in conclavi purpura dicto. Bella gessit in Saracenos, sed acerbius in Orthodoxos, imaginum causa; donec quinto anno sacrilegio cumulavit priora crimina: Coronam enim insignem gemmis è sanctæ Sophiæ raptam capiti cum applicuisset, carbunculis igneis è capite tumescentibus inter dolores periit: nempe Deo sacra templis lumina sunt, ignes sacrilegis.

*Constantinus V.* Anno Christi 780. Constantinus similiter Porphyrogenitus Irene Matre administrante Leoni patri successit; magna fortunæ varietate annis octodecim, purpura privatorum miserias

*Irene.* non amoliente. Irenes exordia pia & fortiter nam Nicephorum Constantini Patruum Imperii cupidum, fractum præliis fugavit Græcia, & religione incensa curavit OEcumenicam Synodum apud Nicæam Bythiniæ convocari; in

*Concilium 7.* qua consentientibus 350. Episcopis cultus imaginum instauratus, correcta priorum delicta Cæsarum, & pax Ecclesiæ restituta, anno Christi 787. Id Concilium Generale 7. Nicænum 2. Deo per infirmam mulierem trium imperatorum hæresim emendante.

Hunc

Hunc rerum cursum interpellavit Ambitio, Regum lues, regnorumque calamitas. nam Constantinus anno Chr. 790. tutelam matris suam ratus infirmitatem, iraturque Stauratio, per quem Irene administrabat omnia, tandem obsequium Imperio mutare cogitur. Sed re nondum matura ab Irene interceptus, ac pro puero verberibus exceptus, tametsi natus annos 20. domi includitur; consiliis participes plagis afficti in exilium amandantur. At ejusmodi morbus tam levi remedio non curatur: mox exercitibus, Matris imperium abnuentibus, ipsa in Palatio, quod ædificaverat, carcerem patitur: Stauratius in vincula datur, & admovetur gubernaculo filius. Nec ideo à turbis desitum; nec ea facilitate Imperium geritur, qua occupatur; Constantinus suo male gesto Irenem laudavit; nam familiares affecit supplitiis, & quidem innoxios: uxori repudium misit: & ex Virginum gynæceo Theodatem rapuit; infœlicitèr pugnavit in Bulgaros, suisque patruis eruit oculos. Hæc Irenem defenderent octo post annos resumentem Imperium, nisi in pœna filii ostendisset animum vindictæ impotem & privatæ sortis: misero effossi sunt oculi, eodem die quo patruos luce orbaverat, nec relicta vita nisi ad sensum calamitatis quam statim dolore & desperatione absumpsit, ultionis & regni spe omni abscissa. Irene quatuor adhuc annos thronum insedit, cruore nati stabilitum vel nutans.

CAP.

## CAPUT. IV.

### *A Carolo Magno, ad Fridericum Ænobarbum.*

ANno Christi 773. Carolus Pipini filius, tam rerum gestarum amplitudine quam Magni cognomine Alexandro & Pompejo par, jam ante suscepto Gallico regno, advocatus ab Adriano Pontifice, quem Desiderius Longobardum Rex divexabat, Alpibus transitis, paternas palmas instaurat; tam capta quam obsessa Papia. Desiderius datus in vincula, & cum liberis Leodium missus, pacem Pontifici, gloriam Carolo, finemque Longobardorum regno pepererunt. Inde Carolus in Hispania Pompilone capta Mauros ingenti calde fundit fugatque, ne qua regio tanti viri gloriæ expers foret. In reditu tamen à Vasconibus postrema pars exercitus carpta, ne fœlicitas summa oneri esset. Tum in Germania Thassilo Bavarus profligatus, & in Monasterium trusus; Hungari irrumpentes ita repressi, ut vix superessent qui agros colerent; dum Saxones omnium hostium pervicaciſſimi singulis propemodum annis rebellantes, ferebant palmas Caroli ferro demetendas: Cos Francorum, eorum Carthago, Martis campus, otii discussio, honestaque laborum materia.

*Alphonsus.* Anno Chr. 779. Alphonsus Legionis Rex acti prælio Mauros profligat, ac Vlyssiponem Lusitaniæ caput eisdem eripit. Belli causa honesta, dignaque unde Princeps nomen Casti habueriit; quod partæ sus tributi Virginum, quas à Christianis Saraceni exigebant, bellum susceperit, ac

ne castissima corpora inquinatissima libidine fœdarentur: hæc arma sanctissima, quæ Dei limites in corporibus humanis prorogant.

Eodem anno Alcuinus Caroli præceptor, Academiæ toto orbe post celeberrimæ Parisiis jecit fundamenta; discipuli vel domini jussu, doctrina insignes, quantum ferebat ignorantia temporum, amplis stipendiis evocavit, qui scholis apertis profiterentur scientias. Carolus quippe amantissimus literarum, ab iis censebat partam bello gloriam illustrari, earum cultu deponi barbariem: & florentissima esse regna, in quibus exercerentur triumphis corpora, & excolerentur animi disciplinis. *Academia Parisiensis.*

Anni 800. exitus illustris fuit Caroli Magni in Occidentis Imperium promotione, à Leone III. Pontifice Maximo Romæ in ipta S. Petri Basilica, quod 14. annis ingenti terrarum bono obtinuit. Vir dignus in quo Gallia summum rerum scanderet apicem, nec Constantinum aut Theodosium invideret Hispaniæ vel Britanniæ: qui pietatem intermortuam excitavit, in condendis Basilicis effusissimè prodigus: ita literis arma distinguens, ut sui Imperii fortissimus & doctissimus haberetur; ab omni vitio, si unum excipias, (homo quippe erat) prorsus immunis. Franciæ limites prorogavit amplissime, Tyrenæos Alpes & maria supergressus, ab Ibero ad Calabriam & Vistulam, tot diversas gentes obsequii necessitate conjungens. Mirum, quod vix ab ævo condito reperire sit, Carolum à Pipino viro fortissimo quartum non degenerasse; & abavum, avum, patrem & filium continuâ serie, virtutum paternarum hæreditatem incrementis tantis auxisse. Unde humanum est, Carolum in liberis *Carolus M. Imperator.*

nævo

æævo infectum; nam è novem deterioris sexus nullam elocavit matrimonio, præter unam; è tribus filiis Pipinus & Carolus morte rapti, victoriarum spem interceperunt, unus Ludovicus superstes, qui tametsi Pii cognomine Antoninum Principem Optimum vincat, tamen impar tanto fastigio vere Caroli Magnitudinem infirmitate sua exaggerabit. Obiit Carolus Aquisgrani anno vitæ 72. thesauris immensis in Ecclesias distributis, hoc est, Deo hæredescripto.

*Nicephorus Logotheta.* Anno Chr 802. Nicephorus Patritius & Logotheta Generalis Irenem pie & fortiter res administrantem solio deturbat, relegatque in Lesbum insulam, fœminam egregiam, & sine æævo, si mater non fuisset partu, vel fuisset affectu. Nicephorus crudelitate & ignavia palam odiosus, nono post anno à Grunno Bulgarorum Rege, cui deprecanti pacem obstinate negaverat, noctu victus est, & intra tabernaculo cæsus; Stauratio filio, quem Cæsarem dixerat, graviter saucio vixque fuga elapso. Hic vitiorum omnium officina, Manichæorum maximus fautor, monenti amico, dixit se à Deo Pharaonis instar induratum, exitusque similis vitam clausit.

*Michael Curopalates.* Tertio post mense Michael Curopalates Procopia ducta gener Nicephori, Stauratio in Monasterium pulso, Imperator est appellatus, sed susceptæ infœlici expeditione in Bulgaros, biennio post Leoni Armenio cessit Imperium. Theophylactus filius jam Cæsar dictus cum matre Procopia & fratribus in exilium pulsus; Deo in Nicephori sanguine Irenem vindicante.

*Ludovicus Pius* Anno Christi 814. Ludovicus ob liberalitatem in sacra loca Pius dictus, tot paterna regna

gna suscepit; Carolo propter pietatem & religionem parum admodum similis, sed mansuetudine & patientia, rara in Regibus gloria, bellicæ laudis defectum corrigens. In Bernardo tamen fratris filio Græcos mores imitatus, delitiarum impulsibus unde pœniteret, adolescenti perduelli ereptis oculis, & sequuta ex atrocitate supplicii morte. Sed excusat severitatem in nepotem, in liberos infœlix indulgentia, quibus delicti primi venia fuit secundi occasio. Ex Iuditha conjuge, quam Priore morta Ludovicus duxit, calamitas orta; nam Lotarius, Ludovicus & Pipinus ex priore susceptι, inita conspiratione Gallis inauditum suscipiunt facinus: patrem non modo armis infectantur, sed oblata pace accedentem quasi ad liberos, comprehendunt; & indignissime ab Episcopis damnatum male gesti imperii, regno exautorant, anno Christi 834. unius criminis reum, quod Pater esset. Ita Lodovicus à liberis propter conjugem, hoc est, per amoris & obsequii nomina, atrocissimam subit infamiam, ut orbi & cœlibes solitudinem suam non accusent.

Restitutus tamen mox à Proceribus, nec ambitioni datum ultra peccare: ubi Pater se Regem oblitus, quasi privatam condonavit injuriam, flevitque postea Pipini præcocem mortem; & sexto post anno obiens morbo, *Lotarium* & Ludovicum vocavit in partes cum Carolo ex Juditha susceptο: ut huic Francia, Ludovico Germania, *Lotario* Imperium cum Italia obveniret. Partes immenſæ, sed totum ambientibus parvæ: unde bellorum seges, fratres commissi, regna pugnantia, & tandem distractis partibus Monarchiæ clades.

Hoc

*Dani Christiani.* Hoc tempore circa annum Christi 826. Ebbo Rhemorum Præsul, solemni legatione ante ad Danos missus ad serendum Christianum cultum, victor rediit triumphatis Dæmonibus; Trophæum Heraldus Danorum Rex, qui eum magna suorum multitudine Moguntiæ sacris undis ablutus est. Hæ laureæ dignæ non Capitolio, sed Cœlo, quibus victi non detruduntur in carcerem strangulandi, sed regnaturi cœlo evehuntur.

*Leo V. Armenius.* Anno Christi 813. Michaele sponte cœnobium ingresso, Leo Armenius in Oriente Imperator præclarum statim specimen edit: Crunno Bulgarorum Rege ante Augustorum victoriis claro graviter saucio, & in fugam acto. Sed inde male bono usus, in furorem raptus Iconoclastarum, cum insuper Manichæis faveret, patuit Michaelis Balbi insidiis, à conjuratis ipso in templo quod spoliaverat confossus. Mirum. quod Balbo jam ad supplicium destinato somnus purpuram peperit, Leoni vigilia regiæque minæ ademerunt; ita res humanæ dissociatæ sunt, & ad ludendam providentiam nostram: plerunque oppositæ parentibus soboles, & causis effecta.

*Michael Balbus.* Ita anno Christi 820 Michael Balbus eductus è carcere throno imponitur, Phryx genere, tam moribus quam lingua corruptis, juxta Leonem Iconomachus, majora vitia superinduxit. Fœliciter tamen Ducem egregium Thomam Constantinopoli repulit, & Bulgarorum ope demum profligavit; sed ne dignum victoria credas, ea utentem cogita, quam fœdavit acerbitate supplicii; Thoma captivo inter diros cruciatus truncato manibus pedibusque. Idem postmodum in Imperio passus est Balbus: quod hostes undique decurrarunt: Nam Hispa-

niæ

niæ Mauri Cretam occuparunt; excuſſit jugum Dalmatia, Saraceni proditore quodam Euphemio invaſerunt Siciliam: nec ipſe fato functus eſt integer, raptus phrenitide; hoc eſt animo, vivo adhuc corpore conſepulto.

Anno Chriſti 829. Theophilus Michaëli patri ſuccedit tam Iconomachiæ quam Imperio; cujus anno 12. ex tædio & mœrore ob repottatam à Saracenis victoriam obiit. Celebris ſub eo Lazari Monachi in pingendis Imaginibus pia conſtantia qui manu per Theophilum ignito ferro transfixa, reſtitutaque divinitùs, unus Imaginum orbem implevit; Parrhaſio & Apelle fœlicior, cujus colores tererent cœlites, pernicillum duceret Deus ipſe. *Theophilus.* *Lazarus.*

Anno Chriſti 840. In Occidente Lotharius Ludovici filius Imperator, cum in fratres dominari vellet ut Princeps, non ut fratres, iis conſulere, bellum exoritur; junctique Ludovicus & Carolus abſentis Lotharii copias magno profligant prælio ad Fontenatam villam, ex utraque acie centena virorum millia ceciderunt, præcipui ex nobilitate occiſi, ut Gallica potentia tam in victoribus quam in victis fracta, pene prolapſa ſit. Lotharius altero prælio pulſus Germania, petita pace impetravit plura quam bello illato: inter Germaniam quæ Ludovici eſſet, & Galliam quæ Caroli, media regio conceſſa Lothario; unde in poſteris Lotharingiæ nomen percelebre, claritudine Principum & virorum fortitudine perilluſtris. Lotharius agitatus bellis aſſiduis, ſævissima inſuper graſſante peſtilentia, nimium expertus quanta calamitas ſceptrum foret, id ſponte depoſuit, anno Imperii 15. inſtituto Monachorum ſe tradens, ut *Lotharius.* *Lotharingia.*

ut qui regeret alios regeretur; paulo post febri extinctus, tranquille claudens vitâ turbulentâ.

*Normanni.* Interea nova barbarorum irruptio fœdavit Gallias; quippe Normanni, gens vel à Dania vel à Norvegia, exundantes obruunt Galliam decusso nobilitatis flore inermem, & Hamburgo capto quod Carolus Magnus iis rotundendis obiecerat, soluti repagulis percurrunt Gallias, dira ubique & inaudita crudelitate grassantes; donec accepto auro reversi in Daniam, intestinis bellis sævientes respirandi spatium Francis concesserunt.

*Saraceni in Italia.* Nec Italia tutior aut tranquillior, quam anno 845. Saraceni Siciliam invadentes totam conturbarunt. Ora Campaniæ fœliciſſima prima ex scensione tentata est: copia enim alieni voti est pabulum. Beneventum captum, objectum prædæ Cassinum, ac direpta Romæ suburbia; inutili imo noxiâ præda, direptoribus naufragio mersis in reditu. Ideo Leo IV. Pontifex urbem communivit, novaque auxit dicta Leonina: fœlici augurio, ut aliarum urbium princeps foret.

*Ramirus.* In Hispania Ramirus Legionis Rex consento prælio 70. Saracenorum millia delevit, dignus Alphonsi Casti filius. Ita fortes in calamitate Principes consignabant sua regna victoriis, & Maurorum prosperitatem virtute afflicta deterebant.

*Theodora.* Anno Christi 841. Theodora Theophili vidua pro filio Michaële Porphyrogenito etiamnum puero Imperii clavum moderatur. Piissima fœmina reduxit cultum Imaginum: dejecto Patriarchatu Joanne Syncello pessimo bipedum, Methodium sanctissimum virum substituit, Manichæos invalescentes excidit: re nulla omissa, qua priores clades sarcirentur: mira Numinis providentia, ut ætates singulæ Chri-

stia-

ſtianis fœminis, illuſtrentur, & habeat infirmior ſexus quo aſpiret.

Et per ſororem captivam Conſtantinopoli, Bogor Bulgarorum Rex Chriſto adjunctus, eo invocato ad peſtis famiſque ſolatium; & poſtmodum Theodora opitulante Bulgari in Regem, quod Chriſtianus eſſet, rebellantes victi, non corpore modo, ſed animo, ut Chriſtiani & ipſi fierent. Nempe placet Deo per fœminas innoteſcere, & quoddam eſt imbecillitatis cum Divinitate conſortium. *Bulgaro n Chriſtiani.*

Verum Theodora dum ſupra ſexum gerit Imperium, à filio Michaële Porphyrogenito eo deturbatur, anno Chriſti 856. Is à Barda avunculo excitatus, jamque vitiorum impatiens, quæ Magiſtram morum horrebant, matrem aula pulſam includit cœnobio, quæ nec diu regno ſuperſtes, fato Irenes periit, niſi quod altera in natum acerbior, altera forte mollior, infœlix utraque dum Neronem alit. Michaël amoto obice in omne vitium præceps ruit; & quaſi naſci in purpura, & in flagitiis idem foret (nam Porphyrogeniti pene omnes corrupti) ſemel obita infœlici expeditione in Syriam, omiſſa rerum cura, nugis & ſtupris totum ſe addidit; ubi rebus leviſſimis theſauros immenſos à matre collectos tam cito diſſipavit, quam lente coaluerant. *Michael Porphyrogenitus.*

Interim Bardas Cæſar, dictus ſpecimen præbuit Principis boni, in literis intermortuis revocandis; ſed ſe malum geſſit, in amovendo Patriarcha Ignatio, viro ſanctitate & doctrina conſpicuo (is Michaëlis Curo palatæ filius ſplēdorē purpuræ probitate morum illuſtrabat) cui Photium ſubſticuit virum prave doctū & humaniorīs literaturæ tam ſcientem quam ignarum divinæ. Ipſe idē paſſus in ſubſtituto Baſilio Cæſare: nam an. 866. cum Nepotis ineptiis refragaretur *Bardas*

mo-

morosius, ipso inspectante à congerronibus trucidatus est: sufficitque Basilius Macedo, exul, pauperculus, una equorum cura commendatus, eique matrimonio juncta est Eudoxia nobilissima sed Augusti pellex, fortunæ lusu, ut de Equisone fieret Imperator. Cum tamen ludos non desineret Michaël suosque collusores per ludibrium, manu, naso, oculo, vel capite multaret; imo quendam remigem indutum purpura dixisset Cæsarem, strueretque insidias Basilio, antevertens Basilius semi somnem, percussorum ferro objecit; tam ludicris ineptum quam seriis, qui vel joco sæviret, quemque dicas immutasse sexum cum matre, nisi quod vel fœminas tam turpis otii pudeat.

*Michael.*

*Ludovicus II.*

Anno Christi 855. Ludovicus Lotharii filius in Occidente Augusti iniit dignitatem. Lotharius frater illicitis cum Valdrada implicitus amoribus, sive ut excusset, sive ut puniat, bello que cum Saracenis Italiam vastantibus involutus magis quam illustris. Caroli magni præclarissima virtute jam deficiente, & in Nepotibus per Italiam, Galliam & Germaniam sparsis, in ambitionem immodicam, sed infirmam degenerante.

*Carolus Calvus.*

Ludovico morbo defuncto. an. Chr. 875. Carolus Calvus Romam advolans arripuit Imperium, Gallia propemodum à Ludovico fratre Germaniæ Rege spoliatus. Sed nec diu potitus Imperio, cui par præter cupiditatem nihil habebat: nam anno post altero à Sedacia Judæo, quo medico utebatur, veneno pulvere temperato interemptus est: calamitate magna mortalitatis; ut mors, quasi multæ illi non supperant viæ, per medicamenta & salutis instrumenta grassetur. Calvus Bosonem conjugis fra-

frattem creaverat ducem Italiæ, futurum in-
genitum motuum fontem.

Ludovicus III. à ſermonis vitio Balbus di- *Ludo-*
ctus, purpuram patris optavit potius quam ve- *vicus*
ſtivit: ac licet à Ioanne Pontifice in Gallia co- *Balbus.*
ronatus, tamen nec titulo imperii nec jure frui
diu potuit, altero anno Compendii non ſine
veneni ſuſpicione defunctus hac una re memo-
rabilis. quod Auguſtus faſtos nomine impleat.

Anno itaque Chriſti 880. Carolus Craſſus *Carolus*
Ludovici Germaniæ Regis filius defuncto Bal- *Craſſus.*
bo, præteritoque ejus filio Ludovico, impera-
torem ſe geſſit, nec omnino infirmum per ſe-
ptem annos in Normannos, Saracenos, & Co-
mitem Tuſciæ ducem Spoletanum, cui ad Sa-
racenos profugienti Berengarium conſanguí-
neum ſuum oppoſuit, donec octavo anno, cum
Germaniam, Galliam & Italiam propemodum
ſolus teneret; magno humanæ miſeriæ caſu,
cum corpore ſimul animoque langueret, in
ſubditorum ac maxime Germanorum contem-
ptum incurrens, deſertus ab omnibus, cliens fa-
ctus Arnulphi Nepotis, ex Fratre Carolomanno
& nobili concubina nati, vix impetratis ad u-
ſum vitæ aliquot locis, tantum non inops pau-
lo poſt obiit: novo prodigio jungens mendici-
tatem & regnum; ne quid ſit cujus ſe Principes
immunes putent.

Interea Balduinus primus extitit Flandriæ *Flan-*
Comes, anno Nempe 865. ea dinaſtia à Caro *dria.*
lo Calvo impetrata, cujus filiam Juditham octo
ante annos raptu abduxerat; pœna tanta crimi-
nis abuſu rerum jam inde vertente in præmi-
um. Et anno 887. permiſſa Neuſtria incolen- *Nor-*
da Normanis; cum poſt graves clades illatas *manni-*
obſidione Pariſios premerent nec ratio alia ſup- *a.*
peteret truculentos hoſtes amoliendi, niſi do-

nando

nando partem, totum rapientibus, ut abscisso membro corpus sanaretur.

*Basilius Macedo* Anno Christi 867. in Oriente Basilius Macedo ex prisca quidem Arsacidarum nobilitate, sed annorum serie sic obscura, ut homo pauperculus in curandis equis ageret vitam, obtruncato Michaele gubernacula tenuit; nec pro equisone, justitia & fortitudine in paucis insignis. Statim à Deo principium; exturbato Photio Ignatium revocat; habitumq; ipsius cura Concilium Generale octavum Constantinopolitanum IV. anno Christi 869. quo damnatus Photius, & Iconomachorum zizania evulsa stirpitus; deinde Saracenos plurimis expeditionibus, tum præsens, tum per Legatos, quos non obvia, felicitate majoresrebus gestis quam ambitione est nactus, sæpissime vicit, ab eorum tyrannide Asiæ parte, Dalmatia, & Calabriæ pluribus oppidis ereptis. Nec omittendus Andreas Scytha, qui Tarsensem Amiram, Mariæ filium arguentem infirmitatis, ejusdem filii potentia fretus, ingenti prælio delevit, ut cæsus Amiras Christi potestatem deprædicaret silentio.

*Concilium 8.*

Basilio liberi, summa fœlicitas Principum, non defuerunt; Cæsares enim dixit Constantinum Leonem & Alexandrum. Quamvis postea imminuta fœlicitas in Constantino, quem morbus rapuit; & in Leone, quem Magi Santabareni dilata ultio mancipavit carceri, & necasset fortasse, nisi Pfittaci vox intermortuum affectum patris suscitasset. Mox ipse Basilius 19. imperii anno, novo prorsus casu vitam egit. Ingentem enim percussurus cervum, ab eoque raptatus ramis cornuum zonæ implicitis, quamvis zona ab uno comitum abscissa servatus esset, tamen læsis ex vulnere intestinis paulo post obiit; ita fortissimus Imperator ab animali

mali timidissimo mortē hausit; & servatus quidem. Male tamen quod servatorem stringentem ferri necari jusserit; quasi zona lamentis scindi debuerit, & chirurgi novacula parricidiū sit.

Aliquot ante annos Ignatio mortuo in sedem Photius erat restitutus, indignus quam vel senel insideret. Is de Christiana re pessimè meritus, novo Bibliothecæ genere juvit eruditos, nec enim ingentia librorum volumina quandoque peritura capsis inclusit, sed oculis lecta animoque digesta scriptis mandavit, nulla temporum injuria peritura: studiosissimus omnium, qui posteritati ultimæ studuit. *Photius*

Anno Christi 886. Leo Basilii filius, servatore Psittaco patri redditus, ei successit, ob artium studia dictus Philosophus, 24. annos Imperium tenuit bello non admodum fœlix; à Berengario & à Bulgaris expeditione gemina victus: ita inepti sunt ad Martis munera philosophantes. Imo & insidiis tentatus domesticis, & in templo fuste percussus, vix servatus est. Nec prorsus philosophiam coluit, Zoe pellice Augustæ uxori super inducta, adeo Philosophia sine Christo fucus est. Ventris morbo contabuit, filio suo Constantino adhuc sexennī sub tutela Alexandri fratris relicto, quem ex matrimonio quarto susceperat. *Leo Philosophus*

Alexander post annuam administrationem inganeis poculisque transactam, eum pupillum Augustum castrare intenderet, nimia jactatione per nares & veretrum erumpente sanguine extinctus est, in ipsa molitione sceleris raptus, imbellem ætatem Deo vindicante.

Anno Christi 888. Arnulphus Carolomanni è pellice filius à Germaniæ proceribus Carolo Crasso substituitur, variaque sorte novem annis imperat. Primus belli campus Germania *Arnulphus.*

fuit, in qua dum Bohemi per Hungaros subiguntur, patefactus est Hungaris in reliquam Germaniam aditus. Tum pugnatum in Belgio, Normannique post populatas Gallias victi, eorum centum millibus in prælio cæsis. Postremo Martis area Italia fuit, quam Guido Spoletanus & Berengarius Forolivienſis inteſtinis armis diſcerpebant: ab Pontifice coronatus Guido Lamberto filio poſtmodum moriens coronam reliquerat: qua ſtatim ab Arnulpho Italiam invadente ſpoliatur: & in venatione ab Hugone Mediolanenſi perimitur. Arnulphus præter alias urbes, Romam cepit: quod mirere, perluſum, dum milites lepuſculum fugientem per mœnia inſectantur, Romanis cuſtodibus metu perterritis & dilapſis; tuneque Roma gentium domina facilius quam lepus capta eſt. In Germania redux Imperator phthiriaſi periit, anno Chriſti 899. cum ante Auguſta adulterii convicta acerbiorem vitam effeciſſet.

*Ludovicus III.* Ab Arnulphi obitu, Corona Imperii deciuſis celeriter aliquot Caroli annis, ad Germanos ſtatim tranſivit. Non tamen ſine turbis & ſanguine. Ludovicus Boſonis filius Rex Italiæ proclamatus, cum ſecurus dimiſſis copiis Veronæ ageret, à Berengario antea profugo deprehenſus imperio privatur & oculis: Anno Chr. 904. Nec ideo tuta poteſtas Berengario; nam cum Hungari vaſtata Germania tranſcendiſſent Alpes, & in anguſtiis oppreſſi à Berengario, nec prece nec pretio ſalutem poſſent redimere, metu, ut fit, in deſperationem verſo, Berengarium ingenti clade profligarunt, vaſtarunque Italiam nullo vetante.

At Ludovicus Arnulphi filius duodecennis deſignatus à Proceribus Imperator, nihilo me-

melius se Principem gessit. Hungarorum irruptionibus & Procerum motibus in Germania sua quasi in carcere conclusus : donec anno Christi 912. ætate adolescens, toleratis rebus supra virum, morbo absumptus est. Et in eo eraruit Caroli Magni Germanicus surculus, emigravitque Imperium ad Germanos non in una tamen stirpe ; quasi indagaret Austriacam, in qua quiesceret.

Tot inter tumultuantis Europæ funera, quis pietati consultum credat ? Anno tamen Christi 910. Guillelmus Pius Princeps Pictonum & Arvernorum Cluniacense Cœnobium in Burgundia condidit : cui primus Berno præfuit. Familia quidem ad Benedicti normam aptata, sed quæ deinceps Ordinis caput, & radicibus suis innitens truncus, feracissimos sanctitate ramos per Europam late propagabit. Infœlix nimirum Belli & ignorantiæ seculum ruebat in præceps, nisi pacem & literas Religiosi quantum in se fuit sustentassent.

Anno Christi 912. Conradus Franconiæ dux à Germanis coronatus est Imperator : Othone Brunsuicensi jam annis gravi coronam recusante. Septem annis eo potitus, bellis intestinis in Germanos proceres, ac Hungarorum incursionibus vexatus est ; hoc memorabilis, quod fato proximus insignia Imperii ad Henricum Saxoniæ ducem, illius Othonis Brunsvicensis filium miserit, à quo nuper ingenti prælio victus esset, eum unum tanto fastigio aptum contestatus, tum maxime Principatu dignus cum deponeret, qui ultionis libidinem suorumque commoda Reipublicæ post haberet. *Conradus.*

Eodem anno cicurati sunt Normannorum animi Rollonis ducis baptismate : is post Rotho- *Rollo Normannus*

magum sexto ante anno expugnatum, Francis imminebat, novas, iterum clades illaturus; sed à Deo victus fidem suscepit, & Gisla Caroli Simplicis filia in matrimonium accepta, tum demum in Francicum corpus coaluit.

*Navarræ regnum.* Et hoc tempore in Cantabria & Asturia ortum est Navarræ Regnum ab Eneco Sanctio, qui Aristæ dictus, in ipsis Pyrenæi radicibus; quod inter Hispanos Gallosque medium utramque gentem non tam dirimet quam componet; ambitione limites montium supergredientes.

*Henricus Auceps.* Anno Christi 919. Henricus Saxo, dictus Auceps quod capienti aviculas delatum esset Imperium; 17. annis illud obtinuit. Quamvis armis fortis, bellum tamen ab Arnoldo Bavaro pro Imperio commotum verbo non manu confecit; petito colloquio, & Bavaro persuaso; adeo vel furor prudentia regitur. Hinc Hungaros vicit Saxoniam vastantes, tunc Borealium partium luem: Misniam in Sclavos muniit; primumque Misniæ Marchionem erigit; Vandalos ad mare Balthicum ingenti prælio profligat, ac omissa vel non permissa Italia, paralysi obiit; in bellis victor, quæ non quæsierat, pacis nunquam compos; quam unam quærebat.

*Italiæ status.* Italia interim in ultimam calamitatem prolapsa, propudiosum meretricum facta stipendium, sub Regum titulo discerpebatur. Nam præter Hungaros impune grassantes, post Berengarium à Joanne X. coronatum, eundemque à Rodolpho Burgundiæ Rege victum, & Veronæ Flamberti cujusdam necatum scelere; Hugo Atelatensis ejecto Rodolpho Rex dictus Italiæ, non à Pontifice, sed quod probrum sit, à meretrice; ab eadem statim regno depulsus est;

est: uno verbo *Muzonia*, hoc est mulier, impudica, ambitiosa, & potens, quasi emissa Orco Megara, florentissimam regionem pessundabat. Præstat has turpitudines silentio tegi quã scriptis exponi; quibus Roma jam sui præda, non à Nerone, sed à metetricula diripiebatur.

Fœliciori calamitate usus est Pelagius, puer in Hispania nobilis, quem nec ætas tenera, nec Principis Mauri blanditiæ, nec atrocissima tormenta, à fide & pudicitia dimoverunt. In triumphatoribus Hispaniæ numerandus, qui se uno armatus Saracenorum copias vicit, tam blandientes quam sævientes. *Pelagius Martyr.*

Anno Christi 912. Alexandro mortuo Constantinus Porphyrogenitus Leonis filius, vix septennis servitutem potius quam Imperium iniit; tota propemodum vita pupillariter aut serviliter habitus. Ætate prima tutores Constantinum Ducam imminentem puero vix amoverunt; & Simeonem Bulgarum Regem ab urbe precibus & muneribus, quod infirmorum est, depulerunt. Indè Zoë mater clavo admota, matrem quidem se gessit, sed Principem, cujus nutu regeretur & filius. Mox quasi Augustus Imperium foret non Imperator, de eo regendo duos inter fortissimos Duces contentio, Romanum qui Lacopenus dictus est, & Phocam. Romanus astutior, qui Helena filia Constantino in uxorem data Phocam oppressit, & quasi perduellem excæcavit. Zoëm cœnobio inclusit, filioque Christophoro Cæsare dicto, Constantinum generum sic nihili habuit, ut Imperator & Porphyrogenitus pingendis Imaginibus vitam toleraret. Sed nihil indignius quam Theophylactus Romani filius, annorum sexdecim, in Constantinopolitanam sedem intrusus, ea juvenis amentia, ut equorum amori omnia *Constantinus Porphyrogenitus VII. Porphyrogenitus. Theophylactus.*

omnia posthabens, illorum simo sæpe infulas polluens, inter sacrosancta mysteria pullum equinum inviserit, bruto quovis abjectior, & ad catabulum juste damnandus.

Sed tandem Deo ambitionem viri ulciscente, Romano raptus Christophorus filius; duo reliqui Stephanus & Constantinus superstites quidem, sed in paternam calamitatem: li quippe tam infensi severitati patris, quam eorum vitiis pater, eum comprehendunt, attonsumque in Jusulam relegant, ut qui alienos liberos perditum ibat, perderetur à suis. Mox aliquando Prophyrogenitus exsurgens, destitutos Patre filios in vincula conjicit, statim relegandos, soluisque regnum capessit, quod eum Romano filio, ex Helena prioris Romani filia susceptо, 15. annos gessit; donec ab eodem filio veneno perierit anno Christi 959. vitæ 54. eo fato ut semper regnarit, at fere nunquam; securus in aliena potestate, in sua perditus. Theophylactus, ille Caballinæ gentis antesignanus, morbo contracto ex incitata equitatione intercute periit; fato Hippolyti dignior, ab equis ad insaniam charis discerpendus, ut inde esset pœna, unde & culpa.

*Otho Magnus.* Anno Christi 936. Otho Henrici filius in Germania imperat, dictus est Magnus, pro rerum gestatum amplitudine, quantum calamitosa ferebant tempora, quibus 36. annis afflictatus est & illustratus. Diuturnum bellum in seditiosos eum exercuit, quodque acerbius in geminos fratres; quorum Taumarus morte culpam luit, Henricus veniâ; adeo varia sunt hominum fata, & priora emendantur posteritatibus. Post pacatam Germaniam sollicitavit Italia, quæ à Berengario juniore ejusque filio Adalberto regni nomine vastabatur; bis

Alpes

Alpes tranſmiſſæ, conflictum ſæpius; donec anno 968. Adalberto in acie cæſo, penitus extinctum eſt Italiæ regnum, Imperatore jure victoriæ potiſſimam eius partem occupante. Nec modo victoriis Magnus Imperator, ſed religione, baſilicis pluribus conditis ornatiſque perpetua beneficentia; parta tandem Imperio pace deceſſit, quam tot annis æruminiſque tantis quæſierat; vere Magnus ambitione conſcripta terminis.

Circa hæc tempora Chriſtus fœliciter Boreales illuxit gentibus: nam an. 965. Poloniæ regnum ampliſsimum per Miciſlaum Regem fidem admiſit. Inuſitata cauſa vis Amoris, quo ardens Miciſlaus, in filiam Venciſlai Bohemorum Regis, cum virgo Chriſtiana abdicaret Ethnicum hominem is ut ſponſam obtineret Chriſtum amplexus eſt, coluitque conſtanter, Cracovienſi & Gneſnenſi fundatis Eccleſiis. In exemplum ivit pietas Regis, placuitque ſubditis ſentire cum Principe: nec enim efficacius imperatur quam agendo. *Polonia Chriſtiana.*

Colla ægrius ſubmiſit Dania, immanitate morum nondum ſubacta, duobus Regibus deorum cultum vix evellentibus: quorum primus Heraldus à Suenone filio regno expulſus eſt; alter ipſe Sueno, tametſi initio infenſiſſimus Chriſtianis, tamen poſtea per adverſa doctus Chriſtum appellare, ſic eum coluit, ut jam præco fidei, proceres ſuos doceret quæ didicerat, piiſque verbis priora facta reſcinderet, tenui tamen fructu; donec Poppo vir Sanctus illæſa manu ferrum candens tractans, populatium ſuorum animos prodigio captos Deo adjunxit, adeo Barbaros inuſitata capiunt, & qui ſenſibus ſerviunt per ipſos ſenſus vincendi ſunt. *Et Dania.*

*Mahomedes Maurus*

Infœlicius in Hispania, quam Mahomedes Maurus Almansoris Regi Cordubensis Prætor crebris victoriis concutiebat; ejus generositate Saracenicum nomen instauratum, qui bis & quinquagies in Christianorum terras irrupit, Veremundo Legionensi Rege ingente clade affecto; donec tandem prælio victus, doloris impatiens seipsum absumpsit inedia, turpiori à se victoria quam ab Hispanis.

*Romanus junior.*

Anno Christi 959. Romanus junior Constantino patre veneno necato, Imperator factus est parricidio, potestate tantum triennium usus, imo abusus, cum voluptatibus & libidinibus totus marcesceret; per quas exhausto corpore, morbo vitam amisit, quam debebat ferro patricida: Puer appellatus, non tam ab ætate quam à moribus. Bene tamen quod Nicephoro Phocæ commisit exercitus, tantum enim vir fortis & prudens administrationi nova peperit, ut Saracenos Creta expulerit, celebresque victorias, pluribus captis urbibus, in Oriente retulerit.

*Nicephorus Phocas.*

Nec Imperium arripuit, nisi vitam ne perderet, cui Brindes Romani cubicularius insidiabatur; futurus itaque Imperator aut nullus, maluit militibus purpuram ingerentibus obsequi, quam inimicis mortem offerentibus. Theophanam Romani viduam uxorem duxit, futurus pater ipsius liberis, tam affectu quam nomine. Instauravit palmas Imperator, quas privatus posuerat, toto notissimas Oriente, Cilicia, Cypro & Syria Imperio adjunctis. Attamen Antiochiam Syriæ expugnavit invitus, monitus olim ea urbe capta sibi perituram. Verum non ab urbe, sed ab avaritia mortem offendit. Cum enim tam odiosus domi, quam foris clarus, militarem gloriam expilationibus civium

cirium deturparet, gravique annona premeret populum, in inſidias delapſus eſt procerum, à quibus in Palatio peremptus eſt, ſexto poteſtatis anno. Amatus odii publici fax ingenti muro palatium cinxerat; at ea die qua muro perfecto claves portarum acceperat, à conjuratis intra murum ſporta exceptis in cubiculo ſuo jugulatus eſt; veritaſque voci aſſerta, qua ipſe monitus, fruſtra ad cœlos munimenta tolli, ſi intra malum exiſtat. Cæca mortalium providentia, quæ cavet longinqua ut à propioribus pereat. Cavenda Nicephoro uxor Theophana, quæ ſe frigidius amari doleus, ad Tzimiſcem animum applicans, ad eum jam dotale tulit Imperium.

Igitur Ioannes Tzimiſces anno Chriſti 969. dux præclariſſimus, ſed Nicephori nece maculatus, Theophana in exilium acta, juſta præpoſteri amoris pœna, Imperium adiit, & ex prima fortitudine adminiſtravit, repulſis Antiochia Saracenis, oppreſſis Nicephori affinibus & Ruſſorum ingenti multitudine prælio victa quæ Victoria Theodoro adſcripta Martyri; viſo inter ordines obequitare, juvitque Principem ſibi detrahi gloriam, Deo adjungendam. Primus omnium Principum juſſit nummos imagine Chriſti ſignari, hac inſcriptione, Ieſus Chriſtus, Rex Regum; placuit exemplum poſteris, Chriſtique regnum in Reges aſſertum, cujus nutu ponuntur Imperia & evertuntur. Sexto ſui anno Tzimiſces tabifico veneno periit, quod Baſilius Eunuchus præbuerat, veritus ne adminiſtratione quarundam urbium dejiceretur; ita tot virorum victor à Semiviro victus; juxtaque Nicephorum inteſtino malo raptus eſt, foris communitus. *Tzimiſces.*

*Cayrus.* Interea nempe anno Christi 971. ab Alcuino Saraceno, urbs in Ægypto ædificata est Cayrus; Memphim & Alexandriam obrutura splendore & amplitudine, regnique sedes Babylonico æmuli, ita nescio quid præter conditores urbes æternat.

*Otho 2.* Anno Christi 973. Otho secundus Magni filius Imperium tenuit; juxta patrem agitatus bellis, sed sorte varia; præter civile, quod Germani moverunt Proceres, cum Lothario Francorum Rege sic pugnavit, ut ab eo primum Aquisgrano pulsus, deinceps eundem Parisios usque armatus egerit, ab eodem rursus multa cæde ad Axonam fusus. Eadem propemodum sorte cum Græcis in Italia contendit primum victor, post victus ac fugiens; ægre navi servatus quamdiu latuit, ægrius ubi agnitus est natatu evadens; ut aliquando regni gloria non oneri modo, sed periculo sit. Iram conceptam vertit in Italos, à quibus in pugna fugæ initium, Beneventum incendit; Romanosque clarissimos vocatos ad convivium, occidit in epulatum lætitia, vere morte improvisa in vitæ ferculis; ipse postmodum angore animi obiit; fortunæ & Martis variantis exemplum.

*Eduardus S.* At in Anglia magnum patratum est nefas anno Christi 977. in Eduardo Rege sanctitate morum illustri, qui novercæ dolo periit, Ethelredo filio regnum comparantis. Sed in subditos Deus crimen Principum ultus est, Anglia Ethelredo Rege, Canuti Daniæ Regis deprædationibus assiduis vexata est, & parta scelere potestas servitus fuit.

*Camaldulenses* Et hoc tempore Anachoretarum Camaldulensium Ordo institutus ab Romualdo viro integerrimo & abstinentissimo; qui vitam in spontanea corporis afflictatione ad annum vicesimum

simum supra centesimum produxit; adeo vivere non est indulgere voluptatibus.

Anno Christi 983. Otho III. Secundi filius duodecennis Imperium auspicatus est pueritia factionibus multum obnoxia. Hinc enim Henricus patruelis Bavariæ Dux sibi imperatorem & spem Imperii vindicabat; inde Atheleida avia materque Theophano natum reposcebant, eo justius quo securius. Fides apud Proceres valuit, raptus Henrico puer, catusque fœminis ita institutus, ut pro ignorantia temporum literatissimus, *Mirabilia* Mundi vulgo diceretur: doctrinæ laude eximia, præ qua nihil in orbe mirabile foret, Romam adiit à Crescentio Consule turbis agitatam, & Gregorio V. Pontifice sedi restituto impetravit, ut ferunt, Electorum Septemviratum, quibus in posterum diligendi Imperatoris facultas esset. Ad nobilissimam suffragationem lecti Præsules, Moguntinus, Colonicnsis, & Trevitensis; additi Duces Bavariæ & Saxoniæ, cum Brandeburgico Marchione, cui limes Imperii adversus Sclavos jam commissus. Per hæc ereptus successioni locus, datus ambitui: & Imperium per plures stirpes vagatum, ditavit plures opulentia sua, sibi tantum detrahens, quantum aliis largiens. *Otho* 3. *Electores Imperii.*

In hoc rerum successu, nihil Othoni infœlicius fœminis; nam Maria conjux, ob adulterium mente conceptum, quod in Comitem Mutinensem falso impegerat, affecta supplicio, domum Augustam maculavit infamia: & Crescentii uxor Imperatori charior quam decebat, indignata hunc respicere, jam melioris frugis interemit, missis chirothecis veneno infectis, florente ætate & ad amplissima institutum; detesit orbus, fœlix si cælebs, expertus fœminas tam in cunis probas, quam in toro malas.

Anno

*Hugo Capetus* Anno Christi 988. Regnum Galliæ secundo mutationem principum passum est. Defecerat Caroli Magni genus in Ludovico V. sine prole mortuo, Hugo Capetus vel à Lodovico regno donatus, vel Francorum comitiis lectus, tertiæ stirpi originem dedit, quæ prioribus ut annorum serie perennior, sic splendore rerum illustrior, non modo ad nostrum ævum illibata pervenit, sed ævi coæva, si cœlo creditur, perdurabit. Hugoni militari viro Robertus filius pietate summa succesſit; quasi alter Numa post Romulum, ut quos armis efferaverat pater, religione filius cicuraret.

*Sabaudiæ Duces.* Decennio post novus Principum surculus in radicibus Alpium inseritur in Berardo. Is Saxoniæ Ducis filius. & Othonis secundi ex fratre nepos à Rodolpho Burgundiæ Transjuranæ Rege obtinuit Moriennæ Comitatum, & Taurinatium Marchionatum. Vnde orti Sabaudiæ Duces, Regum lata prosapia, si regna meritum non titulus condit: quamvis nec à Cypro titulus defuit; sed gestorum gloria titulis major est.

*Basilius II.* Anno Christi 975. Constantini Porphyrogeniti filii, Basilius secundus & Constantinus octavus avitum tandem receperunt Imperium, mira Dei indulgentia, Nicephoro & Tzimisca quasi tutoribus rem pupillorum agentibus. Sed eorum alter voluptatibus vixit, alter reipublicæ. Is Basilius qui vicesimo ætatis anno throno evectus, eum per 50. annos insedit, unus Principum perenitate Imperii clarus. Nec inanis rebus annorum series, sed illustrium eventuum fœta, non vixisse modo, sed regnasse Augustum prædicat. Bardam Slerum usurpantem Imperium per Bardam Phocam exulem vicit: in Italia contra Othonem Calabriam vindicavit:

vit; ipſum met Phocam rebellione fœdantem victorias oppreſſit fœliciter, Bulgaros tot annos Græcis imminentes ita continuis attrivit victoriis ut pene deleverit, ſemel eorum capta 15. millia privavit oculis, remiſitque ad ſuos, relicto turmis ſingulis uno duce luſco: obſtinatæ genti cæcitatem exprobrans mentis. Nec annis gravis à bello ceſſavit, in conſilio repetendæ Siciliæ deprehenſus à morte. Dignus ſumma laude, niſi literarum oſor, fiſci ſtudioſus, alienus à liberalitate, præclariorem Principis partem abſcidiſſet; obiit quidem cumulatiſſimo fiſco, ſed veræ regnantium opes amor ſubditorum: fruſtraque congeritur, quod ſtatim alieno luxu periturum eſt.

Conſtantinus ventris Veneriſque mancipium Baſilium fratrem excepit: optime quidem, quod jam annis pleno proculcare Imperium diu non licuit: triennium ſuperſtes, rempublicam inertia, prodigalitate, & crudelitate afflixit: id unum allaborans ut Zoæ filiæ jam quinquagenariæ pararet Imperium. Quod nec perfecit ſine flagitio, dato illi in maritum Romano, à prima uxore juſſo abſcedere: obiit tertio poſt nuptias die: unus maxime teſtis, non eſſe à fratribus idem expectandum, nec eſſe ſimilium diuem morum quæ ortus. *Conſtantinus VIII.*

Circa hæc tempora, anno nimirum Chriſti 1003. Turcorum nomen orbi innotuit. Il gens Hunnica Caucaſi Borealis accolæ, à Sultano Babylonio evocati, ut Perſas rebellantes contunderent, Duce Tangrolipice eos profligarunt. Sed cum ad ſua redire à Sultano prohiberentur, commiſſo prælio Sultanus victus, victoreſque Perſide, Babylonia & Meſopotamia occupatis, patriam fœliciori ſolo immutarunt. Hi ſiveante Mahumetica lue infecti, *Turci.*

ſivo

sive post ex Saracenorum contagio, statim evadent Mahumetis cultores obstinatissimi, & maximo Christianæ Reipublicæ damno tremendum Orbi ponent Imperium.

*Henricus S.*

Anno Christi 1002. Henricus Bavariæ Dux, Othonis primi ex fratre nepos, Eghardo Thuringio frustra renitente, cepit Imperium, æmulatione principum litigiosum; donec eminens virtus tam securo regno quam justo potita sit. Is Imperatoriis titulis Sancti nomen adjunxit implevitque magnis virtutibus. Nec domi Sancto, foris gloria defuit; quam triplici in Italiam expeditione, Harduico bis Longobardia pulso, & seditione Ticinensi oppressa, collegit luculentam. Et ejus fœlicitatem vel infirmior sexus promovit Sancta Cunegundis beatitudinis Henrici maxima portio, Virgo nupta Virgini, & in Matrimonio eadem perstans: fœlices nuptiæ, quibus virginitas pronuba, dos integritas, pudor ornamenta, & juncti sunt animi immunes corporum.

*Cunegundis.*

*Hungaria Christiana.*

Nec in Gissa sorore desideratus Henricus, quæ nupta Stephano Regi Hungarorum, Christo conjugem peperit, Gentemq; ferocissimam ad religionem veram traduxit; quasi infatis esset, ut per fœminas tota Europa Deo vinceretur. Porro qualia virtutis rudimenta, quibus fastigium sanctitatis adeptus Stephanus, à fundamentis eminuit, suosque docuit veræ virtutis nullas esse cunas.

*Henricus.*

Obiit Henricus inter optima consilia cum Roberto Franco communicata; nullo relicto hærede præter Ecclesias; quas & condiderat & ornaverat, præcipue Bambergensem: rarus, quod erat. Nepotes & posteros interire, ævo supereresse, quod Deo sacrum est.

His temporibus aperta Normannis Gallis Calabri,

labria. Virtus pro numero; cum eorum quadraginta nobiles à Ierosolymitana peregrinatione redeuntes, Salernum Apuliæ obsessum à Saracenis ita propugnarunt, ut incredibili virtute fuso Barbarorum exercitu urbs liberata servatores exceperit, prærogativa Principatus futuri, & fœlici ampliſsimarum rerum exordio. *Normanni Calabria.*

An. 1011. Castellæ Comitatus in Regnum transiit; Sanctio maiore Navarræ Rege, ob jus uxoris Castellam possidente, regnumque appellante eam provinciam, quæ merito Hispaniæ cor, vel ob situm, vel ob generositatem, dici debet. Sanctio Ferdinandus filius successit, in quo statim novi regni effulsit titulus; Lusitaniæ maxima parte *Mauris* erepta; cui & regnum Legionense adjectum est, ductâ uxore Sanctia sorore Veremundi Regis Legionensis; jam Deo per mulieres Austriacæ stirpi comparante Monarchiam. *Castella regnum*

Anno Christi 1024. Conradus II. Franconiæ Dux ab Henrico Principibus commendatus, eorum suffragio lectus est Augustus. Et hic obiit consuetas expeditiones Imperatoribus, motibus Germanicis pacandis, & Italiæ bellis opprimendis. Papienses adegit arcem reponere quam everterant; Ravennates à quibus expellebatur in urbe propria domuit; Romanos ad flagitandam veniam impulit, rixa de corio bovis inter Germanum & Italum mota; Ereptam Græcis Apuliam Normannis quorum opera usus attribuit. Post in Germania contra conjuratos, in Burgundia contra Othonem, in Hungaria contra Stephanum victor: iterumque in Italiam profectus; pacato Imperio, cum securus de otio pacis cogitaret, tot periculis illibatus *Conradus II.*

libatus, morbo occubuit, anno potestatis 15. Vir imperterriti animi, qui discrimina nec quæreret nec defugeret, nosset que victoriam temperare clementia, tam parcendi promptus quam vincendi.

*Musicæ nota.* Hoc tempore musica incremento magno promota est, inverto Guidonis Aretini, circa annum 1024. qui sex Notas illas vulgares commentus est, ad juvandum eximiam disciplinam faciliusque discentium animis imprimendam: aliquo humanitatis levamento, ut cum litterarum jacerent studia, ars honestissima esset in pretio. Et pietati consultum in Monasterio Vallis umbrosæ, quod annno 1030. in Apennini jugo conditum, magnis incrementis illustrique virtutum splendore ad posteros venit.

*Vallis umbrosa*

*Casimirus Monachus.* Vidit & Gallia in Casimiro adolescente quanti esset Mundus. Iuvenis regno natus, quippe Miceslai Poloniæ Regis Filius, post patris obitum regno cum matre pulsus, dum Parisiis dat operam literis, Cluniacensibus Monachis se adlegit, fœlici naufragio ad portum appulsus, nactusque regnum abdicando. Nam aliquot post annos, jam Diaconus revocatus à Polonis, & dispensante Pontifice throno impositus uxore ducta, pro dignitate sceptrum tractavit; quis enim tractet dignius, quam qui contempsit?

*Romanus Argyrus.* Anno Christi 1028. Romanus. III. Argyrus dictus, vel Argyropolus; quod ad prodigalitatem opes effunderet, cum Zoe conjuge Orientis Imperium tenuit, gessitque juxta Soceri Constantini, sinsminus ignaviam, saltem fortunam. A Saracenis maxima clade in fugam actus est; mox ex prodigo avarus, id enim sequitur, acerbissime tributa exegit; frustraque à conju-

conjuge quæſitis liberis, cum amaret illam ingravius ab eadem ſexto anno veneno tollitur. Ubi Zelotypia libidinem armavit, quæ fides vetulæ.

Anno itaque 1034. Michael Paphlago Zoæ adulter, & eximiæ formæ ab eadem in thalamum & thronum avehitur; fuitque faſtigium rerum, graviſſimorum ſcelerum merces. Sed neutri diu perſtitit tanti empta: nam Zoe ab Ioanne Spadone Paphlagonis fratre redacta in ordinem, honeſtæ cuſtodiæ mancipata eſt, ipſique Ioanni cura rerum incubuit; Paphlago comitiali morbo afflictatus, publico abſtinuit, purpuræ ſtipes, non Auguſtus. Donec ejuſdem fratris conſilio Zoem cogit, ut Michaelem Calephatem ex ſorore nepotem adoptet Imperio, ac inito Principatus ſui ſeptennio, ſerio flagitiorum pœnitens, Auguſtum mutavit Clerico, ratus culpam facilius cum fomite perituram. Interea Maniaces Dux eximius eripiebat Siciliam Saracenis: ſed calumnia & aulicis artibus Conſtantinopoli impetitus, infectum opus dimiſit, armiſque invictus fraudi ſuccubuit. *Michael Paphlago.*

Michael Calephates anno Chriſti 1041: Pimatore olim navium genitus, cedente avunculo thronum inſcendit, tam gradu indignus quam caſu dignus. Primum crimen ignarus animus quo Zoem relegavit, Ioannem Spadonem avunculum expulit: alterum crudelitas, qua in proximos ſæviebat. Commota ſtatim ſeditio, Theodora Zoæ ſoror ab exilio quod indixerat Argyrus revocata, Auguſta dicta. Quin & Zoe à Calephate accerſita inſtigante acrius ſeditionem, Calephates & Conſtantinus avunculus victi excæcantur: Zoe iterum gubernaculo admota Conſtantinum Mono- *Michael Calephates.*

ma-

machum in virum deligit, & honoris quam amoris ardentior, ipsius patitur cum Sclerena dilectissima conjuge stare connubium: quasi Constantini alia uxor esset, alia Augusti: gemente interim Imperio inter repudia & nuptias libidinosæ mulieris.

*Constantinus 9. Monomachus*

Adit ergo Imperium Constantinus Monomachus, quinto post Calephatis initia mense: gravibusque periculis statim impellitur: sive à Maniace Duce illo fortissimo ambiente purpuram, sive à Leone cognato idem fastigium usurpante, sive à Russorum Principe innumeris navigiis Byzantium obsidente. Sed iis perfunctus periculis, æmulis fœliciter sublatis, & Russis procellarum vi divinitus mersis: longe gravissimum a Turcis adiit, impune percursantibus Orientem, & Byzantio jam imminentibus quo etiam servatus est, eorum intestinis dissidiis, aliena damna in mutuas clades vertentium. Tot hostium liber morbo succubuit, & gemino quidem, articulari & pleuritide oppressus, anno Imperii 13. cum antea Zoe decessisset, tot imperatorum uxor & serva.

*Henr. 3. Niger.*

Anno Christi 1039. Henricus III. à colore crinium Niger dictus Conrado Patri successit, diversis expeditionibus in Hungaros clarus, ad Petrum eorum Regem reducendum: Romanoque bello implicitus ad sanciendam veri Pontificis dignitatem, Inter hæc decessit, dominatus anno 17. Filio Henrico adhuc septeni relinquens Imperium.

*Anglia Danis liberata*

In Anglia dominatio Danorum extincta, revocata Anglorum. Nam defuncto magno illo Canuto Daniæ, Norvegiæ & Angliæ Rege, cum & Canutum filium brevi mors rapuisset, Sueno Norvegus cui Daniæ & Angliæ regna

gnum obtigerat, cum Danis omnibus Haraldi fraude Anglia pulsus est. Quippe Haraldus Dapos per præsidia distributos exceptos conviviis potosque liberalius trucidari jussit, unaque nocte per totam Angliam vino potius quam ferro extinctum est multorum annorum Imperium; nec enim Annibalem unum Capua perdidit. Haraldus Eduardo regni umbram permisit, ipse totius potestatis compos.

In Oriente anno Christi 1055. Theodora soror Zoës defuncto Monomacho imperat: & anno sequenti Michèlem V. consortem Imperii designat. Is jam decrepitus & nullius rei nisi militiæ gnarus, in qua versatus à puero, unde Stratiotici nomen collectum ab Eunuchis eo promotus est, ut consilio indigeret alieno, nihilque ratum esset quin ipsi gererent. Sed utraque potestas, tam servientis Imperatoris, quam servorum imperantium brevis fuit. *Michael V. Stratioticus*

Nam anno 1057. exercitus Isacio Comneno imponit Imperium, urbemque capit, truso in Monasterium Stratiotico, & ad militiam nonam applicato. Cujus tamen exemplum Isacius sponte æmulatus est quarto post anno, depositu purpura, & Constantino Ducæ tradita. Dicas illo ævo Orientis Imperium lucem esse, quà contacti perirent statim, ni ipsa periret, & purpuram crimen fore, eluendum morte vel pœnitentiâ. *Isacius Comnenus.*

Anno Christi 1054. Henricus IV. ix infantiam egressus inauguratus Imperio, sub tutela matris Agnetis. In eo videas obstinatum pectus luctari cum cœlo, & contumaciam criminis nec adversis fractam, nec mollitam prosperis: Regni annos bellis aut periculis distinxit, nullâ fuit tempus quo non vinceretur aut vinceret: tres passus consortes Imperii, tres *Henricus IV.*

Pon-

Pontifices sacris fulminibus intonantes, duos filios in se pugnantes, bis corona sponte exutus, ter diris devotus, & cum tot malis superfuisset, nusquam insipuit, ita in chalybem cor induruerat. Fons calamitatum, indulgentia materna, corrupta indoles & consuetudo peccandi à teneris: porro fastigium, detracta summo Pontifici obedientia. Hinc à Gregorio VII. olim Hildebrando fortissimo Ecclesiæ propugnatore pronuntiatum in Henricum anathema, hinc Germania atque Italia bello flagrantes.

At ubi ex pœnitentia peccavit gravius Imperator, & post impetratam à Gregorio veniam, ad ingenium, hoc est, ad contumaciam reversus, condonatum crimen novo suscitavit, Patrem Judice Pontifex mutans, ut perstaret exauthoratio, curavit in Comitiis Procerum Rodolphum Sueviæ ducem Augustum legi, unde nova belli seges, quo anno quarto Rodolphus occubuit, servatusque ultioni divinæ Henricus. Nam successu elatior in Italiam advolans Romam obsidet, capitque primo Leoninam, ductu Godefredi Bullionii, cui deinde in præmium Lotharingiam tradidit, tum postea veterem urbem expugnat, incluso in Adriani mole Pontifice. Fœliciter hactenus, cùm Robertus Normannus ex Calabria expeditus Gregorium liberat, & ultioni imminentem Cæsarem in fugam agit, cum Pseudo pontifice Clemente III. Deo tam sonti quam insonti indulgente, dum illius crimen istius pœnam imminuit.

Nec ideo adversorum prosperorumque pugna cessavit, quippe Gregorio Salerni mortuo, visus Henrico hostis obiisse; sed statim in Urbano II. Cluniacensi olim Monacho, ut Eccle-

siæ

sic clypeus, sic Henrici gladius promptus est, diræque in perduellem Principem renovatæ. Quin & Conradus filius, ut Ecclesiam Matrem agnosceret, Henricum Patrem inficiatus, ei detrectat obsequium qui Deo negaret: sed occulto Dei judicio sublatus æmulus, liberatusque pater necessitate belli, quo vel victor perderet. Post Urbani obitum Paschalis Pontifex, cum Henricus perstaret in crimine, in pœna perstitit, & Henrico filio, Patrem ejurante, ipsumque adigente ut Moguntiæ insignia regni deponeret, vidit noxium obstinatissimumque rebellionis in aliquot urbes profugum, tandem Ecclesiæ supplicia pendere, odiosum omnibus, pene omnium egenum, animam agere, anno Christi 1105. capacem equidem magni Imperii, belloque strenuum, quod vel Saxones continuis ab eo victoriis, profligati testantur; sed fœda aspersum hæretici labe, per quam dotes vertit in crimina; si minus valuisset, minus peccaturus.

Inter hæc magna rerum momenta mutarunt aliquot in terris regna. Normanni in Italia Duce Roberto Guiscardo condunt Principatum: is anno 1059. à Nicolao II. summo Pontifice Apuliæ & Calabriæ Dux renuntiatur, sed Romanæ Ecclesiæ vectigalis: quam eximie in Imperatores hæreticos tum ipse tum ex posteris plures propugnarunt, hac maxime fide se Gallos testati. Sicilia pariter Rogerio Roberti filio assignata, tunc à Saracenis possessa, post iisdem magnis facinoribus eripienda. *Normanni in Calabria.*

Nec Italico mari Normannorum fortitudo conscripta est, transilivit Oceanum, & *Et in*

An-

*Anglia Guillelmus Nothus.* Angliam vicit. Nam cum Eduardus absque liberis obiisset, & Guillelmum Normanniæ Ducem Nothum dictum, hæredem scripsisset, Haraldus deposita larva se Regem gessit. Sed anno Christi 1066. Guillelmus accepto ab Alexandro Pontifice vexillo, transmissus in Angliam, commisit prælium, quo Haraldus cæsus, ipsique regnum insulæ partum est; multis annis tenendum à posteris; nec tamen incruentum, diu Anglico solo Principum sanguine macerato.

*Delphini Viennenses.* In Gallia novus Principatus à Guige Gratianopolis Comite, anno 1075. qui nomen sibi fecit in Delphinatu Allobrogum gente; unde Delphini Viennenses orti; inter Francia Reges & Sabaudiæ principes medii, eoque tutiores.

*Carthusienses.* At longe illustrior Delphinatus Carthusia solitudine, quæ anno Christi 1085. à Brunone & sociis incoli cepit. Opus divinæ gratiæ prodigiosum, quæ naturam vincens, cœtum horribilem mutavit Elysiis, & corporatos Angelos terris dedit. Propagata in Europam reliquam solitudo, & Carthusia plerisque in locis inventa vel facta: Mirum tot homines abdi sponte vivos in sepulchris: sed veri Phœnices nanciscantur cunas in tumulis, nec vivunt ulli suavius quam ita mortui.

*Cistertienses.* Et in eadem Gallia, nova militia aucta Religio, anno 1098. in Cistertiensium ordine, quem condidit in Burgundia Robertus Abbas, loci nomine traducto in Ordinem, mox magnis incrementis promovendum ab adolescente Bernardo.

Polo-

Polonia Regis sui scelus nova ignominia eluit, anno 1079. in Stanislao viro sanctissimo à Bolesłao Rege per nefas occiso; Ignominia, præter Regem percussum anathemate, in expungendo Regio titulo, quo Polonia ducentis annis caruit, ut memini essent posteri, non omnia licere Regibus, nec ipsorum arbitrium legem summam esse. *Stanislaus.*

In Hispania novum Lusitaniæ regnum habet primordia, anno Christi 1089. Cum enim Alphonsus, Castellæ Rex Toletum ante aliquot annos expugnasset; & Hali Saracenorum Princeps ad suorum res instaurandas ex Africa in Hispaniam trajecisset, ingens discrimen res Christiana adibat, ni Galli Proceres opitulati essent Hispano. Illorum insignis virtus enituit; præcipuè Raimondi Tolosani, Henrici Lotharingi, & Raimondi Burgundi; quibus Alphonsi filiæ nuptui datæ, & Henrico dotis nomine quidquid Christianorum erat in Lusitania. Unde postea Portugalliæ nomen & regnum, magno Christianæ fidei incremento: quippe conditum regnum fide & religione, iisdem artibus adolevit. *Portugallia.*

Sed nullum iis temporibus laudabilius facinus, quam quod susceptum est ab Europæis proceribus ad Ierosolymam Saracenis eripiendam. Sanctissimi belli tuba Vrbanus Pontifex in Concilio Claromontano in Gallia. Expeditionis principes, Godefridus Dux Lotharingiæ, Balduinus & Eustachius ejus fratres, Hugo Regis Galliæ frater, Robertus Flander, Stephanus Blesensis, Raimondus Tolosanus, Bœmundus Apulus; insigne, Crux panno puniceo insuta vestibus: milites, effusissima mortalium copia: regni præludia, Nicæa Bythiniæ capta. Antiochia per summam commea- *Ierosolymitanum regnum.*

tus

tus inopiam expugnata & à Turcis statim obsessa, à Christianis erumpentibus servata, centum millibus Saracenorum cæsis in eruptione. Tandem an. Chr. 1099 quarto post suscepram expeditionem, Ierosolyma 38. die obsidionis capta, horribili hostium strage. Bullonius qui in muros primus insilierat, regni Ierosolymitani corona donatus, ereptumque Barbaris Sacrosanctum Jesu Mausolæum. Inde Ascalonem itum, ubi Admiravistus ingenti suorum cæde in fugam actus est.

Sed fortunata exordia detrivit illico Godefridi mors, anno ab inito regno proximo, quasi puderet ubi Christus passus sit imperare. Viro fortissimo Christianorum Principum speculo successit Balduinus frater, urbesque Palæstinæ maritimæ Genuensium ope expugnatæ, Brevi tamen has victorias corrumpet avaritia cum dominandi libidine; & ubi vitia Saracenorum Christianos imbuerint; bene parta male dilabentur.

*Hospitalarii.* Interea parvis initiis magnarum rerum sementis facta est. Hospitalarii circa annum Christi 1104. instituti sunt; quorum erat sepulchrum Christi adeuntibus, suppeditare necessaria. Ii postea, ut id muneris religiosius obirent; sacris vestibus eum albata cruce in pectore à vulgo distincti sunt. Ex necessitate peregrinos tuendi accessit studium rei militaris, & eum in ordinem plerisque Nobilium confluentibus; ex hospitalariis orti Equites primum Ierosolymitani, inde Rhodii postremo Melitenses; Reipublicæ Christianæ firmissimum propugnaculum, irrumpentis Turcæ agger immobile: & ubi ipse crescens æternis sine fœmina mariis sine prole.

Anno Christi 1061. Deponente Isacio Impe-

perium Orientis ſuſcepit Conſtantinus Ducas, domi quam foris melior, literarum amantior quam militiæ, eam enim quod ſtipendiis parceret ſolvit, limiteſque imperii Turcis aperuit. Utos tamen Scythicam gentem lachrymis vicit & precibus, quibus ad Deum fuſis gens barbara pene abſumpta eſt; ita eſt quædam infirmitas potens, Octavo dominationis anno obiit, Eudoxia Auguſta jurejurando adacta, ne alii viro nuberet, ut cuſtoditetur Imperium liberis; ſed male fœminæ viduitas creditur. *Conſtantinus X. Ducas.*

Septimo menſe à viri obitu, anni 1068. nupſit Romano Diogeni eumque purpurato leto admiſit. Porro Diogenes animi acer, emenſurus Ducæ inertiam, tranſivit in Aſiam, vaſtiſque præliis Turcas profligavit; donec extremo à Conſtantino Ducæ fratre deſertus fortiter pugnans à Turcis captus eſt; & miro fortunæ luſu ab eorum Sultano fortitudinem viri ſuſpiciente dimiſſus, a privignis Conſtantini filiis proditorie interceptus, excæcatus eſt, ſequuta morte ex vulnere. Ita pax bello ſævior, & hoſte vel Turca eſt affinis implacabilior. *Romanus Diogenes.*

Inde anno Chriſti 1071. Michael VII. Ducæ filius, dictus Parapinaceus poſt tantum crudelitatis facinus imperat; ſed umbratice dunxerat, à Pſello præceptore orationibus & jambis ſcribendis adhibitus (unde forte Parapinacei nomen) reipublicæ cura ad Nicephorum Logothetam traducta. Porro diverſa ſunt Imperatoris & Oratoris munera; debentque Principes ſcribenda facere, non facta ſcribere. *Michael Parapinaceus.*

Sed ei ſtatim otioſius ſcribendi ſpatium paraturus Nicephorus dictus Botoniates, quaſi vacuam nactus rempublicam, uſurpat purpuram, ann. 1077. ſcriptoremque Poematum in cœno

 *Nicephorus Botoniates*

bium trudit. Idem ipse quarto post anno ab Alexio Comneno passurus. Nec hic prætereundus Xiphilinus Trapezuntius Patriarcha Constantinopolitanus, doctrina clarissimus, qui Dionis Historici epitomem dedit; male an bene, judicent posteri, qui fruuntur Epitome, Dione orbati.

*Alexius Comnenus.*

Anno Chr 1081. Alexius Comnenius Isaci Imperatoris filius, acclamatus Augustus à Legionibus, urbem regiam occupat & Botoniatem monasterio claudit. Tunc inventa illa honoris nomina Sebastocrator & Protosebastos, ad Isacium Alexii fratrem appellandum, quibus natu maior delinitus non invideret Augusti titulum & aliquid purpuræ nomine tenus decerperet. Alexius diuturno Imperio memorabilis, nam 38. annos regnavit, Latinorum gloriam invidentia auxit: cum enim iniquius ferret veteres Græcorum æmulos suo in agro sementem facere, nihil non tentavit quo eam perderet. Sed tam vis repulsa quam elusus dolus: quippe è Boemundo in Thracia victus, ab armis desitit; & dolus irritus, ubi non temere creditus est, fideque Græca semel deprehensa seipsam exauthoravit. Prius Imperio quam sibi mortuus, Ioanni filio antequam decederet, potestate cessit, plura patraturus, si cum Latinis arma & consilia communicasset. Sed ambitio solitaria est, consortium fugit.

*Henricus V.*

Anno Christi 1105. Henricus V. Patre mortuo, ejectoque ipsius cadavere, cum fatali Imperio bellum in Ecclesiam Romanam suscepit. Nam ubi aliquandiu in Germania præluxit, copioso exercitu in Italiam ducto Paschalem Pontificem opprimit, & à captivo per vim Investituræ jus obtinet, quæ litium causa jam ind. à Patre. At ubi vis, quæ ibi voluntas; abscedente

dente Henrico, reſciſſa omnia, illigatuſque anathemati Imperator; niſi male obtenta ſtatim ejuraret. Quare defunctus Saxonum armis in Italiam redit, & poſt mortem Paſchalis ſubſtituto Gelaſio opponit Antipapam Burdinum; Gelaſio in Galliam Pontificum portum confugiente, & paulo poſt in Cluniacenſi cœnobio obeunte. Tandem in Calliſto III. coaluit pax, Burdinus imago Pontificis Sutrii captus. Saxones denuo armis minantes, Germani Proceres belli pertæſi, expugnarunt Henricum, impetraruntque ut occupato decederet jure: ſic ſolutis diris Eccleſiæ reſtitutus eſt, & anno regni 20. fœlicius quam pater obiit. Cum interea Romana Eccleſia præter Mathildis opulentam in Etruria hæreditatem quam adiit, ex imbecillitate potentior, in vinculis & exilio jus ſuum obtineret, & de armata contumacia nuda triumpharet.

Sed & ſpecimen ſui edidit in Concilio Generali nono, Romæ in Palatio Lateranenſi habito ſub Calliſto III Anno Chriſti 1121. trecentis Epiſcopis convenientibus; quo maxime jura ſancita Eccleſiæ. Eradepta milites in conditio Præmonſtratenſium Ordine, anno 1116. cujus autor Norbertus, vitæ arctioris ſtudio, inſtituti rationem cœlo præmonſtrante, unde loco & ordini nomen. Nec in ejus triumphis prætereundus Bernardus, adoleſcens Burgundus, qui tertio ante anno Ciſtertienſium familiæ cum luculenta caterva juvenum ſe adſcripſerat vir miraculorum, præſertim in animos, quos fingebat ad arbitrium, religioſæ vitæ Alexander, magnarum rerum adminiſter, Pontificum & Regum Magiſter, Chriſtiani orbis unus propemodum norma; cui ſolum & cœlum obtemperarent.

*Concilium 9. Lateranenſe.*

*1. Præmonſtratenſes.*

*S. Bernardus.*

*Templarii.* Et ad Ecclesiam spectat Templariorum militum institutio, anno 1118. quorum erat habitare juxta porticum templi, unde Templarii, in Palæstinam peregrinantes deducere, & à Saracenorum direptionibus tueri, magno in posterum futuri nomine summisque opibus: unde pernicies; male enim professis Christum, cum opibus; convenit quæ nimiæ vel animum lædunt abusu; vel corpori nocent, dum sui desiderium non habentibus movent.

*Bellum Anglo-Gallicum* 1. Circa hæc tempora bellum exarsit inter fratres, cujus igne duo potentissima regna Galliæ & Angliæ multis deinceps annis conflagrarunt, ortâ de Angliæ regno contentione inter fratres Henricum & Robertum; Henricus victoria non tantum Angliam sibi asseruit, sed & Robertum Normannia expulit, anno 1107. ideo se clientem beneficiarium Regi Galliæ Philippo professus. Sed inde belli seges perpetua; id quippe Regum est, ut vix ullum parem, superiorem nullum patiantur. Concitatum bellum decimo post anno, pro Gisortiâ arce, Henricum inter & Ludovicum Crassum; quod deinde sopitum est, non oppressum. At Henricum excepit magna calamitas, ipsius liberis in freti Britannici transitu mersis, ut qui fratri bona eripuerat, non habuerit cui vel sua relinqueret. Superfuit Mathildis filia, Henrico Augusto nupta, multarum origo controversiarum.

*Sabaudia.* Tunc cœpit Sabaudia usurpare nomen in fastis Principum, ubi anno Christi 1107. Amedeus secundus Mauriennæ Comes, dictus est primus ab Henrico Imperatore Sabaudiæ Comes; virtute Comitum propagationem limitum excurrente.

*Venetii.* A Venetis in Oriente præclarè res gesta; quorum

rum Dux Dominicus Michaël excitatus à Calliſto ad ferendam opem Chriſtianis in Palæſtina laborantibus, inſtructa claſſe Joppen à Turcis obſeſſam liberavit, Tyrumque Phœniciæ celeberrimam terra marique quatuor menſibus oppugnatam Alexandro conſtantior cepit; dum Genuenſes & Piſani mutuis cladibus atterebantur.

Anno Chriſti 1125. Lotharius Saxoniæ Dux poſt multum Procerum ambitum Imperator eligitur, quamvis renitens admodum. Is temporibus difficillimis proviſus eſt cœlitus ad propugnandam Eccleſiam, periculoſiſſime laborantem: nam Innocentius II. Pontifex à Rogerio Siculo quem pellebat Apulia captus, inimicis locum dedit evehendi ad ſedem Petrum Leonis, Anacleti nomine; à quo tametſi liberatus à Rogerio Roma prohibitus; profugit in Galliam, ope Ludovici quintùm implorata: quam jam ante Urbanus, Paſchalis, Gelaſius, & Calliſtus non irritis votis flagitarant; adeo Gallorum eſt præbere portum Petri naviculæ. *Lotharius II.*

Sed & Lotharius appellatus, ac Bernardi divina emollitus eloquentia, Germanum Imperatorem ſe geſſit: reducturus Pontificem, primum Italiam petiit: ſecundum Romanos ad obſequium adacturus, tertium Rogerium, qui ſolus obdurato animo tuebatur Anacletum, tota Italia depulſurus: reſponderunt optatis eventa, Innocentius ſedi reſtitutus, Romani in obſequium acti: Rogerius cum Pſeudopontifice ingenti victoria terra marique victus in Siciliam ſuam ſe recepit; Anacletus ab omnibus explosus paulo poſt obiit, honore ignominioſus, & indignitatum apice execrandus, tanti intereſt, ſuffragatorem habere DEUM, an homines. Lotharius tantis rebus geſtis, in Ita-

liæ reditu obiit ; quam à se pacatam dimisit aliis ; unus Imperatorum à Carolo, cui res Ecclesiæ suæ essent, cuique vires & fortunam impenderet.

*Ramirus.* In Hispania novum portenti genus visum est, Eunuchus & Pater, Maritus & Presbyter, Rex & Monachus : Is Ramirus è Monasterio ad thronum eductus, ut fratri Alphonso Aragoniæ Regi in obsidione Fragæ perempto substitueretur ; anno Christi 1126. summo Pontifice ob necessitatem regni dispensante. Quippe privata posthabentur publicis ; regnumque jus summum est, cui reliqua cedunt.

*Ioannes de Temporibus.* Gallia etiam suo privilegio visenda, quæ per annos 361. aluit hominem. Is Joannes à Stampis sive à Temporibus, quasi temporum dominus vita tam longæva : sub Carolo magno stipendia meruerat, obiitque tandem sub Crassi filio, anno Christi 1128. fœlicem putas? ego diu miserum ; nam præter communia tempestatum, belli, & morborum mala ; quanta miseria per tot annos in momenta fatum expectare, & subire mortem quoties fugis : si mali metus malo gravior est.

*Fulco Rex Ierosolymorum.* Anno 1133. Novi Regis auspicia victoriam Palæstinam ornant. Nam Fulco Andegavensis Comes dum religionis causa Jerosolymam petit, sponsam & regnum nactus est : quippe Balduinus secundus Rex Jerosolymorum virtute juvenis commotus, huic majorem filiam Melisindam cum ipe regni collocat ; aspiravitque nuptiis cœlum, ingenti victoria de Turcis parta. Ita Pietas honorifice excepta, myrto, auro, lauro coronata est.

*Conradus III.* Anno Christi 1137. Conradus Dux Sueviæ renuntiatur Augustus, statim civili bello im-

implicitus, Henrico Superbo Saxoniæ Duce ad idem faſtigium aſpirante. Sed Henrico proſcripto & mortuo, cum Guelpho frater bello non ceſſaret, Conrâdus Vinsbergum obſidet, Guelphone acerrime propugnante. Ibi primum nata celeberrimæ illæ factiones, quæ deinde tot annis univerſam Italiam devaſtarunt, Guelphorum, & Gibellinorum, nam à Guelphone Guelphi hoſtes Cæſaris, Cæſariani Gibellini dicti à Geblinga natali ſolo Conradi. Ibidemque editum præclariſſimum illud muliebris virtutis exemplum; cum urbe dedita, fœminæ quibus data aſportandi quæ vellent licentia, eſferentes humeris viros ſuos iram Cæſaris emollierunt; quaſi triumphales conjugalis affectus quadrigæ, & Chriſtiano matrimonio dignæ, quo mariti gratia ſpernenda omnia. *Guelphi Gibellini.*

Sed iis motibus difficilius bello finem impoſuit, Fulco Rex Ieroſolymæ ſectando lepore equo excuſſus mortem invenerat: uxor & impuberes filii gubernaculo tanto infirmi, Edeſſa à Noradino præſtantiſſimo Saraceno expugnata, Chriſtianorum opem appellabant. Bernardus ille Rex armorum, cœnobii tenebras aularum luce immutans, apud Ludovicum VII. Galliæ Regem, tum apud Conradum, ſacri belli Tuba, Cruciatam expeditionem pronunciat. Sed quantum intereſt divina inter & humana conſilia? Cæſar ductis ducentis peditum, ſeptuaginta Equitum, millibus, per Hungariam capeſſito itinere, Manuelis Græci imperatoris invidia, cui præbita fides, frumento ab eodem maligne præbito, vel cum pernicie gypſo admixto, fame & morbis, viarumque errore corrupit exercitum. Delatus deinde cum Franco in Syriam, ſed nullo emolumento; conficiente diſcordia quod aſſe- *Cruciata expeditio.*

ctum erat invidia. Cum enim duo exercitus Teutonicus & Gallicus Damascum obsiderent Duces veriti ne urbs traderetur Theodorico Flandro in latus alterum transferunt castra; unde soluta obsidio, Conradusque ad suos rediit; Franco postmodum hærente ejus vestigiis. Ita florentissimi exercitus, generosis ducti Principibus, ex fortissimis orbis conflati gentibus, religiosissimo impulsi consilio, non modo re infecta: sed calamitosissime gesti, in hostico perierunt. Nempe Deus cœlo non terris expeditionem indixerat, quærebatque milites astris laureatos. Conradus aliquanto post in Germaniam redux Bambergæ obiit, dum de pacanda Italia cogitaret.

*Concilium X. Lateranense II.*

Ea quippe motibus agitata gravissimis armatum Cæsarem flagitabat. Nam quamvis anno 1139. habitum esset Concilium Generale sub Innocentio II. in æde Lateranensi, quod ordine decimum est, & Lateranense II. ab Episcopis mille frequentatum; in quo Pseudopontificis Anacleti acta rescissa sunt. Tamen haud multo post Innocentius à Rogerio Siculo captus, cum Apuliæ Principem Regemque Siciliæ dixerat, futurum Ecclesiæ clientem in posterum; Rogerio dum Conradus bello Germanico destinabatur recipiente in Italia quæ Lotharius ceperat. Sed Romani potestatis cupidi ejecerant Pontifices, urbesque finitimæ intestinis bellis vexabantur, Eos quidem Eugenius III. redegerat in ordinem multo labore, sed animis acerbatis infida pax erat.

*Anglo-Gallicum bellum.*

Gallia in Eleonoræ Reginæ repudio belli gravissimi sementem fecit: anno 1151. Eleonora cum Ludovico conjuge in Palæstinam profecta, Antiochiæ corrupta deliciis, & pudore violato vel læso, redux à Ludovico Rege dim-

dimittitur: ignominiæ impatiens fœmina Pictavos & Aquitaniam cum ulciſcendi libidine ad Henricum cui nupſit ſecundo detulit. Ita Henricus materno jure Anglorum Rex & Normaniæ Dux; paterno Comes Andium, Turonum, & Cenomanorum, auctus nova uxoris dote, ea inſtigante mox bellum in Gallos conciet, quod potius civile Gallicum quam Anglicum dicas: cum Gallia in partes diviſa, hinc duntaxat Anglos ſocios habuerit, mutuis conſciſſa vulneribus, donec membra iterum in corpus unum coaleſcant.

In Hiſpania res melius geſtæ, ac Portugalliæ regni titulus partus, anno Chriſti 1139. Revocata veterum Imperatorum acclamatio, qua Alfonſus Luſitaniæ Princeps, parta de quinque Regibus Mauris inſigni victoria, ab exercitu Rex proclamatus eſt: tranſmiſſa ad poſteros pugnæ memoria, Regumque Portugalliæ ſumpta inſignia, quinque minora ſcuta in cæruleo clypeo impreſſa; ad deſignandos Reges profligatos. Hoc regna debent fundamento ſurgere, fortitudine piâ & fœlici. *Portugalliæ regnum.*

Anno Chriſti 1118. Alexio mortuo Joannes filius, ob formam corporis Calojoannes dictus, Orientem excepit. Primum in ſuos clementia & moderatione pugnavit; nam Irene mater in Bryennium generum propenſior, inſidias Joanni intentabat, quibus periiſſet, niſi Bryennii ſocordia occaſione corrupta, ſe Joannes ipſe confirmaſſet, ſuoſque ad meliorem mentem revocaſſet parcendo. Inde domi expeditus, ſe foris exprompſit, Turcas magnis affecit cladibus, multis eorum urbibus expugnatis, ad Iſtrum accolas qua vi, qua induſtria ſub jugum miſit, & contracta cum Lothario amicitia Perſarmenios ingenti prælio ſtravit. *Calojoannes.*

*Mariæ triumphus.* Quæ laurea Mariæ adscripta Deiparæ, ipsique triumphus Constantinopoli splendidissimus actus est, glorioſissima Joannis molestia; quid enim honorificentius quam Mariæ ductu pugnare & vincere, & habere propitiam quam ambiunt Cœli.

Postremo Joannes cum ab æmulatione, ne invidiam dicam, transversum actus, rebus Syriacis Christianorum parum prospere se immiscuisset, tam fortiter quam infœliciter obiit: læva enim forte in venatione læsa telo venenato, cum ipsi vel moriendum esset, vel manus truncanda, illud elegit: negans unimano Cæsare terras regi posse: vere perituro integer, & corporis damno manum servaturus. Ex liberis minori Manuëli legavit purpuram prætermisso Isaco maiore natu, iræ impotentis iuvene: hoc exitu exscribens Principem: cui Respublica pro liberis est.

*Manuel.* Itaque Manuël Comnenus succedit anno Chr. 1148 potius Latinorum invidia quam fortitudine paternum exemplū, cui perniciem debuit Conradi exercitus, Francusque calamitatum maximam partem. Et in Rogerium Siculum pugnatum sæpius donec à Palæologo receptа Corcyra, ac ægre in Siciliam retrusus Siculus. Inde communicata cum Regibus Jerosolymitanis arma parum fœliciter; certatum & in Venetos navali classe: donec magnis multisque rebus susceptis magis quam confectis, 32. anno Imperii, quod Alexio filio reliquit, cessit è vita. Fatis vicinus Astrologiæ cui fidebat admodum detestatus ineptias. Monasticam vestem induit; ipsa morte confutans Astrologos, superfuturum annis adhuc quatuordecim pollicitos. Sed Astrorum sermo à mortalibus tanta distantia minus percipitur.

CA-

## CAPUT. V.

### *A Friderico Ænobarbo ad noſtram ætatem.*

ANno Chriſti 1152. Fridericus Sueviæ Dux Conradi ex fratre nepos à capillo & barba dictus Ænobarbus, tam Suffragatorum quam Patrui judicio creatus eſt Cæſar; Germanicis ſtatim laceſſitus bellis, quibus ad Italica fieret gradus. Vix ullus Principum majori ambitu impugnavit Romanam Eccleſiam, vix de ullo Eccleſia triumphavit magnificentius: ſex expeditiones in Italiam, hoc eſt, in ſummum Pontificem ſuſcepit, Mediolanum munitiſſimam urbem bis expugnavit, ſemel diruit: unus ſex Pontifices poteſtatis annis æquavit, imo Pſeudopontifices duos Victorem & Paſchalem ſui ſchiſmatis authores habuit. Nihilo ſecius ab hoſtibus condita Alexandria ſurrexit, ejuſque arma diſcuſſit ab Alexandro III. pulſo Italia diris devotus eſt, & de cælo tactus ſacroſanctis verbis, poſtea peſtilentia victorias pravas abſumente, ab ipſo Alexandro Venetiis profugo debellatus patrem petere cogitur, victorique colla ſubmittens, vivum Eccleſiæ trophæum poſuit. *Fridericus Ænobarbus.*

At melius quam inceperat deſiit, in Paleſtinam cum exercitu profectus, pluribus in itinere contra Turcas præclare & fortiter geſtis: donec anno Imperii 38. dum in Ciliciæ vel Armeniæ amne natatu calorem diſjicit, aquis hauſtus & aliquanto poſt extinctus, ſpem conceptam ſimul extinxit, mox Friderico filio in obſidione Ptolemaidis febri confecto. Vir egre-

g us.

gius, si juventutem ad ea detulisset, quibus senex periit; & parcendo Pontificibus defendisset clade Palæstinam, frustra mox obrutam vindicaturus.

*Concilium XI. Lateranense III.*

Interim Ecclesia licet ab hoste tanto impetita, de dignitate pristina non remisit. Nam & Arnoldus Brixiensis pervicacissimus hæreticus Romæ combustus est; Et anno 1179. ab Alexandro habitum undecimum Concilium Generale, Lateranense III. Romæ 300. Episcoporum, in quo damnati Albigenses hæretici, & de electione Pontificis multa sancita.

*Valdenses.*

Et inter repetita bellorum incendia Gallia & Anglia Romanam Sedem impugnaverant, altera membris, altera capite. Quippe in Gallia quidem Valdo mercator Lugdunensis, bona divendita in pauperes erogabat, malo consilio, eorum multos ad errores suos alliciens, benignitate præpostera, ut salute corporum animos perderet; circa annum Christi 1159. Unde hæretici dicti Valdenses, & pauperes de Lugduno. Et anno ejusdem seculi 77. detecti in Narbonensi Gallia deteriores hæretici, Albigenses: quod ad urbem Albigam nati vel damnari. Manichæis valde affines, exscindendi mox ferro & flammis

*Albigenses*

*Thomas Cantuariensis.*

Anglia vero peccavit in capite Henrico II. qui Thomæ Cantuariensi Præsuli intulit necem, pro fide & libertate Ecclesiæ occumbenti: anno 1170. Præjudicium ingens calamitatis futuræ, dum alter Henricus alterum Thomam eadem de causa morte afficiet.

*Augustiniani.*

Gallia tamen novo Eremitarum ordine illuxit, anno Christi 1157. condente Guillelmo illo celeberrimo Bernardi discipulo, & Aquitaniæ Duce famosissimo, Eleonoræ bis nuptæ parente,

parente, qui postea quam sancta de corpore sumpsit supplicia, animumque pœnitentia eluit, ad regulam S. Augustini Anachoretas instituit; qui deinceps magno mortalium commodo ad nos propagati, cœnobitico agentes more ditant Ecclesiam.

*Avenionis pons*

Vidit eadem Gallia mirum Architectum in Benedicto duodecenni puero, qui impulsus & adjutus divinitus Rhodanum rapidissimum amnem ad Avenionem ponte conjunxit, circa annum Christi 1177. novus Amphion, qui non testudine, sed sanctis precibus, moveret lapides.

*Ierosolymitanum regnum.*

Rem Christianam tristissimus casus prostravit in Asia. Guido Lusignanus ex nobilissima in Pictonibus familia à Sybilla Regina Jerosolymæ in torum & regnum assumptus, altero post anno, Christi 1187. libertatis & regni jactum passus est. A Saladino Babyloniæ Sultano acie victus & captus est, capta Crux sancta, flos equitum cæsus, ipsaque Ierosolyma Barbaris tradita, deincepsque reliquæ; tam lugendo fato, ut ex tot urbibus, tres duntaxat Tripolis, Tyrus & Antiochia, Christianis superessent. Ita excisum Ierosolymitanum regnum, nondum vertente seculo, quo conditum erat, Christianisque ostensum est, pietate regna non armis teneri. Porro is erat Saladinus, qui regnum non corruptum modo, sed validum extorqueret, Godefrido conditori, præter pietatem, cætera simili; voluptate nulla nisi dominandi, vere Saracenorum Cæsar, tam elementia quam fortitudine

*Saladinus.*

*Henricus VI.*

Anno Christi 1190, Henricus ab asperitate morum & severitate tam in se quam in alios, Asper dictus, Friderici patris excepit impetum; quod in occupanda utraq; Sicilia impendit

dit maxime. Guilhelmo Rogerii filio sine liberis, præter Tancredum natum ex pellice, obeunte; jus regni ad Constantiam sororem Guilhelmi eandemque Henrici uxorem spectabat. Nec defuit suo juri Imperator, coronatus à Celestino III. invadit Apuliam, transmissoque Freto Siciliam; ac post Trancredi fata inita pace cum Sybilla eius vidua Guillelmoque filio, regno potitur, fœliciter hactenus, sed in posterum crudelitate maculata fœlicitas. Nam ob levem suspicionem ex Siculis plurimi in cruciatibus necati, Sybilla in carcerem trusa, ac Guillelmus insons orbatus oculis; in quo desiit Guiscardorum familia stirpisque fortissima illa Normannorum. Cum inde copias in Palestinam misisset, inirentque consilia de invadendo Byzantino Imperatore, fato propemodum paterno periit, in venatione largiore aquæ gelidæ hausiu, febri contracta, anno Imperii VII. relicto filio Friderico à tribus mensibus ex Constantia iam quinquagenaria suscepto. Ita ingens illa Ænobarbi ambitio, cui Europa minor, in infante trimo vagiebat.

*Palæstina expeditio.* In Palæstina conamen ingens, sed irritum. Philippus Augustus Galliæ, & Richardus Angliæ Reges posituri odia, in communem hostem incensi, delati erant in Syriam, hoc emolumento ut Ptolemais caperetur. Sed cum Reges æmulos nec religio conciliaret, affecta valetudine in Galliam Philippus rediit; quem brevi secutus est Richardus, contentus ad Ierosolymam accessisse propius; data pax Saladino, tantumque armorum commotum, ut securius barbari agerent. Guido ille Lusinianus Cypri corona à Richardo donatus est, qua posteri ad trecentos annos potiti, cum Ierosolymitani regni umbratili titulo. Richardus in Germania

nia dum ſe occulit deprehenſus, conjectus in carcerem, captivitate diutinâ multoque auro rependit ſuperbiam, qua Leopoldum Auſtriacum ignominioſe affecerat: odioſa in omnibus, maxime in Regibus, quos tam multa evehunt, arrogantia.

Paulo poſt ſublatus Chriſtianorum terror Saladinus, & ſuo funere mortalitatis magiſter; cum juſſiſſet lancea interiorem ſuam præferri tunicam, cum hoc elogio, Iſtud unum ex domitore Orientis reſtare. Eo nimirum regna, victoriæ, theſauri confluxerant, ut eſſet tunica tantarum opum compendium. Novem reliquerat liberos, ſed quos ſtatim eorum patruus Saphadinus necavit, præter unum Noradinum, ab amicis paternis ſervatum; ut qui tantum ſanguinis hauſerat, ſuum in liberis funderet, vel Heroum fato, quorum hæredes alieni ſunt. *Saladinus*

Tunc & tertius militum Ordo, nempe Teutonicus anno Chriſti 1192. ad repellendos Saracenos Hoſpitalariis & Templariis acceſſerat, cujus equites cruces nigræ chlamydibus albis aſſutæ diſtinguebant ab aliis. Ii ex Teutonibus ſelecti, cum plerumque alii Franci eſſent, ut haberet fortiſſima natio, & occaſionem palmæ & præmium. *Ordo Teutonicus.*

Anno Chriſti 1180. Alexius Comnenus duodecim annorum Manuëli patri ſucceſſit, ætate tenera regimini alieno obnoxia calamitatibus involvente Imperium. Prima omnium atrociſſima Andronicus, Manuëli cognatus, flagitiorum omnium fundus; qui ab exilio rediens ut pupillum Alexium à tutorum injuriis vindicaret, maximas intulit. Nam rerum potitus, Xenam Alexii matrem ſuffocavit, matri filium addidit, cadavere in mare projecto, *Alexius 2. Comnenus.*

ejuſque ſponſam undecennem cruento toro adhibuit; tertio poſt Manuelis obitum anno; adoleſcente Alexio in purpura nato; ut miſerabilius interiret.

*Andronicus.* Nec Andronico diu fruí licuit crimine; cum enim ab Hydromantia didiciſſet prima ſucceſſoris futuri elementa, Iſacio Angelo in quem cadebant dum comparat mortem, ſibi hanc conficit; quippe Angelus Andronici metu in templum fugiens, à populo ſalutatur Auguſtus, ab extrema miſeria ad ſupremum faſtigium ſine gradu ſcandens. Nec Andronicum vel arma vel preces vel fuga juverunt; comprehenſus à populo, exquiſitis ſuppliciis, & quod Principi moleſtius ignominioſis, inter duas columnas pendulus, diu animam impuram egit, acto Imperii biennio; hoc uno fœlix, quod calamitate reſipiſcens, inflictas pœnas æquo animo patiens, divinam juſtitiam implendo pacavit.

*Iſacius Angelus.* Anno itaque 1185. Iſacius Angelus, expulſa Comnenorum familia, populari gratia throno evehitur; quem ſtatim ignavia & perditiſſimo luxu maculavit: ac quantumvis ad annum decimum per varias conjurationes non tam dominationem quam delicatam vitam deduxerit; tamen à Valachis ſpretus & victus, inter unguenta & convivia; vivum potius cadaver dici quam Princeps debuit. Donec à fratre Alexio flagitia fratris per fratricidium vindicante captus & excæcatus, non tam Imperio dejectus eſt, quam ſervitute voluptatum.

*Alexius 3. Comnenus.* Alexius ſumpto Comneni nomine, ſpretoque Angeli; anno Chriſti 1195. fratris Imperium, hoc eſt luxum & voluptates, quaſi hereditarias, cepit. Fœliciter pro ſceleremultos æmulos ſuſtulit ferro vel veneno; graviorem ho-

hoſtem naſtus in Henrico Imperatore Occidentis Macedoniæ partem exigente, quem & mors ademit. Cum itaque impune laſciviis muliebrique luxu diffluereret, Alexius Iſaci fratris excæcati filius elapſus cuſtodia, & ad Venetos infenſos Byzantinis profugus, illorum ope & Francorum in Syriam intendentium fugam, patrio throno imponitur, ea tamen modeſtia, ut patri Iſacio quantumvis cæco Diadema reddiderit, ſe ejus collegam profeſſus. *Alexius IV. Angelus.*

Sed Iſacio beneficium damno fuit, cum enim quibus debebat omnia, multa concederet, orta inter Græcos & Latinos rixa, quidam Alexius Ducas regii generis, ob ſupercilia conjuncta Murzuflus dictus, à Græcis deteſtantibus Angelos Auguſtus dicitur, Iſacio ſene interim mortuo. filius Alexius in carcere laqueo periit, menſe ſeptimo poteſtatis. Murzuflus tertio poſt menſe ſibi fuga conſuluit, cum à Francis poteſtatem tyrannicam inſeſtantibus pacem non impetraret, multo minus bellum ab iis illatum repelleret. Ita ad Latinos delatum Orientis Imperium, hoſtibuſque permiſſa corruptiſſima urbs voluptatibus, nempe ante perdita quam capta, luxu hoſtilibus armis præeunte. *Alexius V. Ducas.*

Ab Henrici Aſperi morte aliquot annis Occidentis imperium, cum duo contenderent, neutrius fuit, donec Philippo Henrici fratre Bambergæ inter ſalutationis officia interēpto, & Othone ab Innocentio III. abdicato, Fridericus Henrici filius adhuc adoleſcens Imperator deligitur, anno Chr 1210. avo Friderico pene per omnia futurus ſimilis. Nam quadraginta poteſtatis annos per utramque fortunam implevit, adverſa preſſus, cum proſpera male *Friderici II.*

male uteretur. Romanæ Ecclesiæ beneficium fuit, lues, & odium novus Encladus Divorum fulmina lacessit & sensit; ab uno tandem anathemate ustus: paterni hæres odii in Mediolanenses pugnavit atrociter, Guelforum & Gibellinorum ad Italiæ perniciem factionibus omnia miscuit; à Pontificibus solio pulsis throno dejectus est; restiturus illorum gratiæ, armatus adiit Palæstinam, sed successu nullo; ad obsessam Parmam sperata conditaque victoria cecidit, & triumphali curru dejectus captivorum gregem propemodum auxit. Postremo ne quid avitj fati deficeret, vidit Diadema raptum hosti imponi, non quidem filio, sed quod acerbius, extraneo, rejectis liberis; flagitii pœna transeunte ad posteros, & in seram stirpem vindicante crimen Ecclesia. Tarenti obiit anno 1250. impiæ ut creditur contumaciæ pœnitens, nihil ex tantis turbis præter dolorem animi colligens.

*Ecclesiæ fortitudo.*

Ecclesia interim palmæ instar eluctantis in pondera, Moderatores nacta fortissimos, eos singulos victoriis pluribus designavit. Sane Innocentius III. jam ante Raimundum Tolosæ Comitem fautorem Albigensium intrepide obstrinxerat anathemate, ramos pernitiosos excisurus in truncо: Idemque in Ioanne Angliæ Rege præstiterat; tam fœliciter ut eum pœnitentia eripuerit pœne, illum rejecta pœnitentia pœna rapuerit. Ille ipse Innocentius an. C. 1215 XII. Concilium Generale quod est quartum Lateranense, Romæ convocavit, quasi Christiani Orbis Centuriata Comitia, præsentibus Episcopis 412. ut de Palæstina recuperanda viæ ineirentur. Et quamvis in Ægypto occupanda fefellerit eventus concilia; nihil tamen illis successus detrahit, ex bono parente plerumque corruptus.

In

In Honorio geminus partus fœcundavit Ecclesiam, Religiosorum Ordinum institutione. Alter Prædicatorum, qui à Dominico Hispano Albigensium hoste acerrimo & sanctitatis florem adepto piè instituti doctrina virtutum studia excolentes pulla cœnobiis ignorantia, scientias religione donatas in ærarium Dei transcripserunt. *Dominicani.*

Alter Fratrum Minorum, à Francisco Assisio paupertatis cultore eximio sumpta origine; tanto proventu, ut per orbem Christianum postmodum sparsus, Christi exemplum ubique præbuerit, & in novos deinceps ordines vel repullulascens vel repubescens, sanctas propagines inventamque piam in ultima transmiserit secula, fecundus semper, idem & multiplex. Ea in Francisco authore mira patrata sunt, ut spoliatissimus mortalium rerum, locupletissimusque cœlestium, qua copia, qua inopia Seraphinum exscribat. *Franciscani.*

Innocentius IV fortitudine cumulavit hanc fœlicitatem; unus maxime Friderico par; à quo fractus pervicax animus, armatumque Cœlum in terras. Id perfectum anno 1245. in decimotertio Concilio Generali, quod primum est Lugdunense; ubi Fridericus anathemate peculsus & abdicatus Imperio, expeditio in Palæstinam decreta, illius Duce Ludovico Rege Galliæ constituto. Erit que Lugdunum in urbibus memorabilis quod omnium prima non in Gallia modo, sed in exteris trans Alpes gentibus, hospiti Cælo præbuerit sedem, Deique majestatem quantum terræ capiunt, sinu exceperit. *Concilium 13. Lugdunense I.*

Sed dum Italia intestino bello dirimitur; Veneti jam ante potiti Creta quam Genuensibus eripuerant; an. Christi 1236. Rhodum Saracenis *Veneti.*

racenis expulsis occupant ; armatique postea Ecclesiæ nomine in Fridericum, Apuliam invadunt : sicut & Ferrariam Mediolanenses ; cui præficitur anno 1240. Pontificum nomine Azzo Princeps Estensis familiæ, ad nostra tempora per exempla pietatis & fortitudinis illustria deductæ fœliciter.

*Estenses.*

*Philippus Augustus.*

Porro Gallia tunc Heroum ferax pro gloria & religione certavit eximiè, Philippus regnandi laude dictus Augustus anno 1214. juxta Tornacum celebrem illam Bovinensem pugnam profligavit. Ex adverso stabant Otho, magis Imperii titulo spoliatus quam viribus, Joannes Angliæ Rex inveterato in Francum odio ; & Ferdinandus Flandriæ Comes ; ità certi victoriæ ut captivis vinciendis catenas ferreas circumferrent ; victi tamen sunt ; Otho & Joannes in fugam acti, Ferdinandus captus, injectaque parantibus vincula. Otho exarmatus hac victoria, & coactus à Friderico veniam petere, haud multo post in Saxonia latens morbo obiit. Nec Joanni melius, qui ab Anglis Proceribus exautoratus est, arcessito Ludovico Philippi filio. Ita plerumque victoria ludit, & raro cum Superbia contubernio, fœlici Lauro Modestiam donat.

*Simon Montfortius.*

Id jam ostensum anno ante proximo, apud Muretum in agro Tolosano oppidum ; cum Simon Montfortius Heros Christianus cum octingentis Equitibus & mille Peditibus, pugnam prope incredibilem suscepit & confecit, profligatis centum millibus Albigensium ; & ne turbam inconditam credas, aut prælium tantum delibatum, ducebant Hæreticorum ordines Aragonius Rex & Comes Tolosanus, quorum ille in acie pugnans occubuit. Quid Spartani jactant Thermophylas ? tanto eminentior

Leo-

Leonida Simon, quanto victo præstat is qui vicit. Quinto post anno fortissimus Dux in obsidenda Tolosa læsus saxo interiit; dignus qui Romanum fulmen vibraret, abscissosque Ecclesia ferris abscinderet. Expeditionis successores nactus est Reges, Ludovicum Leonem Augusti filium, alterumque Ludovicum ejusdem nepotem; ut jam inde domandi Hæretici provincia sit Franciæ Regum.

Sed nihil illustrius Ludovico illo Augusti nepote, viva calamitatum Apologia, qui novo vincendi genere triumphavit hostes è vinculis. Nempe in eo Imperatorem suum exhibuit Deus, qui vinceret non mortales, sed calamitosissima; quibus mortales vincuntur. A Saracenis in Ægypto captus est anno Chr. 1250. suisque major victoribus, docuit Reges quidpiam esse supra Regni fastigium, quod in ejus ruina perstet erectum. *Ludovicus Sanctus.*

Et Ludovici temporibus debet Sorbonam orbis universus; Roberto Sorbonio illustrissimi Collegii fundatore; circa annum Chr. 1243. vel decennio postquam Academiam. ærarium Theologiæ, sapientum Areopagum, fidei Atlantem, Doctrinæ cœlum si dixeris *s* adumbrabis illam non exscribes. *Sorbona.*

Suam etiam gloriæ segetem Hispania messuit; anno 1212. celeberrima de Mauris victoria, post Calatravam urbem expugnatam. Ad obruendam Hispaniam incredibili multitudine Mauri irruperant; obruerunt quidem, sed cadaveribus, ducentis eorum millibus in acie cæsis. Nec ad unum Regem tanti facinoris laus spectavit; Castellæ, Legionis, Aragonis, & Navarræ convenerant, ad diserimis partem vel gloriæ. Vigesimo postquam Academiam anno Ferdinandus Castellæ Rex *Hispani Mauros vincunt.*

Rex Cordubam cepit, Maurorum arcem & regiam civitatem, illorum rebus post pugnam in deterius prolabentibus, quasi corpus exhaustum sanguine, vel serpens contrito capite caudam vibrans.

*Inter regnum Imperii.*

Interea in Germania, exauctorato Friderico, fluctuavit aliquandiu sine gubernatore Imperium, quippe Henricus Landgravius Thuringiæ, designatus clavo ab Innocentio, dum se illi expedit, victoque Conrado Friderici filio victoriam urget, in obsidione Ulmæ vulneratus interiit, anno 1246. ad coronam evectus, obsequio magis quam cupiditate. Huic altero post anno substitutus Gulielmus Hollandiæ Gomes, licet repugnante Friderico, & post ejus obitum Conrado filio, se tamen gerit pro Imperatore, donec anno 1255. pugnans contra Frisios interemptus est, vacavitque Imperium XIX. annis. Electorum suffragiis inter Richardum Regis Angliæ fratrem, & Alphonsum Castellæ Regem Mathematicum illum nobilem distractis, & Friderici liberis de Augustali apice male contendentibus, cum nec regna avitæ retinerent, & cædibus mutuis grassarentur.

*Conradus Rex Siciliæ.*

Nam Conradus anno 1254. Apuliæ Rex cum Henricum fratrem Siciliæ Regem nefarie peremisset, statim à Manfredo Friderici nothoveneno tollitur relicto in Germania filio parvulo Conradino, justæ Divinæ Memesi Fridericum plectente in posteris, ut eorum liberi qui Pontificem Patrem ejurassent, naturæ rupto vinculo se ipsi perderent. Manfredus illico, ne periret crimen, Conradini vel infantia vel morte prætexta, in peremptorum involat regna; sed Neapolitanis Pontificem appellantibus, moretur bellum pro fratricidii pœna vel præmio, quod varie gestum est, ad annum 1254. quo

*Manfredus.*

Galli

Galli in Italiam evocati fontem novo regno an novis bellis aperuerunt.

Eo quippe anno Clemens IV. Calorum Comitem Andegavenſem Ludovici ſancti fratrem utriuſque Siciliæ regnis inaugurat, per vectigal annuum 40. millium aureorum. Nec facilior inauguratio Pontifici fuit, quam victoria Carolo: ad Beneventum uno prælio debellatum, Manfredoque in pugna occiſo, Italiæ nobiliſſima portio Gallorum fuit; Sed raro tam facili pretio regnum ſtetit anno. 1268. Conradinus Conradi filius Sueviæ Dux, ſceptri jam potens, avitum reletiturus, numeroſo exercitu aggreditur Carolum; ad Fucinum lacum pugnatum eſt; & ex victore victus Conradinus, infugamque actus & nova calamitate ex fugiente captivus, cum Friderico cognato Auſtriæ Duce, ſequenti anno Neapoli ſpectaculum fuit luctuoſum, capite illo coronando minutus in urbe regia, quam ingreſſus erat in vinculis, Friderico ejuſdem ſortis Comite. Magis Carolo miſeria quam armis nocuit; fuitque ja ſummum, ſi non ſumma injuria, ſumma tamen invidia; creditumque regna tanti non eſſe, ut iis nati ea propter perirent Principes, calamitoſiſſima regnantium ſorte, ſi throno dejectis mors una reſtaret. In eo Friderico tum exciſa ſtirps, nec Eccleſiæ hoſtibus licuit peiennare.

*Carolus Andegavenſis.*

*Conradinus.*

At de regnis caducis dum contendunt Principes; cœleſte comparavit Ludovicus Gallus. Inito enim de bello ſacro inter Reges Francum Anglum & Aragonium fœdere; poſtquam Eduardus Anglus Aſiam tenuit, & Ludovicus in Africa capta Carthagine Tunetum obſidet; lue peſtilenti in caſtris orta, eadem dignus immortali vita Princeps ſublatus eſt; anno 1270.

*Ludovicus ſanctus.*

Vere

Vere apud posteros virtutum meritis sanctus; sed sanctitate regia, quæ fortitudinem & animi robur incenderet; adeo Dei est non officere muneri quod imposuit, nec Cœnobitam in Rege præstare.

*Thomas Aquin. Bonav.* Hoc tempore bello flagrans Italia viros alebat Christianæ pacis feciales, Thomam Aquinatem, & Bonaventuram Etruscum; utrumque doctrina & pietate percelebrem: hoc tamen discrimine, quod Thomas splendorem prosapiæ clausstri tenebris texit; Bonaventura è Francisci tunica ad splendorem purpuræ evecto: at ille idem doctrina quamvis alte imbutus tamen pietatis sensu commendatur, alter vero tametsi penitus Deo delibutus, doctrinæ fama venit ad posteros; adeo parca laudis humanitas est, nec unum in geminis sinit excellere. Sane Thomas deductam cœlo Theologiam terris impertiit, ut in eo vel hospitantem Angelum, vel eum inter Angelos hospitem credas.

*Gallorum in Græcia Imperium.* In Oriente interim Græcorum Imperium ad Gallos divertit, ab iis obtentum per annos 58. Primus Imperator Balduinus Flandriæ Comes; qui anno 1204. Expulso Murzuflo Alexii peremptore, à Latinis Principibus Constantinopoli inauguratus est; enitente maxime cæco illo perspicacissimo Dandalo Venetorum Duce, ne quis Latinorum Venetiis proximus imperaret. Nec tamen Balduinus totum Imperium unus obtinuit; nam ut e Colosso Rhodio multæ statuæ fusæ sunt, sic ex ruina Imperii dominationes plurimæ natæ. E Latinis Bonifacius Marchio Monferratensis Peloponnesi Rex appellatus est; Athenarum Godefridus Trecensis, Theodorus Lascaris Theodori Comneni gener Nicææ in Bithynia novum regnum

gnum condidit ; David & Alexius fratres Andronici Tyranni nepotes, in Ponto Trapezuntinum regnum poſuerunt, aliud ſed admodum brevi ſibi Theſſalonicæ Theodorus Angelus quæſivit, ſtatim à *Myſis* captus & excæcatus. At quam minimam orbis partem quam multi dividunt, ut dicas in grano formicas certantes.

Sed Balduino diuturna pars non fuit : nam primo anno interceptus à Joanne Myſorum Duce conjectus in carcerem, pædore aut tormentis periit, fato Orientalium Imperatorum, vix ſua morte fungentium. Huic ſucceſſit Henricus frater, continuis Tartarorum irruptionibus infeſtatus, (ii quippe ab Aſiatica Scythia ingenti numero prorumpentes Saracenis & Græcis paſſim occiſis, innumeram mortalium vim exhauriebant) qui pace cum Theodoro Laſcari contracta, decem annos Imperium tenuit, ſi ſit Imperium ſuorum intereſſe calamitatibus, nec mederi.

Id tamen qualecunque ad eius genetum Petrum Antiſiodorenſem delatum, & eidem ſtatim ereptum, ac Roberto filio virtute Jolantæ conjugis traditum, in Balduino nepote desiit ; qui uno ſupra 30. annos Imperator, Chriſti 1261. à Michaele Palæologo, ex vetere Palæologorum & Comnenorum familia, eo depulſus eſt, fraude & inſidiis, hoc eſt Græcis moribus : nam Franci Conſtantinopoli abſentibus, noctu per proditores patefacto ingreſſu, ab hominibus octingentis capta urbs regia, redditumque Græcis imperium ; cymba profugit Balduinus, ſola præteritorum memoria in poſterum ſe conſolans, vel macerans.

*Rodolphus I.* Anno Christi 1274. tandem post diutinum interregnum, Electores in Rodolphum Habsburgensem Comitem conveniunt, debentem virtuti plura quam fortunæ, quique solis meritis ambiret Imperium. Hic sua contentus Germania, Italiam Imperatorum scopulum vel fugit vel sprevit, nunquam persuasus eam ut adiret. Et habuit in Germania triumphorum materiam; primum in Ottocaro Bohemiæ Rege opibus præpollente, quem armis & contemptu fractum adegit ad veniam, iterumque reparatis viribus tumidum, vicit in acie à gregario peremptum milite. Inde Austria Alberto filio data, familiæ Austriacæ celeberrimæ in posteris Regumque feraciſſimæ nomen dedit. Et in Helvetios Burgundosque quater & decies repetitis pugnis totidemque palmis, Victoriosi titulum Rodolphus adeptus est; ubique dignus quem ambiret victoria. Jam senex obiit, clementia & comitate morum infra Augustum; imo supra, cum maxime Principes demissione sui emineant.

*Concilii 14. Lugdunense 2.* Eodem anno quo Imperium Rodolphus iniit; habuit Lugduni Gregorius X. Concilium Generale XIV. Lugdunense II. præsentibus quinque gentis Præsulibus, in quo actum de Palæstina recuperanda, Regibus Europæ ad sacram expeditionem incensis; quin & Palæologo Romanam Ecclesiam supremam fatenti, concessum Orientis Imperium, ut adunatis animis vires facilius jungerentur. Sed pia consilia mors sancti Pontificis disturbavit, & profanus Principum ambitus sanctissimis votis intercessit.

Anno Christi 1282. Eruperunt pressa diu consilia; cum Galli omnes per Siciliam fusi, ipso Paschatis die, & (ne immanitati sacrilegium deesset) sub campanæ signum ad vesperti-

nos

nos hymnos convocantis, in ſingulis oppidis ab ipſis Siculis contrucidati ſunt. Cædis cauſa, Siculorum in Gallos odium; auctor, Petrus Aragoniæ Rex, qui ducta in uxorem Conſtantia Manfredi Nothi filia, ex qua liberos ſuſceperat, Friderici regna quaſi dotalia repoſcebat; inſtrumentum, Joannes Prochyta, qui religioſo cucullo tectus, *hoc eſt ovina pelle lupum diſſimulans*, impune Siculas urbes circumcurſans, odiorum flammas incenderat; ſocius, Michael Palæologus, qui ut Carolum amoliretur imminentem Byzantino Imperio, (Carolus enim filiam deſponderat filio Balduini) aurum Aragonio ad ducendum dolum ut fertur ſuppeditaverat. Ita *ex libidine, odio & ambitione, ſceleratiſſimis parentibus, orta proles illa flagitioſiſſima*, & patrata cædes apud Chriſtianos, quam in Mithridate damnavit olim barbaries, *adeo nihil eſt quod libido regni non violet.*

Aragonius Sicilia potitus eſt, & jacta ſunt diuturnæ Gallos inter & Hiſpanos diſcordiæ fundamenta, quæ poſteri magno mortalium malo, nimis ſtrenue ad faſtigium educent. Interea Carolus Divina & humana ope ultionem intendit, Martini Pontificis anathemate, Gallorumque armis accinctus; ſed alterum Petrus contemptu eluſit, alterum fraude, ſingulari pugnâ ad Burdigalam, Carolo indicta; ita disjectum à Sicilia bellum, nec ad Burdigelam pugnatum, Aragonio detrectante certamen, cujus præmium jam occupaverat. *Petrus Aragonius.*

Inde à Sicilia in Aragoniam bellum illatum, ſed trium Regum lugendum funere; quippe eodem anno, hujus ſeculi 85. Petrus Aragonius tanti fax incendii deceſſit ex vulnere; Philippus Audax Franciæ Rex dum Perpiniano capto redit ad ſuos, ex morbo obiit, & Carolus *Carolus Claudius.*

Neapolitanus tædio & dolore, non Siciliæ modo à continenti sua avulsæ, sed captivitatis filii Caroli Claudi, quem Rogerius exul Apulus pugnantem navali prælio ceperat, victumque Aragoniis dederat. Is postea à Constantia Petri vidua ultionis libidine neci admotus, ejusdemque pietate pro Christo passo statim ereptus, sibique restitutus abdicatâ Siciliâ, novis iterum bellis cum Jacobo Petri filio, per vim extorta repetens, componetur: utroque suum affirmante, quod jure alter, re alter teneret.

*Michael Palæologus.* Sed & obierat anno 1283. Michaël Palæologus qui 22. annis potitus Imperio, Latinorum cautior quam Turcorum, dum Europam servat, Asiam perdit; Turcis in ea septem Satrapias constituentibus. Ita præpostera semper Ambitio, & oculata à fronte, à tergo cæca est, & dum fluctum frangit, ruit in scopulum.

*Raimundus Lullus.* Hoc tempore Raimundus Lullus in Hispania, magnum amoris humani Divinique specimen fuit. Siquidem mulierum amoribus penè ad insaniam implicitus cum respuisset, cœlestibus flammis sic exarsit, ut sanctè phanaticus, per agros discurrens, ubique novum incendium circumferret. De literis bene meritus dicendi artem scripsit, vel Labyrinthum ingeniis posuit; notior posteris famosa auri arte quam pietate: ut mali quam boni tenacior fama est.

*Adolphus Nassovius.* Anno 1292. Adolphus Nassovius consequutus est Imperium Occidentis, gessitque sex annis cum dignitatis tantæ ruina, nam bello concito Philippum inter & Eduardum, Anglo stipendiariam militiam pollicitus, Germanis in contemptum venit, Albertumque Austriacum æmulum excitavit, primum ut se hostibus

tibus Gallis adiungeret, dein ut repudiata affinitate, Romanorum Rex ſignatus, in ipſum Auguſtum armis contenderet. In prælio læſus Adolphus periit, relinquens Alberto laureatum Imperium. Francus & Anglus contracto fœdere, Adolphum ut communem hoſtem inſequuti ſunt, qui fidem auro mercatus, auro fefellerat.

Anno poſt altero Petrus Mortonus, Celeſtinus dictus, in Pontificatum ſummum evehitur; ſed cum privatæ vitæ aſſuetus, negotiorum turbam horreret, ſolitariam ſanctitatem negotioſæ anteferens, ſe dignitate ſponte abdicavit. Jam ante Ordinis conditor, quem Celeſtinorum dixit poſteritas, Cœlitum vitam ſeceſſu, abſtinentia, ſacriſque precibus imitantium. Petro ſucceſſit Bonifacius VIII. rebus agendis aptior, fortaſſe pluribus quam par eſſet. *Cæleſtinus.*

Lucebat hoc tempore Joannes Duns, Scotus origine, Franciſcanus familia, fama & meritis Coſmopolitanus, hoc eſt civitate totius orbis donatus dignus qui ſubtilitate ingenii cum ſolliditate Thomæ contenderet: paremque pari opponeret in arena Scholæ certantibus. *Scotus.*

Anno Chriſti 1298. Albertus Auſtriacus Rodolphi filius imperavit; bellis in Germanos ſuos exercitus, quos ad nutum ſubegit majoribus dignus, niſi minora Martiam indolem conſumpſiſſent. Nono Imperii anno nefarie trucidatus eſt dum in Bohemos bellum appararet, à Joanne fratris filio, quod ejus bonadiutius pro tutore teneret; *impie quidem, ſed occulto judicio Adolphi animam repetente.* *Albertus Auſtriacus.*

Sub ea nova Helvetiorum Reſpublica circa annum 1307. ſumpſit originem, Eorum pauci *Helvetiorum fœderatio.*

Neapolitanus tædio & dolore, non Siciliæ modo à continenti sua avulsæ, sed captivitatis filii Caroli Claudi, quem Rogerius exul Apulus pugnantem navali prælio ceperat, victumque Aragoniis dederat. Is postea à Constantia Petri vidua ultionis libidine neci admotus, ejusdemque pietate pro Christo passo statim ereptus, sibique restitutus abdicatâ Siciliâ, novis iterum bellis cum Jacobo Petri filio, per vim extorta repetens, componetur: utroque suum affirmante, quod jure alter, re alter teneret.

*Michael Palæologus.* Sed & obierat anno 1283. Michaël Palæologus qui 22. annis potitus Imperio, Latinorum cautior quam Turcorum, dum Europam servat, Asiam perdit; Turcis in ea septem Satrapias constituentibus. Ita præpostera semper Ambitio, & oculata à fronte, à tergo cæca est, & dum fluctum frangit, ruit in scopulum.

*Raimundus Lullus.* Hoc tempore Raimundus Lullus in Hispania, magnum amoris humani Divinique specimen fuit. Siquidem mulierum amoribus penè ad insaniam implicitus cum respuisset, cœlestibus flammis sic exarsit, ut sanctè phanaticus per agros discurrens, ubique novum incendium circumferret. De iis eris bene meritus dicendi artem scripsit, vel Labyrinthum ingeniis posuit; notior posteris famosa auri arte quam pietate: ut mali quam boni tenacior fama est.

*Adolphus Nassovius.* Anno 1292. Adolphus Nassovius consequutus est Imperium Occidentis, gessitque sex annis cum dignitatis tantæ ruina, nam bello concito Philippum inter & Eduardum, Anglo stipendiariam militiam pollicitus, Germanis in contemptum venit, Albertumque Austriacum æmulum excitavit, primum ut se hostibus

tibus Gallis adiungeret, dein ut repudiata affinitate, Romanorum Rex ſignatus, in ipſum Auguſtum armis contenderet. In prælio læſus Adolphus periit, relinquens Alberto laureatum Imperium. Francus & Anglus contracto fœdere, Adolphum ut communem hoſtem inſequuti ſunt, qui fidem auro mercatus, auro fefellerat.

Anno poſt altero Petrus Mortonus, Celeſtinus dictus, in Pontificatum ſummum evehitur; ſed cum privatæ vitæ aſſuetus, negotiorum turbam horreret, ſolitariam ſanctitatem negotioſæ anteferens, ſe dignitate ſponte abdicavit. Jam ante Ordinis conditor, quem Celeſtinorum dixit poſteritas, Cœlitum vitam ceſſu, abſtinentia, ſacriſque precibus imitantium. Petro ſucceſſit Bonifacius VIII. rebus agendis aptior, fortaſſe pluribus quam par eſſet. *Celeſtinus.*

Lucebat hoc tempore Joannes Duns, Scotus origine, Franciſcanus familia, fama & meritis Coſmopolitanus, hoc eſt civitate totius orbis donatus dignus qui ſubtilitate ingenii cum ſolidate Thomæ contenderet: paremque pari opponeret in arena Scholæ certantibus. *Scotus.*

Anno Chriſti 1298. Albertus Auſtriacus Rodolphi filius imperavit; bellis in Germanos quos exercitus, quos ad nutum ſubegit majoribus dignus, niſi minora Martiam indolem consumpſiſſent. Nono Imperii anno nefarie occidatus eſt dum in Bohemos bellum appararet, à Joanne fratris filio, quod ejus boni diutius pro tutore teneret; *impie quidem, ſed occulto judicio Adolphi animam repente.* *Albertus Auſtriacus Imperator.*

*Helvetiorum fœdus.*

Sub ea nova Helvetiorum Reſpublica circa annum 1307. ſumpſit originem, Eorum pauci ratio.

Alpium incolæ ab Imperatoris ministris vexati, inito fœdere cepérunt injuriam propulsare; à parvis initiis per gentes multas fœdus invaluit; facile animis ad tutelam sui coalescentibus, perstatque hodie potentissimos inter Principes illibatum. Gens tam expers ambitionis quam amans libertatis, tuendorum potius quam promovendorum finium cupida, non tam suis montibus quam votorum modo circumsepta; alienam hactenus ambitionem fregit, dum suam tenuit; adeo tutissima sunt quæ mediocria, omniumque decrescunt minime, quæ crescunt minime.

*Curtracensis pugna.*

Gallia interim bello Flandrico gravem jacturam passa est, in pugna ad Curtracum edita anno 1302. ubi temeritate Roberti Atrebatum Comitis, flos nobilitatis excisus, cum ipso Roberto; præstantissimis Equitum turmis se deinceps in Lisæ amnis fossam Andabatarum instar præcipitantibus. Ibi vere Gallica pugnatum indole, hoc est imperterrito sed cæco animo; quis enim oculatus ad prælium non inspecto campo processisset? *Sed ars illa belli nostris Heroibus Ludovicæo Jæculo debebatur.* Excepit & Philippum Regem tumultus novus à Bonifacio Pontifice suscitatus; quo tamen defunctus novam Romam Lugduni in Gallia sua vidit.

*Clemens V.*

Nam anno 1305. Clemens V Burdigalensis Lugduni à Cardinalibus Pontificia thiara coronatus est. Pompa supra regiam, quam tres Reges ornarunt, Francus, Anglus, & Aragonius; sed prope lugubri; pariete collapso, coronatisque capitibus si non exitium at timorem exitii gravem inferente: Joanne tamen Britanniæ Duce ruina oppresso; ita sibi est prosperitas oneri, & quæ pompam augent, ruinam urgent. Pontifex tumultuum Italicorum pertæsus, tota

Italia

Italia factionibus Alborum & Nigrorum scissa, Sedem Pontificiam Roma Avenionem transtulit, ubi hæsit annis minimum 70. Urbs Gallica quidem, sed Phocensis Provinciæ, & Neapolitano Regi attributa, splendorem Curiæ gratians excepit, ornata deinceps præclarissimis ædificiis sacris & profanis, quæ tantorum hospitum amplitudinem celebrent. Tres Cardinales Romam legati, qui res Italiæ administrarent. *Avenio Pontificium sedes.*

Circa hæc tempora, pyxis nautica ingenioso invento, sed prorsus ancipiti ad navigationis usum reperta est; qua ad acum magnete illitam venti indicarentur, cursusque navium dirigeretur. Certe tanti non erat hauriri fluctibus, armare scopulos nostra audacia, & ventosæ artis beneficio provocare ventos, ac in peregrina naufragia sese immittere. *Acus nautica.*

Anno Christi 1293. Andronicus Palæologus Michaëli patri successit, longa dominatione 40. propemodum annorum calamitates longe producens. Turcos infensissimos passus est, à quibus tota devectus Asia, vix Europam suam defendit; quos in opem exciverat Massagetas, quasi hostes deessent molestissimos omnium expertus, idem in Rogerio famoso illo pirata Apulo miseriæ perferens quem adscitum socium prædonem sensit: accessit ad cumulum, domesticum malum, Andronicus junior, ex filio nepos, cujus corrupta adolescentia fratri Manueli & Michaeli patri attulit mortem, illi quidem ignoto inter nocturnas grassationes, huic dolore & tædio. Nec in eo constitit perditus juvenis, sed in avum rebellis, ab invito extorsit Imperium, tanto senis dolore, ut corruperit oculos luctu; qua miseriâ octo *Andronicus Palæologus.*

annos protracta, tandem vitam posuit rerum adversarum cursu longissimam.

*Otbomannus.* Sed quod omnium acerbissimum & Christianis luctuosissimum, sub eo, nimirum anno 1300. natum est Imperium Turcicum, Asaticis Europæisque terribile, in Othomanno Satraparum Asiæ potentissimo, cui cum Bithynia obvenisset, idem Satrapias cæteras sibi subjecit, gradumque posteris stravit, ad erigendam sublimem illam potestatis molem, qua orbis premitur, gemitque perdiu diræ tyrannidi mancipatus.

*Henricus VII. Luxenburgus.* Anno Christi 1308. Henricus Comes Luxenburgius dictus Imperator, ut conditionem à Clemente Pontifice impleret, sopita Germania, in Italiam properavit, quam Præfecti singuli in tyrannides singulas partiebantur. Ibi solito Transalpinis more, fausta primordia, infœlix fuit exitus. Nam ad Padum urbes Guelphorum domitæ, expugnata Brixia, Roma in verba ejus adacta: sed inter hæc prospera Valramum fratrem & Beatricem uxorem amisit, hanc morbo, illum vulnere; ipse tandem morbo absumptus, haud sine veneni suspicione, cum in Robertum Neapolis Regem, quem exautoraverat, arma intenderet; anno 1314. autoritatis ad superbiam tenax, quippe, fato quodam Henriciani nominis Pontifici detrahebat Italiam.

*Concilium XV. Viennense.* Interim anno Christi 1311. habetur à Clemente V. Viennæ Galliæ Concilium Oecumenicum, ordine 15. cui interfuere Patriarchæ duo Orientales, Episcopi 300. præter Reges Francum, Anglum, & Aragonium. Ibi actum de Terræ Sanctæ expeditione damnatæ hæreses, & extinctus Ordo Templariorum; quos multorum criminum reos, partim ignis absumpsit,

*Templarii.*

partim

partim texit exilium, eorum bona vel Franciæ Regi conceſſa, vel aliis ſacris Magiſtratibus adjudicata, vel Equitibus S. Joannis, quibus poſtea tradita Rhodus, Inſula Saracenis erepta, Rhodiorum Equitum indidit nomen.

Annus Chriſti 1322. vidit Imperatorem Ludovicum Bavarum, poſt Inter-regnum octenni, quo diviſis Electorum ſuffragiis, hinc Ludovicus Bavarus, inde Fridericus Auſtriacus Germaniam bello diviſerant. Tandem multa poſt prælia, ultimo captus Auſtriacus, vir fortiſſimus, cum ſua manu 50. hoſtium confodiſſet, fortuna fortitudini infenſa, ſibi captivitatem, Imperium æmulo peperit: quo tamen ſuſus ad ruinam Pontificum, poſtremo ruina quam apparabat obrutus eſt. Quippe in Italiam profectus, Gibellinorum factionem inſtauram pro viribus in Joannem XXII. inflammat, Romæ in ipſa Pontificis ſede Pſeudopontificem Nicolaum à quo acciperet coronam collocat, fratereulos quoſdam infenſos Pontificii fovet ac tegit; ac demum in Germaniam redit, corona auctus, ſed infœlici, & Pontificiis execrationibus juſte devota. Tandem Clemente XI. Joannis & Benedicti diris eum addente, Electores ab ipſo exciti, Carolum Bohemiæ Regem abdicato Ludovico Cæſarem dixerunt. Ludovicus haud multo poſt equo lapſus in venatione diem extremum clauſit. *Ludovicus Bavarus.*

Anno Chriſti 1336. Natum eſt bellum Anglo Gallicum II. graviſſimum omnium, quôque Gallia tantum non periit. Orta eſt ex affinitatis vinculo ea lues, Eduardo III. jure materno regnum Galliæ poſtulante, id quod Philippus VI. poſtremo Regi patruelis, ſibi per legem Salicam arrogabat. Jus dictum eſt armis per ducentos *Anglicum bellum II.*

centos annos, quibus Galli tametsi inferiores, Deo tamen patrocinante, litem non sine prodigio impetrarunt. Nobilis in paucis pugna Cressiaca in Ambianis, qua Philippus fortissime dimicans in fugam actus. 20. millibus Gallorum cæsis, in quibus Joannes Bohemiæ Rex, oculorum tenebras animi acie illuminans, aliique è nobilium flore præcipui. Inde Calesium expugnatum fame, & Anglia Franciæ propemodum juncta. Nec Joannes Philippo patre fœlicior, qui anno post decimo in Pictonibus pugnans, ab Edoardo Principe pugnam deprecante, non modo victus, sed captus est cum Philippo filio, & in Angliam adductus, hac fortitudinis gloria, quod fugam nesciret. Pax quidem ad Britinicum coaluit, anno 1363. sed admodum fragilis, & gravius statim dissolvenda.

*Mauri ad Salsum victi.*

Longe illustrior in Hispania Castellani Regis victoria, qua ad Salsum amnem, anno 1340. ducenta Maurorum millia ceciderunt, postquam Albohacen Mauritaniæ Princeps transmisso Mari, spe invadendæ Hispaniæ, non tam ad prælium quam ad palmam decurrerat. Sed Dei est superbos calcare, & ferociam intumescentem infringere.

*Joannes Palæologus.*

In Oriente anno 1341. Joannes Palæologus Andronico Juniori succedit, sub tutela Joannis Cantacuzeni: sed ambitio fide potior, ut tutori regnum, sic pupillo mortem comparabat, donec jam adulto pupillo, cui hactenus consuluerat ætatis infirmitas, à Græcis in Monasterium trusus est Cantacuzenus, in quo Historias scriberet, redditumque Palæologo paternum Imperium. Deus enim scelera aliquando plectit in semine, & parcendo punit nascentia.

Anno

Anno Christi 1346. Carolus Bohemiæ Rex, abrogato Bavaro Imperator postquam æmuli vel armis victi vel tempore mitigati, artibus pacis inclaruit, quam sollicito semper animo coluit. Ideo literarum, quæ pacis proles, studiosissimus. Academiam Pragæ excitavit, qua Bohemi sui barbariem ponerent, & ipse quinque linguarum peritus in quibus Latina, quod illo ævo rarissimum Principi, tam fuit studendi exemplum, quam stimulus. Reipublicæ amans, Bullam auream condidit, ad comprimendum Procerum ambitum, & ad designandos Ordinum gradus, religiosissimus vel majestatis dispendio Stratoris officium Urbano V. Avenione præstitit, equitemque Pontificem sequutus est pedes, gnarus nullum fastigium Deo non subjici, nihilque augustius quam ob eum sese demittere. Hoc uno culpatus, quod Bohemiæ regno plurimum studuit, minus Imperio, visusque est posteris, non Reipublicæ, prospexisse. *Carolus IV.*

Anno Christi 1360. gravissimam res Christiana jacturam patitur, nam Amurathes tertius Turcorum Imperator, inito fœdere cum Joanne Palæologo, Genuensium navibus sexaginta suorum millia in Europam transmittit, specie quidem juvandi Græcum contra Triballos, revera ut alieno prætextu promoveret rem suam, quod actum est, & Adrianopolis in Thracia Turcici facta sedes Imperii, ipseque Palæologus Amurathis factus vectigalis, pœna justissima societatis turpissimæ: cum non allegendus sit socius, qui possit esse, cum libuerit, dominus. Amurathes tamen postea à transfuga occisus, 37. præliis defunctus. *Turci in Europa.*

Anno Christi 1377. Gregorius XI. Avenione Romam sede translata, urbi Augustæ primum *Roma Pontifex redditur.*

mum

mum ornamentum restituit, totique Italiæ diuturnis bellis oppressæ spe pacis illuxit. Hic ortu Gallus patriæ commodis anteponens Ecclesiam, vere ratus est viro forti patriam esse orbem terrarum. Quia tamen graves morbi duris & acerbis curantur remediis; hinc sequutum est immane schisma 30. annorum post Gregorii obitum: cum ab creato Urbano VI. deficientes quidam Cardinales Pseudopontificem Clementem VII. delegerunt: cui post annos 14. substitutus Petrus de Luna Aragonius: obstinatissimo animo dignitatis umbraticæ vel ad mortem custos, nec fortasse unquam magis in alio orbis obstupuit vim ambitionis.

*Venceslaus.* Anno Christi 1379. Venceslaus jam patre Carolo vivo Cæsar dictus, eo mortuo non tam gessit Imperium, quam infecit. Bis à suis conjectus in carcerem, bis evasit: ita in adversis siccus & temperans, ut prosperis redditus statim nequitiæ redderetur, nunquam cum bona mente in gratiam rediit. Nam cum annos 21. hunc Germania tulisset, abrogatum ei Imperium à Septemviris & publica labes expuncta.

*Carolus VI. Galliæ Rex.* Mirare interea, quam rara virtutum in stirpe series, nam quod Venceslaus in Germania, id propemodum Carolus VI. in Gallia: nisi quod ille privatos perdebat, nam hic publicum, Caroli sapientis & vere Cunctatoris, (qui rem Gallicam cunctando restituerat) filius temeritate & stoliditate, cum paternam operam corrupisset, regnum antiquissimum orbis sic prostravit, ut humana majus ope remedium uno fuerit cœlo arcessendum.

*Bombardæ.* Sed & anno hujus sæculi 80. sub Venceslao, hominum & orbis lues nova prodiit. Reperta enim majora illa tormenta bellica evertendis munitionibus opportuna; autor Bertoldus Germanus,

manus, prius adinvento nitrato pulvere; uſiquæ primum Veneti in Foſſa Clodia recuperandi. Nullo fortiori telo bellum unquam ſe induxit, quo ſimul plures quaſi unum perderet, exclamari potuit, quid homines Mortem armatis hoc fulmine? quid alas currenti, & inſanienti furorem additis?

Anno Chriſti 1381. Carolus Dirrachinus ingratiſſimo animo Joannam Reginam Neapolim exutam regno pulvillo ſuffocat, & mox ex ſpolium thronum inſcendit. Joanna Roberti Regis, doctrina & fœlicitate præclari, ceptis, ab ineunte adoleſcentia coronata, quatuorque nupta, calamitatum ſcopus plurium fuit. Liberata ſuſpicione infami, quam incurrerat ob cædem mariti Andreæ Hungari, non ideo miſerias depulit, nam exul ſæpius vidua dejecta non raro, tandem reſtituta eſt, ut rememeretur unius ſane criminis conſcia, quod ſchiſma promoverit, Clementis VII. Fautrix crimia, cujus & pœnas morte perſolvit. Hæc Ludovico Andegavenſi adoptato regni jus dedit, Regiæ litis, hoc eſt bellorum, ferax ſeminarium. *Joanna Neapolitana.*

Anno poſt ſexto Carolus Navarræ Rex, Francix virtus, poſt turbas plurimas in ea exercitas, ſuum ipſe funus vivus confecit, dum ad vites male deperditas reficiendas, inſutus linteis aqua ardente perfuſis, admota filo candela, flamma concepta eſt. Ita mors in remediis quæritur, & telo, quo pellitur, ſæpe vincit. *Carolus Malus Navarræus.*

Anno Chriſti 1309. Tamerlanes Bajazethem potentiſſimum Turcarum Principem plurimiſque ſuperbientem victoriis, occurrentem in Cappadocia cum trecentis Equitum & ducentis peditum millibus, magna internecione profligat, captumque & vinculis aureis gra- *Tamerlanes.*

vem

vem ferreâ includit cavea, ejus dorso utens quoties equum inscenderet. Victusque Bajazethes tam ignominiæ sensu quam prælio, capite in caveam illiso, necem sibi intulit: prostratæ superbiæ exemplum ingens, quale per sæcula exhibet Deus, ne mortales sui oblivio capiat, nec, quod rotâ nititur, fixum esse credant.

Hic Temir sive Tamerlanes, Scytha origine, tantus è gregario milite Imperator, fortunæ suæ artifex, postquam Indos Parthosque subegerat, ubi à Bajazetho irrisus est, quem de restitutione exulum compellavit, in eum progressus, jam Ægypto & Mesopotamia sub jugum missis, universam Asiam in prædam habuit: donec cruore & vastitate terrarum satur, opulentia supra votum gravis; revolavit in Scythiam ad comprimendam rebellionem. Tertio post anno suo fato mortuus successores habuit filios quibus paternum Imperium pro discordia fuit, qua mutuis cædibus conciderunt. Ita fulmen Tamerlanem dicas, quod illata clade evanescit.

*Rupertum.* Anno Christi 1400. Rupertus Comes Palatinus Venceslao suffectus, prudenter & fortiter administravit Imperium; uno infœlicior, quod cum Italicis tumultibus se immiscuisset, fortior gubernatore procella clavum excussit, & ipsa remedia morbus validior exegit: ipse in Germaniam suam recessit, quam tota propemodum Europa bellis conflagrante, illæsam decennio regiminis texit.

Eo tempore calamitates Orientis egregias opes occidenti pepererunt; Chrysolora, Gaza, Trapezuntio, aliisque doctis è Græcia profugis, & in Italiam thesaurorum cumulos deferentibus; himirum literas, doctrinam & studia; quorum occidens jam pluribus annis egen-

tissimus,

tiſſimus, in feritatem barbaram ſylveſcebat.

Anno Chriſti 1414. Sigiſmundi Imperatoris accuratiſſima ſolicitudine habitum eſt Conſtantienſe Concilium, in quo ad opprimendum ſchiſmatis virus, creatus Pontifex Maximus Martinus V. aliique depoſiti: Joannes Hus & Hieronymus Pragenſis, quod Vicleſi Angli ſpargerent hæreſin, vivi concremati: contumaciſſimo ad mortem animo vimque flammarum larva conſtantiæ ſuperante, ita quandoque virtutis ſpecie vitium fallit, & ignorantibus cauſas effecta imponunt. *Concilium Conſtantienſe.*

Orta eſt tamen è bono ut ut parente gemina ſoboles exitioſa, Huſſitæ, & Baſileenſe Concilium. Huſſitæ, Duce Joanne Ziſca, 40. millium numero armatis anno Chriſti 1419. Sigiſmundum Bohemia pellunt, eamque immanitate ſumma diripiunt, & hæreſim latè ferro propugnant. Stetit hæc per quinque annos, quamdiu Ziſcæ ſuperfuit vita, quam aſſiduis illuſtravit victoriis, Tabore urbe in monumentum gloriæ ædificata; Victoriæ tam certus, ut eam etiam cæcus invenerit: nam utroque orbatus lumine pugnavit & vicit, (quis oculatam Victoriam dicat, quæ cæcum ſequatur?) peſte tandem periit, patriæ lues & religionis, vel vincendo. Inde Huſſitæ in duas factiones diviſi: ſect tamen, quod mirum, oppreſſi: diu Germaniam direptionibus & cædibus violarunt. *Huſſitæ*

Baſileenſe Concilium minus damnum intulit, majorem injuriam. Cum enim à piis primordiis in prava conſilia degeneraſſet: non tantum in Pontificem Eugenium inſurrexit, ſed etiam anno 1438. Amedeum ex Duce Sabaudiæ jam ante Monachum ultro agentem, Antipapam dixit, & Felicem nuncupavit, quaſi vitæ prioris ſanctitas illuceret ad nefas, & depoſitus *Concilium Baſileenſe.*

Princi-

Principatus ad dignitatum apicem esset gradus. Is tamen postea tam Felicem posuit quam Armedium, & renuntiato sponte fastigio, quod oneri erat, pace publica per demissionem privatam redempta: obire maluit Monachus, quam Princeps, vel Principum Pastor.

*Gallia Anglica.*

Anno Christi 1419. belli incendio, quod in Gallia Angli concitarant, injectum est oleum, cæde Joannis Burgundiæ Ducis; quæ sub oculos Caroli Delphini ad Monterigolum patrata, universam Galliam penitus obruit. Et vero regnum tot annos incolume vix unquam propius à casu abfuit. Nam inde Philippus Joannis Burgundi filius Anglo adjunctus; Lutetiæ Rex Carolus jam sui impos, uxor, filia Catharina potestati ejus contraditi; post nuptiæ inter Henricum Anglum & Catharinam contractæ. Susceptus Henricus filius, & adhuc bimulus Lutetiæ coronatus; tenuitque bellum triginta ferme annos continuos, nulla pace, nullis induciis temperatum Carolo Delphino & postea Rege, ægre Bituricis regni vel jacturam vel spem moderante.

*Aurelianenſis.*

Sed tantis calamitatibus empta prosperitas tandem illuxit. Deoque placuit probatam constantiam coronare. Et ne non motas divinitus machinas cogites; id instituit Deus anno 1429. per puellam, extraneam, rusticam, tam egenam rerum quam inscium; quæ stupentibus hostibus, Gallorum spem excitavit & fovit; ut in posterum Gallia sit cœlo charior; imo gratior, cujus maxime beneficium est. Joanna Virgini nomen, Lotharingia patria, ætas viginti anni, ars ovium cura; quibus si opponas arma tractata, liberatam Aureliam, Regem Rhemos ductum, Anglos sæpe victos; *Mireris Deum magna patrantem, & in arrogantissimos*

Golia-

Goliathos Davidis miracula superantem. Passus est tamen captam ab hostibus Virginem, ignominiosa & crudeli morte interire, ut excocta flammis integritas, & adversis læsa prosperitas, & humanitatis sordes abstergeret, & ad cœlos purior scanderet. Sane Virgo tam mortua quam viva rem Gallicam juvit: reconciliata Burgundi gratia, restituta Lutetia. Angli expulsi, receptum Imperium, vel sunt appendices vincentis dum viveret, vel affectus precantis dum vixit; debuitque Carolus precarium receptrum titulumque Victoris, vel infirmæ Virgini, vel quod idem sit potentissimo Domino Regum Deo.

Anno Christi 1438. habitum est ab Eugenio IV. Pontifice Concilium Generale XVI. inceptum Ferrariæ, ac finitum Florentiæ, quod inde dictum est Florentinum; magna Christianorbis celebritate; cum adessent ab Oriente Imperator Joannes pluresque Patriarchæ; à quibus contracta unio cum Latinis, Græcorum & Armenorum; unde Bessarion Nicænus Episcopus, & Isidorus Ruthenorum Archi-Episcopus, viri doctrinarum laude clarissimi, quod ad concordiam multum contulissent, donati sunt Purpura, cui splendorem tantum arcessiverant. Fuitque celeberrimum Ecclesiæ Trophæum hæc unio, nisi perennitatem Græca inconstantia per invidiam grassata detraxisset. *Concilii 16. Florentinum.*

Annus Christi 1440. in fastis maxime recensendus, novam vidit Artem, per quam ingeniorum fœtus immortales, expedita studendi ratio, & literarum cursus promotus est. Ejus Joannem Guttenbergium inventorem, posteritati ostentant æternis encomiis prosequendum; ipsa ars Typographica dicitur, qua *Typographia.*

una

una priorum temporum fœlicitatem extinguimus; nisi quod cæteras artes hominum æmulatur, paratque gladium, quo tam civis quam hosti pereat. Sane librorum colluvies hanc accusat, suaque ipsa copia premitur, ac peccans exuberantia perdidit stylum facilitate scribendi. Arti huic statim materiam præbuit Nicolaus V. tam literatorum amans quam literarum, quas assiduo studio propemodum perditas instauravit, dignus per eas vivere quibus vitam dedit.

*Scanderbegus.*

Anno Christi 1443. Georgius Castriotus, Scanderbegus dictus, hoc est Alexander in Epiro magno suorum plausu Rex salutatur. Hic provisus divinitus cum Joanne Hunniade Hungaro, qui Turcarum inundanti imperio opponerent aggerem, remque Christianam ab imminente peste servarent. Scanderbegum quidem suo malo aluit Amurathes, quem à Patre cum duobus fratribus obsidem datum, & vi circumcisum, cum studiose ad munera belli applicasset, in se armavit Imperatorem exi. mium; quippe Georgius pertæsus tyrannidis, Christo & paterno regno receptis, irruentem Amurathem celeberrimis victoriis fregit, Croiam urbem ab obsidentibus vindicavit, semper victor, nunquam vulneratus: novus Alexander, non limitibus promovendis, sed gloria, quam æternam ad posteros misit.

*Hunniades.*

Dicas Deum in Georgio pugnantem, in Hunniade hominem: qui sæpe victor, aliquoties victus utramque fortunam in Turcas armavit, tam sibi in adversa calcar, quam frenum in prospera. Sane clades Varmiensis, qua anno 1444. Ladislaum Regem occisum luxit Hungaria, ruptaque fœdera ultus est Amurathes; ea inquam, cæsa 30. Turcarum millia Hun-

Hunniadi debet, eidemque Ladislaus quinquennis servatam domi forisque Hungariam, dum adolesceret. Nec silenda Belgradi propugnatio, qua clarissimus Hunniades, cæsis uno die 40. Turcarum millibus, ipsoque saucio Mahumete, nobilissimum rebus gestis fastigium imposuit, nam paulò post peste absumptus est: verus Imperator quem adversa probaverant: nec enim semper victoriam meruit (parcat Scanderbegus) qui semper obtinuit.

*Fortis Dux Mediolanensis.*

Anno Christi 1448. Philippus Vicecomitum ultimus, sine liberis legitimis decedens, Mediolanensem Ducatum [illegible]tigiosum reliquit posteris, futurique belli copiosam sementem. Testamento heredem scripserat Alfonsum Aragonium, at Carolus Dux Aurelianus, Philippi ex sorore Valentina nepos, testamentum incusans, hereditatem reposcebat avunculi; melius inter litigantes Franciscus Sfortia Florentinorum Dux bello clarus Blancæ Philippi filiæ olim conjux, jus incertum certis armis fulciens, Mediolanensem Ducatum inuadit; Franco & Aragonico litem ad heredes transmittentibus, quam ingenti mortalium damno exequerentur.

*Constantinopolis capta.*

Anno Christi 1453. Labes infamis Christianæ rei inusta, capta per Mahumetem II. Constantinopoli; Ea jam ante mille & centum annos Orientis caput, tot victoriis triumphisque clara, In prædam cessit immani Tyranno, destitque Græcorum Imperium in Constantino XI. Joannis Palæologi filio, cui datum est pro patria occumbere, nec extincto regno supresse. Urbi perstitit Constantini nomen ad Christianismi opprobrium, dum Dæmoni servit, quæ ideo surrexerat, ut Urbs non serviret Dæmoni. Pudeat Christianos audita Constantino-

tinopoli Turcam cogitare. Nunc levius est lugere literas. Athenas barbaras, Græciam indoctam & exarescentem fructum doctrinarum. At magis pudeat Græcos indesinente Schismate, causam tam pudoris necessariam dedisse.

*Mathias Corvinus.* Anno Christi 1458. Fortunæ specimen geminum editum est, dum Ladislaus, florentissimæ, Hungariæ & Bohemiæ Rex, in Austriam conjugii causa profectus, in nuptiarum apparatu, morbo extinguitur; & aliunde Mathias Corvinus ab ipso Ladislao in carcerem actus, ab mortis faucibus in Hungariæ thronum evehitur, magno Providentiæ mortalibus lusu. Is Mathias Joannis Hunniadæ filius, nec à Patre degener, egregie in Turcas propugnabit Hungariam, cui & Austriam Silesiamque adjunget: Nec enim licebit viro fortissimo se totum in communem hostem expromere.

*Æneas Sylvius* Eodem anno Æneas Sylvius Piccolomineus Senensis, Doctrinarum laude in paucis clarus, supremus Pontifex Pius II. se dixit, magno literarum bono, sed & Christianæ rei incremento, si piis conatibus favissent Principes & fraterna odia in necessarium hostem convertissent. Decessit in paranda Turcica expeditione, novo fato, ut literis innutritus, inter arma occumberet.

*Minimorum Ordo.* Anno Christi 1473. Calabria in Francisco de Paula, viro illustrissimæ demissionis, novum Ecclesiæ ordinem dedit, quem Minimorum humillimus conditor dixit. Nec humilitati celebritas defuit Sanctitatis & doctrinæ, ad hoc ævum perducta. In eo mira ciborum abstinentia, quæ primam mundi temperantiam superet, & tenuitate victus novum inediæ genus repræsenter.

Anno Christi 1476 Cypri regnum ad Venetos

netos transiit, jus ad Sabaudiæ Duces. Quippe Ludovicus Sabaudus Carolottam Reginam uxorem duxerat, sed statim regno pullus a Jacobo Notho, qui se Sultani Ægyptii beneficiarium constituit, ejusdem Carolottæ, de stirpe Lusitania postremæ, testamento hæres scriptus, ut transmisit ad posteros, Jacobus regnum ad Venetos, nam ducta uxore Catharina Veneta, quam adoptavit Respublica, tum ipse tum Jacobus ejus filius mortens, vacuum hæredibus regnum relinquit, obtinendum à Venetis adoptatæ filiæ succedentibus: novo adoptionis emolumento per quam Imperia dabantur antea, nunc comparantur. *Cyprus Veneta.*

Sed anno sequenti novum casum aspexit Europa, in Carolo Burgundiæ Duce ad Nancæjum à Renato Lotharingo in acie cæso. Is ætate, bellica gloria, provinciis subditis, florentissimus Principum, nullum seipso acerbiorem hostem expertus, ambitione sublimem animum stimulante, cum Galliam sæpius bello incendisset, velletque Helvetios subjugum mittere, ac Lotharingiam quasi aggerem ditionibus suis interpositum amoliri, primo duobus præliis ab Helvetiis deprecantibus pugnam in fugam actus est, deinde in Lotharingia spes magnas agens occisus: Terribilis dictus & Pugnax, sed immoderatissimus ambitionis, à qua finem solitum, nempe violentam mortem impetravit, hæres tot provinciarum fuit Maria filia, nupta postea Maximiliano Friderici Imperatoris filio, quarum tamen partem, quasi feudum regni, Ludovicus invasit, nempe Burgundiam & Atrebates, infensissimo æmulo liber à quo sæpe in artibus suis deprehensus tuto vulpinari in leonem minus licuerat. *Carolus Burgundus.*

Nec

*In Anglia bellum Civile.*

Nec Anglia calamitatum securior quæ inter Henricum sextum & Eduardum Eboracensem distracta ab anno hujus sæculi 61. & 85. suorum cruore, non militum modo sed Ducum & Principum inundavit. Henricus bis regno pulsus totiesque redditus, tertium pulsus & ab Eduardo captus cum uxore in carcere extinguitur, unius criminis reus quod raptum regnum repetiisset. Nec id Eduardo fuit diuturnum, imo nec liberis, nam eo mortuo liberi à Richardo Gloceſtriæ Duce necati, & ab eodem regnum occupatum, donec tertio post anno Henricus VII. Richemontius, è familia Lancastriæ, à Britonia ubi exulabat furtim elapsus, tyrannum in Anglia prælio victum occidit, victique spolium regnum cepit Elizabethâ Eduardi filiâ in uxorem ductâ. Id si regnum est, necare & necari, præstolari mortem vel inferre, quid per tantas strages appetitur.

*Mahumetes II.*

Anno Christi 1481. Mahumetes Nicomediæ veneno obiit, ætatis 53. vere Magnus à suis dictus, cum subegisset duo imperia, Byzantinum & Trapezuntinum, quatuor regna, provincias 20. urbes ducentas; brevi tempore Christianis raptas; & imminebat Italiæ, Hydrunte capta, & immanitate omni fœdata; vel voluptatum dispendio fortis; emollitus semel in Irene, mox dilectæ nece ab utroque pœnas amoris repetens. Plura patraturus, nisi præstantissimi Duces ruentem fregissent, in Hungaria Hunniades & Mathias filius: in Perside Usumcassanes, bello clarissimus; & in Rhodo Insula Dalbussonius Magister Equitum Rhodiorum: qui anno 1480. tres menses continuos Rhodum urbem oppugnatam à Turcis, eorum cæsis 30. millibus, liberavit. Dignus qui Mahumetis magnitudine crescat, eo ampliot

plior quo victus augustior. Bajazethus Mahumetis filius; pulso fratre Zeme Imperiũ tenuit.

Anno Christi 1483. Ludovicus XI. Galliæ Rex, cum diu timore mortis mortem passus esset, tandem moriendo timere desiit, fortunam expertus pro ingenio variam & aliquoties asperam, animo tectus si quis ullus consilia alta dissimulatione obvelans, id unum nato præceptum tradens: Aulicorum dominus, haud mancipium; maxime studens ut regnaret; Regum tutelam solvisse dicitur; severitati tamen addictior, crudelis audiit, & dum odit literas, in literatorum odia incidit. Donatus est à Renato Andegavensi Phocensi Provincia & jure Siciliæ, cui successit Carolus filius, tredecim annorum, & cura regni Annæ sorori credita, miro Gallorum in Reges amore, cum bellicosissima gens, imbelli fœminæ pareat, Regi ut pareat. *Ludovicus XI.*

Anno Christo 1492. Ferdinandus Aragonius jam ante per Isabellam conjugem Rex Castellæ, universam Bœticam sibi adjunxit; bello Maurico tandem confecto, captâ urbe Granata ac Rege Bandele: vix alius Hispaniæ annus fœlicior, quo dominatus importunissimus est extinctus, & post septingentos annos & plures injusta genti labes expuncta. Inde Ferdinando Catholici nomen restitutum, qui ne victæ gentis semen excresceret, statim ex Hispania Mauros omnes & Judæos expulit, quorum migraverunt in alias terras familiarum centum viginti quatuor millia, ingenti Hispaniæ vel damno vel fructu. Sane incolarum fides intacta compensat infrequentiam, & apertus statim novus orbis purgati veteris merces est. Inquisitio mox instituta, ne malum rursus occultum serperet; quæ ad suffocandam hæresim *Ferdinandus Mauros expellit.*

sim prorogata, sanctum ferrum est, abscissione membri corpus servans.

*Ximenes.* Ad res tantas instrumentum maximum Ximenes fuit; qui ex Franciscano inope locupletissimus Cardinalis, & ad regni clavum admissus, opes, corpus, mentem, ad Dei causam, regnique gloriam impendens, in cinerea veste quam non posuit animo forti prudentique consilio ea gessit, ut Gonsalvo, par Regni mens fuerit; eo miraculo, ut nec *Monacho* Aulicus, nec Aulico Monachus in hac munerum pugna obfuerit.

*Orbis Novus detectus.* Eodem anno 92. Christophorus Columbus Genuensis audaci & fœlici navigatione Atlanticum Oceanum emensus, centesimo die quam solvisset Gadibus, novas terras Europæ condidit vel aperuit: hinc Cuba, Florida Hispaniola, aliæque terræ vel insulæ, Ferdinando adscriptæ, cujus auspiciis Columbus solverat. Et quinto post anno in illdem partibus America ab Americo Vesputio Florentino inventa & dicta, eidem Ferdinando adnata est; ea tamen sorte, ut cui regna nascebantur non nasceretur, ea qui regeret, esseque hæres ab aliena gente arcessendus.

*India.* Nec à Lusitanis ea in laude cessatum, qui eum varia regna in Occidentali Æthiopiæ ora detexissent: tandem sub Emanuele ductore Vasquesio Gama, anno hujus sæculi 97. primi omnium ausi caput illud horrendum non tam bonæ quam insanæ spei circumflectere; inde Mozambico Melindaque lustratis, ac Malabarico regno inspecto, spem ingentium opum in Lusitaniam retulerunt. Et fortuna consilium juvit, dum anno 1500. Alvarus Capralis in Orientem destinatus, actatus tempestate, & in Occidentem delatus, insperato

in

in Brasiliam appulit, futuram appendicem Lusitaniæ. Dicas arctiores Europæ limites ambitioni, ultra Oceanum & solis vias prorogandos fuisse: quamvis Dei charitas, malo benè usa, fidei lucem gentibus miseris eâdem via intulerit; at beneficio tanto malè utentibus, sibi irritamenta gulæ & luxus, imo aurum vitiorum omnium fomes, pro tanto commodo, importatum: nisi malis sentire nos ea ab ignaris & invitis rapuisse. *Brasilia.*

Anno Christi 1495. Carolus Galliæ Rex, jus in Siciliam datum frustra foret, inducto in Italiam exercitu mira fœlicitate Neapolitanum obtinet regnum: nec minori fortitudine in reditu; Fornovii à fœderatis Germanis & Hispanis victoria duce se explicat: ostensumque populis gloriam seri in adversis, ut sæpe infortunium meti ex prosperis. Sane brevi Neapolitanum regnum ad Ferdinandum Alfonsi filium rediit, nihilque Gallis ex fœlicitate tanta superfuit, præter turpem morbum, quem a'tera natio alteri impurat, pœnæ fœditate fœditatem culpæ insinuantem. Carolus tertio post anno repentina morte extinctus est: è duobus regnis vix sepulchrum nactus in quo putresceret. *Carolus VIII.*

Anno Christi 1499. Ludovicus XII. agnatus Caroli & successor, à Valentina Vicecomite oriundus, jus in Ducatum Mediolanensem sinciens armis, expulso Ludovico Sfortia, Maumdicto (qui Francisco fratri post Galeati nepotis mortem successerat) Ducatum occupat, eumque innata Francis negligentia dejectus illico est à Sfortia: iterum victor non Ducatum modo, sed Sfortiam capit cum fratre Ascanio, mittitque in custodiam, in qua obierunt. Sic rarissimum illud Mauri ingenium, tot artibus *Ludovicus XII.*

bus regnandi imbutum, in cassles incidit quos parabat, nec fraus fraudi fuit, præterquam auctori.

*Gonsalvus magnus*

Nec à Ludovico Neapolitanum regnum omissum est, sed cura intæliciore tantum. Nam cùm mortuo Ferdinando, Fridericus eius patruus jus regni sibi vindicaret, anno 1501. Ludovicus Gallus & Ferdinandus Hispanus de regno inter se dividendo convenium: ita Albinianus Præfectus est Gallico nomine, Gonsalvus Hispanico: Fridericus in Galliam abductus, in qua mox obiit. Sed infida ambitionis societas; arte Hispani Gallus depulsus est, & virtute Gonsalvi aimante Ferdinandi consilia, præclarissimum regnum magnâ Gallorum infamia accessit Hispaniæ Hic est Gonsalvus qui per 200. urbes & 10. oppida Regi suo comparata, *Magni* nomen adeptus est; & ideò quod tantus esset, appetitus invidia, dolore contabuit, expertus omnia Ferdinando suo faciliora.

*Carolum V.*

Anno Christi 1500. natus est Gandavi Carolus V ex Phil. Maximiliani filio, & Joanna Ferdinandi & Elizabethæ Hispanorum filia, futurus tot regnorum hæres, & ingens huius seculi pagina, cum iam in Gallia septimum ageret annum Franciscus Valesius, ipsius æmulus. A quantis Europæ cladibus uterque in gloriam suam adolesceret.

*Persicum Sophi regnis.*

Circa hæc tempora nonum Persarum regnum exortum est; in Ismaële ex Usuncassanis filia genito; qui novam Alcorani interpretationem commentus, suos à Turcis sejunxit, Sectamque condidit, publico Christianorum hosti hostem opponendo; Dei summa providentia, ut ex veneno pararetur antidotum. Reges ab eo dicti sunt Sophi, vel à Magis Persicis, vel

vel quod hac vox lanam significet, qua hi Reges utebantur in capite.

An Chr 1510. Lusitanico nomini jam totâ Indiâ perillustri inventurus regni sedem Albuquercius, Goam cepit: ex qua magna deinceps Lusitanorum gloria Christi Fides cum eorum victoriis propagaretur: & anno sequenti Malaca, ditissimum Emporium, & ultra patentis Indiæ claustrum, ab eodem Albuquercio expugnata est: unde Magni titulus iuste collatus; quem si Magno Gonsalvo opponas, hic Annibalem, Scipionem illic deprehendens; ut amplitudinem quique suæ gentis genio mensus est. *Albuquercius.*

Anno Chr. 1511. Italia tunc Martis Scena, magnarum rerum conversionem vel vidit vel sensit. Galli ad Ravennam Duce Gastone Foxio celebrem de Venetis & Hispanis retulêre victoriam; quam dum Gasto intemperantius urget, nec pontem aureum fugienti sternit, ab Hispanis cæsus, eandem abrumpit. Hinc reliqua Gallis infensa & reliquenda Italia, ut Henricum Anglum & Ferdinandum Hispanum à se repellerent; mox etiam, per tot ærumnas partis spoliantur; Maximil. Sfortiæ Ludovici filio Mediolanum per Helvetios restituitur: sua recipiunt Veneti, plura quam amisera Julius: imo & aliena si Gallis creditur, Ferdinandus: cum Navarræ regnum pulso Joanne Alberto invaderet: armatus quidem Pontificio telo, sed quod vibraret ipse suo Marte. Sic Italia, nescio quo fato, jam inde a Romanis luctuosa est Gallis, in qua vincunt quidem, sed perituri: quasi terra olim gentium victrix triumphantium ambiat corpora. *Ravennæ pugna.*

Anno Christi 1512 inceptum est à Julio, & perfectum à Leone X. Concil. Gene. XVII.

*Concilii 17. Lateranense V.*

Lateranense V. ad Pisanum Concilium refellendum; quando Ludovicus non tantum armis sed artibus impugnaret Pontificem. Sed statim sub Leone pax Ecclesiæ cum Primogeniti gratia restituta.

Tunc agebant in vivis viri literati, Budæus, Longolius, Cuspinianus, Volaterranus, Sadoletus, Bembus, & alii, qui partim eruditionem & historiam, partim elegantiam styli, è ruderibus veterum suscitarunt. Omnino Italis redivivum posteri Tullium debent; cum hactenus esset vel ignotus vel spretus. Nec inter eos silendus Erasmus, qui tametsi male de moribus & fide meritus; tamen promovit literas haud mediocriter, utinam ad normam religionis & morum.

*Selimus.*

Anno Christi 1513. Selimus cum Bajazethem patrem coactum abdicare se Imperio, veneno etiam sustulisset, in parricidii appendicem fratres ac nepotes interficit, statimque ad delendam infamiam movit in Persas, capitque Taurisium, Ismaële in fugam acto; tum Syriam & Ægyptum Sultanis victis Imperio Turcico adjungit, expugnatis validissimis urbibus Damasco & Cairo, ac 7 anno obiit siccâ morte, relicto filio. Ita in pœnis criminum connivet aliquando Deus, & judicaturus alibi, hic quiescit.

*Lutherus.*

Sed graviorem hostem Martinum Lutherum sensit Ecclesia; qui cùm jam abjecto Monacho præluisset in Hæresiarcham, tandem anno 1520. à Leone Pontifice anathemate ictus, propagata per Germaniam lue, Boreales gentes deinceps infecit, homo inquinatissimus, ventris mancipium I. & vir effrontis audaciæ, Vix ulla pestis tanto mortalium damno grassata est, quæ per tot funera etiamnum

*sævit*

ſævit vertente ſæculo, & annorum luctuoſo contagio, ni avertat Deus, ibit ad poſteros. Hujus Hydræ ſubnaſcentia capita, Zuinglius, Oecolampadius, aliique, qui mutuo diſſentientes in hoc conſenſerunt ut Eccleſiam Chriſti everterent; ſed in eorum ruinis altius ſurgit.

Imo illi nova ſubſidia in prodeuntes hoſtes adnata ſunt; nam Theatini, Clericorum Regularium Ordo, anno Chriſti 1524. Petro Caraffa inſtituente, qui deinde Pontifex Paulus IV. armarunt Eccleſiam virtutum cultu, & in Italia pietatis caſtra erexerunt. *Theatini.*

Ibidem etiam ſequentibus annis inter Franciſcanos, nati ad ſtuporem ſæculi Capucini: qui dum Lutherus ad ſaginam corporis totus incumberet, propemodum nudi non veſtibus modo ſed corpore, repellunt hoſtes efficaciſſimotelo, vivendi exemplo; tantâ inopiâ, ut præter cœlum quod ſpirant, nihil proprium habeant in elementis. *Capucini.*

Eodem tempore naſcebatur Societas Jesu, ſanctita à Paulo III. 1540. eo incremento rerumque ſucceſſu, quem uterque Orbis ſuſpexit. Autor Ignatius de Loyola, qui per tirocinium patientiæ ad ſanctitatem miram evectus, prudentiæ & humilitatis ſpecimen fuit: cujus miraculum ingens Xaverius, ſequenti anno in Indiam miſſus: qui terrarum tractus & marium immenſos obiens, myriadibus hominum Chriſto conſignatis, eique aperta primum Japonia, in Sinarum aditu raptus eſt febri; cum ejus ignibus minor eſſet orbis, quærendumque eſſet in ipſo fonte incendii pabulum. *Societas Jesu.*

An. Chr. 1509 Henr. VIII Septimi filius Angliam regendâ ad 38. annos ſuſcepit; egregiam juventutem impari ſenectute commaculans; *Henr. 8. Angliæ Rex.*

adeò vita hominis, tametsi brevissima, longa est virtuti. Cum Catharina coniuge Caroli V. matertera 20 annos egit tranquillos, susceptа Maria non prorsus sterilis; in Lutherum Diadematus Athleta propugnaverat Ecclesiam scriptis, fidemque defenderat, non operâ, ut cæteri Principum, alienâ; sed suâ hoc est fœtu ingenii. Potuit tamen infælix post hæc quam diu exerat coniugem odisse & quam defenderat Ecclesiam, impugnasse, ea animi pertinacia, ut post repudium Catharinæ sextam conjugem duxerit, & novo portento se Ecclesiæ caput edixerit infausto tamen utrinque exitu: nam & à corpore cui se pro capite ingerebat abscissus, anno Christo 1534. & uxores adulteras plures passus est, (nisi primus ipse adulteras fecit) Annam Boleniam ob amores insanos coactus ipse ferro percutere, ut initium criminum & pœnarum esset, Amore & odio calamitosum Regem dilaniantibus. Antea tamen Thomas Morus cecidit, Ecclesiæ victima illustris, licet vittis & infulis carens, politiori doctrina & eruditis salibus notus, at notissimus amore fidei; comes ei additus Præsul Roffensis, aliique quibus novum illud Ecclesiæ caput horrorem moverat.

*Franciscus I.* Anno Christi 1515. Franciscus Valesius, ætatis 22. ad annos 32. admovetur Gallico regno; spem ingentem fortuna varia alens & decoquens. Mediolanum, gloriæ & infortunii meta, ad Marignanum fusis Helvetiis, statim receptum est; aliæque urbes adjectæ. Sed in fatis erat, ne Galli unquam sine æmulo agerent: desinentibus Anglis, insurgunt Hispani; & vel à Francisco provocati, vel à Carolo suo incitati, commovent bellum, quod tunc quidem post annos 38. ægrè desæviit; inde post intervalla modica

modica suscitatum ad hoc nostrum ævum scintillam immisit. Quid in cicatricem ferrum infigimus? Mediolanum iterum perditum, Carolus Borbonius ex propugnatore hostis acerrimus, Andreas Doria, Genuensis raptis in defectionem vel libertatem triremibus 40. Carolum augens, Sfortiæ fratres Mediolanensibus redditi, ac post eorum obitum Carolus sibi ut Feudi Domino Ducatum adjudicans; ipse Franciscus ad Ticinum captus, anno 1525. ac Madritum ductus navibus suis. Luctuosum de Gallia victa trophæum; ipsaque Gallia sæpius infensissimis exercitibus obruta; testantur invictam esse, quæ his victa non sit; nec de inconstantia postulandam quæ constanter hanc calamitatum seriem tulit.

Nec Francisco laus omnis deterenda, quia tametsi abusus prosperis, sub initia æmulum contemptu auxerit; & pacem voluptatibus, temeritate bellum corrumpens, multa peccaverit, quorum & ipse supplicium fuit; tamen in adversis fortis, eum se Madriti, quem Parisiis, gessit, & palmas infractas, & Delphinum raptum ex ulnis Gloriæ tribuenti Deo restituit; nec inter tot turbas distractus animo, ubique Franciscum vel præsentia vel cura referens: spe duntaxat infelix, qui patrimonium Regum post tantas clades à tam forti hoste reliquerit integrum. Et in laudis partem literæ subeunt; quæ Francisci mente & regno exceptæ, sedem tam altè in luculentis fixerunt ingeniis, ut per horrorem belli transmissæ ad posteros, nunc efflorescant amœnius, quo cultæ diligentius; nec originem speruant tanta incrementa. At in Francisco nefas præteriisse Ronsardum. Sanè Francisci gratia provectum ingenium longè uberrimum Par- *Ronsardus.*

nassi lauros omnes consumpsit, & fœlici copia Poëtas singulos exscripsit & vicit. Utinam ad excultissimam hanc ætatem tam sublimis indoles perveniisset: Poëtam nemo vel optaret vel præstolaretur.

*Carolus V.* Anno Christi 1519 Carolus Maximiliani ex Philippo nepos electus est Imperator; iam per avi materni obitum Hispaniæ, Neapolis, & Siciliæ Rex, hæreditate paterna Belgii Dominus, nunc ab paterno avo Imperator; ita florentissima ætate ad tot evectus Imperia, fortunæ suæ non defuit. Per Europam omnem bellum gessit, & triumphum egit; Hispaniam suam tumultuantem compescuit, Belgas rebellantes in ordinem coëgit; in Italia Mediolanensem Ducatum primo fœderatis, post sibi asseruit; Pontificem, Florentinos, Senenses, Genuenses, vel erexit socios, vel hostes afflixit: in Germania Solimannum Vienna depulit, Protestantes acie victos sub jugum misit; Et quasi Europa tot victoriis angustior foret, transmissus in Africam, barbaris gentibus Regem dedit: arcemque posuit ubi ante nec licebat stare. Sed quid hæc bella ad Gallicum? nam Carolus nihil omisit quo vel Galliam interjungentem ditione suas, vel Franciscum rivalem gloriæ tot triumphis adjungeret. Infœlix quod forsitan cum nævis quibusdam posteritati se tradidit, dum Turcis & hæreticis aliquandiu parcit & inclementius Ticinensi victoria usus, fertur Romam concessisse diripiendam, Clementem Pontificem concluisse, Lutheri hæresim suo INTERIM aluisse; Peruvium & Mexicum novi orbis terras à Pizarro, Fernandi Cortesii præclarissimas fœdante victorias, vel ignorasse diripi, vel dissimulasse. Sed quis mortalium sine labe? & quid hæc levia, ad

res

tes tantas, quibus coronam se dignam imposuit, cum anno Christi 1555. Imperii 36. vivus & vegetus se hæredibus tradidit, donumque concessit ab omni memoria locupletissimum, Ferdinando fratri Imperium, ac regna cætera Philippo filio: sibi ex tanta potentia unum equulum in quo ambularet reliquum faciens: quo facinore inclamat posteris ad ultimum ævum: Discite mortales, quanti sit Mundus. In Hispano secessu duobus annis sibi superfuit, imo sibi vixit, si vita mortis commentatio est.

Sub eo duo Ducatus in Italia nati, Florentinus & Parmensis; Florentinus Alexandro Mediceo obtigit, qui Caroli gener, ejusque partes sequutus, dictus est primus Etruriæ Princeps; dein per nefas occisus à propinquo suo Laurentio; anno 1536. Ducatum Florentiæ Cosmo itidem propinquo, tutiorem quam sibi, reliquit. Mediceorum familia altero seculo, jam inde à primo Cosmo Florentiæ, celebertima, & inde patens invidiæ, sibi per exilia, bella & clades quibus jactata est, in cives tandem dominatum peperit. Nec pœnituit regiminis posteros, quos securius administravit unus quam plures. Huic Catharinam & Mariam Gallia debet, regia prole fœcundam utramque, & in Gallicis fastis percelebrem. *Florentia Duces.*

Parmensis Ducatus surrexit lentius inter Paulum III. è Farnesiana familia, & Carolum Imperatorem. Cujus Dynastiæ idem prope fons qui Florentinæ. Margarita Caroli V. filia, Medicei vidua, Octavio Farnesio Pauli nepoti nupta: quæ tunc ad maritum titulum detulit, mox sub Philippo rem ipsam, Parmæ & Placentiæ arcibus concessis; quasi Margareta Ducatus pareret, quæ sterilis Florentinum pepererat, fœcunda Octavio Alexandrum peperit, unde *Parmæ Duces.*

Carolo tot triumphis pleno gloria nova compararetur.

*Solimannus.* Anno Christi 1520. Solimannus Selimi filius Turcatum Imperium ad annos 47. obtinet, summus Princeps, & si fidem excipias, Christianorum paucis inferior. Is ex nostris damnis incrementum cepit; susceptis in Hungariam expeditionibus variis, & maxima ejus parte ad se distracta. Id testantur Belgradum, Pestum, Buda, Strigonia, Alba Regalis, & aliæ urbes expugnatæ; testatur Ludovicus Hungariæ Rex, ætatis an. 21. ingenti clade victus & cæsus; id etiam Rhodus an. 1522. post octo mensium expugnationem deditione recepta. Nec à Persis cessavit palmis nostris clarus, quos expeditione gemina fudit fugavitque, capta Taurisio. Attamen tantæ gloriæ ut cæteris Principum obex objectus. Nam ad Viennam impegit, Philippo Palatino strenuè propugnante: & Melita, quam Rhodo dejecti Equites tenuerant, scopulus potius quam Insula, an. 1565. vere Othomanicæ laureæ scopulus fuit decem mensibus continuis omni vi & arte à Turcis tentata, tandem Valetæ magistri Equitumque fortitudine liberata, ut qui juvenis Rhodum expugnarat, jam veteranus Melita excideret. Porro ipsi gravior ex parricidio labes, cum Mustapham filium victoriis Persicis nobilem, noverca privigni gloriæ infensa, innoxium ejusque liberos sustulit, Ziangire altero filio morte spontanea sævitiam patris insimulante. Ita Solimannus muliebris furoris trophæum, tam præclaras dotes fato Heroum, quod uxorius esset, maculavit. Obiit in castris in Sigeti urbis Hungaricæ oppugnatione.

*Concilium.* Anno Christi 1546. inceptum est Triden. Consil. XVIII. & hactenus ultimum Generale: quod

quod protractum diutius translatum Mantuam, iterumque Tridento redditum, per varios Pontifices tandem absolutum anno 1563. sub *Pio* IV. plenum gravissimis sanctissimisq; decretis, ac illustre Orthodoxæ fidei regulâ, contra modernos errores. *Tridentinum.*

An. Christi 1547. Henricus II. natus annos octo supra viginti, Francisco Patri in regni tam administrationem quam propugnationem succedit, nam Caroli desinentis extremum impetum, & incipientis Philippi primum fortiter repulit. Illi quippe Metis columnas fixit, propugnante Guisio, & Cæsarianorum 30. millia absumente: Hunc quantumvis SanQuitini & Gravelingæ cladibus exultantem, revocato eodem ab Insubribus Guisio, per quem Caletum ab Anglis post annos 210. receptum est, ad pacem compulit, quæ scripta Cameraci anno 1559. post Europæ damna gravissima, Gallis & Hispanis aperta vi interdixit, sed animorum pugnâ inter se cere non potuit. Pedemontium Emanueli Philiberto restitutum, & in appendicem data est uxor, Henrici soror, *Margarita*; simulque ejusdem Henrici filia Elizabetha Philippo nupta, ut diversæ gentes in Principum thalamis convenirent. Sed in Ludorum pompa, Henricus Parisiis, in certamine ludicro, à Mongomerico lanceæ fragmento læsus, magna suorum jactura moritur, anno regni 13. Pax nihilo secius observata, datumque Gallis lugere Principem, tam bello fortem, quam sinceræ fidei amantem, qui nihil non moverat ut hæresim nascentem proculcaret in semine. *Henricus II Galliæ Rex.*

Anno Christi 1553. Anglis Phosphorus diuturnis tenebris Maria illuxit, quæ Eduardo fratri succedens maternam Catharinæ fidem revexit in Angliam. Insulâ magnam partem *Mariæ Angl.*

tem

tem per Polum Cardinalem Ecclesiæ restituta, & Maria Philippo Caroli filio nupta, brevi tam conjugum quam Anglorum usu, nam quinto post anno conjugem viduum, orphanosque subditos reliquit moriens, tam virtutibus suis quam succedentis clara.

*Calvinus.* An. Chr. 1534. Joannes Calvinus Noviodunensis Canonicus quasi post Lutherum non affatim esset pestis Europæ, novam invehere cœpit luem, seu Chymæram, ex priscis hæresibus conformatam, dum apud Germanos dissidentes discit dissidere, vir subtilis ingenii, larvam virtutis obtendens vitiis, Gallos inter novorum cupidos, tantum brevi excitavit incendium, ut eo mox conflagraverit Gallia. Dum ipse Genevam secedens, quasi novus Nero ardentem patriam speculabatur, octavo post anno acerbissimis doloribus ibidem extinctus est, inter animi morsus & corporis morbos discerptus. Beza dignus tali magistro discipulus relictus est, per quem non liceret insipientibus sapere.

*Elizabetha Angliæ.* Anno Christi 1558. Elizabetha olim Henrico ex Anna Bolenia nata, ad Anglicum regnum promota est, quod tenuit annos 45. nimium ad Romanæ rei perniciem, quam vi & artibus toto illo tempore afflixit. Mulier regni capacissima, cui soli ut nuberet nuptias Principum repudiavit; gnara malè dominari aliis quæ marito serviat.

*Gallicum bellum Civile.* Anno 1560. erupit Amboisiena conspiratio Renaudio Duce, in Franciscum II. & familiam regiam. Origo, factiones Principum (dum Condæus & Castilionæi fratres, Guisios in fabula dominantes non ferunt) instrumentum, Calvinistæ religionis specie ad omne nefas accincti. Tunc quidem oppressi magnam partem Rei, & Principi mors imminebat; cum repentino morbo

bo raptus Fran. Carolum fratrem in prædam reliquit. Hinc exorta bella civilia, quæ 40. annos ſævierunt, nunc ab Hæreticis, mox à Catholicis retexenda; quibus mirum eſt Galliam jam exhauſtam bello Hiſpanico ſuffeciſſe; cum Poëta libet exclamare,

*Heu quantum potuit terræ pelagique parari,*
*Hoc quem Civiles hauſerunt ſanguine dextræ!*

Anno Chriſti 1562. cum ad Rothomagum Antonius Navarræ occubuiſſet; pugna inter partes in Druydum campis conſerta eſt; in qua hinc Mommorantio capto, inde Condæo, victoria tandem Guiſii fuit, quaſi pœniteret ſequutam hæreticos. Sequenti anno Aureliam obſedit Guiſius, ad quam à Poltroto ſicario occiſus, pacem quidem peperit, ſed incertam, quam vivus longiore bello conſtabiliſſet. Anno Chr. 1566. ne ſolam Galliam jactaret hæreſis, novas in Belgio commovet turbas; non ſtatim aperta, ſed libertatis ſpecie graſſans. Hinc Gueuſii, ſub nomenclatura vili, nobiles viri; hinc Margarita Parmenſis maſculatum etiam virtutum mulier conturbata, hinc Granvellanus qui comprimeres furentes amotus; hinc demũ Dux Albanus ut malum inſtar ferri reſcinderet miſſus; ſed qui cæca mortalium ſapientia dum corruptum membrum altius ſecat, detruncavit corpus, quod curaret. Nam in Egmondi palmarum illuſtrium Ducis & Hornæi morte, ſic Belgarum animos acerbavit, ut inflammante Arauſio jam nutantis, ac perditæ poſtea, religionis, Provinciarum ſecuta ſit illa ſeceſſio, quæ fœderatos Ordines peperit; illuſtriſſimam poſtea in Europa Rempublicam & à terræ angulo mari dominantem. Ita ſeveritas ſuperbia comite, audaciam parit non pœnitentiam; & male per contemptum reus emendatur.

*Druydenſis pugna.*

*Belgici Ordines*

Anno

*Calvinistæ devicti.* Anno sequenti, Gallia rursus incendio flagrat, Carolus ad Meldas Helvetiorum ope Condæo eripitur; conseritur pugna ad Sandionysium, in qua victoria parta; Mommorantius quasi Gallicus Epaminondas ex vulneribus moritur; præclarissimus bello, sed infelix, adeo quiddam est, quod à consiliis eventus disjungit. At Henricus Regis frater longe fœlicior, qui anno 1569. gemina pugna geminaque victoria res Hæreticorum pene concidit. Prima Jarnacensis apud Santones, in qua partium Dux Condæus cæsus, dignus meliore exitu, si se ad meliorem causam applicuisset; altera Monconturiana in Pictonibus; qua in Vasconiam ablegati Hæretici, civilisque furor ad tempus oppressus. Interea Scotia eadem lue miserè deformata, Maria Regina acta in carcerem, luctuosa pace fruebatur, incolis passim in Calvini sectam ruentibus. Ita hoc seculum magnorum Principum fuit, & malorum.

*Cyprus Turcica.* Anno Christi 1570. Selimus II. Solimanni filius Cyprum insulam Venetis eripit; enituit maximè Bragadini virtus in utraque fortitudine tum agens tum patiens; plurilque est tanti viri laus quam Cyprus perdita. Et imminebat Turca Italiæ; nisi anno sequenti illustri ad Naupactum victoria repulsus esset; (in fœdus Pius V. Hispani & Veneti convenerant) captæ triremes Turcicæ 180. depressæ & incensæ multæ, cæsa hostium 25. millia; captivorum recepta 20. millia. Fœlicissimum prælium, cujus exitum Deiparæ Virgini adscripsit Pius, & ipse ad illum Sanctitate vitæ emolumentum maximum. Nec Joanni Austriaco ductori classis laus detrahenda, præclarissimo juveni, & ex Caroli Patris indole bella flagranti. Hic cum postea Tunetum Regi legiti-

*Naupacti victoria.*

mo

reſtituiſſet, in Belgio lento morbo obiit, in magnarum rerum exordiis.

Anno Chriſti 1572. in nuptiis Henrici Regis Navarræ & Margaritæ Valeſiæ, vulnus antiquum Guiſianæ cædis in Caſtilonium cæteroſque Calviniſtas recruduit; ipſe Admiralius cum pluribus Lutetiæ cæſus, tantorum motuum pœnas dedit; & in aliis urbibus trucidati non pauci; facinore quod judicii apud mortales ancipitis, Deum unum habet diſceptatorem. *Hæretici cæſi.*

An. Chr. 1574. Henricus Dux Andegavenſis Rupellam obſidens, jam inde arcem rebellionis, in Poloniæ Regem ambitur, Præclaro palmarum in Hæreticos emolumento, ut nato Regnis regna naſcerentur. Sed eo diu frui non licuit, cum ſequenti anno è vivis Carolus frater receſſiſſet. Hinc pugna in Principis mente eximia, adoptivi regni & nativi, amor patriæ nutantem impulit, & quærenda Gallia jam inventam Poloniam vicit: clam itaque profugit Henricus, & quaſi patraret flagitium amanti regno ſeſe eripuit. Repudiatum ſceptrum Stephanus Battorius duxit; qua celeritate fugiebat Henricus advolans: ita excutimus mortales, dum hujus odium amor eſt illius. *Henricus III. Galliæ R.*

An. Chr. 1578. Sebaſtianus Luſitaniæ Rex diuturnum luctum ſuis indixit, in Africa 24. annorum juvenis, cum flore regni pugnans occiſus eſt, infauſto belli tirocinio, niſi quod zelo fidei ad arma profectus, emendavit exitum cauſa. In Hentico patruo ætatis jam decrepitæ regnum aliquandiu hæſit, donec eo mortuo Philippus Hiſpaniæ Rex per Albanum Ducem nondum ſuæ gratiæ redditum, anno altero id ſibi *Sebaſtianus Luſitaniæ R.*

sibi asseruit, pulso notho Antonio: ita multis post annis universa Hispania in unum caput coaluit, sed dissentientium gentium nullum est vinculum, & male necessitas discordes animos nectit.

*Calendarium emendatum.*

Anno Christi 1582. sub Greg 13. promulgata est emendatio Calendarii, qua 10. dies ex Oct mense decisi: veteri errore correcto & in posterum cauto. Quis non hic rideat eorum stultitiam? quibus aberrare potius fuit, quam sentire cum Pontifice. Et vero in doctrina Cœli quantum aberrant!

*Teresia.*

Eodem an. Teresia virgo Hispana, ætat. 70. humano carcere hoc est, corpore, soluta, pati & mori desiit quando ipsi hæc vita præ ardore alterius mori fuit, & assiduæ patientiæ Schola. Instauravit Carmelitarum Ordinem, & ad eam vitæ asperitatem evexit, quæ simul animum & corpus frangendo, totum hominem cœlo, & versantem in terris inferat.

*Alexander Parmensis.*

Anno Christi 1585. Alexander Parmensis cinctam obsidione celebertrima Antverpiam expugnat; post alia præclarissima in Belgio gesta: de quibus dicere post scriptorem Stradam sit temeritatis. Sane hæret animus, uter plura alteri debeat, Princeps scriptori, an scriptor Principi; cum hic materiam, ille formam dederit immortalitatis. Superiori anno Arausius fœderatorum Ordinum caput, scelopeto ictus expiraverat; & quantumvis Mauritio an. 18. substituto, excitata spes esset, tamen ab Alexand. debellatum foret, nisi expeditiones Anglicæ & Gallicæ, aurum Iberiæ & Imp. curas distraxissent, ac tandem infregisset ejusdem obitus, qui contigit ann. 1592. &

Alex-

Alexand. Chriſtianum non inter pocula, ut illum Macedonem, ſed inter preces & Sacramenta noſtra confecit.

Anno Chriſti 1585. perhonorifica & inaudita legatio ab ultima Japonia Pontificem Greg. XIII. conſalutavit, ut cum Hæretici ingrati filii Patrem eiurarent, à cunabulis Soli novi adnaſcerentur. Iis auditis obiit. de Chriſtiana Republica meritiſſimus ſenex, ſeminariis pluribus ad externarum gentium bonum erectis, in quibus adoleſcentes Chriſtianis moribus imbuerentur. Tunc vere Roma populorum mater, quæ ſanctitatis præbet ubera, poſtea in terras ſingulas refundenda. *Greg.* 13.

Eodem anno contractum eſt inter Principes Cathol. in Gallia, promovente Guiſio, fœdus quod Liguam dixerunt religionis vel prætextu, vel cauſa, quo motus civiles maiore incendio conflagrabunt, & Monarchia Gallica tantum non ſolvetur. Sed Dei eſt humana conſilia ſuo exitu claudere; qui per hæc bella Henricum M. Eccleſiæ dedit. Jam nihil querimur, hâc mercede placent quæ luximus. *Gallica Ligua.*

Anno Chriſti 1587. Maria Scotiæ Regina, imo & Angliæ, (ſi rus ſpectes, ab Elizabetha cognata) poſt 20. prope annorum carcerem, capite plexa eſt? crimen, quod de libertate Orthodoxa mulier cogitaſſet. Quam tandem morte adepta eſt, perpetua calamitatum ſerie vitam terens: adeo & in thronos adrepunt miſeriæ. Sed calamitoſior Elizabetha, quæ Diadema intingens puriſſimo ſanguine, tanto infœlicior, quo in ſpeciem fœlicior, Divinam ultionem mora exaggerat. *Maria Stuarta.*

Anno Chriſti 1588. eâdem Elizabethæ fœlicitate

*Hispanica classis.*

citate ingens illa Hispaniæ classis, Angliam consumptura, tanto labore & sumptu parata triennio, nullo fructu, minimaque hostium opera disjecta est. Constabat militaribus navibus 130. vehebat veteranorum militum vicies mille, nihil ut vinceret præter Ducem deerat: cujus defectu, & Draci Anglı audacia, quam tempestas exorta promovit, terror ille Europæ evanuit, vixque membra tam vasti corporis tenuerunt Hispaniam. Ite nunc Reges, & consiliorum mole Numen æquate.

*Henric. III.*

Eodem an. in Blesensibus comitiis, Guisii fratres Henrici Regis jussu perimuntur, quasi restinguendo igne in fomite: sed inde luculentius exardescente, & Maynio cæsorum fratre oleum flammæ injiciente, docetur anceps remedii quis sit usus. Porsus anno sequenti luctuosissimus fuit; cum ipse Henricus, Catholicæ fidei cultor eximius, quasi hæreticus, ab impiissimo patricida cultro confoditur, in obsidenda Lutetia, qua olim per summam ignominiam pulsus, jam excipi victor non frustra sperabat. Princeps omni laude quæ in Regem cadit ornatus, pietate, eloquentia, liberalitate, corporis forma, & magnitudine animi, clarus in paucis, hoc uno infœlix, quod factionem adversam vel lentius caverit, vel violentius solverit.

*Henricus Magnus.*

Anno Christi 1593. Henr. IV. Orthodoxam fidem in S. Dionysii professus, hac unâ victoriâ Curtrasiam, Jurjacam, Dieppensem, & alias ita cumulavit, ut subditorum animis victis, fœderis nexus quasi Gordium nodum semel abrumpens, hæresis nube amota, splendidissimus Sol Francis illuxerit. Et tametsi mox novo bello in Hispanum implicitus, aliquot multatus urbibus, adversa belli expertus sit, tamen adeo

adeo tremendus hoſti eſt viſus, ut de pace appellatus receperit perdita: reſtituente Hispano, ne raperent ut; nihilque acceptius legavit hæredi Philippus moriens, quam pacem cum Franco. Ea eſt Vervinenſis, contracta anno 1598. & ad noſtra tempora appellata toties, & rupta.

Fuitque is annus decretorius Philippo II. rat. 72. quo regnandi peritiſſimus Princeps deſiit vivere: Cunctator eximius, qui temeritate nunquam peccavit: ab Eſcuriali quaſi è machina agens univerſum propemodum orbem, & quidem animus tantæ molis capax, at ſorte ambiens plura quam ceperit, dum Gallum patris inſtar, ſed diverſa arte tentavit Pietate & zelo in fidem landandus in paucis; quem dixeris impendiſſe curas magnitudini divinæ & ſuæ. *Philippus II.*

Anno Chriſti 1600. cum Henrico, Sabaudiæ Duce pro Saluciano Principatu non ſatisfaceret, bellum Allobrogicum natum eſt, quo Sebuſiani & Sabaudi occupati, pacem genuerunt, hac Sebuſiani tranſcripti in Galliam, ſed occluſum Gallis in Italiam iter. Verum ex ſequutis cum Maria Medicæa nuptiis, natus vertente anno Ludov. XIII. obſeptam Italiam victoris pandet, & per depreſſa Alpium juga Ciſalpinas Avorum palmas inſtaurabit. Interea Gallia ab altero ſeculo bellis fœta in annos aliquot reſpirabit, & depoſitis armis feracitate ſua perfruetur. *Henricus Magnus.*

Sed anno huius ſeculi 10. ne ipſa Gallia humanæ ſortis oblivi ſceretur, calamitate ſumma obruta eſt. Henricus ſuæ ille deliciæ, dum geſtis rebus ampliſſimis ſe ad magna accingeret, in urbe Regia, inter Aulicorum clariſſimos, poſt tanta bellorum diſcrimina ſuperata, luce *Henrici mors.*

pa-

palam, florentissima pace ab Satellite Orci perimitur, & momento extinctus spes Gallicas provectas in summum, ruinæ objicit: Magnus dictus, amplitudinem nominis re adæquavit, non tantum aliena victoria, sed & sua. Julio Cæsari propemodum par; qui sibi regnum confecit ex minimo, celeritate & fortitudine; passus hostes, ut haberet quos vinceret, quibusque parceret, gemina laurea tam veniæ quam belli domandos: uno supra Cæsarem, quod ambitionem finibus Justi continuit, altero infra, quod rerum penuria liberalitatem inhibuit. Eo tandem similis quod Cæsar in Augusto suscepta confecit; Henr. in Lod. XIII. hæresim domuit, & æmulum regni imminuit.

*Cometa.* Anno 18. Cometa ingens toto propemodum Orbe spectabilis, visus est maxime imminere Germaniæ; quam statim furor bellorum incessit, mox quasi lues in Europam totam propagatus. At quid conferat refricare tot vulnera, quibus cicatrix nondum obducta est; Parcis itaque quæ supersunt, quia versantur in oculis omnium & plurium sensu, nec de vivis tam facile quam de mortuis scribitur, delibasse sufficiet, & quasi virgula designasse in tabula.

## *BELLA EVROPÆ.*

*Germania.* An ideo quia pacem suam compingit Germania, belli Bohemici & Suedici memoriam posuit; Quorum altero Ferdinandus II. Imperator, per Tillium & Valsteinum Duces, Palatinum fœderatosque Principes vicit, ac supra Caroli V. gloriam provexit Imperii majestatem: altero per Gustavum Sueciæ Regem, domitorem illum Moschorum, instar fulminis prorumpentis è nube, iteratis casibus ita prostra-

ſtratus eſt, ut niſi Guſtavum Mors invidiſſet victoriæ, Ferdinandus fortunæ utriuſque tam fuiſſet forma & exemplar, quam materia fuit.

Nec ſublato Marte reſpiravit à bello Germania, Suecos paſſa ſeu victores ſeu victos, donec anno 1648. pacem admiſit, mirum, calamitatibus tantis ſuperſtes. Interea & Tillius, ut palmarum Dux, trophæi Suedici appendix, etiam inter vulnera poſuerat, & Valſteinus, annus Archetypum ſuum & exemplum tam parendus ſuis quam hoſtibus, ſanæ amentiæ penderat pœnas, oppreſſus armis quibus furoris ſpem collocaverat, & ipſe Ferd. Aug. per res proſpera chariſſimus Deo, imo & per adverſa, integerrimam animam moribuſque ſanctiſſimam cælo tranſcripſit, religionis veræ ſine amantior, quam tamen minus qui diligit, necat.

Germaniam Belgium excipit, nec ipſum ſuis bellis inane. Quippe diſtractum Hiſpanicas in- *Belgium.*
ter & fœderatas Provincias, illis repoſcentibus, iſtis retinentibus, vel adepta vel perdita, armis certatum eſt, urbeſque variæ captæ hinc inde, in quibus Oſtenda, caſtrum ad Oceanum, Libitinæ ſpoliarium, ac ſepulchrum in orbe toto celatiſſimum, & Breda minori clade majori gloria expugnata, dignæ ſunt quæ fabuloſo Trojæ decennio præponantur. Et Mauritius Comes, Dux partium, Hollandus Annibal, militiam armans diſciplina, & furorem belli ut vel temperans vel incendens, robur Hiſpaniæ ſæpe infregit ac repulit; cui tandem objectus Spinola Genuenſis conſuetudinem vincendi detraxit, & Annibali Scipionem oppoſuit. Sed vere Belgium Martis campus, & armamentarium, maxime poſtquam Gallos ſoluta pace frementes tulit, & in eos immiſit quibus terren-

rentur; nec defuit alieno bello nec suo; tam promptum aggredi hostem quam ferre, tam ruinis suis quam alienis sufficiens, timorem nescius nisi ubi inferat nec ubium cladibus imminutum cum nihil animi sit detractum. Flevit tamen Albertum Archiducem in expeditione Gallica nobilem ejus conjugem Claram Isabellam, Philippi patri dignum exemplar, & Ferdinandum stemmate regio Romanæ purpuræ splendorem; cui decerpta Nortlingana laurus in transitu ad abavi Caroli decus viam ostentabat, nisi in Ludovico XIII. arctiores limites reperisset.

*Ludovicus XIII.* Et dudum Ludovicus orationis moras meritis corrigit, in quo Gallia majestatis apicem debitum tenuit. Quid enim fingi potest ad gloriam quin adæquatus sit Ludovicus; Rebellionem armabat hæresis; exarmavit: Bearnia urbesque plurimæ tam Deum ignorabant quam Regem, utrumque reddidit; in Rupella inexpugnabilem arcem Orcus erexerat; anno seculi 28 expugnavit, ac per dominum mole Oceanum tibi pontem stravit ad Victoriæ sedem & domicilium. Nam inde aluit ne Europa populum quin Ludovici triumphum vel amicus vel inimicus instruxerit; Et Suecus fœderatus & Polonus compositus, & Germanus victus aut repulsus & Lotharingus adunctus, & Batavus auctus, & bello detritus & Anglus Ream cadaveribus occupans & Sabaudus devectus Alpibus, & Italus a Casali abstinens; & Hispanus, ut cætera taceam, Perpiniano orbatus; præterquam ipsos Gallos dum tumultuantur sub jugum missos; quid aliud sunt, quam Ludovici triumphantis pompa vel comites? Vix monumentis gloria posteritas credet, & cum dissitas tam immenso spatio urbes componet, Pinerolium,

Bris-

Brissacum, Attrebatum, & Perpinianum, nec unius seculi, nec unius *Principis* res gestas censebit.

Verum illa fortasse admittunt participes belli Duces fortissimos, quorum copia has excludit angustias; at religio pietas, temperantia, castimonia, tam propriæ sunt Ludovico, ut iis unis instructus vicerit Mortem, (hæc una nempe vincenda supererat) si qui exarmat mortem profligat, metumque ipsius vertit in votum. Obiit itaque morbo, anno seculi 43. in apice vitæ, victoriarum, & gloriæ, & quod maximum est pietatis, bonorum omnium compos præter pacem, quam cum in terris nequiret assequi, fugitivam cœlo sequutus est.

Et præverat sex ante mensibus Armandus Richelius Cardinalis, ad res tantas provisus cœlitus administer virtutisque Palladis amor & præmium, in quo supra ipsam pene mortalitatem omnia summa, ingenium disciplinarum omnium capax, animus in prosperis & adversis, quibus tam depressus quam erectus est, sui semper tenax; indoles, quales Heroum fuit, ambitiosior, de quo laborabit in posteris fides, extitisse talem quem audient. *Richelius Cardinalis.*

Tamen quia in humanis magna parvo non constant, belli calamitatibus triumphos bellicos redemit Gallia. Nam præter rebellantes vel hæreticos vel alios, quos visceribus suis pavit sævientes: ubi anno 34. induxit bellum Hispaniæ, cum illa supra se, nec & ista juxta se pati quidquam possent, tanta moles moveri sine damno non potuit. Ideo in regni finibus quasi in extremis corporis laboratum, ideo ad Campaniam fusus exercitus, per Picardiam concussa Lutetia, in Burgundiam effusus Germanus, in Septimania Leucate obsessa, & reme- *Gallia.*

media tamen valida morbosque vincentia, non innoxia corpori, quia violenta.

*Ludovicus XIV.* Et vero designandus est inter Martis lituos fœliciſſimus annus hujus seculi 38. quo in lucem prodiens Ludov. XIV. cum infortunium Fontarabiæ excepiſſet palma navalis, quasi auspicia regni ærumnosa coronaturus sit exitus fœlix) supra spem Parentum velut cœlo datus, statim spes omnium excitavit, & anno post V. in publico patris emortui luctu, Enguienni Ducis ad Rocroium victoria, (quam postea pluribus Princeps cumulavit) inauguravit Imperium fœlici fortitudine, floremque ostendit, terribilem hostibus, si fructum induat Civili quidem concussus turbine, Togis ad sagum properantibus & belli fato, medentibus amaro pharmaco, sed mox parta pace luſtratoque regno, victor & parcens, nondum puber implet, quod regnantium apex est, victricem clementiam.

*Hispania.* Jam ante supra Pyrenæos transcenderat Bellum, cum Hiſpania immota illa rupes Tarpeja, Deoque Termino similis, tandem fulmine novo contremuit, imo abscissis membris ingemuit. Nam anno 1640. Catalaunia Gallo, veterrimo hosti se adjunxit maluitque inimicis priscis quam novis se tradere, & Lusitania Joannem Brigantiæ Ducem Regem appellavit, Orientali India Brasiliisq; terris ad se traductis, post tot annos cruda cicatrice, & in remedia ipsa sæviente. Et inter adversa lugendi causa superfuit, cum Reginam Elizabetham mors rapuit, Principemque Balthasarem regni votum & amorem tumulo intulit: quasi non satis funerum Mars suppeditaret. Nec annumerat Hiſpania tribus Comitem Olivarium, nisi forte dum vivit, quo regente plurimam jacturam se-

fecit, viro conſiliorum præpoſtero, quæ cum ſemper damnarit exitus, una ambitione vel amore regni ſe tuentur, quil tamen pravus eſt, dum benè concepta malè pariuntur.

Nec Oceano Bellum conſcriptum eſt, tranſmiſit in Britanniam, vehementius ſæviens, quo correptum lentius, altius in feroces animos penetravit. Jacobus literarum quàm Martis amantior, nec Palatini generi caſu ad arma excitus, togatus propemodum in ſtudiorum umbra ſenuerat: Carolus filius in contraria raptus, tam ingrato Marte eſt uſus, quàm Pater nullo. Nam infelici expeditione tentavit Gallias, Rupellamque dum ſummo ſtudio conſervare voluit, infeliciter perdidit, & Scoticis pro religione tumultibus actus, ſuam Angliam eâdem pernicie mox trahente, tandem anno 1649. poſt varias pugnas & clades, calamitoſo ſceptri ludibrio, cùm in tribus Regnis nullus pateret ad aſylum locus, à Scotis traditus, ab Anglis damnatus exhorreſcente orbe terrarum, Londini palam, ſubditorum ſententiis truncatus eſt capite; Regno ad Reipublicæ formam traducto; quaſi immanitati Regem perimere parum eſſet, niſi & Regnum ſimul extinguerent, Summum nefas, eò furioſius, quo in ſpeciem conſideratius, Juſtitia in injuſtitiam tantam adacta. *Britannia.*

Jam Italia commune Hiſpaniæ & Galliæ votum, in illarum motu & ipſa mota eſt. Diu quidem bellum hæſit in faucibus, & in Subalpinis agitante Carolo Emanuele pro ditione Monferratenſi, & in Genevenſium excidium, utramque gentem illibato fœdere ſæpe commiſit. Mox iterum novam viam quærens; pro Tellina valle ſeſe intendit; donec revulſis clauſtris, vaſtavit Mantuam, & ad Caſalim ſæpius *Italia.*

fremuit, & involvit Parmam suo damno, & in Insubribus hactenus regnat. Imo Apenninum superans ne quid intactum suis cladibus foret, Urbanum etiam, suavissimam illam & verè studiorum indolisque amœnitate Hymettiam Apem, aculeum adactam exercere, an. 1641. ad arma impulit, & in Parmensem, Italia reliqua propugnante, ferocem immisit. Sed Ludovici curis inde expulsum. Venetiis tandem sedem legit, (nam Neapolim postea lues ferri vexavit, non bellum,) evocato Turca, qui an. 1645. Venetis Cretam eriperet, unoque jure injuriæ in aliena bona invaderet. Nec ullum hoc seculo honorificentius gestum est bellum, nec fortasse generosius cum togati Patres terribilem illam Orbi potentiam, & minantem spreverunt, & tuentem tulerunt, & pugnantem fregerunt, ut hoc uno bello prius à se gestis faciant fidem, & sementem posteris æternæ gloriæ.

*Turca & alii.*

Nunc quid opus intueri barbaras gentes, quas & idem belli furor incendit? quid ipsos Turcas anno 1648. in *Osmanem* Sultanum rebelles, eumque ornatissimam victimam Morti immolantes? quid Sinarum Regem à Tartaris perfosso muro irrumpentibus cæsum & antiquissimam Orbis Monarchiam sus deque versam? quid in Japonia novum bellum, in Christianos Athletas pugnante Tatraro? Quin nos in Europam recipimus? ubi Poloniam silere nefas sit. quæ an. 1649. ad præsentissimum adducta discrimen, Casimiri Regis invicta fortitudine. in 300. hostium millia 40. millia educens, stupendam sin minus victoriam, at pacem retulit, cui victoriæ serviunt, vetereseque de Barbaris palmas exscripsit, novum Principem inaugurantibus Ense & Galeâ, & Sarmatico robore

*Polonia.*

bore Chriſtianam religionem armantibus.

Sed Bellorum ſatis, mi Lector eſt, & forſitan annus proximus à dimidiato ſeculo primus, optatiſſimam Pacem deferet cœlo, animiſque poſitis in concordiam mutuam gentes mittet: At in hac vita rara & brevis Pax, perpetua in Æternitatis gremio ſedem fixit.

## APPENDICULA.

*de rebus Britannicis.*

Cum Author noſter, quod ad res Anglicanas attinet, Hiſtoriæ filum in immani illo regicidio abruperit, verendum ne damnetur apud omnem ſæculorum memoriam Britannia, niſi aliquâ innotuerit ſcelus iſtud paucorum, pœnitentiam totius gentis fuiſſe. Legent quidem Poſteri Carolum à factione trucidatum. Sed legant etiam Carolum à Senatu revocatum. Et ſane cum majores mutationes vix tota unquam Europa viderit, tantùm intereſt Exterorum, ad exemplum, quantùm noſtrâ ad defenſionem, res noſtras non ignoranti. Videbunt Regem, leges, pacem poſt omnem ſpem conſumptam reduces: imo, quod mirentur, pacem pace reductam. Nam Carolus noſter, prope ut numen aliquod, divulſam confuſamque reipublicæ machinam Chaos eduxit, verbo tantum & partium concordiâ. Præterea cum ad Numinis honorem non minus pertineat, quam ad Gentis noſtræ, Magnis ſceleribus nunquam ad ultimum impune eſſe, legentur ea quæ Cœlorum providentiam, & ſæculi mores aliquando abſolvant.

Nam ut ſcias divinum opus fuiſſe, recepta ſunt citra ſanguinem ferrumque regna, quæ

Carolus pater, filiusque, ingenti mole belli frustra tentaverant. recepta denique sunt, cum validissimi hostium exercitus tria regna obtinebant, cum rex inermis nec tetræ cespitem haberet, in quo pugnans consisteret. Nec minus insigne quod hæc omnia absente Rege confecta sunt, atque ipso pœne haud expectante inexpta. Omnia Regi tunc adversa, Omnia Perduellibus prospera. Boothius devictus ultimus conatus videbatur respirantis libertatis: & Tragœdia Anglicana plane inexplicabilis erat, nisi Deus ex machina succurrisset.

Primum itaque, post horrendum in regio capite parricidium filius etiam pulsus, nullo crimine, nisi quod maluit à Patre expectare sceptrum quam cum rebellibus occupare. At sicut expositos Cyrum Romulumque magnos exinde ferunt urbium Imperiorumque evasisse Conditores: Ita profuit ad instaurationem Monarchiæ Britannicæ, ablegatum primò, abjectumque fuisse Principem. hinc ille consilia atque instituta aliarum gentium coactus eâ ætate meditari, quâ alii imbuuntur Vitiis suarum. hinc perdiscere Aularum artes, & tamen carere illecebris, arcana noscere sine blanditiis. erat illi Indoles præcelsa, quæ adversis tanquã core, subacta aerius enituit, nam sæpe metuendum, quo se vis ingenii ingens effundat, nisi his quasi sortis angustiis contineatur. At illi familiare per exilii itinera, noctes diesque, hærere in equo, Scoticas Hyemes, æstus Gallicos perferre, durare artus, firmare mentem. hinc corpus, specie regium, robore militare, animo implebat & capiente fortunam, & spernente. hinc bella nihil novi, nihil duri mox illi afferre, quem ad castra castris duriora exercuissent. Impigrum corpus,

Militis

Militis, acer animus, ducis munia ſupra veteranos obibat. Mitiores quoque virtutes in adoleſcente viriles, in exule regiæ erant, niſi quod & temperantia & humanitas prope erant privati. Præcipue pietas eminebat, nam cum ad recuperationem regni pertineret, ut cultui ſe numinis externo accommodaret, maluit ſceptro carere patrio quam religione. Par etiam patientia, nec à deſperatione rerum orta, ſed contemptu, quæque cum fortitudine conjuncta minime pigrum reddebat ad occaſiones captandas. Hinc tam ſecundâ famâ apud exteros degebat, ut ſi penes electionem jus regium fuiſſet, non perdidiſſet regna ſed mutaſſet.

Certe Scotia Honorifica legatione ſtatim revocavit, ſed ex eâ quam egregio defenderat, infelici aut perfido Marte prope pulſus, Auſus eſt Angliam fugiente quoque victoque exercitu occupare. Ad Vigorniam deinde pugnatum, neſcio an dicam infeliciter: Nam ipſe vel in Hoſtium victoriâ Victor, tanto ſui ſpecimine, ut perduellibus quoque laudem extorqueret magni ducis, præclarique regis, meritumque eum omnia regere quæ ſol luſtrat præter ſua. Excepta certe Cromwelli vox eſt, quâ vel ab ipſo Cæſare acrius unquam dimicatum negavit. Nec deinde fugiſſe minus ipſi glorioſum fuit, quam pugnaſſe. Nam, quamvis undique Venantium cinctus indagine, vultu, oculis, voce interritus, & ſupra pericula eminebat. Quantum vel fugiens timeretur, pietio apparebat. Nam cum Perduellibus expediret ut evaderet, ne Regicidii novi onerarentur invidiâ, caput tamen tam terribile mille libris æſtimatum, nec venditorem invenit; magno utrinque documento, quantum Rex apud hoſtes

stes, suosque valeret Nescias deinde utrum plura numinis miracula, an major regis prudentia in fugâ tam parum expedita eluxerint. Certe fortuna quæ instanti semper obstiterat, Cedenti ipsa invicem cessit, in tutumque perduxit: & quamvis laurus minus faverit, Quercus saltem æquior fuit. Ingentem hunc civium servatorem non Quernea corona, sed tota arbor obumbravit atque protexit. Celebris illa hodieque visitur, neque minore religione, quam luci in quibus olim numina delituerant, colitur. Cæterum regni pœne reliqua intuta expertus & inhospita magnus, proh fata, Rex, minus apud exteros exoris quam in patria, ad vetus exilium tanquam ad Asylum redibat. Ibi, sive in animis hominum, sive in suo supra Fortunam & Affectus elato, regnum instituebat amisso majus. Et jam quidem diu suis Charissimus erat, tum sui, Patrisque desiderio, tum Tyrannorum odio. Jam Anglia simul fascinum, simul illi Religionis Mimi Personam exuerant: Multæ pro rege initæ conjurationes, sed vi atque industria Regnantum oppressæ, dissipatæque. Tandem ingens momentum conversionis rerum Comwelli mors fuit. Nec ea quidem magis regi matura & opportuna quam ipsi. Quippe qui tyrannidem in suos usurpans, in regios etiam exercens, inter infesta omnium odia poterat solio excidisse, nisi descendisset. Olivarium Richardus excepit, paternæ ut solertiæ ita vitiorum expers. Et poterat ille quidem prope innocens videri, nisi regnasset. Convocatis gentis Comitiis, ex eorum arbitrio gesturum se rempublicam promisit. id ægre habuit milites, verentes ne arma, & in armis sitas opes, & rapinas deponerent, itaque solio deturbant, ne deturbentur.

bentur. Præterea aspernabantur Nullis periculis apud ipsos Charum notumque, nullo honore aut facinore insignem, Nam id quidem Cromwellus omiserat, filium adsuescere Paulatim militum imperio, quem summo destinarat.

Interim dum in dubio est quisnam ad gubernacula accersatur, exurgit ex cineribus veteris Umbra Parliamenti, cui olim mala tanta debemus: Incertum an majore hominum indignatione, an risu, Eamne scilicet, quæ per omnia flagitia Cromwello turpiter adulata, deinde ab ipso spreta, atque irrisa exoleverat, ausim, non rerum sibi summam poscere, sed vel in lucem atque oculos hominum venire! Sed Lambertius Dux exercitus, hunc quasi Aretem admoverat tantum labefactando Richardo. Nam ipse favore militum tumidus haud obscure ad se regnum trahebat, nec minus illi animos extulerat nupera in Boothium pro rege turbantem Victoria. Igitur Senatulus antevertendum ratus, illi atque aliquot tribunis militum, imperium abrogat, exercitum legatis partim ex suis partim sibi fidis tradit. Sed in potestate destitutis hæc potius minæ, quam mandata erant, Minantes Lambertius prior facto occupat; confessum istum, cujus ipse revocandi maximus Author fuerat, quasi jure suo solvit, loco eorum Delegatos ad incolumitatem populi quos vocat eligit, penes quos Authoritatis Species esset, quam ipse gladiis armisque Veram retinebat.

Hic vero aliquod diluculum regni revivisscentis apparere. Obtinebat eo rempore Scotiam Præfecti nomine Monachius, regiarum primo partium, sed captus, retentusque, finitis demum turbis Anglicanis, ad Hibernicum bel-

lum est profectus, Ibi adeo inclaruit vir roboris & militiæ ingens, ut illi ante omnes præfectura Scotiæ ultro sit delata. Hic regi semper fidus, sed gnarus Cromwellum artibus non posse superari nisi suis, Regem specie defensat ut juvaret, omni occasioni intentus ut regem regno, seque regi restitueret. Hanc ractus, literis ad Lambertium cæterosque duces significat, non satis sibi perspectum quo jure, arbitrio suo, solvant condantque imperia, illorum esse parere, & defendere, non tollere aut mutare, præsertim nupero Sacramento in Senatûs verba adactos: literas ipse statim subsecutus in Angliam cum exercitu Nec segnius Lambertius limites Scotiæ iam egredienti properus occurrebat festinationem omnen tam incertis rebus in lucro ponens: nam Londinum infensum atque iratum paucis tantum cohortibus à tergo obtinebat, quo magis accusatur à suis, quod postea rem sineret colloquiis trahi, nec statim pugnarit, equitatu longe superior. Monachius certe induciis, & spe pacis ostentata tamdiu illam ludificatus est, donec occupante rursus Londinum Senatu, militibus exutus dilapsis, & ad tutiora conversis, veniam ambitiosus pro regno petit. Nec minori sagacitate, fœcem illam Parliamenti exarmavit, deinde vicit, invitantibus illis Londinum pergens, iamque haud procul ab oppido, denuntiari jubet, haud tuto se in urbem venire posse, dum qui sub Lambertio nuper militabant in præsidio essent. Ex hostibus male hospites sociosque fieri, posse intermissum bellum inter æmulos, Et male reconciliatos recrudescere, proinde propere decedere juberent, locum mage fidis daturos. Nuntio perculsi, vix satis consilium expediebant, nam ablegatis

gatis militibus, siquid ipse pararet, nudum præbebant latus, sin retinerent, facile ab infensis civibus, superveniente quoque Monachio, opprimi posse constabat. Tandem missis alio, dispersisque satellitibus, gladium, ne extorqueretur, quasi tradidere.

Omnibus illi jam pronis obviisque, cætera procedebant parva ipsius opera, sed honore supra Alexandrum, quod nodos confusionum tam implicatos, cum gladio potuerit, maluit consiliis explicare. Certe constat neminem bello, ne ipsum quidem, tanta confecisse, quanta ille pace. Comitiis regni jam integris nihil dubii erat ab iis revocari filium qui Patrem damno suo revocarant. Igitur omnis in Regis adventum erecta est Anglia, summo omnium studio petitur, & gaudio venit. Omnis certe gens ei affusa eo in littore in quod primum exscendit. Enimvero non visu, non plausu, non clamore satiari homines, gratulantes hortantesque: Modo in Regem, modo in Monachium figere oculos, summo in Patriæ patrem, proximo in Liberatorem affectu. Haud aliter olim Mortales Jovem Mercuriumque accepisse dicuntur peregrinantes. Regem festinantem omnis multitudo domum, id est Londinum deduxit. Non Cicero simili in fortuna, ob patriam servatam exul, deinde Clodio extincto redux, tanto comitatu totius Italiæ Romam Venit. *Leg. Clodio exuto*

Nihil eo die lætius aut Augustius sol unquam vidit. Ludos triumphosque possis vere dicere sæculares, adeo nihil intra sæculum tale unquam visum. Quicquid auri, argenti, pretiosæ vestis Anglia habuit, in viris, equis, patietibus effulgebat, mistis etiam Armatis, quasi tanto hospiti divitias suas simul offerret, & vi-

res. Viginti millia gladiorum circa regem stricta, & compita ignibus relucentia, in tam terribili gaudio, speciem potius præbebant captæ urbis, quam pacatæ.

Hinc statim conversus ad rempublicam componendam, tam solida ex virtutibus gaudia nobis dedit, quam ex reditu ingentia. Diceres Galliam Belgiumque illius palæstram fuisse aut Gymnasium, Angliam Theatrum. Illic didicisse clementiam & justitiam, hic exercere & ostendere. Pauci Regicidæ suspendio necati: memori magis illo se Patriæ Patrem esse quam regis occisi filium: erepta templis aut sceptro, restituta; ne violatæ religionis & majestatis præmia essent Deo regique consecrata. præterea gratitudo & pietas erat, ut eum numen illi regnum, ille vicissim Deo Ecclesiam sartam rectam restitueret. Cæteris nihil ademptum, nisi malos & infœlices esse posse.

Porro, quod reliquum est, faxit idem numen, ut regem quem sero dedit, serò quoque repetat. Permittat illum luxatæ Britanniæ diu mederi, donisque deinde suis, & salute nobis reddita diu ipsum frui. Armis exteros semper vincat, sicut subditos pace vicit. Imperium terris & regionibus, sed longe magis annis extendat; ut Princeps cætera Phœnix, ætate quoque Phœnix sit, sintque hæ Gentes Arabia fœlice longe fœliciores.

FINIS.

# CHRONOLOGIA PRINCIPVM,

Sive

*SERIES & SVCCESSIO*

ROMANORUM PONTIFICUM,

..... REGUM,

AUGUSTISS. IMPERATORUM,

S. R. I. ELECTORUM MOGUNTINORUM,

..... Trevirenſium.

..... Colonienſium.

..... Palatinorum.

..... Saxoniæ.

..... Brandenburgicorum.

..... Bohemiæ Regum.

| REGUM Galliæ. | DUCUM Reip. Venetæ. |
|---|---|
| .... Hiſpaniæ. | .... Savoiæ. |
| .... Britanniæ. | .... Ferrariæ. |
| .... Scotiæ. | .... Mantuæ. |
| .... Daniæ. | .... *Mediolani.* |
| .... Poloniæ. | .... Urbini. |
| .... Succiæ. | .... Florentiæ. |
| .... Hungariæ. | .... Parmæ. |
| Otthom. Turc. Imp. | .... *Modenæ.* |
| Princ. *Holland. & Zeland.* | .... *M. Mag. Melitæ* &c. |

*Annectuntur his de ſummis Pontificibus S. Malachiæ Prophetia, S. S. Eccleſiæ Concilia, Schiſmata, Imperat. ta, ſingulorum, tempus vitæ, Regiminis & mortis.*

# ROMANI PONTIFICES.

S. *Petrus* Judæus Apoſt. S. An. 24. Menſes 5. Dies 12. paſſus anno Ch. 69.

S. *Linus* Hetruſcus S. A. 11. M. 2. D. 23. fit Martyr 80.

S. *Cletus* Rom. S. A. 12. M. 7. D. 2. fit Mart. 93.

S. *Clemens* Rom. S. A. 9. M. 6. D. 6. fit Mart. 102.

S. *Anacletus* Græcus Athenienſ. S. A. 9. M. 3. D. 10. fit Martyr 112.

S. *Evariſtus* Syr. Bethlehemita S. A. 9. M. 3. fit M. 121.

S. *Alexander* Romanus S. A. 10. M. 5. D. 20. Martyr coronatur 132.

S. *Sixtus* Rom. S. A. 9. M. 10. D. 8. fit Mart. 142.

S. *Teleſphorus* Anachoreta Græcus S. A. 11. M. 3. D. 27. fit Martyr 154.

S. *Hyginius* Athenienſis S. A. 4. minus 2. D. fit Martyr 158.

S. *Pius* Aquilegienſis S. A. 9. M. 6. minus 3. D. fit Martyr 167.

S. *Anicetus* Syrus S. A. 8. M. 9. D. 21. paſſus 175.

S. *Soter* Campanus S. A. 4. minus 12. D. fit. Mart. 179.

S. *Eluthérius* Græcus S. A. 15. D. 23. patitur 194.

S. *Victor* Afer S. A. 9. M. 2. fit Martyr 203.

S. *Zephyrinus* Ro. S. A. 18. D. 18. fit Mart. 222.

S. *Caliſtus* Romanus S. A. 5. M. 1. D. 12. Martyrio coronatur 226.

S. *Urbanus* Rom. S. A. 6. M. 4. D. 4. fit Mart. 233.

S. *Pontianus* Romanus S. A. 4. M. 4. D. 24. fit Martyr 237.

S. *Antherus* Græcus S. M. 1. fit Martyr 238.

S. *Fabianus* Rom. S. A. 15. D. 4. Mart. coronatur 253.

S. *Cornelius* Rom. S. A. 1. & aliquot M. paſſus 255.

S. Lu-

S. *Lucius* Romanus Exul, S.A.2. fit Martyr 257.
S. *Stephanus* Ro. S A.3 M.3.D.22.patitur 260.
S. *Sixtus* 2. Græcus Ath. S.M.11.D.13 fit Mart. 261.
S. *Dionysius* Græcus S. A. 11. M. 3 D. 14. fit Mart. 271.
S. *Felix* Ro. S.A.2.M.5. minus 1.D.passus 275.
S. *Eutychianus* Thuscus Mart.S.A.8.M 6.D.10,
S. *Caius* Dalmata Diocletiani *Imp. ex fratre nepos* S.A.12. M.4. D.5. passus 269.
S. *Marcellinus* Ro S.A.8.minus 7 D. Mart 304.
S. *Marcellus* Rom. S.A.5.M 6.D 21. Mart.309.
S. *Eusebius* Græcus S.A.1.M.7.D.27. passus 311.
S. *Miltiades*, vel *Melchiades* Afer S. A. 3. M.2. Mart. 313.
S. *Sylvester* Romanus: S.An.21.D.4. obiit 335.
S. *Marcus* Romanus, S. M.8. D. 22. obiit 336.
S. *Iulius* Romanus, S.A.16.M.5. D.16 ob.352.
S. *Liberius* Romanus, S.A.13.M.4 D.16.ob.367
S. *Damasus* Hispanus S.A.18.M.2.D.11.ob.384.
S. *Syricius* Romanus, S. A.13. M.1. D.25. moritur Anno 388.
S. *Anastasius* Romanus, S.A.3.D 21. obiit 402.
S. *Innocentius* Albanus, S A.15.M.2.D.21 ob 417
S. *Sozymus* Cappadox ex Asia, S.A.3.M.4.D.7. obiit 418.
S. *Bonifacius* Ro.S.A.3.M.9.D.28.decessit 423.
S. *Cœlestinus* Rom. S. A.8. M.5. D.3. obiit 431.
S. *Sixtus* 3. Rom. S. An.7. M.11. obiit 440.
S. *Leo Magnus* Rom. S.A.20. M.11. obiit 461.
S. *Hilarius* Sardus, S.A.6.M.3.D.10.decessit 467
S. *Sulpitius*, vel *Simplicius* Tiburtinus, S. A.15. M.6. D 23. obiit 483.
S. *Felix* 2. Romanus, S.A.8.M.9.D.17.ob.492.
S. *Gelasius* Afer, Sed An.4.Mens.8.D.19.decessit 491.
S. *Anastasius* 2. Rom.S.A.1.M.11.D.24.ob.498.

S. Sym-

*S. Symmachus* Sardus, S.A. 15. M. 7. D. 28 ob. 514
*S. Hormisda* Campanus S.A. 9 D. 18. obiit 523.
*S. Ioannes* Hetruscus, S.A. 2. M. 9. D. 16. ob. 526.
*S. Felix* 3. Samnis, S.A. 4. M. 2. D. 18. obiit 530.
*S. Bonifacius* 2. Rom. S.A. 1. D. 1. obiit 531.
*Ioannes* 2. Rom. S A. 2. M. 4. D 6. decessit 535.
*S. Agapetus* Romanus S.A. 2. moritur Constantinopol. 537.
*S. Sylverius* Campanus, S. An. 4 & amplius. obiit 554.
*Vigilius* Romanus, S. A. 16. decessit 555.
*S. Pelagius* Rom S.A 4 M. 10 D. 18. obiit 559.
*S. Ioannes* 3 Rom. S.A. 13. minus D 14. ob 572.
*S. Benedictus*, alio nomine *Bonosus* Rom. S.A. 4. M. 2. D. 15 obiit 577.
*S. Pelagius* 2. Rom S.A. 12. M. 2. D 27. ob. 590.
*S. Gregorius Magn.* Rom. S. An. 13. M. 4 D 9. obiit 604.
*Sabinianus* Thuscus, S. M. 5. D 21. decessit 605.
*Bonifacius* 3 Rom. S. M. 3. D. 23 moritur 606.
*S. Bonifacius* 4. Valerienſis Italus, S.A. 6 M. 8. D. 13. obiit 614.
*S. Deodatus*, vel *Deus dedit* Rom. S.A. 3. minus D. 5. obiit 617.
*S. Bonifacius* 5. Neapolitanus, S.A. 7. M. 10. D. 1. obiit 625.
*S. Honorius* Campanus, S. A. 12. M. 5. minus 3. D. obiit 638.
*Severinus* Rom. S. A. 1. obiit 639.
*Ioannes* 4. Dalmata, S. A. 1 M 9. D. 6. obiit 641.
*Theodorus* Hieroſolymitan. S. A. 7. M. 5. D. 20. obiit 649.
*S. Martinus* Tudertinus Italus, S.A. 5. M. 4. D. 12. obiit 654.
*Eugenius* 1. Rom. S. M. 12. D. 23. 654.
*S. Vitalian.* Ital. S. A 13 M 5. minus D. 4. ob. 669.
*Adeodatus* Rom. S. A. 7. M. 7. D. 17. obiit 676.

*Do-*

*Domnus*, vel *Domnio* Ro. S. A 1. M. 5 D 10. 677.
*Agatho* Siculus, S A. 3. M. 8. obiit 682.
*S. Leo* 2. Siculus, S. M 10. D 8. obiit 684.
*S. Benedictus* 2. Romanus, S M. 8. D 17. ob. 685.
*Ioannes* 5. Syrus, S. A 1. D 11. obiit 686.
*Conon*, seu *Cuno* Thrax S. M. 11 D 13. 687.
*Sergius* Antiochenus, S A. 13 M 8. D. 14. ob 701
*Ioannes* 6. Græcus, S. A. 3. M 2 D. 12. obiit 705.
*Ioannes* 7. Græcus, S. A 2. M. 7. D 17. obiit 707.
*Sisinius*, alias *Zosimus* Antiochenus Syrus, S. D. 20. obiit 708.
*Constantinus* Syrus, S. A 6 M. 1. D 1 obiit 714.
*Gregorius* 2. Rom S. A. 16. M. 8 D. 20 obiit 731.
*Gregorius* 3 Syrus, S. A. 10 M. 9. D. 12. ob. 741.
*Zacharias* Græcus, S A. 10 M. 3 D 0 obiit 752.
*Stephanus* 2. Romanus, S. D 4. mortuus 752.
*Stephanus* 3. Romanus, S. A. 5. D. 28 obiit 757.
*Paulus* Romanus. S. A. 10. M. 1. obiit 767.
*Stephanus* 4. Siculus, S. A. 3. M. 5. D 28 ob. 772
*Adrianus* Romanus, S. A. 23. M. 10. D. 17. moritur 795.
*Leo* 3. Rom. S. A. 20. M 5. D. 17. obiit 816.
*Stephanus* 5. Rom. S. M 7 D. 3. obiit 817.
*Paschalis* Rom. S. A. 7. M. 3. D. 17. obiit 824.
*Eugenius* 2. Rom. S. A. 3 M. 2. D 23. obiit 827.
*Valentinus* Rom. S. M. 1. D. 10 obiit 827.
*Gregorius* 4. Rom S. A. 16. obiit 844.
*Sergius* 2. Rom S. A 3. M. 1. obiit 847,
*S. Leo* 4. Rom. S. A 8. M. 3. D. 5. obiit 856.
*Benedictus* 3. Rom. S. A. 2. M. 6. D. 10. obiit 858.
*Nicolaus Magnus* Romanus, S. A. 9. M. 6. D. 20. obiit 867.
*Adrianus* 2. Rom. S. A. 4. M. 10 D. 17. obiit 872.
*Ioannes* 8. Rom. S. A 10. D. 1. 882.
*Marinus*, qui & *Martinus* 2. Hetruscus, S. A. 1. D. 20. obiit 884.
*Adrianus* 3. Rom. S. A. 1. M. 3. D. 19. 8857

Ste-

*Stephanus* 6. Rom. S. A. 6. obiit 891.
*Formoſus* Portuens S. A. 4. M. 6. D. 18. 896.
*Bonifacius* 6 Rom. S. D. 15. mortuus exul.
*Stephanus* 7. Romanus, S. A. 4. M 2. D. 19 occiditur 900.
*Romanus* Etruſcus, S. *M.* 4 D. 20 obiit 901.
*Theodorus* 2. Rom. *S.* D. 20 obiit 901.
*Ioannes* 9. Tiburtinus S. A. 3. D. 15. obiit 905.
*Benedictus* 4. Ro. S. A. 3. M 6 D. 15. moritur 906.
*Leo* 5. Ardeatinus, S. D. 40. obiit 907.
*Chriſtophorus* Rom. S. *M.* 7 obiit 907.
*Sergius* 3. Rom. S. A. 2. obiit 910.
*Anaſtaſius* 3. Rom. S. A. 2. M. 2. obiit 912.
*Lando* Sabinus, S. M. 6. D 22
*Ioannes* 10. Ravennas, S. A. 15. M. 2. D. 16. ob 929
*Leo* 7. Rom. S. M. 6. D. 15. obiit 929
*Stephanus* 8. Rom. S. A. 2. M. 1. D. 15. obiit 931.
*Ioannes* 11. Rom. S. A. 5. &c. obiit 936.
*Leo* 7. Rom. S. A. 3. M. 6. obiit 939
*Stephanus* 9 Germanus, S. A. 3. M 4. D 5. ob. 946
*Martinus* 2 aliis 3. Ro. S. A. 3. M. 9. D. 13. ob. 946
*Agepetus* 2. Rom. S. A. 10. M. & D. 10. obiit 955.
*Ioannes* 12 Rom. S. A. 8. M. 4. D. 6. dejicitur 964.
*Leo* 8. Rom. S. A. 1. M. 3 D. 7. intruſus moritur 969. Hunc vocat Baronius *Pſeudopapam*, ejuſque loco *Benedictum* 5. computat.
*Ioannes* 13 Rom. S. A 6 M. 11. D. 5.
*Donnus*, vel *Domno* 2 Rom. S. M 3.
*Benedictus* 6. Rom. S A. 1. M 3 occiſus 974.
*Bonifacius* 7. Rom S. A 1 M. 1. pellitur 975.
*Benedictus* 7. Rom S A 9 *M.* 1 D. 10. obiit 984.
*Ioannes* 14. Papienſis S. M. 8. poſt quem Bonifacius, Pſeudopapa, Sedem vi occupavit, eamque tenuit M 4 D. 6.
*Ioannes* 15. Romanus, S A. 9 M. 6 D 12. ob 996.
*Ioannes* 16. Calaber, S. M. 4. ſed cenſura Baronii Pſeudo-Pontifex.

*Grego*

*Gregorius* 5. Saxo, *S.* A. 2. *M.* 8. D 4. moritur 999.
*Sylveſter* 2. Aquitanus, *S.* A. 4. *M.* 6 D. 12. obiit 1003.
*Ioannes* 17. Romanus, *S. M.* 4. D 25. obiit 1009.
*Ioannes* 18. Romanus, *S:* A: 5. *M:* 7. D: 39.
*Sergius* 4. Rom. *S* A. 2. *M* 8. D. 13. obiit 1013.
*Benedictus* 8. Rom. *S.* A. 12. obiit 1024.
*Ioannes* 19. Rom. *S.* A. 9. *M.* 8. D. 9.
*Benedictus* 19. Rom. *S.* A. 11. obiit 1045.
*Gregorius* 6. Ro. *S.* A. 1. M. 7. D. 20. reſignat 1046
*Clemens* 2. Saxo, Bambergenſis antè Epiſc. *S. M.* 8. D. 7. obiit 1047.
*Damaſus* 2. Bavatus, *S.* D. 23. obiit 1048.
*S. Leo* 9. German. Alſaticus Comes, Tullenſis antè Epiſc. *S.* A. 5. *M.* 2. D. 8. obiit 1054.
*Victor* 2. Germanus, Epiſc. Eiſtetenſis priùs, *S.* A. 2. M. 3. D. 16. obiit 1057.
*Stephanus* 10. Lotharingus, *S.* Menſ. 8. D. 15. obiit 1058.
*Nicolaus* 2. Allobrox, *S.* An. 2. Menſ. 6. D. 1. obiit 1061.
*Alexander* 2. Mediolanenſis, *S.* A. 11. M. 6. D. 22. obiit 1073.
*Gregorius* 7. Etruſcus, *S.* An. 12. Menſ. 1. D. 3. obiit 1085.
*Victor* 3. Beneventanus, *S.* A. 1. *M.* 3. D. 24. obiit 1087.
*Vrbanus* 2. Gall. *S.* A. 11. *M.* 4. D. 18. 1099.
*Paſchalis* 2. Tuſcus. *S.* A. 18. *M.* 5. D. 4. ob. 1118.
*Gelaſius* 2 Cajetanus, *S.* A. 1. D. 6. obiit 1119.
*Caliſtus* 2. Burgundus, *S.* An. 5. Menſ. 10 D. 13. obiit 1124.
*Honorius* 2. Bononienſis, *S:* A 5. *M:* 1. D: 17. obiit 1130.
*Innocentius* 2. Rom: *S:* A: 13. *M:* 7. ob: 1143.
*Cœleſtinus* 2. Tuſcus, Sed: Menſ: 5. D: 15. obiit 1144.

*Lucius* 2.

*Lucius* 2. Bononienſis, S. Menſ. 11. D. 14 obiit 1145.

*Eugenius* 3. Piſanus S. A. 8. M 4 D. 13. ob. 1153.

*Anaſtaſius* 4. Romanus, S. A. 1 M. 4. D. 24. obiit 1154.

*Adrianus* 4. Angelus, S. An 4 M. 8, D. 24. obiit 1159.

*Alexander* 3 Senenſis, S. A. 22. min. 7 diebus, obiit 1181.

*Lucius* 3. Lucanus, S. A. 4 *M.* 2. D. 28. obiit 1185.

*Vrbanus* 3. Mediolanenſis, *S.* A. 1 *M.* 10 D 25. obiit 1187.

*Gregorius* 8. Beneventanus, *S. M* 1. D. 27. obiit 1187.

*Clemens* 3. Romanus, S. A. 3. *M.* 2. D. 20. obiit 1191.

*Cœleſtinus* 3. Rom. *S.* A. 6. *M.* 2. D. 11. obiit 1198.

*Innocentius* 3. Anagninus, *S*, A. 18. *M.* 6. D. 3. obiit 1216.

*Honorius* 3. Rom. *S.* A. 10. *M.* 8. 1227.

*Gregorius* 9. Anagninus, *S.* A. 14. *M.* 5. D. 2. ob. 1241.

*Cœleſtinus* 4. Mediolanenſis. *S.* D. 17. poſt quem vacat ſedes Apoſtolica, *M.* 20. obiit 1241.

*Innocentius* 4. Genuenſis, *S.* A. 11. *M.* 5. D. 15. obiit 1245.

*Alexander* 4. Anagninus, *S.* A. 6. *M.* 5. D. 4. obiit 1260.

*Vrbanus* 4. Trecenſis Gallus, *S.* An. 3. *M.* 1 D 4. 1264.

*Clemens* 4. Narbonenſis Gallus, *S.* A. 3. *M.* 9. D. 14. obiit 1268.

*Gregorius* 10. Placentinus *S.* A. 4 *M* 4. D. 10. obiit 1276.

*Innocentius* 5. Tarentaſius Allobrox, *S. M.* 5. D. 1. obiit 1276.

*Adria-*

*Adrianus* 5. Genuenſis, Sed. Menſ. 1. D. 6. obiit 1276.

*Ioannes* 20. Luſitanus, Sed. Menſ. 8. D 8. obiit 1277.

*Nicolaus* 3. Rom. S. A. 2. M. 8. D 29. ob. 1280.

*Martinus* 4. Turonenſis Gallus, S. A. 4 M 1. D. 7. 1285.

*Honorius* 4. Rom. Sed. A. 2. D 2. obiit 1287.

*Nicolaus* 4. Aſculanus ex Apulia, S. A 4 Menſ 1. D. 14. 1292.

*Cœleſtinus* 5. Sulmonenſis Italus, S. Menſ. 5 D. 7. 1294.

*Bonifacius* 8. Anagninus, S. A. 8 M. 9 D 18. 1303.

*Benedictus* 9 Tarviſinus, S. M. 8 D. 6 vacat ſedes M 11. 1304

*Clemens* 5. Burdegalenſis Gallus, S A. 8. M. 10. D. 16. obiit 1314

*Ioannes* 21. Cardurcenſis Gallus, S. A. 18. Menſ. 3. D. 28. obiit 1334.

*Benedictus* X. Tholoſanus, S. A 7 Menſ. 4 D. 6. obiit 1342.

*Clemens* 6. Lemovicenſis Gallus, S. A 10. M. 7. obiit 1352.

*Innocentius* 6. Lemovicenſis, S. A. 9 M 8. D. 26. obiit 1362.

*Vrbanus* 5. Mimatenſis Gallus, S. A. 8. M 2. D. 23 obiit 1370.

*Gregorius* 11. Lemovicenſis, S. A 7. M. 2 D 29. obiit 1378.

*Vrbanus* 6 Neapolitanus, S. A. 11. Menſ. 6. D 7. obiit 1389

*Bonifacius* 9. Neapolitanus, S. A. 14. M 11 obiit 1404

*Innocentius* 7. Sulmonenſis, S. A. 2. D 21 obiit 1406

*Gregorius* 12. Venetus, S. A. 2. M. 7. D. 5. obiit 1415.

*Ale-*

*Alexander* 5. Cretenſis, S. M. 10. D. 8. obiit 1410.
*Ioannes* 22. Neapolitanus, S. A 5. D. 15. deponitur 1415.
*Martinus* 5. aliis III. Romanus, S. A. 13. M. 3. D. 10. obiit 1431.
*Eugenius* 4. Venetus, S. A. 15. M. 11. D. 21. obiit 1446.
*Nicolaus* 5. Lucanus, Sed. A. 8. D. 15. obiit 1455.
*Calixtus* 3. Valentinus, S. An. 3. M. 4, obiit 1458.
*Pius* 2. Senenſis, S An. 5. Menſ. 11. D. 27. obiit 1464.
*Paulus* 2. Venetus, S. A. 6. Menſ. 10. D. 26 obiit 1471.
*Sixtus* 4. Savonenſis, S. A. 13. D. 4 obiit 1484.
*Innocentius* 8. Genuenſis, S. An. 7. M. 10. D 27. obiit 1492.
*Alexander* 6. Valentinus Hiſpanus, S A. 11. D. 8. obiit 1503.
*Pius* 3. Senenſis, Sed. Dies 14.
*Iulius* 2. Savonenſis Ligur, S. A. 9. Menſ 3. D. 21. obiit 1513.
*Leo* 10. Florentinus, S A. 8 M. 8 D 20. ob. 1517.
*Adrianus* 6. Ultrajectinus Belga. S. A. 1. Menſ. 8. D. 6. ob. 1523.
*Clemens* 7. Florentinus, S. A. 10. M. 10. D. 7. 1534.
*Paulus* 3. Romanus, S. an. 15. D. 28. obiit 1549.
*Iulius* 3. Aretinus, S. A. 5. M 1. D. 16. obiit 1551.
*Marcellus* 2. Politianus Italus, & S. D. 21.
*Paulus* 4. Neapolitanus, S. A 4. M. 2 D. 17. momoritur 1559.
*Pius* 4 Mediolanenſis, S. A. 5. Menſ. 11. D. 15. obiit 1565.
*Pius* 5. Alexandrinus Italus, S A. 6. M. 3. D. 16. obiit 1572.
*Gregor.* 13. Bononienſis, S. A. 13. minus uno Menſe, obiit 1585.

*Six.*

*Sixtus* 5. ex Marchia Anconitana, S.A.5.M.4. D.20. obiit 1589.
*Vrbanus* 7. Romanus, Sed. D. 12. obiit 1590.
*Innocentius* 9. Bononiensis, S.M.2. obiit 1592.
*Clemens* 8. Florentinus, S.A.13.M.1. ob.1605.
*Leo* 11. Florentinus, S. Dies 28.
*Paulus* 5. Burghesius, obiit 1621.
*Gregor*, 15. obiit 1623.
*Vrbanus* 8. Barberinus, obiit 1644.
*Innocentius* 10 Pamphil. electus 15. Sept. 1644.
*Fabius Chisius*, *Alexander* 7.

## *SCHISMATA.*

I.

*Schisma* in Ecclesia, Novatiani Antipapæ contra Cornelium, A. C. 253.

II.

*Schisma* Fœlicis cum Liberio sed uterque aliquo tempore legitimus fuit. A. C. 352.

III.

*Schisma* Ursicini contra Damasum. A.C.367.

IV.

*Schisma* Eulalii contra Bonifacium. A. C.419.

V.

*Schisma* Laurentii contra Symmachum. 499.

VI.

*Schisma* Dioscori contra Bonifacium II. 534.

VII.

*Schisma* per Vigilium contra Sylverium. 537.

VIII.

*Schisma* per Theophilactum Antipapam. 767.

IX.

*Schisma* per Zinzinum Antipapam. 824.

X.

*Schisma* per Anastasium Antipapam. 895.

XI.

X I.

*Schiſma* Sergii Antipapæ contra Formoſũ 895.

X I I.

*Schiſma* inter Leonem & Benedictum & Joannem 12. 964.

X I I I.

*Schiſma* per Antipapam Joannem contra Greg. V. 995.

X I V.

*Schiſma* Sylveſtri & Joannis Antipaparum.

X V.

*Schiſma* per Benedictum Antipapam.

X V I.

*Schiſma* per Honorium Antipapam contra Alexandrum 1061.

X V I I.

*Schiſma* per Guibertum qui Clemens dici voluit. 1080.

X V I I I.

*Schiſma* Alberti & Theodorici contra Paſchalẽ.

X I X.

*Schiſma* Leonis contra Innocentium I I.

X X I.

*Schiſma* Victoris, Calliſti & Paſchalis contra Alexandrum. 1159.

X X I I.

*Schiſma* Lud. Imperatoris per Nicol. Antipapam contra Joannem. 1327.

X X I I I.

*Schiſma* omnium graviſſimum, Clementis Antipapæ contra Urbanum VI. nam Clementi ſucceſſit in Schiſmate Benedictus 13. cui Schiſmati volens concilium Piſanum remedium adhibere, illud auxit creato Alexandro V. inde enim tres Pontifices ſimul ſedebant; Gregorius 12. Benedictus 13. & Alexander 5. & paulò poſt Joan. 23. 1378.

*Schiſma*

*Schisma XXV.*

Clementis Antipapæ contra Martinum V. mortuo Benedicto. XIII. 1424.

*Schisma XXVI.*

Felicis Antipapæ contra Eugenium IV. anno Chr. 1439.

---

## *SACROSANCTA CONCILIA.*

COncilium I. Hierosolymitanum, sub S. Petro Anno Christi 51.

----- generale primum Niceæ habitum 318. Episcoporum, in quo Arius damnatus fuit. Anno Chr. 325.

II.

Synodus generalis prima Constantinopolitana contra *Macedonium* & alios negantes divinitatem Spiritus Sancti.

III.

Synodus generalis habetur Ephesi, An. 431. contra Nestorium.

IV.

Synodus generalis habetur Chalcedone anno 451. contra Eutichetem & Dioscorum.

V.

Synodus generalis Constantinopolitana II.

VI.

Synodus generalis Constantinopolitana tertia contra Monothelitas. Anno 690. celebratur Synodus quini sexta, unde sunt canones Trullani: quam Beda merito erraticam vocat.

VII

Synodus generalis, Nicena secunda. NB. Inter Leonem IV. & Bened. III. fingitur JOANNES FOEMINA.

VIII. Syno-

## VIII.

Synodus generalis Constantinopolitana IV. contra Photium pro S. Ignatio Patriarcha.

Synodus Constantinopolitana pro restitutione Photii.

Concilium generale, Lateranense primum anno 1119. sub Gelasio II. Pontifice.

Concilium generale Lateranense II. sub Innocentio II. anno 1139.

Concilium generale Lateranense III. sub Alexandro VI. anno 1180.

Concilium generale Lateranense IV. sub Innocentio III. anno 1215.

Concilium generale Lugdunense primum, sub Innocentio IV. in quo deponitur Fridericus Imperator & decernitur expeditio pro terra sancta recuperanda.

Concilium generale Lugdunense II. sub Gregorio X. pro unione Græcorum cum Latinis.

Concilium generale Viennense sub Clemente V. in quo deletus fuit ordo Templariorum.

Concilium generale Constantiense, pro Schismate tollendo, in quo Gregorius XII. abdicavit sponte.

Concilium generale Florentinum, sub Eugenio IV. pro unione Græcorum cum Latinis.

Concilium generale Lateranense quintum inchoatur sub Julio anno 1511. absolvitur sub Leone 1518.

Concilium Tridentinum generale inchoatur 1545. concluditur sub Pio IV. 1563.

# PROPHETIA S. MALACHIÆ,

Archiepiscopi Dunensis in Hibernia Ord. Cisstercienſis coætanei S. Bernardi qui vixit Anno Christi 1140.

## DE SUMMIS PONTIFICIBUS,

*à vitæ ſuæ tempore futuris temporibus ſecuturis.*

Additis per columnas nominibus, annis Christi & explicationibus Prophetiarum à R. P. Alphonſo Ciacono Ordinis Prædicatorum editis.

| *Prophetia* | *Nom. Pontif. per illam designat.* | *Annus Christi ex Onuph.* | *Explicatio Prophetiarum.* |
|---|---|---|---|
| EX Castro Cœleſt. 2 Tiberis. | | 1143. | Typhernas ex Onuphrio dictus ante Guido de Caſtello. |
| Inimicus expulſus. | Lucius 2. | 1144. | De familia Caccianemica. |
| Ex Magnitudine Montis. | Eugen. 3. | 1145. | Patria Hetruſcus oppido Montis Magni. |
| Abbas Suburranus. | Anaſtaſ. 4. | 1153. | De familia Suburra. |
| De Rure Albo. | Adrian. 4. | 1154. | Vili natus in oppido S. Albani. |
| De Tetro Carcere. | *Victor* 4. | 1159. | *Fuit Cardinalis S. Nicol. in Carcere Tulliano.* |
| Via Transtyberina. | *Caliſtus* 3. | | Guido Cremenſis antedictus Cardinalis S. Mariæ trans Tyberim. |

De

| Prophetia | Nom. Pontif. per illam designat. | Annus Christi ex Oraculo. | Explicatio Prophetiarum. |
|---|---|---|---|
| De Pannonia Tuscia. | Paschalis 4. | 1164 | *Antipapa Hungarus natione, Episcopus Cardinalis Tusculanus.* |
| Anfere Custode. | Alexand. 3. | 1159 | De Familia Paparocca vel Paparona: Alexander enim in insignibus habet Rocca, id est, Turrim vel custodiã, Papero autem & Occa anserem notat Italis. |
| in ostio. | Lucius 3. | 1181. | Lucensis Cardinalis Ostiensis. |
| in Cribro. | Urban. 3. | | Mediolanensis familia Cribella, qui Suem pro armis gerit & Cribrum. |
| Laurentii. | Greg. 8. | 1181. | Cardinalis S. Laurẽtii in Lucina, cujus insignia Ensesfalcati. |
| De Schola mei. | Clem. 3. | 1188. | Romanus ex domo seu familia Scholarium. |
| Turre Bovẽsi. | Cœl. 3. | 1191. | Familia Bovẽsi. |
| Comes Signarum. | Innoc. 3. | 1298. | Familia Comitum Signiæ. |
| Canonicus de Latere. | Honorius 3. | 1210. | Familia Sabella Canonicus S. Joannis Lateranensis. |
| Iris Ostiensis. | Greg. 9. | 1227. | E familia Comitum Signiæ Episcopus Cardinalis Ostiensis. |

| *Prophetia* | *Nom. Pontif. per illum designata.* | *Annus Christi ex Oraph.* | *Explicatio Prophetiarum.* |
|---|---|---|---|
| Leo Sabinus. | Cœleſtin. 4. | 1241. | Mediolanenſis cujus Inſignia Leo, Epiſcopus Cardinalis Sabinus. |
| Comes Laurentius. | Innocen. 4. | 1243. | Domo Fliſca Comes Lavaniæ, Cardinalis S. Laurentii in Lucina. |
| Signum Oſtienſe. | Alexandr. 4 | 1254 | De Comitibus Signiæ Epiſcopus, Cardinalis Oſtienſis. |
| Jeruſalem Campaniæ. | Urbanus 4. | 1261. | Domo Gallus, humilimo in Tricaſſibus loco natus, olim Patriarcha Hieroſolymitanus. |
| Draco depreſſus. | Clem. 4. | 1265. | Ejus inſignia Aquila unguibus Draconem tenens. |
| Anguineus Vir. | Greg. 10. | 1271 | Mediolanenſis è Familia vice-Comitum quibus Anguis ſymbolum eſt. |
| Concionator Gallus. | Innoc. 5. | 1276. | Domo Gallus, Monachus Ordinis Prædicatorum. |
| Bonus Comes. | Hadr. 5. | 1276. | Antea dictus Otto Bonus, è familia Fliſca de Comitibus Lavaniæ. |
| Piſcator Tuſcus. | Joann. 21. | 1276. | Antea Joannes Petrus Epiſcop. Cardinalis Tuſculanus. |

Roſa

| Prophe. | Nom. Pontif. per illam designata. | Annus Christi ex Onuph. | Explicatio Prophetiarum. |
|---|---|---|---|
| ...ſa | Compo. sita. | Nicol. 3. | 1277. E familia Viſina, quæ Roſam in Inſigni gerit dictus Compoſitus. |
| ...r | Telonio Lilacei Martini. | Mart. 4. | 1281. Ejus inſigne Lilia, Canonicus & Theſaurarius S. Martini Turonenſis. |
| ...r | Roſa Leonina. | Honor. 4. | 1285. E familia Sabella, inſignia habuit Roſam à Leonibus geſtatam. |
| ...cus | inter Eſcas. | Nicol. 4. | 1288. Picenus, Patria Eſculanus. |
| ...r | Eremo, Celſus. | Cœleſtin. 5. | 1294. Antea Petrus de Morone vocatus, olim Eremita, morum autem Italis Celſus ſonat. |
| ...r | Undatum benedictione. | Bonif. 8. | 1294 Ante Benedictus Cajetanus, ejus Inſignia Undæ. |
| Concionator | Pataræus. | Benedictus 11. | 1303. Ante Frater Nicolaus Ordinis Prædicatorum, ad S. Nicol. nomen, qui Patria Pataræus alludens. |
| De Feſſis | Aquitanis. | Clem 5. | 1305 Nat. Aquitanus, ejus inſignia Feſſæ. |
| De Sutore | Oſſio. | Joan 21. | 1366. Natione Gallus e Familia Oſſana, cujus Pater Suttinam faciebat. |

| *Prophetia* | *Nom. Pontif. per illam designat.* | *Annos Christi ex Onuph.* | *Explicatio Prophetiarum.* |
|---|---|---|---|
| Corvus schismaticus. | *Nicol.* 5. | 1327. | *Qui antea vocabatur Frater Petrus de Corbario, contra Ioannem XXII. Antipapam; Minorita.* |
| Frigidus Abbas. | Benedict. 12. | 1334 | Abbas Monasterii Montis Frigidi Ordinis Cistercienſis. |
| De Rosa Atre batenſi. | Clem. 6. | 1342. | Episcopus Atrebatenſis, cujus Symbolum Rosæ. |
| De Montibus Pammachii. | Innoc. 6. | 1352. | Cardinalis S. S. Joannis, Pauli & Pammachii, ejus inſignia ſex montes. |
| Gallus Vicecomes. | Urbanus V. | 1362. | Natione Gallus, Nuncius Apoſtolicus ad Vice Comites Mediolanenſes. |
| Novus de Virgine Forti. | Greg. 11. | 1370. | Qui vocabatur Petrus Bel Fortis olim Cardinalis S. Mariæ Novæ. |
| De Cruce Apoſtolica. | *Clem.* 7. | 1378. | *Qui fuit Presbyter Cardinalis S. S. 12. Apoſtolorum, ejus inſignia Crux.* |
| Luna Coſmedina. | *Benedictus* 13. | 1394. | *De Luna Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Coſmedina.* |
| Schiſma Barchinonum. | *Clem.* 8. | 1424. | *Antipapa olim Canonicus Barchinonenſis.* |

De

| Prophetia | Nom. Pontif. per illam designat. | Annus Christi ex Onuph. | Explicatio Prophetiarum. |
|---|---|---|---|
| De Inferno Prægnanti. | Urbanus 5. | 1378. | Neapolitanus Prægnanus natus in loco, qui dicitur Infernus. Idem fuit Archiepiscopus Acherontinus. |
| Cubus de Mixtione. | Bonifac. 10. | 1389. | E familia Tomacella à Genua Liguriæ, cujus insignia cubi. |
| De meliore sidere. | Innoc. 7. | 1404. | Vocatus Cosmatus de Melioratis, Sulmonensis, ejus insignia Sidus. |
| Nauta de Ponte Nigro. | Greg. 12. | 1406. | Venetus Commendatarius Ecclesiæ Nigri pontis. |
| Flagellum Solis. | Alex. 5. | 1409. | Domo Græcus, Archiepiscopus Mediolanensis, ejus Insignia Sol exoriens: Flagellum Mediolanensis Ecclesiæ est, cui S. Ambrosius cum Flagello adpictus. |
| Cervus Sotena. | Joan. 23. | 1410. | Diaconus Cardinalis S. Eustachii, qui cum Cervo depingitur, Lombardiæ Legatus Neapolitanus. |

| *Prophetia* | *Nom. per illam designata.* | *Pontif.* | *Annos Christi ex Onuph.* | *Explicatio Prophetiarum.* |
|---|---|---|---|---|
| Cornua Veli aurei. | | Martinus 5. | 1417. | E familia Colonna Diaconus Cardinalis S. S. Greg. ad Velum aureum. |
| Lupa Cœlestina. | | Eugenius 4. | 1431. | Ante Canonicus Regularis cœlestinus Episcopus Senensis, cujus Civitatis insignia Lupa. |
| Amator Crucis, | | Fœlix 5. | 1439. | Ante Amadæus Dux Sabaudiæ, ejus insignia, Crux. |
| De modicitate Lunæ. | | Nicol. 5. | 1447. | Lunensis de Sarzana humili loco natus & modicus. |
| Bos pascens. | | Calist. 3. | 1455. | Hispanus natione, ejus insignia Bos pascens. |
| De Capta & Albergo. | | Pius 2. | 1458. | Venetus Commendatarius Ecclesiæ Cervicensis Cardinalis titulo S. Marci, olim Secretarius Cardinalium Captæ & Albergati. |
| Piscator Minorita. | | Sixtus 4. | 1471. | Filius Piscatoris Ord. Mino. S. Francisci. |
| Præcursor Siciliæ. | | Innoc. 8. | 1484. | Antea Joannes Baptista cum viveret in aula Alphonsi Siciliæ Regis. |

| Prophetia | Nom. Pontif. per illum designata. | Annus Christi ex Onuph. | Explicatio Prophetiarum. |
|---|---|---|---|
| Bos Albanus in Porta. | Alex. 4. | 1492. | Episcopus antea Cardinalis Albanus & Portuensis, eius insignia Bos. |
| De parvo homine. | Pius 3. | 1503. | Senensis è familia Piccolominea, qui parvi temporis spacio sedit. |
| Fructus Jovis juvabit. | Julius 2. | 1503. | Ligur, & Pacem doctus, & arma senex, ejus insignia quercus, quæ Jovi sacra arbor. |
| De Craticula Politiana. | Leo 10. | 1515. | Filius Laurentii Medicæi, & Angeli Politiani olim discipulus, craticula autem S. Laurentium notat. |
| Leo Florentius. | Adrianus 6. | 1522. | Belga Patre natus, cujus nomen Florentius, ut & ipsi: insignia habuit Leonem. |
| Flos Pilæ nigræ. | Clemens 7. | 1523. | Florentinus è Familia Medicæa, eius insignia Pila & Lilia. |
| Hyacinthus Medico. | Paulus 3. | 1534. | Farnesius qui Lilia symbolum habuit, & Cardinalis fuit SS. Cosmæ & Damiani, qui Medici. |

| *Prophetia* | *Nom. Pontif. per illam designat.* | *Annus Christi ex Onuph.* | *Explicatio Prophetiarum.* |
|---|---|---|---|
| De Corona Montana. | Julius 3. | 1550. | Antea dictus Joannes Maria de Monte, cuius insignia sunt Montes & Coronæ ex Lauro. |
| Frumentum Floccidum. | Marcellus 2. | 1555. | Insignia ejus Cervus & frumentum, ideo floccidum, quia pauxillo tempore in Pontificatu vixit. |
| De Fide Petri. | Paulus 4. | 1555. | Dictus Joannes Petrus de Carafe, id est Chara fide. |
| Æsculapii Pharmacum. | Pius 4. | 1560. | Dictus Joannes Anglus Medicus. |
| Angelus Nemorosus. | Pius 5. | 1560. | Antea dictus Michaël Boschi. |
| Medium corpus pilarū. | Greg. 13. | 1572. | Insignia medius Draco Cardinalis factus à Pio IV. qui pilas in armis gestabat. |
| Axis in medietate signi. | Sixtus 5. | 1585. | Qui pro insigni Axem in medio Leonis gestabat. |
| De Rore cœli. | Urban. 7. | 1590. | Fuit Archiepiscopus Rossonensis in Calabria ubi Manna colligitur. |
| Ex antiquitate urbis. | Greg. 14. | 1590. | Mediolanensis. |
| Pia Civitas in bello. | Innoc. 9. | 1590. | Bononiensis. |

Flo-

| Prophetia | Nom. Pontif. per illam designat. | Annus Christi ex Onuph. | Explicatio Prophetiarum. |
|---|---|---|---|
| Crux Romulea. | Clemens 8. | 1592. | Florentinus dictus, Cardinalis Alexandrinus; insignia eius triplex obliqua Crux Papalis. |
| Undosus Vir. | Leo 11. | 1605 | Florentinus Vndecimus ejus nominis, cuius vita instar undæ paucis diebus defluxit nempe post 24 dies. |
| Gens perversa. | Paulus 5. | 1605. | Romanus cuius tempore gens perversa Bohemorum, hæretica labe infecta, contra Religionem Catholicam & Ecclesiæ Columnam domum Austriacam insurgens totam Rempublicam Christianam turbavit. |
| In Tribulatione pacis. | Greg. 15. | 1621. | Bononiensis, anteà Cardinalis Ludovici dictus, à Paulo V. prædecessore factus, in antepenultima creatione Cardinalium, ab eoque statim post Legatus ad Sabaudiæ Ducem: pacem inivit inter prædictum Ducem & Hispaniarum Regem. |

Lilium

| *Prophetia* | *Nom. Pontif. per illam designata.* | *Annus Christi ex Onuph.* | *Explicatio Prophetiarum.* |
|---|---|---|---|
| Lilium & Rosa. | Urban. 8. | 1623. | Domo Florentinus, quæ Civitas à Flore Roseo nomen habet; & pro insigni Lilium gerit, ante vero quàm Pontifex esset renunciatus, apes florilegas symbolum habuit, vel quia ipsius tempore in Gallia, quæ per Lilium significatur, & in Anglia, quæ per Rosam innuitur, maxima bella fuerunt, ipse etiam ante Pontificatum Henrici IV. prolem ex Baptismo levavit. |
| Jucunditas Crucis. | Innoc. 10. | 1644. | Et hic est, qui post tot Cruces & Afflictiones Bellorũ, jucunditatem pacis nobis allaturus est. |

1. Montium Custos.
2. Sidus olorum.
3. De Flumine Magno.
4. Bellua insatiabilis.
5. Pœnitentia Glorioſa.
9. Rastrum in Porta.
7. Flores Circundati.
8. De bona Religione.
9. Miles in Bello.

Alexander. 7. Modernus Papa.

10. Cõlu-

10. Columna excelſa.
11. Animal rurale.
12. Roſa umbriæ.
13. Viſus velox.
14. Peregrinus Apoſtolicus.
15. Aquila Rapax.
16. Canis & Coluber.
17. Vir Religioſus.
18. De Balneis Hetruriæ.
19. Crux de Cruce.
20. Lumen in Cœlo.
21. Ignis ardens.
22. Religio depopulata.
23. Fides intrepida.
24. Paſtor Angelicus.
25. Paſtor & Nauta.
26. Flos Florum.
27. De medietate Lunæ.
28. De Labore Solis.
29. Gloria Olivæ.

In perſecutione extrema Sacræ Romanæ Eccleſiæ ſedebit Petrus Romanus, qui paſcet oves in multis tribulationibus, quibus tranſactis Civitas ſepticollis diruetur, & judex tremendus judicabit populum.

Hucuſque meritiſſimus de S. R. E. Archiepiſcopus & Primas Hiberniæ S. Malachias Monachorum gloria, melliflui Doctoris Bernardi amiciſſimus.

*Series Regum Romanorum ſecundùm Livium & Halicarnaſſeum.*

ROMVLVS reg. an. 37.

Interregnum fuit ann. 1.

NVMA POMPILIVS reg. an. 43.

TVLLVS HOSTILIVS reg. an. 32.

ANCVS MARTIVS reg. an. 24.

L. TARQVINIVS PRISCVS reg. an. 38.

SERVIVS TVLLIVS reg. an. 44.

TARQVINIVS SVPERBVS reg. an. 25.

Hic poſtquam regno ob tyrannidem pulſus, continuatum eſt per Conſules Imperium, per Tribunos, Livius *lib.* 2. per magiſtratus Decemvirorum, Livius *lib.* 3. per Dictatores, Livius *lib.* 2. per Tribunos militares, Livius *lib.* 5.

*Series*

*Series Imperatorum usque ad*

FERDINANDUM III.
Austriacum;

*Bello clarus & æquè doctrinâ insignis.*

*Julius Cæsar.* à Bruto & Cassio conjuratis, 23. vulneribus confossus periit. An. V.C. 709. ætatis 56. die illa *parricidii*, deinceps nomine notata.

*Octavianus* Cæsar Augustus, obiit Nolæ A.C. decimo sexto.

*Claudius Tiberius Nero*, ob ebrietatem aliàs *Caldus Biberius Mero* dictus, obiit A. C. 39. ætat. 78.

*Caius Caligula*, triginta vulneribus confossus A. C. 43. ætatis 29.

*Tiberius Claudius Drusus*, veneno periit A. C. 56. ætat. 64.

*Domitius Nero*, seipsum conficit. An. Chr. 70. ætat. 32.

*Sergius Sulpitius Galba*, occisus An. Chr. 71. ætatis 73.

*Salvius Otho*, in pugionem erectum incumbendo se ipsum petimit, An. Chr. 71. ætat. 38.

*Aulus Vitellius*, An. Chr. 71. ætat. 57.

*Flavius Vespasianus*, moritur, ventris profluvio An. Christi 81. ætat. 69.

*Titus Vespasianus*, A. C. 83. ætat. 41. à fratre *Domitiano*, veneno sublatus esse suspicatur.

*Flavius Domitianus*, A.C. 98. ætat. suæ 45. per inguina confossus.

*Nerva Coccejus*, debilitate stomachi moritur, Anno Christi 100. ætat. 66.

*Ulpius Trajanus* Hispanus, repentina morte obiit, An. Ch. 119. ætat. 61.

*Ælius*

*Ælius Adrianus*, obiit An. Chr. 140. ætat. 63

*Antoninus Pius*, ob virtutes quibus inclaruit, *Pius & pater patriæ* denominatus, obiit febri A. C. ætat. 75.

*M. Aurelius Antoninus*, cognomento Philosophus à medicis instigante filio suo tollitur *A.* ætatis 59.

*Aurel. Commodus*, Antonini degener filius, strangulatur *A.* C. 194 ætat. 31.

*Ælius Pertinax*, hinc dictus quod imperium invitus acceperit, occisus An. Chr. 195. ætat. 97.

*Didius Iulianus*, occiditur postquam regnasset dies 66.

*Septimius Severus*, moritur Eboraci A. C. 213. ætatis 65.

*Antonius Caracalla*, opera Macrini à satellite pugione trucidatur. A. C. 219. ætat 29.

*Opilius Macrinus* unà cum filio Diadumeno, novem annorum puero sibi in collegam allecto, à militibus rebellantibus occisus A. C. 220. ætat. 54.

*Avitus* qui & *Heliogabalus*, in latrina cum matre occisus, in Tiberim mergitur A. C. 224. ætatis 18.

*Aurel. Severus Alexander*, in Germanica expeditione unà cum matre interficitur à suis. A. C. 237. ætat. 29.

*Iulius Maximinus* Thrax, à suis *tabernaculo suo* occiditur, regn. annos 2.

*M. Antonius Gordianus* obtruncatur. A. C. 246. ætatis 22.

*Gordianus* 2.

*Clodius Pupienus.*

*Celius Balbinus.*

*Gordianus* 3.

*Iulius Philippus.*

*Philip-*

*Philippus Arabs* Veronæ occiditur, cum regnasset an. 7.

*Decius Trajanus* interficitur, regn. an. 1.

*C. Vibius Tribonianus* Gallus, cum filio suo Volusiano simul perit, A. C. 254. reg. an. 4.

*Emilianus* ad tumultum præcavendum à senatu eligitur & à suis occiditur cum regn. 3. mensibus.

*Valerianus* septuagenarius, a *Sapore* Persarum Rege captus, & excoriatus saleque conspersus miserrimè vitam finiit.

*Gallienus* successit Patri suo Valeriano, Ducum dolo ad Mediolanum interficitur.

*Flavius Claudius* Dalmata imperium laceratum resarciens, lue tactus occumbit, regn. an. 2.

*Valerius Aurelianus.*

*M. Claudius Tacitus* sexto regiminis mense cadit.

*Annius Florianus*, Iharsi à suis trucidatus, regn. 2. mens.

*Aurel Probus* occiditur à suis regn an. 6. mens. 4.

*Aurel. Carus* ad fluvium Tygridem moritur, reg. an. 1.

*Carinus* & *Numerianus* hic paulo post interfectus, ille bello occubuit.

*Aulus Valer. Diocletianus*, sibi ipsi mortem accivit, anno 316. ætat. 78.

*Constantius* Imperator.

*Valer. Maximianus.*

*Valer. Maximinus.*

*Valerius Severus.*

*Aurel. Maxentius.*

*Valer. Licinius.*

*Sequitur*

*Sequitur classis Imperatorum, Cæsarumque Rom. Græcorum, ante avulsum Occidentem.*

FLavius *Constantinus Magnus*, primus Christianorum portus & refugium, Imperii Orientalis conditor, vitam finiit non absque veneni suspicione, Anno Christi. 337. ætat. 65. Imperii 31.

*Flavius Iulius Crispus*, ex Minervina natus. Faustæ artibus opprimitur.

*Constantinus*, CONSTANTIVS, CONSTANS, hos inter à Patre Constantino divisum fuit Imperii corpus.

*Magnentius.*

*Decentius.*

*Iulianus* Apostata in bello Persico hasta per ilia ictus, sanguine manum implevit, eoque in aërem projecto, Christum contumelioſe Galilæum appellans, *vicisti*, inquit, *Galilæe vicisti*, Anno Christi 363. ætatis 38. imperavit an. 1. mens. 8.

*Iovinianus* regn 7. m. 22. dies.

*Valentinianus* obiit anno ætat. 50. regim. an. 12.

*Valens* fratri dissimilis, flamma periit reg. an. 14.

*Fl. Gratianus* Princeps Christianissimus, in Galliis à suo Duce Maximo interfectus, ætat. 27.

*Valentinianus* Junior occisus A. C. 392. ætat. 27.

*Theodosius* Magnus moritur A. C. 395. ætat. 0.

*Fl. Arcadius.*

*Fl. Honorius* post fratrem solus obiit An. C. 423. ætat. 39.

*Theodosius* 2. perit in venatione Anno Christi 450 ætat. 45.

*Valentinianus* 3. confoditur A. C 455.

Mar-

*Martianus* ſincere Orthodoxus regn. ann. 6. m. 6.

*Leo I.* reg. an. 17. m. 6.

*Zeno* Iſauricus truculentus & effœminatus, dejicitur, An. 476.

*Baſiliscus* in exilio fame & frigore periit A. C. 477.

*Zeno* 2. lacertis propriis comeſtis, adhuc vivus tumulatur. reg. an. 17. m. 5.

*Anaſtaſius* primo Orthodoxus, dein hæreſin Eutychetis profitens, fulmine cadit, cum reg. anno 27. m. 3.

*Juſtinus* Thrax, Orthodoxus reg. an. 9. dies 23.

*Juſtinianus* 1. reg. ann. 38.

*Juſtinus* 2. regn. ann. 12.

*Tiberius Conſtantinus.*

*Mauritius* cum conjuge ac liberis ante oculos ejus trucidatis, jugulatur, regn. ann. 16.

*Phocas* Tyrannus truncatur, reg. ann. 8.

*Heraclius*, hydrope confectus reg. ann. 30. m. 10.

*Heraclius Conſtantinus* veneno tollitur, reg. ann. 27.

*Heracleon* naſo mutilatus cum matre perit, reg. m. 6.

*Conſtans* 2. in balneo periit, reg. ann. 27.

*Conſtantinus* 4. pogonatus reg. ann. 17.

*Juſtinianus* 2. naſo mutilatus reg. ann. 25.

*Fl. Leontius.*

*Tiberius Abſimarus.*

*Redux Juſtinianus* 2.

*Philippicus Bardanes* privatus oculis in carcerem conjicitur.

*Anaſtaſius* Artemius Imp 2. annos.

*Theodoſius* 3.

*Leo* 3. Iſauricus reg. an. 25. m. 2.

*Con-*

*Conſtantinus* 7. porphyrogenitus.
*Irene Conſtantino* male regnanti oculos effodi curavit reg. an. 23.

*Sequuntur Cæſares Romano-Germanici.*

*Carolus Magnus* reg. annos 13
*Ludovicus Pius* Caroli M. filius, obiit Maguntiæ ætatis 46. reg. an. 26.
*Lotharius* 1. reg. annos 19 menſ. 2.
*Carolus* 2. calvus, veneno necatur à Judæo medico ſuo reg. anno 2. menſ. 2.
*Ludovicus* 3. Balbus veneno interfectus: reg. annos 1. menſ. 6.
*Carolus* 3. Craſſus. Imp. annos 8. menſ. 7. à Proceribus Imperii deponitur ſepultus in Monaſterio Augea.
*Arnolphus* Spurius, imperavit annos 12. paralyſi vitam finit.
*Ludovicus* 4. regn. ann. 12. in hujus obitu, ſtirps Caroli M. defecit, cum jam ann. 112. regnaſſet.
*Conradus* I. Imp. annos 7. in hoc definit Francorum linea in Catalogo Imperatorum.
*Henricus* auceps, regn. ann. 17. moritur paralyſi. ætatis 60.
*Otho* Magnus reg. an. 36. mortuus Viennæ.
*Otho* 2. regn. annos 10. menſ. 7.
*Otho* 3. regn. an. 17. ætat. 28. chirotecis veneno infectis extinguitur.
*Henricus* 2. ſive ſanctus & Claudus reg annos 23. menſ. 5. obiit 1024.
*Conradus* 2. ſive *Salicus*, reg. annos 14. ſub hoc iterum imperium venit ad Francos, à quibus ad Bavaros ad Rudolph. Habſpurgicum, à quo Auſtriaci.
*Henricus* 3. niger ann. 17. menſ. 7. ætat. 39

*Hen*

*Henricus* 4. reg. annos 49. m. 10. Leodii mortuus.

*Henricus* 5. regn. ann. 19. mortuus Trajecti.

*Lotharius* Saxo; regn. ann. 13.

*Conradus* 3. Suevus, reg. an. 14. mortuus Bambergæ.

*Fridericus* 1. Barbaroſſa reg. an 38. menſ 2.

*Henricus* 6. reg. an. 7. mortuus eſt *Meſſaniæ*.

*Philippus* 3. regn. annos 9. menſ. 3. ab Othone de Witelſpach pugione interficitur.

*Otho* 4. reg. an. 19. menſ. 2. Brunſwigæ moritur.

*Fridericus* 2. Suevus fundator Academiæ Viennenſis regn. menſ. 38.

*Conradus* 4. reg. an. 3. menſ. 5.

*Wilhelmus* Hollandiæ Comes haſtiis confoſſus, reg. an. 9.

*Richardus* Anglus.

*Alphonſus* Caſtellæ Rex abdicat.

*Rudolphus* Comes Habſpurgicus, reg. annos 17. menſ. 9. vixit annos 73. menſ. 5. obiit prope Spiram.

*Adolphus* Comes Naſſovius, regn. annos 6. Moguntiæ imperio exutus, in prælio occiditur.

*Albertus Auſtriacus* regn. annos 9. menſ. 9. à Joanne fratris ſui filio & conjuratoribus occiſus.

*Henricus* 7. Comes *Lucenburgicus* occiditur, regn. annos 4. menſ. 9.

*Ludovicus* 5. Bavarus regn. annos 32.

*Carolus* 4. regn. annos 32. menſ. 7. auream bullam condidit, mortuus Pragæ 1378.

*Wenceſlaus Caroli* 4. filius reg. an. 22. imperio à Proceribus ob ignaviam exutus, obiit Pragæ apoplexia. 1419.

*Ruper-*

*Rupertus Palatinus*, reg. an. 9. m. 10. obiit in urbe Oppenheim.

*Sigismundus Palatinus*, reg. an. 26. m 8. obiit. 1437. ætat. 70.

*Albertus* 2. reg. an. 2. immodico peponum esu mortuus in Alba Regali.

*Fridericus* 3. Habspurgicus, immoderato melonum esu obiit 1493. reg. an. 53 ætat. 78.

*Maximilianus* 1. Habspurgicus. regn. an. 25. m. 5. febricula moritur, 1519. ætat. 63.

*Carolus* 5. natus Gandavi cum regn. a. 37. resignat fratri suo Ferdinando Regi In Escuriali Hieronymi vitam devotè finit, 1558. Sept. 21. ætat. 59.

*Ferdinandus* 2. reg. an. 7. obiit 1564.

*Maximilianus* 2. reg. annos 12. in ipsis Comitiis Ratisbonensibus, 1576. obiit.

*Rudolphus* 2. reg. an. 34. moritur die 10. Jan.

*Matthias* 1612. coronatur Imperator Francofurti, obiit 1619. 20 Martii; regn. a. 7.

*Ferdinandus* 2. reg. a. 15. m. 6. Francofurtian. 1619. electus & coronatus, obiit 1637. 15. Feb.

*Ferdinandus* 3. modernus gloriosissimus Imperator.

Sacri

Sacri Romanii Imperii

# ELECTORES SEPTEMVIRI

## *Archipræſules Moguntini.*

1 Willigiſus patre Carpentario, à quo primum Rotæ inſignia, quibus ipſe adjunxit.
Willigis recolas, quis es? & unde venis?
Fuit hic primus Elector S. R. I. obiitque A. C. 1001
2 Erckenboldus ex Abbate Fuldenſi ob. 1020
3 Aribo ex Palat. Rhein, deceſſit an. 1031
4 B. Bardo de Oppers-hofen, ex Abbate Fuldenſi, alter Chryſoſtomus, obiit A. C. 1050.
5 Luitpoldus, obiit 1059
6 Sigefridus I. Baro ab Eppenſtein ex Abbate Fuldenſi, ob. 1084
7 Wezilo, obiit 1088
8 Ruthardus ex Abbate Erfurdenſi, ob. 1109
9 Adelbertus I. Dux Lotharingiæ obiit Anno 1137.
10 Adelbertus 2. Comes de Sarbrugg, obiit 1141
11 Marcolphus, ob. 1142
12 Henric. Felix obiit 1153
13 Arnoldus de Selenhofen, trucidatus à civibus anno 1160
14 Conradus Comes de Wittelſpach à Cæſare Schiſmatico dejectus anno 1164
15 Fridericus Frider. Imp. Cancellarius ab ipſo intruſus, obiit anno 1180
16 Conradus iterum, moritur an. 1205
17 Sigefrid. 2. Baro ab Eppenſtein, ob. 1225
18 Sigefridus 3. Baro ab Eppenſtein, prioris nepos, obiit anno 1248
19 Chriſtianus, obiit 1251
20 Gerardus Ord. Min. obiit 1260
21 Wernerus Comes de Falchenſtein, obiit 1282
22 Geradus de Eppenſtein, moritur an. 1304
23 Pe-

23 Petrus de Achzpalt, obiit 1320
24 Matthias Comes de Buchegg, ex Abbate Murbacensi, obiit 1328
25 Henric. 3. de Virnberg, obiit An. Christi 1353
26 Gerlacus, Comes de Nassau, obiit 1371
27 Johannes Comes de Luxenburg, obiit Anno Christi 1373
28 Adolphus Comes Nassovius, moritur 1388
29 Conradus 2. Comes Weinsperg, obiit 1395
30 Joannes Comes Nassovius, obiit 1419
31 Conradus 3. Comes Rheni, obiit 1434
32 Theodoricus Baro ab Erpach, obiit 1454
33 Dietherus Com ab Isenberg dejectus 1461
34 Alphonsus Comes Nassovius, obiit 1475. revocatur Dietherus, qui obiit 1482
35 Albertus I. Dux Saxoniæ moritur 1484
36 Bertholdus Comes de Hennenberg, obiit 1505
37 Jacobus à Liebenstein, obiit an. 1508
38 Uriel à Gemmingen, moritur. an. 1508
39 Albertus Marchio Brandeburgicus, obiit 1545.
40 Sebastianus ab Heussenstein, obiit 1555
41 Daniel Brendel ab Homperg. obiit 1582
42 Wolfgangus Camerer de Dalburg, obiit anno 1601
43 Joannes Adamus de Bicken, moritur 1604
44 Joannes Suicardus de Cronberg, obiit 1626 17. Septemb.
45 Georg. Frid. Greiffenclaud obiit 1629. 6 Julii.
46 Anselmus Casimirus Wambolt ab Umstatt. obiit 1647
47 Johannes Philipp. à Schonborn, Episcopus Heribipol.

*Archi-Episcopi Trevirenses.*

1 FLector fuit Ludolphus è Ducibus Saxonum 998
2 Adalbero, germanus, S. Kunegundis Imper.
3 Minguardus, sive Megingotus claruit 1008

4. S.

4 S. Poppo filius Leopol-
Austriæ March. obiit
1037
5 Eberhardus Com. Pa-
latinus obiit A. Christi
1065
6 Chuno, sive Conradus,
exsus ab impiis 1066
7 Udo Comes Nellenbur-
gius, moritur An. Chri-
sti 1077
8 Ado, quem nonnulli
eundem cum superiore
volunt, obiit A. Christi
1079
9 Engelbertus, ob. 1101
10 Bruna, obiit an. 1123
11 Godefridus, obiit an.
1130
12 Meginherus.
13 Adelbert, Electus 1132
14 Hilinus seu Hilius 1154
15 Arnoldus, obiit a. 1188
16 Joannes, obiit 1213
17 Theodoricus Comes
de Wiedt, obiit 1242
18 Arnoldus 2. ob. 1259
19 Henricus 2. de Vin-
stingen, obiit An. Chr.
1286
20 Boëmundus à Vos-
perg, obiit 1299
21 Dietherus Comes de
Nassau Ord. Præd. ob.
1307
22 Balduinus Comes
Lucemburgius, Henri-
cus VIII. frater, obiit
1354
23 Boëmundus, Comes
de Sarbruch. obiit An.
Chr. 1368
24 Conradns Comes de
Falckenstein, obiit An.
Chr. 1388
25 Wernherus Comes de
Konigstein, obiit 1418
26 Ottho Com. de Zie-
genhaim, obiit 1430
27 Rhabanus ab Helm-
statt.
28 Jacob Baro à Sirck,
1436
29 Joannes Marchio Ba-
denfis, obiit 1505. de-
crepitus.
30 Jacobus 2. Marchio
Badenfis, obiit 1511
31 Richardus à Greiffen-
clau.
32 Joan. à Meznhausen,
obiit 1540.
33 Joannes Ludovicus ab
Hagn. obiit 1547
34 Joannes Com ab Isen-
burg. obiit anno 1556
35 Joannes de Stain. ob.
1567
36 Jacob ab Elz. ob. 1559
37 Lotharius à Meter-
nich, obiit A. Christi
1623
38 Philippus Christopho-
rus à Sotern, obiit 1652

## CAROLUS CASPARUS.

*S. R. I. Electores Colonienſes.*

1 S. Heribertus, ob. 1021
2 Peregrinus, obiit 1036
3 Hermannus, Otthonis 2. ex ſorore nepos.
4 S. Anno.
5 Hildulphus, obiit 1084
6 Sigevinus.
7 Hermannus elect. 1089
8 Fridericus elect. A. C. 1112
9 Bruno Comes Altenæ, electus 1132
10 Arnoldus clar. 1151
11 Hugo clar. 1158
12 Arnoldus Com. Geldriæ.
13 Fridericus Comes Altenæ claruit. 1161
14 Reinoldus Comes à Daſſel, tranſtulit Mediolano 3. S. S. Regum corpora.
15 Philippus ab Heinsberg 1187
16 Bruno Comes Altena fit mon. 1199
17 Adolphus Comes Altenæ & frater Brunonis.
18 Bruno de Segelbach.
19 Theodoricus Comes de Monte. A. C. 1210
20 Engelbertus Comes de Monte, 1225
21 Henricus. 1232
22 Conradus obiit. A. C. 1261
23 Engelbertus à Falckenburg.
24 Sigefridus de Weſterburg, 1280
25 Vichboldus Baro Weſtphalus, 1299
26 Henricus de Varenbuorg.
27 Walramus Comes Juliaci, obiit 1349
28 Wilhelm. Genap. 1350
29 Joannes à Varenbuorg.
30 Adolphus Comes de Marca, obiit 1367
31 Engelbertus Comes de Marca, obiit 1368
32 Chuno de Falckenſtein.
33 Frider. Com. Somverdenſis, obiit 1414
34 Theodoricus Comes de Moers, obiit 1462
35 Rupertus Dux Bavar. obiit 1479
36 Hermannus Landgrav. Haſſiæ, obiit 1508
37 Philippus Comes de Dhuin.
38 Hermannus Comes de Wieda exauctoratus 1552

39 A-

39 Adolphus Comes Scaumburgius, obiit 1556
40 Antonius Comes Scaumburgius, Adolphi frater obiit anno 1559
41 Joan. Gebhard.
42 Fridericus Comes de Wiedt. cla. 1562
43 Salentinus, Comes ab Isenburg. resignat. 1576
44 Gerhardus Dapifer de Waldpurgh exauctoratur.
45 Ernestus Dux Bavar. electus 1583. ob. 1612
46 Ferdinand. Dux Bavariæ, Maximiliani Electoris frater, obiit 1650.

47. MAXIMILIANUS HENRICUS.

*S. R. I. Electores Palatini.*

SIgefridus è Duce Lotharingiæ Mosellani ex 1101
Henricus cogn. Hezelo donatus etiam Bavar. Ducatu.
Henric. Hezelonis fil.
Conrad. Franc. Dux.
Conrad. Friderici Imp. frater, Dux Sueviæ.
Henricus Guelpho, obiit A. C. 1228.
7 Ottho Wittelspachius, obiit 1253
8 Ludovicus Severus, ob. 1294
9 Rudolphus filius Ludovici, obiit 1319
10 Adolphus, Rudolphi filius.
11 Rudolphus, Adolphi frater, obiit 1327
12 Rupertus 1. ob. 1385.
13 Rupertus 2 Adolph. fil. obiit A. C. 1398
14 Rupertus 3. filius 2. postea Imperator.
15 Ludovic. 2. Ruperti Imp. fil. obiit 1409
16 Ludovicus 3. fil. 2. ob. 1451
17 Philippus Ingenuus, filius Ludovici 3. obiit 1508
18 Ludovic. Pacificus, Philippi fil. ob 1544
19 Fridericus Pius, obiit A. C. 1556
20 Ottho Henricus obiit anno 1559
21 Fridericus Simerensis obiit 1576
22 Ludovicus Friderici filius, obiit 1583
23 Fridericus 4. filius Ludov. obiit 1611
24 Fridericus Rex Bohem. exauctoratus.

25 Maximilian. Bavar. elect. 1623 ob. 1651.

*Electores Saxoniæ.*

1 BErnard. Hetmanni Bilingi fr. Dux Angriæ, Elector I. Anno 998 Cr.
2 Bernard. f. obiit 1063
3 Ortolphus Bernard. 2. filius, obiit 1073
4 Magnus, obiit 1106
5 Lotharius, Com. Querfurtenſ. poſt Imperat. obiit 1137
6 Henricus Superbus, Guelpho, ducta unica Lotharii filia Elector, obiit 1136
7 Henricus Leo, Superbi filius, incomparabilis heros, obiit 1195
8 Bernardus Alberti Urſi Elector. Brandenb. filius, obiit 1212
9 Albertus 1. Bernardi filius, obiit 1260
10 Albertus 2. Alberti filius, obiit 1311.
11 Rudolphus I. Alberti filius, obiit anno 1356
12 Rudolphus II. ob. 1370
13 Wenceſlaus, Rudolphi frater, ob. 1388
14 Rudolphus III. obiit 1410
15 Albertus III. ob. 1422
16 Friderie. Bellicoſus, primus ex Miſnenſi linea, electus 1423. obiit 1428
17 Fridericus Placidus, A. C. 1464
18 Fridericus Sapiens, ob. A. C. 1480
19 Joannes frat. ob. 1532
20 Ioannes Fridericus à Carolo V. exauctoratus 1547
21 Mauritius, obiit 1553
22 Auguſtus, obiit 1586
23 Chriſtian. I. ob. 1591
24 Chriſtianus II. obiit A. C. 1611
25 Ioannes Georgius fratri ſucceſſit.

*Electores Brandeburgi.*

1 HUgo, Comes Wethinenſ. ob. 1001
2 Theodoricus, ex fratre nepos, pulſus ab Obotritis 1009
3 Sigfridus, Marchio Stadenſis.
4 Ottho, Sigfridi frat. obiit 1085
5 Ottho Junior, prioris fil.
6 Rudolphus, frat. Otthonis.

7 Ru-

7 Rudolphus II. filius I.
8 Albertus Urſus, Com. Aſcaniæ, obiit 1169
9 Ottho Albus filius, obiit 1198
10 Ottho II. primi filius, obiit anno 1206
11 Albertus Otthonis frater, obiit 1221.
12 Joannes I. obiit 1266
13 Ottho III. frater Ioannis, obiit 1267
14 Joan. II. primi frater, ob. A. C. 1283
15 Ottho IV. Ioannis II. frat. obiit 1298
16 Conradus I. Ioann. fil. obiit 1304
17 Ioannes III. Conradi filius.
18 Waldemarus I. Joannis frater.
19 Waldemarus II. primi nepos.
20 Joannes IV. ob. 1322
21 Ludovic. Boius Ludov. IV. Imperat. fil. obiit 1361
22 Ludovicus II. ob. 1369
23 Ottho Lud. frater, ob. 1379
24 Carolus IV. poſt Imperator.
25 Sigiſmudus Caroli filius, poſtea Imperator.
26 Jodocus Moraviæ Marchio.
27 Fridericus Burggravius Norimberg. obiit 1440
28 Fridericus 2. filius 1. obiit 1470
29 Albertus, dictus Achilles German. obiit 1486
30 Ioannes II. Alberti filius, obiit 1499
31 Ioachimus Ioannis filius obiit 1535
32 Ioachimus 2. ob. 1571
33 Joann. Georg. ob. 1598
34 Joachimus Fridericus, obiit 1608
35 Joann. Sigiſmundus, obiit 1619
36 Georg. Wilhelm obiit 1640
37 Fridericus Wilhelmus.

## *Electores Bohemiæ Reges.*

PRimus de quo certius conſtat Elector; Uladiſlaus Rex fuit, & obiit 1093
2 Prediſlaus obiit 1126
3 Uladiſlaus obiit 1178
4 Premiſlaus obiit A. C. 1231
5 Wenceſlaus obiit ann. 1252
6 Ottocarus occidit ur 1280

7 Wenceslaus obiit anno 1305
8 Wenceslaus 3. occid. 1306
9 Henricus Comes Tyrol.
10 Joannes Lucemb. fit Rex Bohemiæ, 1312
11 Carolus 4. post imperator.
12 Wenceslaus Imperator.
13 Sigismundus Imperator.
14 Albertus 2. Imperator, obiit 1439
15 Ladislaus, Alberti fil. obiit 1458
16 Georgius Podiebradus electus 1458. Exauct.
17 Matthias Huniades.
18 Ladislaus Casimiri Regis Poloniæ filius, obiit 1516
19 Ludovicus Rex Ungariæ & Bohemiæ occumbit 1529
20 Ferdinandus Austrius, Imperator, obiit 1564
21 Maximilian. 2. Imperator. obiit 1562
22 Rudolphus 2. Imperator 1575
23 Matthias Imperator. 1611
24 Ferdinandus 2. Imperator. 1617
25 Ferdinandus 3. Imperator. 1627
26 Ferdinandus 4. A. Chr. 1646

Nunc REGUM quoque exterorum Syllabum texamus.

*Et primùm* GALLIÆ *Monarcharum, qui primogenitæ Ecclesiæ Romanæ vocantur.*

1 PHaramundus Marcomiri filius creatur 420. obiit A. C. 425
2 Clodio, obiit 450
3 Meroveus 460
4 Childericus 484
5 B. Clodoveus 514
6 Childebertus 560
7 Clotharius 564
8 Charibertus 573
9 Chilpericus 587
10 Clotharius 2. Magnus 631
11 Dagobertus 1. 645
12 Clodoveus 2. 664
13 Clotharius 3. 669
14 Childericus 2. 678
15 Theodoric. 1. 689
16 Clodoveus 3. 693
17 Childebert. 2. 710
18 Dagobert. 2. 715
19 Chilpericus 2. 719
20 Clotharius 4. 720
21 Theodoric. 2. 741

22 Chil-

22 Childericus 3. exauctoratus 752
23 Pipinus primus fuit qui mentis & in ſedem Apoſtolicam pietate, nomen Chriſtianiſſimi adeptus, & in poſteros derivavi. A. Chr. 768.
24 Carolus Magnus Imperator. 814
25 Ludovic. Pius. 840
26 Carolus Calvus 878
27 Ludovicus Balbus, 879
28 Ludovicus 2. & Carolomannus
29 Carolus Craſſus obiit 888
30 Odo 898
31 Carolus Simplex, 929
32 Rudolphus 936
33 Ludovicus Ultramarinus 954
34 Lotharius 986
35 Ludovicus nihil fecit 987
36 Hugo Capetus 998
37 Robertus Pius 1032
38 Henricus 1. 1060
39 Philippus 1. 1108
40 Ludovicus 6. Craſſus 1137
41 Ludovicus 7. 1180
42 Philippus 2. Auguſtus 1223
43 Ludovic. 8. 1226
44 S Ludovic. 9. 1270
45 Philippus 3. Audax 1285
46 Philippus 4. Pulcher 1314
47 Ludovicus 10. 1316
48 Philipp. 5. Longus. 1321
49 Carolus 4. Pulcher 1327
50 Philippus 6. Valeſius 1350
51 Joannes 1364
52 Carolus 5. Sapiens 1380
53 Carolus 6. Benè amatus 1422
54 Carolus 7. Vict. 1461
55 Ludovicus 11. 1483
56 Carolus 8. 1498
57 Ludovicus 12. 1515
58 Franciſcus 1. 1547
59 Henricus 2. 1559
60 Franciſcus 2. 1560
61 Carolus 9. fr. Franc. 1574
62 Henricus III. 1589
63 Henricus IV. 1610
64 Ludovicus 13. 1643
65 Ludovicus 14.

*Viſigothi Narbonenſis Galliæ dein Hiſpaniæ Reges.*

1 Athanaticus clar. 400
2 Alacrius Romam capit 410
3 Athaulphus Hiſpaniam invadit 412
4 Sigericus clar. 412
5 Val-

5 Vallia obiit in prælio 418
6 Theodoricus contra Attilam 451
7 Thorismundus 451
8 Theodoticus Jun. occisus Tholusæ 454
9 Ervigius 466
10 Alaricus 484
11 Amalaricus 508
12 Theoda Theuda clar. 531
13 Theudiselus 584
14 Aila 551
15 Athanagildus 555
16 Luiba 570
17 Leuvigildus 572
18 Recaredus 1. Catholici Titulum meruit à Concilio Tolet. 585
19 Luiba 2. 602
20 Witericus 604
21 Gundemarus 610
22 Siseburus 613
23 Recaredus 2, 623
24 Suintela 623
25 Richimerus 632
26 Sisenandus 633
27 Suintilla 2. 638
28 Tulga 641
29 Cindasuinthus 643
30 Regisuindus 641
31 S. Bambà 673
32 Flatus Ervigus 680
33 Egica 688
34 Witiza 698
35 Rodericus ult. Gotth. 713
36 S. Pelagius 71?
37 Favilla vel Fasila 71?
38 Alphonsus 1. 734
39 Froila 753
40 Aurelius 766
41 Silus, seu Silo 772
42 Maurigatus 783
43 Veremundus 786
44 Alphonsus 2. 788
45 Remitus 819
48 Ordognus 836
47 Alphonsus 3. Mag. 849
48 Garsias 886
49 Ordognus 2. 889
50 Froila 2. 898
51 Alphonsus 4. 899
52 Ramirus 2. 905
53 Ordognus 3. creat. 224
54 Ordonius 4. 929
55 Sanctius 1. 930
56 Ramirus 3. 940
57 Veremundus 2. 995
58 Alphonsus 5. 982
59 Veremundus 3. 1015
60 Ferdinandus 1. 1025
61 Sanctius 2. 1075
62 Alphonsus 6. 1079
63 Alphonsus 7. 1106
64 Alphonsus 8. 1126
65 Sanctius 3. 1176
66 Ferdinandus 2. 1176
67 Alphonsus 9. Bonus 1177
68 Henricus 1. 1215
69 Ferdinandus 3. 1217
70 Alphonsus 10. Imperat. 1262

71 Sanctius 4. 1287
72 Ferdinand 4. 1295
73 Alphonsus XI. 1308
74 Petrus I 1350
75 Henricus 2. 1369
76 Joannes I. 1377
77 Henricus 3. 1388
78 Joannes 2. 1404
79 Henricus 4. 1454
80 Ferdinandus 5. 1477
81 Philip. Austrius 1504
82 Carolus 5. Imp. 1516
83 Philippus 2. 1556
84 Philippus 3. 1598
85 Philippus 4. 1621

*Reges magnæ Britanniæ.*

*Postquam in Regnum unum coaluit.*

1 EGbertus obiit 837
2 Ethelwolfus 857
3 Ethelwaldus 858
4 Ethelbertus 863
5 S. Ethelredus 872
6 Alfredus 899
7 Eduardus 924
8 Adelstanus 940
9 Edmundus 946
10 Ethelredus 954
11 Edwinus 958
12 Edgarus. 974
13 Eduardus 977
14 Edelredus 1015
15 Edmundus 2. 1016
16 Canutus Danus. 1036
17 Haraldus occid. 1040
18 Canutus Durus 1041
19 S. Eduardus 3. 1065
20 Tosticus 1066
21 Haraldus 1066
22 Guielmus I. 1067
23 Guilelmus 2. 1100
24 Stephanus 1135
25 Matthilois 1154
26 Henricus 2. 1166
27 Richardus I. 1189
28 Joannes 1200
29 Henricus 3. 1272
30 Eduardus. 1307
31 Eduardus Junior. 1327
32 Eduardus 3. 1377
33 Richardus 2. 1399
34 Henricus 4. 1414
35 Henricus 5. 1422
36 Henricus 6. 1471
37 Eduardus 4. 1483
38 Eduardus 5. 1483
39 Richardus 3. 1485
40 Henricus 7. 1509
41 Henricus 8. fuit Primus qui à Papa Leone X. ob scriptum contra Lutherum libellum accepit titulum. *fidei defensoris.* 1527
42 Eduardus 6. 1553
43 Maria 1568
44 Elizabetha obiit 1603
45 Jacobus obiit 1625
46 Carolus decollat. 1649.

## *Reges Scotiæ.*

Fergusius Primus Scotorum Rex.
2 Feritharis regn. 15. an.
3 Mainus reg. 29. an.
4 Dornadilla reg. 28. an.
5 Notharus reg. 20. an.
6 Rheuderus reg. 26. an.
7 Reuter. reg. depositus.
8 Thereus reg. 12. an.
9 Josina. reg. 24. an.
10 Finnanus 3860
11 Ructus.
12 Evenus.
13 Gillus.
14 Evenus 2. 3908
15 Ederus.
16 Evenus 3.
17 Metsellanus A. C. 31
18 Caratacus 51
19 Corbredus 96
20 Dardanus 73
21 Corbredus 2. 108
22 Luctacus.
23 Mogaldus 174
24 Conatus.
25 Ethodius.
26 Sathrael.
27 Dunaldus 1. 219
28 Etholdius 2.
29 Athirco.
30 Nathalocus
31 Findocus.
32 Donaldus 2. 276
33 Donaldus 3.
34 Crathilintus.
35 Fincormachus.
36 Romachus.
37 Angusianus.
38 Fethelmachus.
39 Eugenius 1. 377
40 Fergusius 2. 424
41 Eugenius 2. 452
42 Dongardus. 457
43 Constantinus 1. An. Chr. 479
44 Congallus. 501
45 Goranus.
46 Eugenius 3. 558
47 Congallus 2. 568
48 Kinnatellus. 569
49 Aidanus. 604
50 Kennetus.
51 Eugenius 4. 626
52 Ferchardus 1. 635
53 Donaldus 4. 649
54 Ferchardus 2. 678
55 Malduinus. 688
56 Eugenius 5. 697
57 Eugenius 6.
58 Amberklettus.
59 Eugenius 7. 721
60 Mordacus.
61 Erfinus,
62 Eugenius 8. 764
63 Fergusius 3.
64 Solmathius.
65 Achaius.
66 Congallus.
67 Dongallus. 830
68 Alpinus.
69 Kennetus 2.
70 Donaldus 5. 858

71 Constantinus 2.
72 Ethus Alipes. 875
73 Gregorius Magnus. 892
74 Donaldus 6.
75 Constantinus 3.
76 Milcolumbus.
77 Indulphus.
78 Duffus. 978
79 Culenus.
80 Renethus.
81 Constantinus 4.
82 Grimus. 1003
83 Milcolumbus 2. 1034
84 Donaldus 7.
85 Machetus.
86 Milcolumbus 3.
87 Donaldus 8.
88 Duncarus.
89 Edgarus. 1107
90 Alexander 1.
91 David.
92 Milcolumbus 4.
93 Guilelmus. 1214
94 Alexander 2.
95 Alexander 3.
96 Joan. Billiolus.
97 Robertus Brussius. 1329
98 Eduardus Billioalus
99 David 2. Bruſſius. 1370
100 Robertus 2. Stuatdus. 1390
101 Joan. 2. Stuart. 1406
102 Jac. 1. Stuart. 1437
103 Jac. 2. Stuart. 1460
104 Jac. 3. Stuart. 1488
105 Jac. 4. Stuart. 1513
106 Jac. 5. Stuart. 1542
107 Henricus 8. 1567
108 Jacobus 6. Stuartus 1625
109 Carolus Jacobi filius decollatus 1649

*Reges Daniæ.*

1 DAn. I. Rex Daniæ.
2 Humblus
3 Lotherus
4 Skiolus A. mundi
5 Gramus
6 Suthdagerus
7 Guthorinus
8 Haddingus 29[illegible]0
9 Froto 1.
10 Haldamus 1.
11 Roë
12 Helgo 3130
13 Rolpho
14 Rotherus
15 Roricus
16 Wicletus
17 Wermundus
18 Uffo Gigas
19 Dan. 2.
20 Hucletus
21 Froto 2.
22 Dan. 3.
23 Fridlevus 1.
24 Froto 3. 3965
25 Hiarnus Pocto
26 Fridlevus 2.
27 Froto 4. A. C. 76
28 Ingellus
29 Olavus 1.
30 Haral-

30 Haraldus 1.
31 Froto 5.
32 Haraldus 2.
33 Haldanus 2.
34 Unguinus
35 Sivaldus 1.
36 Sigatus
37 Sivaldus 2.
38 Heldanus 3.
39 Haraldus 3.
40 Hetha, puella
41 Olo Vegethus
42 Owundus
43 Sivardus 1.
44 Berthlus
45 Jarmericus
46 Brodenus
47 Siwaldus
48 Snio.
49 Biornus
50 Haraldus 4.
51 Gormo 1.
52 Gotticus 303
53 Olavus 311
54 Henningus 315
55 Sivardus 2. 318
56 Ringo 318
57 Regnerus Lochbrod 381
58 Ubbo Spurins. 852
59 Siwardus 3.
60 Ericus 1.
61 Ericus 2. 859
62 Canutus 1.
63 Froto 6.
64 Gormo 2.
65 Haraldus 9. 901
66 Cormo 3. 931
67 Haraldus 6. 980
68 Sueno 1014
69 Canutus Magnus. 1036
70 Canutus 3 Durus. 1041
71 Magnus 1046
72 Sueno I. ex Angilis 1074
73 Haraldus 7. 1076
74 S. Canutus 4. 1088
75 Olavus Famelicus. 1095
76 Ericus 4. 1102
77 Nicolaus. 1134
78 Ericus 5. 1138
79 Ericus 6. 1149
80 Sueno 4. 1160
81 Waldemarus 1184
82 Canutus 6. 1202
83 Waldemarus 2. an. 1242
84 Ericus 7. 1250
85 Abel. 1252
86 Chriſtophor. 1299
87 Ericus 8. 1286
88 Ericus 9. 1321
89 Chriſtoph. 2. 1333
90 Waldemarus 3. A. C. 1340
91 Waldemarus 4. Ann. Chr. 1375
92 Margaretha. 1415
93 Ericus 10. ex Germanis 1439
94 Chriſtoph. 3. 1448
95 Chriſtianus 1. 1482
96 Joannes 1513
97 Chriſtianus 2. 1522
98 Fridericus 3. 1533
99 Chriſtianus 3. 1559

100 Fridericus 2. 1588
101 Christian. 4. 1648
102 Fridericus 3.

*Reges Sueciæ.*

1 Sichtrugus A. M. Gram.
3 Suibdragerus.
4 Hasmundus 2960
5 Uffo.
6 Hundingus.
7 Regnerus.
8 Horbrodus 3132
9 Athislus I.
10 Hotherus.
11 Athislus II. Interregnum usque ad Augustum Imper.
12 Alricus.
13 Ericus I.
14 Haldanus.
15 Siwardus.
16 Ericus II.
17 Haldanus II.
18 Unguinus.
19 Siwaldus.
20 Alvarus.
21 Ingo.
22 Ingellus.
23 Riugo.
24 Gotharus.
25 Jarmerie. inde Communes cum Danis.
26 Pro post 300. an. 803.
27 Herotus
28 Sorbius
29 Biornus primus Rex Christianus conversus ad fidem Romanam, opera S. Ansgarii.
30 Wichsertus
31 Ericus
32 Ostenris
33 Sturbiornus
34 Ericus
35 Olanus.
36 Emundus.
37 Stinckel.
38 Halstnuus.
39 Amander.
40 Aquinus
41 Magnus I. 1135
42 Suerco I.
23 Carolus
44 Suerco II.
45 Joannes I.
46 S. Ericus. 1150
47 Canutus 1168
48 Ericus III. 1222
49 Ericus IV. 1249
50 Waldemarus.
51 Magnus 2.
52 Birgerus
53 Magnus 3. 1326
54 Magnus
55 Magnus Schmech 1374
59 Albert. Mechelb. 1393
57 Margaritha 1412
58 Ericus Pomeranus 1439
59 Christophorus 1448
60 Carolus Suecus 1470
61 Christianus 1, 1482
62 Joannes 2. 1513

63 Chri-

63 Christianus 2. 1532
64 Gustavus Trolle 1560
65 Ericus dejectus 1576
66 Joannes 3. 1592
67 Sigismundus Pol. hæres. 1602
68 Carolus coronatus 1607
69 Gustavus Adolphus occ. 1632
70 Christina.

*Reges Vngariæ.*

*Prætermissis vetustissimis Pannoniæ Regibus & Ducibus.*

1 S. Stephanus à Deo electus A. C. 997
2 Petrus Germanus 1038
3 Aba Ungarus 1041
4 Andreas 1. 1044
5 Bela 1. 1047
6 Salomon 1063
7 Geiza 1074
8 Ladislaus 1. 1077
9 Colomannus 1095
10 Stephanus 2. 1116
11 Bela 2. 1135
12 Geiza 2. 1145
13 Stephanus 3. 1165
14 Bela 3. 1176
15 Emericus 1198
16 Ladislaus 2. 1206
17 Andreas 2. 1207
18 Bela 4. 1238
19 Stephanus 4. 1275
20 Ladislaus 3. 1277
21 Andreas 3. 1290
22 Wenceslaus 1301
23 Ottho Bavarus 1304
24 Carolus Neapolit. 1310
25 Ludovicus 1. 1342
26 Maria 1382
27 Carolus 2. 1384
28 Sigismund. *Imp.* 1387
29 Albertus Imp. 1438
30 Vladislaus 1440
31 Ladislaus 4. 1445
32 Matthias 1. 1458
33 Vladislaus 2. 1490
34 Ludovicus 2. 1516
35 Ferdinandus 1. 1526
36 Maximilian. 2. 1563
37 Rudolphus 2. 1572
38 Matthias 2. 1608
39 Ferdinandus 2. 1618
40 Ferdinandus 3. 1625
41 Ferdinandus 4. 1647

*Reges Poloniæ.*

1 Boleslaus 1025
2 Mesco. 1034
3 Casimirus. 1058
4 Boleslaus. 1082
5 Vladislaus Princeps. 1102
6 Boleslaus 3. 1139
7 Vladislaus 2. 1145
8 Boleslaus 4. 1173
9 Miecislaus 4. 1177
10 Casimirus 2. 1194
11 Lescus Albus. 1227
12 Vladislaus. 1232
13 Henricus. 1238
14 Vladislaus 4. 1239

15 Hen-

15 Henricus Pius. 1242
16 Premiſlaus. 1259
17 Boleſlaus *Pius*. 1279
18 Boleſlaus 4. 1279
19 Leſcus Niger. 1289
20 Weneeſlaus. 1295
21 Premiſlaus. 1296
22 Vladiſlaus. 1333
23 Caſimirus 3. 1370
24 Ludovicus Ungarus, 1384
25 Hedwig & Jagello. 1434
26 Vladiſlaus Junior. 1444
27 Caſimirus 1492
28 Joannes Albertus. 1501
29 Alexander. 1506
30 Sigiſmundus. 1548
31 Sigiſmundus. Aug. 1571
32 Henricus. 1574
33 Stephanus Bathor. 1586
34 Sigiſmundus Sueeus, obiit 1632
35 Ladiſlaus obiit. 1648
36 Caſimirus.

## *Oſmanni ſive Otthomanni Turcarum Imp.*

1. Ertueub Oſman Gaſi. 1328
2 Urchan Gaſi. 1358
3 Sulthan Murath. Gaſi.
4 Sulthan Bajazith obiit 1404
5 Eſmir Solimann. 1411
6 Muſa Muhemet. 1414
7 Sultan Mehemet. 1422
8 Sultan *Murath*. 1430
9 *Mahomet* I. Imp. Conſtantinop. 1453
10 Bajazethes. 1512
11 Sulthan Selimus, obiit anno 1520
12 Solimannus ob. 1566
13 Selimus 2. obiit 1575
14 Amurathes ob. 1595
15 Mahomet 3. ob. 1603
16 Achmat puer ob. 1617
17 Muſtaffa obiit 1623
18 Amurathes, ob. 1640
19 Ibrahim. occiſus 1648
20 Achmari.

## *Venetæ Reipub. Duces & Principes.*

1 PAulatus Anafeſtus, electus primus Dux, 697. ob. 717.
2 Marcellus Tegalianus, obiit 726
3 Orleus Ypatus. ob. 737
4 Theodatus Ypatus. 755
5 Galla. 756
6 Dominicus Monetarius 757
7 Mauritius Calbinus. 780
8 Ioann. Galbinus. 789
9 Obelerius Anafeſtus. 809
10 Angelus Patritiatius 827
11 Juſtinianus Patritiatius 829

12 Joan-

12 Joan. Patritiatius 836
13 Petrus Tradonicus 864
14 Urſus Patritiatius. 881
15 Joann. Patritiatius 887
16 Petrus Candianus 887
17 Petrus Tribunus. 911
18 Urſus Badoarius. 920
19 Petrus Candianus 930
20 Petrus Badoarius. 941
21 Candian. Badoarius 952
22 Petrus Candianus. 970
23 Petrus Urſeolus. 978
24 Vitalis Candianus. 979
25 Tribunus Memus. 991
26 Petrus Urſeolus 1009
27 Ottho Urſeolus. 1024
28 Petrus Centranicus. 1028
29 Dominicus Flabanicus. 1044
30 Dominicus Contarenus 1070
31 Dominicus Sylvius. 1083
32 Vitalis Valerius. 1096
33 Vitalis Michael. 1101
34 Ordelaphus Faledrus. 1120
35 Dominicus Michael. 1131
36 Petr. Polanus. 1150
37 Dominicus Maurocenus. 1156
38 Vitalis Michael 2. 1173
39 Sebaſtian. Zianus. 1181
40 Aureus Malipetra. 1192
41 Henricus Dandalus. 1205
42 Petrus Zianus. 1227
43 Jacob. Tepulus 2. 1248
44 Marinus Maurocenus. 1252
45 Reinerus Zenus. 1269
46 Laurentius Tepulus. 1274
47 Jacobus Contarenus. 1280
48 Joan. Dandulus. 1290
49 Petr. Gradonicus. 1302
50 Marinus Georg. 1303
51 Joann. Superantius, 1321
52 Franciſcus Dandulus 1331
53 Bartholomæus Gradonicus 1342
54 Andr. Dandulus. 1354
55 Marinus Valerius. 1354
56 Joannes Gradronicus Naſo. 1356
57 Joan. Delphinus. 1361
58 Laurent. Celſus. 1365
59 Marc. Cornarius. 1368
60 Andreas Contarenus. 1382
61 Michael Maurocen.
62 Anton, Venerius. 1400
63 Michael Stenus. 1413
64 Thom. Mocenius, 1413
65 Franciſcus Fuſcarus. 1457
66 Paſqualis Maripetrus. 1462
67 Chriſtophor. Maurus. 1471

68 Nicolaus Thronus. 1473
69 Nicolaus Marcellus, 1477
70 Petr. Mocenius. 1475
71 Andreas Vendremius. 1477
72 Joa. Mocenicus 1484
73 Marc. Barbadicus 1485
74 Auguſtinus Barbadicus 1500
75 Leonardus Lauredanus
76 Antonius Grimanus. 1523
77 Andr. Grittus 1538
78 Petrus Laudus. A. C. 1545
79 Franciſcus Donatus. 1553
80 Marc. Antonius Triviſanus. 1554
81 Aloyſius Mocenicus, obiit 1577
82 Sebaſtianus Venerus. 1579
83 Nicolaus Pontius. 1583
84 Paſchalis Ciconia. 1595
85 Marinus Grimanus. 1606
86 Leonardus Donatus. 1612
87 Antonius Memmi. 1615
88 Johannes Bembus. 1618
89 Nicolaus Donatus. 1618
90 Antonius Priulus. 1623
91 Franciſcus Contarenus 1625
92 Joan. Correlius 1630
93 Nicolaus Contarenus.
94 Franciſcus Friceus.

*Duces de Savoya.*

Bertoldus 1.
Umbertus.
Amadeus.
Umbertus 2.
Amadeus 2.
Umbertus 3.
Tomaſus.
Amadeus 3.
Bonifacius.
Petrus.
Philippus.
Amadeus 4.
Odoardus.
Amadeus 5.
Amadeus 6.
Amadeus 7.
Amadeus 8.
Ludovicus.
Amadeus 9.
Philibertus.
Carolus.
Carolus 2.
Philippus.
Philibertus 2. pulcher.
Carolus 3.
Emmanuel Philibertus.
Carolus Emanuel.
Victorius.

*Vicarii*

*Vicarii de Ferraria.*

AZzo Marchio d'Este. 1196
Allebrandinus 1212
Azzo 1216
Rivaldus. 1249
Obizzus. 1262
Azzo 2. 1292
Rinaldus 2. 1318
Obizzus 2. 1355
Aldobrandinus. 1362
Nicolaus il Zoppo. 1377
Albertus. 1389
Nicolaus 2. 1393
Aldobrandinus 2. 1308
Borso Dux Ferrariæ, 1450
Hercules. 1471
Alphonsus. 1505
Lionellus. 1514
Hercules 2. 1534
Alphonsus 2. 1559
Anno 1598. venerunt in potestatem Sedis Apostolicæ

*Marchiones & Duces Mantuæ.*

LUdovicus Gonzaga, Gubernator. 1328
Guidius. 1360
Ludovicus 2. 1369
Franciscus 1. 1387
Joan. Franciscus Marchio. 1404
Ludovicus 3. 1449
Fredericus. 1449
Franciscus 2. 1484
Primus Dux Frederic. 2. 1519.
Franciscus 3, 1549
Guilielmus 1550
Vincentius 1. 1587
Franciscus 4.
Ferdinandus.
Vincentius 2.
Carolus.

*Duces Milani.*

IOannes Galeazzus 1. Dux, 1395
Joannes Maria. 1402
Philippus Maria. 1412
Franciscus Sfortia. 1446
Galeazzus Maria. 1466
Ludovicus Maria. 1494
Maximilianus. 1508
Franciscus 2. 1522
Carolus V. Imp. 1535
Philippus. 1566
Philippus filius. 1598
Philipp. ejus filius. 1621

*Duces Vrbini.*

Fredericus 1. Dux. 1443
Guidobaldus. 1482
Franciscus Maria. 1503
Guidobaldus 2. 1538
Francisc. Maria 2. 1574

*Duces Florentiæ.*

Alexander Medices 1. Dux. 1530
Cosmus. 1537
Franciscus. 1574
Ferdinandus. 1587
Cosmus 2. 1609
Ferdinandus 2. 1621
Du.

*Duces Parmæ.*

Ludovic. Farneſius 1. Dux. 1527
Octavius. 1547
Alexander. 1587
Ranucius. 1592
Odoardus. 1622

*Duces de Modena.*

Cæſar di Caſa. 1598
Alfonſus.
Franciſcus.

*Gran Maeſtri di Malta ſive Magni Magiſtri Melitenſes.*

Gerardus.
Raymondus de podio.
Angerius de Balben.
Arnaldus de Comps.
Gilbertus Aſſali.
Gaſtonius.
Gubertus.
Rogerius de Molnis.
Garnerius de Neapoli Suriæ.
Ermengardus Daps.
Godefridus de Doyſſon.
Alfonſus de Portugallia.
Godefridus Lerat.
Guarinus de monte acuto.
Cerinus.
Betrandus de Comps.
Petrus de ville bridem.
Guilielmus de Coſtelno.
Ugo Revel
Nicolaus Lorgue.
Joannes de Viliiers.
Oddo de pinibus.
Guilielmus de Villaret
Fulco de Villaret.
Mauritius de Pagnac.
Elius de Villanova.
Theodatus Gozonus.
Petrus de Corneliano.
Rogerius de pinibus.
Raimundus Berengarius.
Robertus de Juli.
Joannes Ferdinandus;
Philibertus de Niliaco.
Antonius Fluvianus.
Joannes de Gaſtic.
Robertus de Millii.
Petrus Raimundus.
Jo. Baptiſta de Urſinis.
Petrus Dauboſſon.
Emericus Damboiffeu.
Guido de Blancheford.
Fabritius de Carretto.
Philippus de Villiers.
Perinus de Ponte.
Deſiderius de Tolonæ.
Joannes de Homedes.
Claudius de la Sengie.
Joannes de Valletta.
Petrus de Monte.
Joannes Leveſque.
Hugo de Lubens.
Martinus Garzinſis.
Olophrius de Vinnuncurt
Ludovicus Mendez.
Antonius de Paula.

*Princi-*

*Principes Hollandiæ & Zelandiæ Domini Frisiæ, cum adjunctis Monostichis de ordine & tempore Regiminis singulorum Principum.*

1 Theodoricus. Perquatuor decadas Primus dat jura Batavis 40

3 Theodoricus 2. Hic septendecimum finit moderamine lustrum. 85

3 Arnoldus Hollandiæ. Quinta sed Arnoldum Phrisiis malè prodidit æstas. 5

4 Theodoricus 3. Ter tredecim, septemque hyemes Theodoricus exit. 46

5 Theodoricus 4. Æstas nona diem supremum iusecit ab arcu. 9

6 Florentius primis. Hebdomadas Florus geminas amisit in umbrâ. 14

7 Gertrudis Vidua Florendi. Unum Getrudis sedit viduata December. 1

8 Robertus Phriso. Octavo retinet sub consule frena Robertus. 8

9 Gothifredus Lotharingiæ. Temporis & medium vi Gothifredus obibat. 4

10 Theodoricus 5. Hebdomadem decadi quintus Theodoricus addit. 17

11 Florentius obesus. Ac ter septenis decadem Florentius annis. 31

12 Theodoricus 6. Octo Lustra regit Sextus, superosque relinquit. 40

13 Florentius 3. Terque novem messes & Flores tertius implet. 27

14 Theodoricus 7. Tertia post decimam te septime finiit æstas. 13

15 Ada Theod. 7. filia. Ada seu el tantùm bifrontem vidit Janum. 1

16 Guilielmus 1. Prime novem decies Guilielme potiris habenis. 19

17 Florentius 4. Zelotypus Florum bis sexto sustulit anno 12

18 Gu-

18 Guilielmus 2. Rom. Rex.
19 Florentius 5.
20 Joannes Hollandiæ.
21 Joan. Hannoniæ.
22 Guilielmus bonus.
23 Guilielmus 4.
24 Margarita Ludov. Uxor.
25 Guilielmus 5.
26 Adelbertus Bavariæ.
27 Guilielmus 6.
28 Joannes Bavariæ.
29 Jacoba Bavariæ.
30 Philipp. Burgundus bonus.
31 Carolus audax.
32 Maria Charlesia.
33 Maximilianus Austrius.
34 Philippus Austrius.
35 Carolus Augustus.
36 Philippus, Catholicus

Cæsar Olympiadas quatuor, sed cæsus, habebat. 20
Lustraque post septem fossus, sex Quinte Novembres. 41
Per quatuor messes Batavus regnabat Janus. 4
Alter olympiadem claudit non degener Hanno. 5
Trigintaque duos fasces Bonus inde gerebat. 32
Nona necem Quarto in Phrisia prædixit birundo, 9
Margarita tibi gliscit nova factio lustro. 5
Autumnis septem sedit, rapiturque phreneſi. 7
Alberto post lustra novem non defuit annus. 46
Tertia post decimam Guilielmum sustulit æstas. 13
Sexta Leodinum nec pasta ciconia tollit. 6
Fœmina per decadem terris jactatur & alto. 13
Post decades ternas quatuor bonus addit aristas. 34
Carolus hebdomadem trieteride finit in armis. 10
Præcipitatur equo quinta Charlesia messe. 5
Maximus hebdomadem quinis conjungit aristis. 12
Tantundem proles festina morte Philippus. 12
Carolus autumnis tredecim sex lustra coëgit. 43
Serius, aut nunquam terris discede Philippe.

FINIS.

# INDEX

*In hoc Indice numeri non tam tempora indicant quam libri paragraphas, quibus aut inſeruntur; aut, quod frequentius, præponuntur: Et qui hanc notam viz. 2. punctulo à ſequentibus diſtinctam habent, ea reſpiciunt ſæcula quæ Chriſto nato poſteriora; antiquiora vero, quibus iſta non præmittitur nota.*


A.

Abel 2
eum occidit Cainus 130
Abrahami ortus 2039
in Cananæam penetrat 2114
vincit Chedorlaomer. 2118
ejus obitus 2213
Abimelech filius Gedeonis 2801
Abias 3077
Achabus rex 3 58
Achaz 3309
Adami creatio 1
ejus culpa & pœna *ibid.*
ejus mors 930
Adrianus imperium adit 2. 117
Judæos domat *ibid.*
Dionyſium Areopagitam occidit *ibid.*
ejus mors *ibid.*
Æneas 2871
in Italia 2883
Didonis conjux non fuit 3166
Æneas Sylvius 2. 1458
In Ægypto Iſraelitæ ſeviunt 2451
Æſopus 3484
Æquimelium 3616
Æmilianus 2250
Frid. Ænobarbus. 2. 1152
ejus expeditio in Paleſtinam 2. 1156
Ageſilaus 3655
in Ægypto 3693
in reditu moritur 3693
Agathocles 3736
Agrippa Auguſti amicus 4013
Agrippa rex 2. 41
moritur 2. 42
Agrippina Imperatrix 2. 48
Jul. Agricola Britanniam domuit 2. 89
Agellius 2. 117
Albuquercius 2. 1510
Alcibiades 3634
Alexander rex 3718
in Aſiam penetrat 3720.
ejus mors 3736. ejus ſtudia & ſucceſſores. *ibid.*
Alexandria 3723
Alexander Bala 3903
Alexander Aphrodiſæus 2. 210


Alexan-

Alexander Mammeæ 2.222
Alaricus moritur 2. 425
Alboinus 2.568
Alfonſus caſtus 2. 779
Alcuinus 2. 779
Albigenſes 2.1159
eos Simon Monfortius profligat 2.1215
Alexander Parmenſis 2.1585
Albertus Archidux. 2.1620
Alex. Angelus IV. 2 1195
Albanus Dux 2.1566
Amurathem vincit Scanderbegus 2.1443
Amphion 2740
Amanus ſive Haman 3601
Ambroſius 2.391
in Anglià bellum civile 2.1461
Angli ex Saxonia in Britanniam 2.432
vectigales Romæ ſponte facti 2. 740
Galliam vincunt 2. 1419
à Danis liberati. 2.1040
Anglogallicum bellum 2.1151
In mari Anglico claſſis Hiſpan. diſſipatur. 2.1588
Angliæ ſtatus circa annum 2.1640
Ancus Martius rex Rom. 3415
Anacharſis 3460
Andronicus 2.1181
Anacreon 3482
Anaximander phil 3502
Anytus & Melitus accuſatores Socratis damnantur 3654
Antigonus 3735
Antiochia condita in Syriâ 3753
ejus nominis urbes quindecim *ibid.*
Iſac. Angelus 1181
Antiochus 3804
Hierax 3820
Magnus 3834
Judæam opprimit 3849
Antiochus Epiphanes 3880
ejus mors 3890
Sedetes 3910
Grypus 3919
Cyticenus *ibid.*
Annibal 3836
ejus mors 3872
Annum reformat Soſigenes ſub Julio Cæſare 4007
Antonius 4012
Antoninus Pius Imp. 2.138
M. Aurelius Antoninus Imp. 2.161
Anicetus Epiſc. Rom. 2.108
Antonius Ægyptius 2. 336

Antiochiæ terræ motus 2.454
Antiochiâ Isaurica absorbetur *ibid.*
Anastasius Imp. 2.491
Anthemius 2.467
Appii censura 3737
Appius Cæcus 3774
Apostolorum διασπορὰ 2.42
Apollonius Tyaneus 2.83
Apulejus 2.168
Th. Aquinas 2.1271
Argivorum regnum 2199
Areopagus 2539
Argonautæ 2836
Aristomenes 3368
Archilochus poeta 3370
Arion 3430
Arausius Princeps 2 1566
Aristides 3569
Artaxerxes Longimanus 3590
eius mors 3629
Archimedes 3848
Aristophanes 3623
Artaxerxes Mnemõ 3650
ejus mors 3689
Aristoteles 3670
ejus mors 3732
Arses perimitur 3715
Arrianus Nicomedienſis 2.117
Arius hæreticus 2.325
Arianismus 2.353
Arsenius in Græcia 2.394
Arcadius Orienti imperat 2.395
eius mors 2.397
Arnulphus Imp. 2.888
Aretinus notas musicas invenit 2.1025
Pet. Aragonius 2.1284
Arthemius 2.717
Asa 3080
Assyriorum regnum 3236
Assuerus 3590
Astolphus Longobard, rex 2.753
Athalia 3157
Athenienſes industriæ Themistodis aucti 3578
Athenæ à Spartanis vexatæ 3651
Athenæus 2.168
Athanasius 2.358
Attila Hunnorum rex 2.451
Augustus 4011
Monarcha 4012
Archelaũ damnat. 2.10
moritur 2.18
Aurelianus Sirmienſis 2.270
Augustinus 2.391
Ausonius Burdegal 2.394
Avicus in Gallia Cæsarem se dicit 2.466
Augustulus, in eo desinit Imp. Romæ 2.475
Avenio Pontificum sedes fit Romanorum 2.1305
Romam reducitur Pontificatus sedes 2.1377
ejus Pons 2.1177

Aure-

Aureliacenſis puella 2.1429
Auguſtiniani in Gallia anachoretæ 2.1157
Albertus Auſtriacus Imp. 2.1298

B.

TUrris Babel 1909
Babylon *ibid.*
Barac 2741
Babylon, recentior 3334
capta à Cyro 3516
Balthaſar rex Aſſyr. 3945
Barchocabus in Judæa. 2.117
Baſilius 2.364
Bamba rex Hiſp. exutâ purpurâ indult cucullum. 2.684
Phil. Bardanes Imp. 2.711
Bardas Imp. 2.856
Baſilius ex equiſone Imp. 2.867
à cervo occiditur 2.874
Baſilius II. 2.975
Baldwinus rex Hieros. 2.1082.
Bajazethes in caveâ ferrea 2.1399
Balbinus 2.238
Baal ſive Belus 1932
Beniamini clades 2622
Bellerophon 2700
Bellum
Achaïcum 3908
Anglicum 2.1336
Anglo-gallicum 2.1107 & 2.1151
Allobrogicum 2.1600
Belgicum, ejus cauſæ 2.1566. & 1620
Bœotium 3676
Cyprium 3665
Cimbricum 3949
Gallicum, Inſubrium 3829
Gallicũ Catilinæ 3991
Gallicum, ſub Jul. Cæſare 3995
Gallicum civile, noſtro ſæculo 2.1560
Jugurthinum 3947
Jonicum 3539
Judaicum 2.65.
Marcomannicum 2.161
Megalopolitan 3692
Macedonicum 3854
Mithridaticum 3960
Marianum 3967
Peloponneſiacum 3623
ejus finis 3649
Phœnicium 3703
Punicum 1m. 3790
2m. 3836
3m. 3905
Piraticum 3987
Parthicum 4001
Roman. in Antiochum Magn. 3863
Siculum 3630
Spartanorum in Olynthios 3667
Sacrum 3699

Samniticum 3711
Sociale 3963
Servile 3981
Spartacium *ibid.*
Thebanum 2836
Tarentinum 3774
Bella Europæ recentiora 2.1620
Benedictus Monachorum institutor 2.554
Belisarius. 2.527. & 550, 554
Berengarius. 2.880 2.886
Tho. Becket Cantuariensis 2.1170
S. Bernardus 2.1121
Bembus 2.1512
Belgici ordines 2.1566
Belgradi propugnatio 2.1444
Boethii character 2.526
Bodilo Franciæ Regem cum ſreginâ interficit 2.650
Bonaventura 2.1271
Bombardarum inventio 2.1380
Brunechildis Clotarii uxor 2.584
Braſilia detegitur 2.1497
Bulgari bellum movent. 2.608
Chriſtiani fiunt 2.842
Bullionius Hieroſol. capit 2.1099
Budzus 2.1512

C.

CAinus 2
Abelem occidit 130
ejus cædes 688
Cadmus 2623
Catilinarium bellũ 3991
Caſtor 2836
Carthago 2842
Caranus primus Rex Macedoniæ 3240
Cambyſes 3523
ejus mors 3530
Camillus Romam ſervat 3665
Caudinum fœdus 3735
Caſſander 3734
ejus mors 3755
Callinicus 3807
Cato major 3870
Jul. Cæſar natus 3954
Gallico bello finem ponit 3995
Imperator 4005
ejus mors 4008
Caligula 2.37
Carolus Magnus 2.773
fit Imperator 2.800
obit Aquiſgrani *ibid.*
Carolus Calvus Imp. 2.875
Carolus Craſſus 2.880
Fragilitatis humanæ exemplum eſt *ibid.*
Carolum Andegavenſem Conradinus vincit 2.1268
Carolus Claudus 2.1285

Carolus Bohemiæ Rex Imp. 2.1322
Carolus IV. Imp. 2.1346
Carolus VI. Gall. Rex 1.1380
Carolus malus Navarræ Rex in linteis aquâ distillata perfusis ardet 2.1398
Carolus Burgundus occiditur 2.1477
Carolus VIII. Gall. 2.1495
Carolus V. Imp. 2.1500
ejus gesta 2.1529
Imp. se abdicat. 2.1555
Carolus Angliæ rex 2.1640
ejus character *ibid.*
martyrium 2.1648
Carolus Angl. Secundus ejus character pag. 340, 341
ad Vigorniam gesta 342
reditus in avita Angliæ regna. pag. 345.
Cassius adversus Aurelium rebellat 2.176
Caracalla 2.211
Carus Imp. 2.282
Cassianus 2.449
Cassiodorus 2.492
Caganus 2.610. & 2.584
Carolomanus in monasterio 2.746
Cayrus urbs in Ægypto, condita 2.971
Hug. Capetus 2.988
Castitas mitis modis defensa 2.602
Catholicus dicitur Hispaniarum Rex 2.583
Casimirus ex monacho rex 2.1026
Casimirus ejusdem nominis alius Rex Poloniam ingenti victoria auget 2.1649
Mich. Calephates ex navium picatore fit Imp. 2.1041
Carthusienses 2.1085
Calojoannes 2.1118
ejus mors 2.1120
Cantacuzenus 2.1341
Capucini 2.1524
Caletum à Gallis receptum 2.1547
Jo. Calvinus 2.1554
Calvinistæ Gallia victi 2.1567
in Scotia 2.1567
Calendarii emendatio 2.1582
Cecrops 2498
Centauri 2836
Censores Roma 3612
Ceraunus 3773
Cœlestinorũ ordo 2.1293
Chalcedon in Asia conditur 3369
Chæronea pugna 3716
CHRISTUS nascitur 4052
vocatur Jesus *ibid.*
in templo 2.12
baptizatur

baptizatur 2.30
prædicat *ibid.*
moritur 2.33.
resurgit *ibid.*
Christianorum ope Quadi vincuntur 2.161
Christianorum prima persecutio 2.64
Christiani ob coronam militarem recusatam miseri cæduntur 2.198
sub Diocletiano patiuntur gravissima 2.286
Joan. Chrysostomus 2.396
Childericus 2.469
Qu. Cincinnatus dies viginti dictaturam tenet 3675
Cicero 3948
exul 3996
revocatur 3999
Cinnæ Augustus veniam dat 2.4
Cisthercienses 2.1908
Cloelia 3548
Cleopatra 3912. & 4012
Claudius Cæsar 2.41
Clemens Christianus 2.92
Alexandrinus 2.210
V. Burdegalens 2.1305
Claudius II. 2.265
Claudianus 2.426
Clodovæus fidem in Gallia Christianam amplectitur 2.496
Clotildis 2.497
Cluniacense cœnobium conditur 2.910
Cnidia pugna 3659
Coloniæ Pelasgorum in Italiam : Lydorum in Tusciam ; Italorum in Siciliam : Evandri cum Arcadibus suis in Italiam 2820
Codrus 2985
Corcyra insula plantata 3369
Consules Romæ 3545
Coriolanus 3567
Conon à Lysandro vincitur 3649
ejus mors 3660
Val. Corvinus 3708
Colossus Rhodius 3749
dejicitur 2.643
Corinthus excisa 3908
Confusionis annus 4007
Colonia in Ubiis condita 4070
Cremut. Cordus capite diminuitur 4077
Dom. Corbulo 2.58
Commodus Imp. 2.180
Concilium
Hierosolym. 2.49
Nicenum 2.325
Sardicum 2.353
Constantinopol. 2.379
Ephesinum contra Nestorium 2.181
Chalcedonicum 2.450

Con-

Constantinopolitanũ I. 2. 552
Constantinopolitan I I. in Trullo 2. 680
Nicenum Bithyniæ 2. 780
Constantinopol. IV. Oecumen VIII. 2. 869
Lateranense IX 2. 1121
Conc. X. Lateranense II. 2. 1139
Conc. XI. Lateran III. 2. 1179
Conc. XII. Lateran. IV. 2. 1215
Conc. XIII. Lugdunense I. 2. 1245
Conc. XIV. Lugdunens. II. 2. 1274
Conc. XV. Viennense 2. 1311
Constantiense 2. 1414
Basileense 2. 1438
Conc. XVI. Florentin. ibid.
Conc. XVII. Lateran. V. 2. 1512
Conc. Tridentin. 2 1546
absolutum 2. 1563
Constantius 2. 284
cum Galerio dividit imperium 2. 290
Constantinus Magnus 2 306
vincit Maxentium ibid.
moritur 2 336
Constantinopolis 2 335
quatriduo ardet 2. 467
à Mahumede capitur 2. 1453
Constantinus Constantini Magni fil. 2. 337
Constantius 2. 337
eloquentia sua milites adversarios ad defectum ducit 2. 350
Constantii mors 2. 360
Constantius sub Honorio Dux 2. 425
Constans 2 337
Cosroes 2. 610
Constans II. Imp. 2 641
Constantinus pogonatus 2. 608
Constantinus Copronymus 2. 741
moritur 2. 775
Constantinus V. Porphyrogenitus 2 780
imperium matris abnuit 2. 790
ab eâ in ordinem cogitur ibid.
eâ in vincu'is conjectâ recipit imperium ibid.
tandem Constantino eruuntur oculi, & mater imperium capessit 2. 798
Conradus Imp. 2 912
Constantinus VII. Porphyrogenitus 2. 912
Constantinus VIII. 2. 976
Conradus II. Imp. 2. 102

Constantinus IX. Monomachus 2.1038
Isac. Comnenus 2.1057
Constantin. X. Ducas 2.1061
Alex Comnenus 2.1081
Conradus III. 2.1137
Man. Comnenus 2.1146
Alexand. Comnenus II. 2.1180
Alexand. Comnenus III. 2.1195
Conradus Rex Siciliæ 2.1254
Matt. Corvinus ex carcere ad Hungariæ thronum 2.1458
Columbus Americam detegit 2.1494
Cometa insignis 2.1618
Croton urbs conditur 3369
Crux visa victoriam dedit 2.323
invenitur 2.326
Cruciata expeditio. 2.1138
Crispus Constantini fil. 2.335
Curtracēsis pugna 2.1302
Curtius armatus in voraginem se ingerit 3693
Qu. Curtius historiograph. 2 54
Cyrus 3493
Babylonem capit 3510
Judæos liberat 3517
moritur 3523
Cyrus minor 3650
Cyprus, Veneta 2.1476
à Turcis capitur 2.1570

D.

DÆdalus 2770
David rex 2969
regno pulsus 3009
ejus mors 3021
Daniel 3452. & 3472
ejus mors 3535
Darius Hystaspis 3532
in Scythas bellum movet 3526
Darius Ochus, sive nothus 3629
Darii mors 3724
Dagobertus apud Gallos. 2.640
Joan. Damascenus 2.725
Dani Christianam fidem amplectuntur 2.826 & 2.965
ex Anglia pelluntur 2.1040
Dandalus Venetorum Dux 2.1271
Debora 2741
Democratiâ omni est monarchia, 3579
Democritus 3585
Decemviri Rom. 3604
Demosthenes Dux adversus Siculos 3630
floret 36 0
ejus mors 3732
Decius se pro patria devovet

vet 3714
fil. idem facit 3759
Demetrius Soter 3892
Demetrius Nicanor 3908
Decius Pannon 2.250
Delphini Viennenſes 2.1075
Dionyſius Siculus 3643
junior 3694
Dionyſium regno pellit Dion *ibid.*
Diogenes 3718
Dionyſius Areopag. 2.50
Galliarum Apoſtolus 2.117.
Dion Pruſæus 2.116
Dio Caſſius 2.226
Diocletianus 2.284
depoſito imperio, cultura olerum ſe addixit 2.290
Diluvium Noæ 1656
Ogygium 2258
Deucalionis 2530
Dido 3166
Ænea nubere noe potuit *ibid.*
Dictator primus 3557
Dominicani 2.1216
Domitianus 2.81
jugulatur 2.92
Draco legiſlator Athen. 3430
Dramatiſta primus 3522
Druydenſis pugna in Gallia 2.1562
Alex. Ducas 2.1196

E.

EDvardus Sanct. Angl. 2.997
Edvardus Angl. rex. 2.1270
Eduardus III. Angl. rex 2.1336
Edvardus rex Angl. 2.1461
Eglon occiditur 2641
Ehud judex 2641
Elias 3139
Eliſæus *ibid.*
Electores Germaniæ inſtituti 2.983
Eloquentiæ vis 2.350
Elizabetha Angl. regina 2.1553
Empedocles 3618
Enochia urbs 136
Enoch tranſlatus 987
Ennius 3814
Ephraimi rebellantis clades 2851
Epaminondas 3683
Epicurus 3712
Epictetus 2.68
Eraſmus 2.1512
Eſau 2199
Eſaias 3317
ejus mors 3337
Eſdras 3596
Eſther 3597
Evæ creatio 1
Europa 2623
Evilmerodach 3472
Euripides 3569
ejus mors 3643
Euclidis mors 3648

Fumenis mors 3735
Euergetes 3807
Eugenius ſumpto imperio occiditur 2. 382
Eutyches hæreticus 2.410 damnatur 2. 450
Eudoxia Imp. 2.410
Ezechias 3322. & 3337
Ezechiel propheta 3456

F.

FAbii trecenti ad Cremeram 3578
Min. Felix 2. 210
Ferrariam Mediolanenſes occupant 2. 1240
Ferdinandus II. Imp. 2. 1618
Flandriæ Comites 2. 865
L. Florus 2. 2116
Florentiæ Duces 2. 1536
Franci florere incipiunt 2. 253
eorum regnum 2. 420
Fredegondis 2. 584
Franciæ regnum Hiſpano antiquius uno anno 2. 421
Fridericus II. Imp. Occidentis 2. 1210
Franciſcani 2. 12 6
Franciſcus I. Valeſius Galliarum rex 2. 1515
in Hiſpaniam captivus ducitur *ibid.*
Fridericus Auſtriacus 2. 1322
Fulminatrix Chriſtianorum ſub M. Aurelio legio 2. 131
Fulco rex Hieroſol. 2. 133

G.

GAlli in Græcia 3774
Galba 2. 69
Galenus medicus 2. 138
Vibius Gallus 2. 250
Gallienus 2. 253. & 2. 265
Galerius 2. 284
cum Conſtantio dividit imperium 2. 290
Gallus Conſtantii patruelis 2. 352
Galliæ Reges titulo Chriſtianiſſimorum ornati 2. 496
Gallorum in Græcia imperium 2. 1272
Galliam Angli vincunt 2. 1419
Gaza vivit 2. 1401
Galliæ adverſus Hiſpanos bellum 2. 1634
Gedeon 2768
Germanicus moritur 4071
Genſericus Africam ſub jugum mittit. 2. 425
Romam diripit 2. 4 5
Gigantes 987

Gorgonem Perſeus occidit 2700
Goliath 2970
Gnoſtici 2.117
Gordianus ſen. 2.235
Junior 2.238
Gothi primi Romanis innotuerunt 2.240
Gothi in Græcia 2.395
Godfridus rex Hieroſolymæ moritur 2.1099
Gonſalvus Magnus. 2.1499
Gracchorum ſeditio 3921
Græcorum regni in Aſia finis 3958
Gregorius Thaumaturgus 2.233
Gregor. Nazianz. 3.364
Gregorius Magnus 2.583
Gregorius II. Pont. Rom. obſtat Iconomachis. 2.718
Gregor. XIII. 2.1585
Gratianus Imp. 2.376
Gulielmus Nothus in Anglia 2.1006
Angliam ſubigit *ibid.*
Guiſius, Liguæ Gall. author 2.1585
Guiſios interfici curat rex Galliarum. 2.1588
Guelphi & Gibellini in Italiâ 2.1137
Gyges 3338

H.

HAraldus fraude Danos Anglia pellit 2.1040
Hercules 2831
ejus mors 2854
Heli 2939
Helenæ raptus 2855
Heſiodus 3245
Herodotus 3569
Heliodorus ſacrilegus 3870
Ptolomæũ occidit 3878
Herodes 4014
mors ejus 4054
Helvetiorum Reſp 2.1307
Hermogenes Rheror. 2.168
Heliogabalus 2.218
Hermenigildus perimitur 2.583
Heraclius Imp. 2.610
Monothelitis favet. 2.639
Henricus Auceps inter aucupandum nunciatur Imp. 2.919
Henricus Bavariæ Dux Imp. 2.1002
obit. 2.1010
Henric. III. Niger 2.1039
Henricus IV. Imp 2.1054
Henricus V. Imp. 2.1105
Pontificem opprimit. *ibid.*
Henricus VI. Imp 2.2190

Henricus VII. Imp. 2. 1308
Henricus VII. Angl. rex 2. 1461
Henricus VIII. Angl. rex 2. 1509
Henricus II. Galliæ 2. 1547
in monomachia occiditur 2. 1560
Henricus III. Galliæ 2. 1574
duos fratres Guisios occidi jubet 2. 1588
Henricus IV. Galliæ. 2. 1588
bellum Allobrogicum aggreditur 2. 1600
ejus mors 2 1610
Hildebrandus Imperatorem anathemate ferit 2. 1054
Pro Hierosolym. regno vindicando Anglorum & Galliæ expeditio 2. 1192
Hierosolyma capta à Nebuchodonosore 3446
Hippocrates 3618
Hierosolymitanum templum ab Epiphane prophanatum 3886
Hierosolymitana clades 2. 70
Hilarius Pictavienſis. 2. 355
Hieronymus 2. 389
Hiſpaniæ regnum 2. 421
Hiſpania Saracenis patet 2. 713
Hiſpaniam Mahomades Maurus affligit 2 967
Hiſpani Mauros vincunt 2. 1212
ex Hiſpania Mauri pulſi 2. 1492
Hiſpanica claſſis contra Angliam miſſa perditur 2. 1588
Hiſpanis pax cum Franco 2. 1598
Hiſpaniæ ſtatus circa annum 2. 1640
Homerus 3039
Horatius poeta 4013
Hoſius Cordubenſis 2 357
Honorius Occidentis Imp. 2. 395
rerum ſummam Stiliconi committit 2. 398
Hoſpitalarii 2. 1104
Hunni in Pannoniam irrumpunt 2. 742
Hungaria fit Chriſtiana 2. 1003
Joan. Hus 2 1414
Huſſitæ Sigiſmundum vincunt 2. 1419
Hunniades 2. 1444

I.

Jacob 2199
in Ægyptum venit 2328
ejus mors 2345

Jahel 2741
Jambici poetæ 3370
Janus 2736
ejus templum primo clausum 3819
Jarnacensis apud Santones adversus Calvinistas pugna. 2.1569
Jacobi regis Anglix indoles 2.1648
Iconomachi 2.718
Idololatria primo religionem contaminavit 1993
Jephthah 2850
Jeroboam 3060
mors ejus misera 3081
Jezabel 3158
Jeremias 3397. & 3446
Societas Jesu 2.140
Ignatius Antioch. bestiis objectus 2.101
Imperii interregnum à morte Frederici 2.1246
Inter Imp. & Suecos pax 2.1648
Infantes Israelitarũ masculi in Ægypto minuuntur capite 2451
innocentes ab Herode cæsi 4053
Innocentius III. 2.1215
Inquisitio primo instituitur 2.1492
Indiam Lusitani recludunt 2.1497
Josephi vita 2319
obitus 2399
Jobi ortus 2318
certamina 2398
mors 2544
Josue mors 2600
Jonica migratio 3011
Jonas 3216
Josaphatus 3145
Josias rex. 3395
ejus mors 3425
Joachim 3425
Jonathas 3888
Josephus Christi pater moritur 2.16
Josephus historiographus 2.83
Joan. Baptista cæsus 2.31
Joannes Evangelista 2.92
Jovianus Imp. 2.363
Joannes Eleemon 2.604
Joannes Angl. rex 2.1214
Ioanna Neapolitana regina suffocatur 2.1381
Iphicrates 3676
Irene Imperatrix 2780
Irenæus 2.183
Isaac nascitur 2139
immolatur 2163
mors 2318
Israelitæ in Ægypto serviunt 2451
eorum exitus 2544
Isthmici ludi instituti 2700
Israelitici regni finis 3314
Isocrates 3618
ad Issum pugna 3721

Italiam

Italiam invadunt Saraceni 2. 845
Italia turbatur 2. 919
Italiæ ſtatus circa ann. 1645. Ino. 2700
Jubal inſtrumenta muſica invenit 690
Judith 3346
Judæi à Cyro liberantur. 3517
eos Adrianus domat. 2. 117
numerantur 2. 1492
Judas Macchabæus 3889
ejus mors 3890
Juvenalis Satyricus 2. 81
Juſtinus Hiſtoricus 2. 139
Juſtinus Martyr 2. 163
Did. Julianus 2. 180
Julianus Apoſtata 2. 361
eius mors *ibid.*
Juſtinus ſen. è ſubulco Imp. 2. 518
Juſtinus jun. 2. 565
Juſtinianus 2. 552. & 2. 527
Juſtinianus II. Rhinotmetus 2. 685
à Leontio pellitur in exilium 2. 694
ex poſtliminio recipit imperum 2. 705
crudelitate amittit imperium *ibid.*

L.

LAmechus Cainum occidit 688
Latinos Poſthumius vincit 3559
Lælius 3903
S. Laurentius in craticula 2. 253
Lactantius 2. 336
Lazarus Monachus imagines pulchre pinxit 2. 829
Ladiſlaus Hungar. & Bohemiæ rex. 2. 1458
Leucothea 2700
Leuctrica pugna 3683
Leo Mag. Pont. Attilam Hunnorum regem emollit 2. 430
Leo Imp. 2. 456
Leo Iſaurus Imp. dictus Iconomachus 2. 717
Leo IV. Porphyrogenitus 2. 775
Leo V. Armenius Imp. Orientis 2. 813
Leo Philoſophus Imp. 2. 886
Linguarum confuſio 931
Livius poeta 3814
Livia 4013
ejus mors 2. 29
Livii Patavini mors 2. 18
Licinius imperio admotus 2. 293

in-

interficitur Theſſaloni-
cæ 2.310
Ligua Gallica 2.1585
Locri conditi 3369
Longobardi 2.552
eorum regnum. 2.568
Chriſtiani fiunt 2.603
Longinus 2.571
Lotharius Imp. 2.840
Lotharingiæ nomen
dedit *ibid.*
Lotharius II. Imperat.
2.1125
Ign. Loyola ſocietatem
Jeſu inſtituit 2.1540
Lucretia 3545
Lugdunum conditum.
4011
Lugduni in Galliis incen-
dium 2.59
Lucanus poeta 2.65
ejus elogium 2.68
Lucianus 2.168
Ludovicus Pius Imperat.
2.814
exauctoratur 2.834
reſtituitur 2.835
Ludovicus II. Imperat.
2.855
Ludovicus III. Balbus
2.879
Ludovicus Boſonius Imp.
2.904
moritur 2.912
Ludovicus Sanctus Gall.
2.1250
moritur 2.1270
Ludovicus Bavarus Imp.
2.1322
Ludovic. XI. Gall 2.1483
Ludovicus XII. Gall.
2.1499
Ludovicus XIII. Gall.
2.1628
Ludovicus XIV. Gall.
2.1638
Raim Lullius 2.1285
Luſitani Indiam detegunt
2.1497
Lutherus 2.1514
Lyſander Athenas vincit
3649
in Bœotos miſſus 3658
Lycurgus Lacedæmonio-
rum legiſlator 3152

M.

MAnaſſes 3337. &
3344
Maſſilia urbs Gall. condita
3454
Marathonia pugna 3562
Manlius Capitolin. 3670
Mantinæa pugna 3690
Manlius Torquatus 3692
& 3714
Marius Saturninum in
Curia interficit 3954
Mæcenas 4013
Maria Deipara 4038
ejus obitus 2.46
Magorum adventus ad
Chriſtum adorandum
4053

Magdalena 2.34
Val. Maximus 2.37
Matthæus ſcribit Evangel. 2.39
Martialis Epigrammatum ſcriptor 2.81
Marcio hæreſiarcha 2.117
Macrinus 2.217
Maximinus 2.235
Manes Manichæorum pater. 2.277
Maximianus 2.284
Maxentius 2.290
à Conſtantino M. vincitur 2.306
Maximinus à Licinio vincitur 2.307
Magnentius 2.350
Macedonius hæret. 2.357
Maximus Imp. 2.376
profligatur 2.379
Martianus Imperium cum uxore ducit 2.450
Maximus II. Imp. 2.455
Majorianus Imp. 2.457
Mauritius 2.583
Mahometes 2.622
Martinus Pont. R. 2.642
Car. Martellus Saracenos reprimit 2.726
Manfredus 2.1254
Mauri ad Salſum victi. 2.1340
Mahumetes II. 2.1473
Maria Anglorum regina. 2.1553
Mauri ex Hiſpania pulſi. 2.1492
Maria Scotiæ regina. 2.1587
Melchiſedech 2118
Melicerta 2700
Meſſana 3368
Sp. Melius regnum agitat Romæ 3616
Mentor Rhodius 3703
Memnon Rhodius 3720
Menander poeta 3740
Metellus ex Sicilia Pænos pellit 3792
Meſſalinæ interitus 2.48
Minos 2650
Midas 2752
Milo 3522
Mithridates 3960
Minutius Felix 2210
Michael Curopalates Imp. 2.810
in cœnobium recipitur 2.813
Michael Balbus Imp. 2.820
Michael V. ſtratioticus 2.1055
Michael Parapinaceus Imperator umbraticus 2.1071
Minimorum ordo 2.1473
Moſis ortus 2464
mors 2983
Monarchia Democratias omnes fulcit 3578
Monachorum Inſomnium ordo 2.457
Moguntinus Præſul à muribus diſcerptus 2.913

Pet. Mortonus Pontifex 2. 1293
Thom. Morus occiditur 2. 1509
Mundus à diluvio reparatus 1657
Muſici primi nobiles 3372
Muſicas notas Aretinus invenit 2. 1025

N.

NArſes 2. 522.
Adolph. Naſſovius Imp. 2. 1292
Ad Naupacti contra Turcas victoria 2. 1570
Nimrod 1932
Ninus 1997
Ninive *ibid.*
Ninyas 2091
Niobe 2734
Nebuchodonoſor 3429
orbem fere totum vicit 3450
ejus ſtatua 3455
in belluinos mores degenerat 3464
Nehemias 3609
Nero 2. 54
matrem occidit 2. 59
moritur 2. 68
Nerva Imp. 2. 96
Neſtorius 2. 409
Nicenum Concilium 2. 325
Nicephorus Logotheta imperium uſurpat 2. 802
Nicephorus Phocas 2. 960
Nicephorus Botoniates 2. 1077
Noema 690
Noes arca 1057
ex arcâ egreditur 1657
obitus 2006
Novatus & Novatianus 2. 254
Normanni in Galliam irruunt 2. 841
Neuſtriam incolunt 2. 865
in Calabriâ 2. 1010
Numa 3338
ejus mors 3384
Numantia 3921
Numerianus 2. 282

O.

OChus 3629
alius ejuſdem nominis 3690
ejus mors 3712
Octavia moritur 2. 65
Odenatus 2. 254
Odoacer 2. 476
occiditur 2. 493
Oedipus 2836
Ogygium diluvium 2258
Olympici ludi inſtituti 2849
Olympiades 3278
Origenes 2. 219

Orpheus

Orpheus 2770
Orbis novus detegitur 2.1494
Othoniel 2601
Otho 2.69
Otho Magnus Imp. 2.936
Otho II. Imp. 2.973
Otho III. 2.983
Ottocarus Bohemiæ rex 2.1274
Othomannus 2.1300
Ovidius 4011
ejus mors 2.18

P.

PAlæmon Deus marinus 2700
Pausanias 3587
Paschalis 2.1056
Parrhasius pictor 3605
Parisatis crudelissima fœmina 3658
Papyrius 3731
Paulus convertitur 2.34
martyrio occumbit. 2.67
Paterculus scriptor 2.37
Papinianus Juris Consultus 2.210
Paulus Eremita 2.250
Paulinus 2.394
Parisiis sedem regni collocat Merovæus 2.474
Pannoniam Hunni irrumpunt 2.742
Mich. Paphlago Imperat. 2.1034
Mich Palæologus 2.1283
Andronicus Palæologus. 2.1293
Jo. Palæologus 2.1341
Parmæ Duces 2.1537
Parisiensis laniena. 2.1572
Academia 2.779
Perseus 2700
Pelops Tantali filius 2723
Persicum Imp. 3517
Persas Spartani invadunt 3655
Perseus victus 3883
Pentecoste 2.33
Persius poeta 2.68
Petrus in vincalis 2.71
Romæ sedet 2.43
martyrio occidit 2.67
Pertinax 2.180
Petronius Arbiter 2.65
Pelagius Brito 2.418
Pelagius Hisp. Legione condit regnum 2.713
Pelagius puer Hisp. martyr 2.973
Phœmonoe Apollinis filia 2750
Pheron Sesostris fil. omnes regni sui mulieres ad flammas damnat 3067
Phalaris 3482

Pherecydes 3502
Phocylides *ibid.*
Phidias ſtatuarius 3605
Philoxenus 3666
Philippus Macedo 3670
regnat 3694
ejus artes 3700
à Triballis affligitur 3712
mors 3717
Philopator 3833
Philippus pater Perſei. *ibid.*
mors 3874
Philopœmen. 3872
Pſeudophilippus 3905
Phyſcon 3909
Phlegon Adriani libertus Aſteron. 2.117
Philoſtratus Sophiſta. 2.168
Philo 2.38
Philippus Arabs 2.244
Phocas 2.602. & 608
Photius damnatur 2.869
ſedem, quâ ejiciebatur recipit 2.885
author myriobibli *ibid.*
Philippus Auguſtus Gall. 2.1214
Philippus II. Hiſpan. moritur. 2.1598
Piſiſtratus 3488
exul 3496
Pindarus 3567
Pipinus Francorum rex 3752
Platæenſis pugna 3575
Plato 3623
in Sicilia 3666
Plinius ſenior 2.79
Plinii junioris panegyricus dictus 2.101
ejus character 2.116
Plutarchus hiſtoricus *ibid.*
Plotinus celebris Platonicus 2.244
Placidia Honorii ſoror 2.425
Pollux 2836
Polynices *ibid.*
Porſena 3548
Polycletus ſtatuarius 3605
Polybius 3903
Pompeius Mag. 3948
de Africa triumphat 3973
ejus victoria 3988
Poppæa icto calce utero moritur 2.65
Polycarpus Epiſcopus Smirnenſis 2.168
Porphyrius 2.269
Polonia Chriſtiana fit. 2.965
Pontifex Imperatorem excommunicat, inde bellum 2.1055
Pontificem Imperator opprimit 2.1105
Pontifici Antipapam opponit Imperator *ibid.*

Proſper

Prosper 2.449
Prodigia Constantinopoli & alibi 2.742
Præmonstratensium ordo. 2.1121
Probus Imp. 2.275
Hieronymus Pragensis. 2.1414
Pragensis Academia 2.1346
Ptolomæus 3730
Ptolomæus Philadelph. 3770
literas amat *ibid.*
& artes 3773
moritur 5807
Ptolomæus Philometor 3873
Ptolomæus Lathurus 3938
Ptolomæus Auletes 3973
reductus 3997
Ptolomæus Dionysius Lagidarum ultimus 4002
Ptolomæus Alexandrinus 2.117
Pupienus 2.237
Pulcheria Imp. soror. 2.426
nubit Martiano 2.450
Pyramides 3159
Pythagoras Samius philosophiam in Italia docet 3514
Pyrrhus 3759
ejus mors 3782

Q.

QUados vincit M. Aurelius ope Christianorum. 2.161
Quintilianus 2.81

R.

RAmirus è monacho rex Hispan 2.1126
Ravennæ exarchatus 2.570
extinguitur 2.753
Ramirus Legionis rex 2.845
Ravennæ pugna 2.1511
Regnum
Assyriorum 3236
Babylon 3334
Bohemiæ 2.667
Castellæ 2.1011
Francorum 2.420
Græcorum in Seleuco. 3743
Hispaniæ 2.421
Hierosolymitanum 2.1099. & 2.1187
Longobardus 2.568
Lusitaniæ 2.1089. & 1139
Macedoniæ 3240
Navarræ 2.912
Parthicum 3804
Persicum 2.222

Perſicum Sophi regnum 2.1583
Poloniæ 2.667
Scotiæ 2.422
Rehoboam 3060
Regulus 3791
Rhodus obſeſſa 3749
Richardus Angl. rex. in Paleſtinam mover. 2.1191
regnum Cypri Guidoni Luſignano largitur. *ibid.*
Richelius Cardinalis. 2.1643
Roma condita 3302
à Gallis capta 3665
à Camillo ſervata. *ibid.*
ejus civium fortitudo 3836
res geſtæ 3837
ſit Chriſtiana 2.324
diripit Genſericus 2.455
ab Arnulpho leporem inter venandum proſequente capitur 2.899
Romani Conſules 3545
Romani 30 tyranni 2.253
Romanum Imperium dividitur 2.337
Romulus & Remus 3303
Romuli mors 3338
Rollo Normannus 2.913
Rodolphus I. Imp. 2.1274
Rogerius pirata 2.1293
Romanus jun Imp. 2.959
Romanus III. Argyrus Imp. 2.1028
Romanus Diogenes Imp. 2.1070
Rupertus Comes Palatin. 2.1400

S.

SAturnus 1999
Sara 2089
Samſon 2880
Samuel 2940
Saul rex Judæ 2962
ejus mors 2979
Samaria 3110
Sardanapalus 3235
Sappho 3442
Sapientes ſeptem 3474
Salvianus 2.449
Saraceni in Italia 2.713
in Italia 2.845
Sabaudiæ duces 2.988
Comes primus 2.1107
Saladinus Hieroſolymam capit 2.1187
moritur 2.1190
Salaminia pugna 3574
Saphradinus 2.1179
Sadoletus 2.1512
Scævola 3548
Scipio 3846
mors 3871
Scipio Æmilianus 3903
Scipionis mors 3937
Scotiæ regnum 2.422

Jo. Duns Scotus 2. 1297
Scanderbegus 2. 1443
Seth natus 130
Semiramis 2049
Seſoſtris Ægyptius 3062
Sennacherib 3319
ejus clades 3324
Servius Tullius 3477
Seleucus Antiochiam extruit 3753
Seleucus *Philopator* 3867
Sertorius 3967
Sejani initia 2. 23
occaſus 2. 31
Seneca 2. 65
ejus elogium 2. 68
Severus Imp. 2. 180
obiit 2. 201
Severus veneno tollitur. 2. 462
Sericum inventum à duobus Monachis 2. 564
Selimus 2. 1513
Sebaſtianus Luſitaniæ Rex 2. 1578
Fran. Sfortia Mediolanenſis Dux 2. 1448
Ludov. Sfortia Mediolano pellitur 2. 1512
Sheba regina 3047
Sicyoni regnum. 1966
Simonides poeta 3502
Simon 3591
Silius Italicus 2. 68
Simeon ſtylites 2. 450
Sidonius Apollinaris 2. 456
Siciliæ regem facit Pontifex Romanus Carolum Andegavenſem 2. 1255
Siculæ veſperiæ 2. 1282
Sodomæ incendium 2138
Solomon 3020
Solis regreſſus 3322
Solon 3460
in exilium abit 3489
Sophocles 3569
ejus mors 3648
Socrates 3585
Soter, Chriſtianus 2 177
Socrates hiſtoricus 2. 449
Sozomenus *ibid.*
Sorbona *Pariſienſis* 2. 1179
Solimannus 2. 1520
ab illo geſta *ibid.*
Sparta condita 2338
ejus reges 2961
Spartani in *Perſas* 3655
Steſichorus 3442
Stephanus πρωτομαρτυς 2. 34
Statius 2. 81
Stilico Honorii Tutor. 2. 395
ejus artes 2. 409
Staniſlaus Poloniæ rex. 2. 1079
Fam. Strada 2. 1685
inter Suecos & Imperatorem pax 2. 1648

Suſanna

Susanna 3438
Suetonius 2.116
Sylla 3967

T.

TAcitus 2.116
Tarentum conditur 3369
Tarquinius Priscus 3437
Tarquinius Superbus 3521
eius mors 3559
Tacitus Imp. 2.271
Tamerlanes 2.1339
Asiam vincit *ibid.*
moritur 2.1402
Terrarum divisio 1788
Terræmotus Antioch. 2.115
Templi Hierosol. consecratio 3030
Teglathphalasar 3279
Teribazus 3665
Terentius 3903
Tetricus in Gallia 2.270
Templarii 2.1118
extincti 2.1311
Joann. de temporibus 2.1128
Teutonicus ordo 2.1192
Teresa 2.1582
Thebanum bellum 2836
Theognis 3502
Thespis primus Dramatista 3522
Themistocles 3574
Athenis pulsus 3583
mors 3593
Thucydides 3583
Thrasybuli mors 3660
Theodosius Imp. 2.379
Antiochiam vastare statuit, sed precibus Flaviani Episcopi vincitur 2.384
Thessalonicæ stragem ingentem facit *ibid.*
Theoph. Alexandrinus 2.396
Theod. jun. Imp. 2.408
obit quinquagenarius. 2.450
Theodoricus Ostrogothorum rex 2.493
insania perit 2.526
Theophilus Imp. 2.829
Theodora res imperii jure filii administrat 2.841
Theophylactus Constantinopol. Episcopus equis nimis delectatur. 2.912
Theatini 2.1524
Tissaphernis mors 3658
Timotheus Athen. Spartanos vincit 3676
Timoleon 3695
Tiberius adoptatur ab Augusto 2.4
Imperator 2.18
secedit ab urbe 2.21
mors 2.37
Tiberius II. 2.578
Tillius 2.1618

Tobias

Tobias 3314
Torila 2.452
Troja condita 2576
ejus excidium 2871
Tryphon Syriam turbat 3910
Trajanus Imp. 2.96
Decebalum vincit 2.101
ejus mors 2.116
Τειχάριον 2.450
Trapezuntius 2.1401
Tullus Hoſtil 3385
Tubalcain arma invenit 690
Turcæ 2.1003
eorum in Europa Imp. 2.1360
ad Naupactum à Chriſtianis vincuntur 2.1570
Turcarum ſtatus circa annum 2.1648
Typographia inventa 2.1440
Tzimiſces imperium adit 2.969

V.

VAriana clades 2.10
Valerianus 2.253
Valentinianus & Valens 2.364
Valens incendio perit 2.366
Valentinianus ira ſuffocatur 2.366
Valentinianus jun. mor. 2.376
Valentinianus III. 2.424
ejus mors 2.435
Valdenſes 2.1159
Varmienſis clades 2.1444
Valſteinus 2.1618
Veii capti 3659
Fla. Veſpaſianus 2.69
ejus mors 2.79
Tit. Veſpaſianus 2.79
Veſuvius ibidi
L. Verus ſub M. Aurelio 2.161
Venetiæ conditæ 2.451
Veneti Joppen à Turcis liberant 2.1124
Rhodum occupant 2.1236
Veneti primum bombardis uſi 2.1380
Venceſlaus Imp. 2.1379
Vinea primo conſita 1657
Virgilius 3984
Vitellius 2.69
Vincentius Lerinenſis. 2.449
Ulpianus 2.222
Voluſianus 2.250
Urbanus II. Pont. è monacho 2.1056

X.

XEnophon 3650
Xerxes 3567

ejus

ejus mors 3579
& 3629
Ximenes Cardinalis 2.1494

Z.

ZEdechias rex 3456
Zeno stoicus mori-
tur. 3792
Zeno Imp. 2.474
Zenobia 2.253
Zisca 2.1449
Zeuxis 3605
Zopyrus 3534
Zoroaster 2044

*FINIS.*

# ERRATA.

PAg.5.lin.2. sexcentesimum. p.8. l.20. victor is. leg. victoriis. p.9. l.13. statum. leg. statuam. p. 10. l.13. idololatra. p.13. l.18. majorem. p.14. l.18. per constans. p.15. l.5. in carcerem. & l.29. cives olim. p.18. l.5. constitutus. & l.20. suum. leg. sinum. p.19. l.11. Index. leg. Judex. p.21. l.13. consista. l. consitâ. & l.18. regnavit. & l.13. Quippe. p.22. l.36. mores ut doctrinæ l.16. ipsos. p.23. l.5. parietatem. leg. paritatem & l.6. potius. l. potitus. p.25. l.2. Jephte & l.5. solœcum p 26. l 36, pro 1940. l 2940. p.27. l.26. ceciderunt. p.28. l.9. intentatæ. p 29. l.1. Persis & l.26. vicariam. p,30. l.29. pietate. p.31. l.35 Israelis. p.32. l.28. à cælo. p.33. l.4. virtutes. & l. 6 7. pro Juda Rego. leg. Judæ Rege. p.34. l.7. invente l. induente. & *fiat posterior nota parenthesis* post volunt. & l.21. puram. l. pyram. p.35. l.7. sicarii. & l 13. sed illæ. & l.37. *fiat prior nota parenthesis post* voluut p.37. l.19. honestius. p 39. l.9. de. l. deâ p. 40. l 19. inturæ. l. ituræ. & l.23. discede rent. p.41. l.3. *dele* quanto facilius magis incendit. & l. 37. perdere. p.42. l.26. commisso leg. omisso. p. 43. l.3. Babyloniis & l.9 principum. p.44. l 1. statim pertæsus. p.47. l.10. in humanas l. inhumanas. & l.13. obsequi & l 19. regii. p.50. l.8. Satrapâ diri. & l.33. Lyricâ. & l.37 Pherecydes. p.51. l.5. elusâ & l.32. pro 116. leg 216. p.52. l. 6. regressum. & l. 25 Drama. & l. 33 sagetarum. p.53. l.31. se sororis. p.55. l.18. continui p.57. l.4 alter p.58. l.8 hominum. & l.20. au. l. an. p.59. l 22. Ostracismum. p.62. l.9 restinguens p.63. l.7. Sanè p.64. facentes. l. faventes. & l.24. non. l no. & l 8. Corcyræis. p.67. l.13. humilitatem. & l 14 astutia. p.68. l.5. ceu. l. acu. p.69. l.3. parenti. & l 9. Græcæ. p.70 l 18. eventu. & l.27. Vejos. &. l.28. Italiam. l. Italiæ. p.71 l.19. imperata. l. imparata. p.73. l.30. vincerent. p 76. l.23. & p.80. l.2. Nectanebum. p 76. l.27. Nectanebus. p.77. l. 4. generi nuptias pararet p.80. l.3. parricida p 81. l.2. oculos. l. oculo p.82. l.2 Macedoniam. l. Macedoni, an. p.85. l.8. jussa & p.89. l.24 l. incendebant. p.90. l 5.6 Partē alteram. p 92. l 54. notat. l. norat. p.93. l.11. abrupit. p.104. l.10. charior & p.101. l.34. vero, l. vitio. p 111. l.8. pro 3670. leg 3970. p.344. l.26. fæcem illam.

uſq; cauſa. Sed amor perturbationi ſimilis eſt,
amicitia: quoniam amor non minus ijs quæ in
ſunt tribuitur, & redamant homines animi
quod ab habitu proficiſcitur. Bonisq; affici uo
diligunt illorum cauſa, non repentino aliquo
tu incitati, ſed animi iudicio, atq; ratione. Et
mici chari ſunt, ij ſua ipſorum bona diligũt. C
uir bonus, amicus paratus eſt: tum in bonis ei
amicus, ducitur. Quocirca uterq; ſua bona di
ciſſimq; reddit parẽ animi uoluntatem et iucu
quandoquidem amicitia quædam æqualitas
Hæc igitur in amicitia ea quæ in bonis eſt, inſa
6 mè. Inter ſeueros autem & ſenes, eo rariu
tia eſt, quo moroſiores ſunt et difficiliores, min
lectantur uitæ conſuetudine. Nam & amicitiæ
ſunt hæc omnia, & eam contrahunt. Itaque a
citò adoleſcentes inſtituunt, ſenes non item. N
eos charos habent, quorum conſuetudine mi
ctantur. Itemq; ne ſeueri quidem & triſtes.
quam hi tales homines beneuolentia inter ſe
tur, cum ſuos bonis uelint affici, & adiumen
diaq; ſuis rebus duris petant: tamen non adm
micitiæ præſidia quærunt, quòd cum alijs u

[illegible] Vt uer [illegible] boni, sic
nimo & habitu, alij usu & actione a-
. Alij enim uitæ consuetudine & so-
, & se ultro & citro oblectant, et uti-
ant. Quidã uerò dormiunt, disiuncti ue
nteruallo locorum, nec utuntur ami-
ffecti animo, ut proprio amicorum
r. Neq; enim locorum interualla fun
itiam, sed officia & actionem. Quòd
entia, amicitiam quoque delet, ac ob-
x quo factum est prouerbium, Multas
s diremisse silentiũ. Sed nec senes, nec
amicitiam uidentur: quippe cum nec
n iucunditatis, et nemo possit cum tri
quo nihil est iucunditatis uiuere. Nã
ra fugit, & uoluptatem sequitur ma-
m alteri alteris probati sunt, nec con-
sociati, beneuolis sunt quàm amicis si-
est enim tam amicorum propriũ, quàm
communio. Præsidia enim & adiumen
rant: societatem uitæ etiam beati, quan
os esse minimè conuenit. At coniun-

ctio